



ΑΘΗΝΑΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ — ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. ΠΟΠ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΔΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΦΥΛΛΟΥ

[Οἱ συνδρομηταὶ λαμβάνουσι τὸ Μηνιαῖον Παράρτημα ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνώσται ὀφείλουσι νὰ πέμπον εἰς τὰ Γραφεῖά μας κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς τὰ ἀγορασθέντα φύλλα τῶν « Ἀθηνῶν » διὰ νὰ λάβωσι τὸ Παράρτημα δωρεὰν καὶ ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν].

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ "ΑΘΗΝΑΙ,"

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Γ. Κ. ΠΩΠ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ 10 ΛΕΠΤΑ

ΤΙΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΜΩΝ

Διὰ τὰς «*Ἀθήνας*» καὶ τὸ Μηνιαῖον Παράρτημά των ἐξ 128 σελίδων τοῦλάχιστον ἀποτελούμενον κατὰ μῆνα

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἐτησίαι..... Δρ. 30 * Ἐτησία.... Φρ. χρ. 40
Ἐξάμηνος..... » 16 * Ἐξάμηνος » » 20

ΕΚΑΣΤΟΝ "ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.,

πωλούμενον χωριστὰ, τιμᾶται :

Ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δρ. 2 καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. χρ. 2.50
ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟΥ ΙΑ' ΜΗΝΙΑΙΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ "ΑΘΗΝΩΝ.,

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1908

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ.....	Σελ.	3	ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ὑπὸ Δρος Ν. Λιθαδά.	49
ΤΑ ΜΕΓΑΛΕΥΤΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ.....	»	4	ΕΙΣ ΤΑ ΧΕΙΛΗ ΤΗΣ ΑΒΥΣΣΟΥ Διήγημα ὑπὸ Θεοδωροῦ Ζωϊοπούλου.	58
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....	»	5	Η ΣΕΡΕΝΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΖΑΡΤ ἔκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Κ. Γιαννακάκη.	61
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.....	»	5	Η ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ ΜΑΗΑΡΡΥ, ἔκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Ἰωάννου Χριστοφάκη.	64
Η ΑΙΜΟΦΥΡΤΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ Διήγημα JEAN VERRIER.....	»	6	ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΗΓΜΑΤΑ Κομωδία εἰς πράξεις τρεῖς ὑπὸ Ν. Ι. Λάσκαρη καὶ Μ. Γιαννουκάκη.	67
Ο ΝΕΟΣΥΛΛΕΚΤΟΣ Διήγημα Ἐδμόνδου Δὲ Ἀμίτση.....	»	10	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ. — Παιδαγωγικά ζητήματα. — Ἡ Μαγειρική τῆς Οἰκοκυράς. — Ἱατρικά δελτία. — Πρακτικαὶ Γνώσεις. — Γνώμαι καὶ Παροιμίαι. — Μικροὶ Διαγωνισμοί. — Ποικίλα. — Εἰδοποιήσεις.	99-104
ΣΙΓΙΣΜΟΥΝΔΟΣ ΠΑΝΔΟΛΦΟΣ ΜΑΛΑΤΕΣΤΑΣ ὑπὸ Ἀντωνίου Μουφερράτου δικηγόρου.....	»	17		
ΤΑ ΡΩΜΑΪΚΑ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΑ ὑπὸ Γεωργίου Β. Γράβαρη ὑπολογιστοῦ τοῦ Μηχανικοῦ καὶ καθηγητοῦ τῆς Ἐφηρμοσμένης Μηχανικῆς παρὰ τῆ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων.....	»	39		
ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΠΛΑΣΤΟΥ Νεοελληνικὸς μονόλογος ὑπὸ Ἰωάννου Γ. Φραγκιά.....	»	42		

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ἡμέραι 30—Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ζυγὸν

Ν.	Π.	Ἡμ. ἐβδ.	Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 11, ἢ νύξ 13.
14	1	Δευτέρα	Συμεὼν Στυλίου
15	2	Τρίτη	Ἰωάννου νηστευτοῦ
16	3	Τετάρτη	Ἀνθίου ἱερομάρτυρος
17	4	Πέμπτη	Βαβόλα, Μωϋσέως
18	5	Παρασκ.	Ζαχαρίου προφήτου
19	6	Σάββατ.	Ἀνάμ, θανάμ. Μιχαήλ
20	7	Κυριακή	Σάβωντας μάρτυρος
21	8	Δευτέρα	Γέννησις Θεοτόκου
22	9	Τρίτη	Ἰωακείμ, Ἄννης
23	10	Τετάρτη	Μηνοδόρας, Μητρ.
24	11	Πέμπτη	Θεοδόρας, Εὐσταθ.
25	12	Παρασκ.	Ἀδωνόμου ἱερομάρτυρος
26	13	Σάββατ.	Κορηλίου ἑκατοντ.
27	14	Κυριακή	Ἰψώδης Σταυροῦ
28	15	Δευτέρα	Νικήτα, Φιλοθέου
29	16	Τρίτη	Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος
30	17	Τετάρτη	Σοφίας μάρτυρος
1	18	Πέμπτη	Εὐμενίου ἐπισκόπου
2	19	Παρασκ.	Τροφίμου καὶ ἄλλων μαρτύρων
3	20	Σάββατ.	Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρος
4	21	Κυριακή	Κοδράτου, Ἰωάν
5	22	Δευτέρα	Φωκᾶ ἱερομάρτυρος
6	23	Τρίτη	Σύλληψις Προδρομοῦ
7	24	Τετάρτη	Θέκλης πρωτομάρτυρος
8	25	Πέμπτη	Εὐφροσύνης ὁσίας
9	26	Παρασκ.	Ἰωάννου Θεολόγου
10	27	Σάββατ.	Καλλιστράτου μάρτυρος
11	28	Κυριακή	Χαρίτανος ὁμολ.
12	29	Δευτέρα	Κυριακοῦ ἀναχωρ.
13	30	Τρίτη	Γρηγορίου ἱερομάρτυρος

ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ

4	Σεπτεμβρίου	Σελήνης τελευταῖον τέταρτον ὥρα 0 λεπ. 7 μ. μ.
12	»	Νέα Σελήνη ὥρα 8 λεπ. 21 π. μ.
20	»	Σελήνης πρῶτον τέταρτον ὥρα 7 λεπ. 48 π. μ.
26	»	Πανσέληνος ὥρα 10 λεπ. 32 μ. μ.

ΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΗΥΡΙΑΚΩΝ

Α'	Κυριακή 7 Σεπτεμβρίου	Λουκ. δ' 16—22
Β'	Κυριακή 14 Σεπτεμβρίου	Ἰωαν. γ' 13—17
Γ'	Κυριακή 21 Σεπτεμβρίου	Μαρκ. η' 24—θ' 1
Δ'	Κυριακή 28 Σεπτεμβρίου	Ματθ. ε' 14—ι' 9

ΜΕΓΑΛΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

1	Σεπτεμβρίου	Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου
8	»	Τὸ Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου
14	»	Ἡ ἕψωσις τοῦ τιμ. καὶ Ζωοπ. Σταυροῦ
26	»	Ἡ μετὰστασις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Καὶ ὁ λήξας μὴν Αὐγουστος δὲν ὑστέρησε τοῦ Ἰουλίου ὅσον ἀφορᾷ τὴν θερμότητα, ἥτις μὲ τὴν αὐτὴν ἔντασιν ἐξηκολούθησεν ἰδίᾳ κατὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ δεκαπενθήμερον, καίτοι ἀνεμοὶ ἰσχυροὶ καθ' ὅλον τὸν μῆνα ἐπεκράτησαν πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐν Εὐρώπῃ δὲ ἐν γένει ἡ θερμοκρασία διητηρήθη ὑψηλῇ, περὶ τὰ τέλη δὲ μόνον τοῦ μηνὸς ἤρξατο μεταβαλλομένη ἐπὶ τὸ ψυχρότερον. Ἐν Ἀθήναις ἡ αὐτὴ ξηρασία καὶ θερμότης ἐπεκράτησεν, αἱ τελευταῖαι ὅμως ἡμέραι τοῦ Αὐγούστου ἀποτόμως μεταβληθεῖσαι, προμηνύουν τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον καὶ βροχερὸν καὶ ψυχρότατον.

ΔΗΜΩΔΗ ΔΙΣΤΙΧΑ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Ὅλη γλῶσσα κ' εὐμορφία
τοῦ Σεπτεμβρῆ ἢ λιανὰ
κουφοβράζει στὰ βαρέλια
τῶν κρασιῶνε ἢ σπιρτάδα.

ΩΡΟΣΚΟΠΙΟΝ

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν ζυγόν. Λέγουσι δὲ ὅτι καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες ὅταν ἴδωσι τὸ φῶς κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον, δὲν συνοδεύονται ὑπὸ τοῦ πλούτου ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν. Εἶναι ἀσθενικοὶ τὸν χαρακτήρα, ἀλλ' ἐντιμοὶ καὶ φιλαλήθεις. Ἐχουσι ῥοπήν πρὸς τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν καὶ εἰδικῶς αἱ γυναῖκες εἶνε λίαν φιλάρεσκοι. Ὁ ἔγγαμος βίος εἶνε δι' ἀμφοτέρους ἀφορμὴ ἂν ὄχι στενοχωριῶν, μερίμνης μεγάλης διότι θὰ εἶνε πολύτεκνοι. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλα ταῦτα εἶνε εὐτυχεῖς οἱ γεννώμενοι κατὰ τὸν μῆτα τοῦτον, διότι ἔχουσιν ἔμφυτον τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἀποταμίευσιν.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΗΝΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΝ

1 Σεπτεμβρίου

1823 Αναχώρησις ἐξ Ἀττικῆς τοῦ ὑπὸ τὸν Περκόφτσα-
λην καὶ τὸν Ὁμέρ Πασσῶν Τουρκικοῦ στρατεύματος.
1847 Θάνατος τοῦ Ἰωάν. Κωλέττη ἐν Ἀθήναις.

2 Σεπτεμβρίου

1822 Αναχώρησις τῶν Σουλιωτῶν πανοικει ἐκ Σουλίου
μετὰ τὴν διὰ συνθήκης παράδοσιν τῆς Κιάφρας.

3 Σεπτεμβρίου

1826 Κατάπλους εἰς Ναύπλιον τοῦ πρώτου Ἑλλ. ἀτ-
μπολοῦ «Καρτερία», οὗ ἐπέβαιναν ὁ Ἄστιγξ.

4 Σεπτεμβρίου

1826 Κατάπλους εἰς Πεταλίδιον τῆς τρίτης μοίρας τοῦ
ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Μαϊζῶνα Γαλλικοῦ στρατοῦ.

5 Σεπτεμβρίου

1688. Ἐξοδος τῶν ἐν Χαλκίδι πολιορκουμένων Τούρκων
κατὰ τῶν Ἐνετῶν.

6 Σεπτεμβρίου

1833. Σύλληψις τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη ὡς συνωμό-
του διαταγῆ τῆς ἀντιβασιλείας καὶ φυλάκισις αὐτοῦ ἐν τῷ
φρουρίῳ Ἰτς Καλὲ τοῦ Ναυπλίου.

8 Σεπτεμβρίου

1821. Ὁ Γεωργιάδης Ὀλύμπιος ὄχρωμένος εἰς τὸ Σέκον,
μοναστήριον τῆς Βλαχίας, προσβάλλεται ὑπὸ 1500 Τούρκων.
Διαρκούσης δὲ τῆς μάχης κλείεται μετὰ 11 πιστῶν ὁπαδῶν
του εἰς τὸ κωδωνοστάσιον καὶ ἀνατινάζεται εἰς τὸν ἀέρα
μετὰ πολλῶν ἐκ τῶν ἐχθρῶν.

9 Σεπτεμβρίου

1825. Μάχη φονικὴ περὶ τὸ λεγόμενον ὕψος τῆς Ἐνώ-
σεως τὸ κατασκευασθὲν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Μεσολογγίῳ.

10 Σεπτεμβρίου

1688. Οἱ Ἐνετοὶ ὑπὸ τὸν Μοροζίνην πολιορκοῦντες τὸ
φρούριον τῆς Χαλκίδος κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων
ποιοῦσιν ἔφοδον κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ γενναίον ἀγῶνα ὑπο-
χωροῦσιν ἄνευ ἀποτελέσματος φονευθέντων 250 ἀνδρῶν ἐξ
αὐτῶν καὶ 1500 ἐκ τῶν Τούρκων.

11 Σεπτεμβρίου

1825. Ἐκδοσις νόμου περὶ ἀπογραφῆς.

12 Σεπτεμβρίου

1822. Ἀτυχὴς ἀπόπειρα τοῦ Τουρκικοῦ στόλου πρὸς τρο-
φοδότησιν τοῦ Ναυπλίου. Σύλληψις τοῦ μετὰ τῶν τροφῶν
πλοίου ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

1828. Μάχη ἐν Πέτρῳ μετὰ 2500 Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν
Δ. Ὑψηλάντην μετὰ 5 χιλιάδων Τούρκων ὑπὸ τὸν Ἀσλάμ-
πεην. Ἡττηθέντες ἠναγκάσθησαν διὰ συνθήκης νὰ παραδώ-
σωσι τὴν Λεβιάδειαν. Ἡ μάχη αὕτη εἶναι ἡ τελευταία τοῦ
Ἑλλήν. ἀγῶνος.

13 Σεπτεμβρίου

1821. Ὑποχώρησις τοῦ Τουρκικοῦ στόλου εἰς τὸν Ἄργο-
λικὸν κόλπον μετὰ τὴν ἀποτυχοῦσαν ἀπόπειραν τῆς τροφο-
δοτήσεως τοῦ Ναυπλίου.

14 Σεπτεμβρίου

1824. Μάχη ἐν Πανάσσαρῳ κατεχομένη ὑπὸ τῶν Πανου-
ριᾶ καὶ Δράκου καὶ Περραιβοῦ πρὸς 4 χιλ. Ἀλβανούς ὑπὸ
τὸν Τσελιο Πίτσαρην. Φόνος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀλβανῶν καὶ
νίκη τῶν Ἑλλήνων.

15 Σεπτεμβρίου

1823. Ἐπιτυχὴς ναυμαχία τοῦ ὑπὸ τὸν Α. Μιαούλην Ἑλλ.
στόλου πρὸς τὸν Τουρκικὸν μετὰ 2 Ἀθῶνος καὶ Λήμνου.

16 Σεπτεμβρίου

1828. Αναχώρησις ἐξ Ἑλλάδος τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ.

17 Σεπτεμβρίου

1827. Καταστροφὴ 7 Τουρκικῶν πλοίων ἐν τῷ λιμένι
τῶν Σαλωνῶν ὑπὸ τοῦ Ἄστιγξ.

18 Σεπτεμβρίου

1822. Αναχώρησις εἰς Ἀγκῶνα τοῦ Ἀνδρέου Μεταξᾶ φέ-
ροντος καὶ ἀναφοράς τὴν μὲν πρὸς πάντας ἰσοῦ τοὺς συνελ-
θόντας ἡγεμόνας, τὴν δὲ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα
τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρον.

20 Σεπτεμβρίου

1801. Ἐπάνοδος τοῦ περιφίμου ἀρματολοῦ Νικοτσάρα
διὰ μέσου τῆς Μακεδονίας εἰς Σκόπελον.

21 Σεπτεμβρίου

1823. Στρατοπέδουσις τοῦ ὑπὸ τὸν Σκόδρα πασσῶν στρα-
τοῦ πρὸ τοῦ Αἰτωλικοῦ.

22 Σεπτεμβρίου

1827. Εἰσβολὴ τοῦ Ἰμβραήμ εἰς Μεσσηνίαν καὶ δήμεσις
αὐτῆς.

23 Σεπτεμβρίου

1821. Οἱ ἐν Τριπόλει στενῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πολιορ-
κούμενοι Τούρκοι συναχθέντες εἰς Σεράγιον, ὅπως συσκε-
φθῶσι περὶ συνθήκης, ἀφήνουσιν ἀφύλακτα τὰ τείχη τῆς πό-
λεως. Τότε τρεῖς πυροβοληταὶ ἰδόντες τοῦτο ἀνήλθον καὶ
ἀνοίξαντες τὴν πύλην εἰσήγαγον πολλούς. Ἀκολουθῶντες ἐκ
τῶν ἀνοικθεισῶν ἐτέρων πυλῶν εἰσώρμησαν πάντες οἱ Ἑλ-
ληνες οὔτινες ἐπὶ τριήμερον ἐπεδόθησαν εἰς σφαγὴν καὶ
ληλασίαν.

Τεσσαράκοντα χιλιάδες Τούρκοι καὶ Ἑβραῖοι ἐθανατώ-
θησαν, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων
ἐφονεύθησαν 200.

24 Σεπτεμβρίου

1821. Γενικὴ ἔφοδος τῶν Τούρκων κατὰ τῆς Ῥόδου. Οἱ
Τούρκοι ἀποκρουσθέντες ἀπώλεσαν 15 χιλ. ἀνδρῶν.

1824. Ναυμαχία τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου πρὸς τὸν Αἰγυ-
πτιακὸν μετὰ 2 Χίου καὶ Μιτυλήνης.

1828. Κατάληψις τοῦ Νεοκάστρου ὑπὸ τῶν Γαλλικῶν
στρατευμάτων τοῦ στρατηγοῦ Μαϊζῶνος.

25 Σεπτεμβρίου

1828. Κατάληψις τοῦ φρουρίου τῆς Μεθώνης ὑπὸ τῶν
Γαλλικῶν στρατευμάτων τοῦ στρατηγοῦ Μαϊζῶνος.

26 Σεπτεμβρίου

1822. Μάχη ἐν Περαχώρῳ 2 χιλ. Τούρκων πρὸς 800 Ἑλ-
ληνας ὑπὸ τὸν Νικηταρῆν καὶ ἦττα τῶν πρώτων. Θάνατοι 40
Τούρκων καὶ 12 Ἑλλήνων.

27 Σεπτεμβρίου

1831. Δολοφονία τοῦ κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδίστρια,
καθ' ἣν στιγμὴν ἐξήρχετο τοῦ ἐν Ναυπλίῳ ναοῦ τοῦ Ἁγίου
Σπυρίδωνος, ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Μαυρομιχάλη, ἀδελφοῦ
τοῦ Πετρόμπεη καὶ τοῦ υἱοῦ του Γεωργίου.

28 Σεπτεμβρίου

1821. Σύστασις τριμελοῦς Διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν
Ναυπλίῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου, ἀποτελουμένης
ἐκ τῶν Αὐγουστίνου Καποδίστρια, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη
καὶ Ἰωάννου Κωλέττη.

29 Σεπτεμβρίου

1650. Σφοδρὰ ἐκρήξις τοῦ ἐν Θήρῳ ἡφαιστείου.
1687. Παράδοσις τῆς Ἀκροπόλεως ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ πο-
λιορκουμένων 3 χιλ. ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ ἔξοδος αὐτῶν
ἐκ τοῦ φρουρίου.

30 Σεπτεμβρίου

1826. Θάνατος τοῦ Ἰωάννου Γκούρα φρουράρχου τῆς
Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν βληθέντος εἰς τὴν μὴνιγγα ὑπὸ σφαί-
ρας παρὰ τινος τῶν ἐχθρῶν, καθ' ἣν ὥραν ἐπυροβόλει πρὸς
παρεμπόδισιν τῆς λιποταξίας τῶν στρατιωτῶν.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1908

Οὐδὲν συνέβη ἔκτακτον ἐν τῇ πολιτικῇ κη-
ρήσει τοῦ παρελθόντος μηνός. Ἡ αὐτὴ ἀδρά-
γεια περὶ πάντων καὶ ὑπὸ πάντων, μόνον δὲ
ἐργασία τις ζωηροτέρα διὰ τὰ μεγάλα γυμνά-
σια τοῦ στρατοῦ παρετηρήθη.

Τὸ λῆξαν θέρος ἀφήκεν ἐντυπώσεις ἀλη-
θοῦς χαυνώσεως διὰ τὰ πολιτικὰ τῆς χώρας
πράγματα καὶ ἡ προσήλωσις πρὸς τὰ ἐν Τουρ-
κίᾳ γεγονότα ἀψηχόλησε καὶ τὴν δημοσιογρα-
φίαν.

Οὐδ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τοῦ ὑπουργείου τῆς

Δικαιοσύνης ἐλύθη εἰσέτι. Ἐλέχθη ἀπλῶς ὅτι
ὁ κ. Δ. Στεφάνου στέλλεται εἰς Ρουμανίαν με-
ἔκτακτον ἀποστολὴν καὶ καλεῖται ὁ κ. Κ. Ἀργ.
Λομβάρδος νὰ καταλάβῃ τὸ χαρτοφυλάκιον,
ὅπερ ἐκράτει προσωρινῶς ὁ συμπολίτης του
πολιτευτής. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου σαφές τι
ἀκόμη δὲν ἐγνώσθη, ὡς δὲν εἶνε καὶ γνωστὸν
ἂν ἐτοιμάζῃ ἡ Κυβέρνησις μεταρρυθμιστι-
κὴν τινα ἐργασίαν διὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον
τῆς Βουλῆς.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1908

Καὶ τὰ διεθνή πράγματα διήλθον ἐν γαλήνῃ
τὸν μῆνα Αὐγουστον· ἐξαιρετικόν τι δὲν ἐσημει-
ώθη, ἢ δ' Εὐρώπῃ ἔχει ἐντεταμένην πάντοτε
τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἀφοῦ
τὸ ζήτημα τοῦ Μαρόκου βαίνει εἰς τὴν ἐξο-
μάλυνσίν του καὶ ἀνεγνωρίσθη Σουλτᾶνος ὁ
Μουλᾶ Χαφιδ καὶ ἀφοῦ αἱ μεταξὺ Κίνας καὶ
Ἰαπωνίας ἐριδες δὲν φαίνονται τείνουσαι πρὸς
ἐπιπλοκὴν, ἡ Εὐρώπῃ ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐγ-
γὺς Ἀνατολήν πρὸ πάντων, ἀφίνουσα καὶ τὴν
Περσίαν ἀκόμη νὰ ταράσσηται ὑπὸ τοῦ ἐμφυ-
λίου σπαραγμοῦ.

Ἡ Εὐρώπῃ παρακολοῦθεῖ οὕτω ἄνευ οὐδε-
μιᾶς παρεμβάσεως τὰ ἐν Τουρκίᾳ, ὅπου ἡρεμος
ἐπιτυχῶς βαίνει ἡ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων.

Τοῦλάχιστον ὁ μὴν Αὐγουστος παρήλθεν
ἄνευ ἐπεισοδίων διὰ τὴν ὁμορον ἐπικράτειαν, ὅ-
που ὅλοι ἀφιερώθησαν εἰς τὴν προεκλογικὴν ἐρ-
γασίαν. Διὰ τοῦτο δ' ἀκριβῶς καὶ παρέλιπε
πᾶσα ἰδιαιτέρα στήλη περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ

πραγμάτων. Σήμερον ἡ παγκόσμιος προσοχὴ
εἶνε ἐστραμμένη πρὸς τὴν Τουρκίαν. Διότι ἐκεῖ-
θεν εἶνε πιθανὸν ν' ἀνακύψουν ἀνωμαλίας
ποικίλαι, ἂν μὴ μέχρι τέλους ἐπιδείξη φρόνησιν
τὸ νεοτουρκικὸν κόμμα ἀφ' ἐνός καὶ ἡ Ὀθω-
μανικὴ κυβέρνησις ἐξ ἄλλου. Τὴν γαλήνην βε-
βαίως δὲν εἶνε δυνατόν νὰ διαταράξῃσι παντά-
πασιν αἱ περιέχουσαι μεγάλην δόσιν ταρταρι-
σμοῦ ἀπειλαὶ τῶν Βουλγάρων, οὔτινες εἶδον ἐκ-
φυγὸν τὸ ἔδαφος ὅπερ ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν παρε-
σκεύαζον ὅπως προκαλέσωσι διεθνήν ἐπέμβασιν
ἐν Μακεδονίᾳ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Βούλγαροι θεω-
ροῦσιν αὐτοὺς ἀποξενωθέντας τῆς χώρας ἢν
μετὰ τόσης βουλμίας ἠτένιζον, ἀλλ' ἥτις ἀπε-
δόθη εἰς οὐδ' ἀνήκει. Ἐν γένει προβλέπεται ἡ
μέχρι τῶν ἐκλογῶν τοῦλάχιστον γαληνιαία διε-
ξαγωγή τῶν Τουρκικῶν ὑποθέσεων, ὑποβοη-
θούσης εἰλικρινῶς πρὸς τοῦτο καὶ τῆς λοιπῆς
Εὐρώπης.

Η ΑΙΜΟΦΥΡΤΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑ

[Διήγημα του Jean Verrier]

Ὁξὺς συριγμὸς ἀντήχησε, κατόπιν τριγμὸς θυρῶν κλειομένων μετὰ πατάγου καὶ ἡ ἀμαξοστοιχία ἐτέθη εἰς κίνησιν.

Μεταξὺ τῶν ταξιδιωτῶν εἰς τὴν πρώτην θέσιν εὐρίσκειτο καὶ ὁ κ. Στέφανος Ζαβιέ. Πασίγνωστος, ἐνδοξος εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἐτῶν, πλούσιος εἰς τὰ τριάκοντα πέντε, ὁ κ. Ζαβιέ τοῦ ὁποῦ οὐδὲν ἀξιοθαύμαστος φιλολογικὸς πλοῦτος προξενεῖ συγχρόνως τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν φθόνον οἰουδήποτε συγγραφῆς στίχων ἢ πεζογραφημάτων. ἐκείνους οὔτινες δὲν ἠδυνήθησαν «να προσελκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινού», κατὰ τὴν κρατοῦσαν φράσιν.

Λοιπὸν ὁ Στέφανος Ζαβιέ, ὑπερβολικὰ κουρασμένος ἀπὸ μακρὰν καὶ ἐπίπονον δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος ἐργασίαν, κατὰ ρητὴν ἐντολὴν τοῦ ἱατροῦ, ἐγκατέλειπε τοὺς Παρισίους, ὅπως ἀναπαυθῆ εἰς τὴν ἐξοχίαν.

Ἡ ὑπέροχος κόπωση δὲν τὸν ἠμποδίζε— πρὸς ὅραν τοῦλάχιστον— τοῦ νὰ εἴναι εἰς ἄκρον δύσθυμος. Τὸ τελευταῖον βιβλίον του κατήγαγεν ἀληθῆ θρίαμβον, τὸσον κολλυκευτικὸν διὰ τὴν φίλαντον ὑπερηφάνειάν του ὡς συγγραφῆς ὅσον καὶ ἱκανοποιητικὸν διὰ τὸ βλαάντιόν του.

Κλείων πρὸς στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς διέβλεπε τὴν προσδοκίαν ἀναπαύσεως πολλῶν ἐβδομάδων ἐν μέσῳ εὐχαρίστων ἀνθρώπων καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἐξοχῆς ἤρχισεν ἡδὴ νὰ τῷ προσμειδιῇ.

Μία μόνη σκιά εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὴν διεκρίνετο, ἡ τελευταία ἀπκώρευσις τοῦ ἱατροῦ πρὸς πᾶσαν σοβαρὰν ἀνάγνωσιν. Ἐπειδὴ δὲ διακμαρτυρούμενος ἐζήτησε παραχωρήσεις τινάς :

— Αἰ, λοιπὸν νὰ ἀναγινώσκετε τὰ καθημερινὰ φύλλα, ἐὰν θέλετε διηγήματα. Αὐτὰ δὲν θὰ σᾶς φέρουν καμμίαν μνηγιγίτιδα.

Ὁ κ. Ζαβιέ ἐπρομηθεύθη λοιπὸν ὡς συντρόφους σωρὸν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, τὰ ὁποῖα ἀφρημένος διέτρεχε διὰ τοῦ βλέμματός.

Οὐδὲν δ' εὐρίσκων ἐνδιαφέρον πρὸς ἀνάγνωσιν ὡς νὰ εἶχεν ὅλοι στοιχηματίσει νὰ γράφουν ἀνούσια πράγματα, διανοεῖτο :

— Ἄν ἠμποροῦσα τοῦλάχιστον νὰ κοιμηθῶ.....
Ἐνῶ ἐγνώριζε καλῶς ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ

κατωρθώσῃ, ἀφοῦ καὶ οἱ ἐξετάσαντες αὐτὸν ἱατροὶ διέγραφαν ὅλους ἀγροτικὴν δίκαιαν, διὰ νὰ ἐπανεύρῃ τὸν φυγαδευθέντα ὕπνον του.

Βαρυθεῖς πλέον ν' ἀναμνήνη τὴν εὐνοϊκὴν τοῦ Μορφέως ἐμφάνισιν ἔλαβε πάλιν μίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ εὐρισκομένων ἐφημερίδων, ἣτις κατὰ τύχην ἦτο ὁ «Κρούστης τῶν ἐξεδρῶν.»

— Ἄς ἴδωμεν, εἶπε νωχελῶς ὁ Ζαβιέ, ἐπαναπίπτων ἐπὶ τοῦ καθίσματός του διὰ νὰ ἐκτυλίξῃ ἀνετώτερον τὸ διπλοῦν φύλλον τὸ ὁποῖον ἐκράτει.

Ἀμέσως ὁ ἐν τῇ ἐπικεφαλίδι τίτλος ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν του.

— Ἡ «Αἰμόφυρτος Περίστερα», ἡ «Αἰμόφυρτος Περίστερα», ἐπανελάμβανε κατ' ἑαυτὸν. Μοῦ φαίνεται ὅτι γνωρίζω τὸν τίτλον αὐτόν. Ἄλλὰ τίνας εἶναι τὸ διήγημα :

Καὶ ἀνέτρεξε πρὸς τὴν ὑπογραφήν.

— Ἀλιενὸρ δὲ Μπωσσάμ. ἀνέγνωσε, θὰ εἴναι τὸ ψευδώνυμον κάμμιξ λογίας σεμνοτύπου — διεννοήθη — ἄς τὸ διαβάσωμεν.

Ἐφ' ὅσον ὅμως ἀνεγίνωσκεν ἡ στενοχωρία τοῦ ἐπηύξατο.

— Μὰ τί διάβολο ὅλοι αὐτὰ καὶ πομπώδεις φράσεις εἶναι παλαιὰ γινώριμοί μου, εἶναι θυγατέρες μου εἶναι παιδιὰ μου, ἀνεφώνει φθάνων εἰς τὸ τέλος. Ἰδρῶν καὶ! Μὲ τὸ αἶμα τῆς καρδιᾶς μου ἐγινόμην ἄλλοτε τὸσον δραματικὸς, ὥστε ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀγωνίας ἐκείνης ἔμεινεν ἀνεξάλειπτος εἰς τὴν μνήμην μου. Ἄλλὰ πῶς τὸ χειρόγραφον ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἀλιενὸρ αὐτῆς, ἀφοῦ ὑπογράφεται οὕτω; Ἐγὼ ποτέ δὲν τὸ ἐδημοσίευσα, ὡς καλῶς ἐνθυμοῦμαι. Ὅλοι οἱ ἀρχισυντάκται τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς νὰ εἶχον συνεννοηθῆ, μοῦ τὸ ἐπέστρεψαν μετὰ συγκινητικῆς ἀδρότητος. Καὶ μάλιστα ἐνθυμοῦμαι ἀκόμα ὅτι ἤμην ἀπληπισμένος διὰ τὴν ἀποτυχίαν αὐτῆν. Ἀδιάφορον ὅμως, δὲν θ' ἀφήσω τὸ πρᾶγμα ἀνεξέστῃ στον. Τὸ θράσος αὐτὸ τῆς Ἀλιενὸρ μοῦ κάμνει αἰσθησίν!..

Νοσερῶς δὲ ὁ μυθιστοριογράφος μὲς ἐφκνάζετο τὴν κλέπτριαν ὡς ὠραίαν ἄεργον κυρίαν, πλήρη ἀξιώσεως φιλολογικῶν, κάπως γελοίων, ἐλάχιστα στενοχωροῦ

μένην ἀπὸ τύφεις συνειδήσεως, ὅταν μάλιστα ἐπρόκειτο νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν δοξομανίαν τῆς.

— Ὁραία μου Ἀλιενὸρ — ἐφώναζε τότε μεγαλοπρεπῶς — δὲν θὰ χαρῆς ἐπὶ πολὺ τοὺς καρπούς τῆς λογοκλοπίας σου, ἐγὼ σοῦ τὸ λέγω!..

Ἐπλησίαζεν εἰς τὴν Λάγκρ. Ἡ ἀμαξοστοιχία ἀνέκοψε τὴν ταχύτητά της καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐστάθη. Ὁ Στέφανος Ζαβιέ ἐπήδησεν ἐκτὸς τοῦ βαγονίου, ἔτρεξεν εἰς τὸ τηλεγραφεῖον καὶ εἰδοποίησε τοὺς φίλους, οὔτινες ἀνέμενον αὐτόν, τῆς πλησίον ἐκεῖ πύλως Φράν-λὲ-Σά, ὅτι ἀπρόοπτον συμβῆν ἠνάγκασεν αὐτόν ν' ἀνακόψῃ τὸ ταξείδιόν του καὶ ἀμέσως νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Παρισίους.

Κατόπιν ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἀντιθέτως ἐρχομένου συρμοῦ, καὶ φθάσας εἰς τὴν πρωτεύουσάν ἐσπευσε νὰ μεταβῆ εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ «Κρούστου τῶν Ἐξεδρῶν». Ὅταν ὀνομάζεται τις Στέφανος Ζαβιέ, ὅχι μόνον δὲν ἀναμένει εἰς τοὺς προθαλάμους, ἀλλ' ἀμέσως λαμβάνει καὶ τὰς ζητούμενας πληροφορίας μετὰ προθυμίας.

Ὁ κ. διευθυντὴς ὀλίγον ἐκπληκτος διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ἀνάκρισιν, ἀφορῶσαν τὴν ἀφανεστέραν τῶν δορυφόρων του, δὲν ἔφερε καμμίαν δυσκολίαν, ὅπως ὑποδείξῃ τὸ ζητούμενον ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσιν.

— Ἀλιενὸρ δὲ Μπωσσάμ. — Ἐλίζα Τουκνόν, ὁδὸς τῶν Κυριῶν, 401. Μετριότης ἡ ἀτυχῆς, ἀλλ' ὀσημέραι σχηματίζεται καὶ μορφοῦται.

— Ἀριθμὸς 401, ὁδὸς τῶν Κυριῶν! ἐφώναζεν εἰς τὸν ἀμαξήλατόν του ἀμέσως μόλις κατήλθε τῶν γραφείων...

Οἰκία καθαρωτάτη, σεμνοῦ ἐξωτερικοῦ, μὲ θυρωρὸν ὀλίγον μεμφίμορον, ἀλλὰ τιμιωτάτου ἦθους, ἐνεποίησεν εἰς αὐτόν ἀρίστην ἐντύπωσιν.

— Ἡ δεσποινὶς Ἐλίζα Τουκνόν: ἠρώτησεν.

— Μάλιστα, ἐδῶ κάθεται, ἀλλ' ἡ κυρία δὲν δεχεται κανένα, τῶρα μάλιστα ποῦ ἡ μητέρα της εἶναι βαρῶς ἀσθενής.

— Ἐμὲ ὅμως θὰ μὲ δεχθῆ. Πρόκειται περὶ σπουδαιοτάτης ὑποθέσεως.

Ἡ θυρωρὸς παρετήρησε δι' ἐξεταστικοῦ βλέμματος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν ἐπισκέπτην, καὶ νομίσασα ἴσως αὐτὸν πλούσιόν τινα συγγενῆ, εὐχαριστήθη ἐκ τῆς ἐξετάσεως, καὶ :

— Ἀναβῆτε λοιπὸν, εἶπε παραμερίζουσα μὲ τὴν σκαύπαν της, διὰ νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέραν τὴν διόδον. Εἰς τὸ πέμπτον πάτωμα, ἡ δεξιὰ θύρα, ἀπ' ἐξῶ εἶναι καὶ ἓνα μπαουλο...

Πράγματι κινώτιον εὐρισκόμενον ἐξώθεν ἐφάνερων τῶ στενὸν τοῦ οἰκήματος. Προφανῶς τὸ προϊόν τῆς

κλοπῆς δὲν εἶχε πλουτίσει τὴν θρασεῖαν λογοκλόπον, τὴν ὁποίαν ἤρχετο νὰ κατασχύνη.

Πρὸς στιγμὴν ἐσκέφθη ν' ἀνακρούσῃ πρῦμναν, ἀλλ' εἶχεν ἤδη κτυπήσει τὴν θύραν, ἣτις ἀμέσως ἠνοιχθῆ καὶ τῷ ἦτο πλέον ἀδύνακτον νὰ ὀπισθοχωρήσῃ.

— Δεσποινὶς ἡ κυρία Τουκνόν; ἠρώτησε χαριετῶν ξηρῶς τὴν λεπτοφυῆ νεάνιδα, ἣτις ὀρθίκα ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας ἐκρύπτετο κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τοῦ σκότους.

— Δεσποινὶς, ἀπήντησεν ἀργυρόρηχος φωνή. Τί ἐπιθυμεῖτε, κύριε;

Ἡ δεσποινὶς Τουκνόν ἦτο ἡ κλέπτρια, εἶχε τὴν διαβεβῶσιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ «Κρούστου τῶν Ἐξεδρῶν». Ὁλίγον ἔμελλε τὸν συγγραφέα ἂν τὸ ἐλαττωματικὸν αὐτὸ πλάσμα εἶχε μελωδικὴν φωνήν, ἣτις συνεκίσει. Ὁ κ. Ζαβιέ εἶχε καθῆκον εἰς ἑαυτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ χρεὴ δικαιοκρίτου, ἀφ' οὗ ἡ τύχη οὕτω τὸ ἔφερεν, ὥστε ἠρκέσθη νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομά του, φρονῶν ὅτι αἱ πέντε ἐκεῖνοι συλλαβαὶ θὰ ἤρκουν νὰ τὴν καταθορυβήσωσιν.

Ἄλλ' ἐκείνη ἐξεπλάγη μόνον.

— Ὁ κ. Στέφανος Ζαβιέ, ὁ κ. Ζαβιέ, ὁ μυθιστοριογράφος; ἐπανελάμβανε.

— Αὐτὸς ὁ ἴδιος, δεσποινὶς, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ὀμιλήσω.

Ἄλλ' ἡ μήτηρ μου, κύριε... εἶναι πολὺ ἀσθενής καὶ...

— Δὲν θὰ σᾶς ἀπασχολήσω εἰμὴ πέντε λεπτά.

— Ἐκαμε σημεῖον συγκαταθέσεως καὶ ἐβάδισε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν πρῶτῃ διὰ νὰ εἰσγάγῃ τὸν ξένον εἰς μικρὰν αἴθουσαν, ἡ ὁποία ἐχρησίμευεν ὡς ἐστιατόριον, πενιχρῶς διασκευασμένον, ἀλλ' ἀπλέτως φωτιζόμενον ὑπὸ μεγάλου παραθύρου.

Οὐδὲν ἀντεπροσώπευε τὴν ὠραίαν κυρίαν ἢν ἔπλαττε μὲ τὴν φαντασίαν του εἰς τὴν λεπτοφυῆ ἐκείνην εἰκοσαέτιδα κόρην.

Χαρίεσσα ἂν ὄχι ὠραία, κάτωχρος, μὲ πλουσίαν κόμην, ἀτμημέλητον κάπως, μὲ στόμα μέγαλον, μὲ λεπτὴν καὶ μακρὰν ῥίνα, ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα μὲ ὀφθαλμοὺς θαυμασίους, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐξηγόραζον ἀσχημίαν δεκάκις ἐκφραστικωτέραν τῆς ἰδικῆς της, ὀφθαλμοὺς καστανοὺς, βαθεῖς, λαμπυρίζοντας πλακισιμένους ὑπὸ μακρῶν μαύρων βλεφκρίδων, μὲ ὀφρῶς χαριέντως καμπυλομένους, προσδιδούσας τι τὸ ἄκρως εὐγενὲς εἰς τὸ ἀσήμαντον ἐκεῖνο πρόσωπόν της.

ὑπὸ τὸ ἀνακριτικὸν ἐκεῖνο σπινθηρίζον ὄμμα ὁ Στέφανος Ζαβιέ ἐστάθη πρὸς στιγμὴν σαγηνευθεῖς, ἀλλὰ κατὰστέλλων τὴν ἀδυναμίαν του ταύτην :

— Δεσποινὶς, εἶπε, μὲ ὅσην ψυχραμίαν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρῃ, ἀνέγνωσα τὴν «Αἰμόφυρτον Περίστεραν» τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν «Κρούστην τῶν Ἐξεδρῶν» μὲ τὴν ὑπογραφήν Ἀλιενὸρ δὲ Μπωσσάμ.

Ἡ νέα ἡτις διηθύνετο τὴν στιγμήν ἐκείνην πρὸς παλαιὸν ἀνάκλιτρον. ὅπως τῷ προσφέρει θέσιν, ἔστη αἰφνιδίως καὶ ἔγινεν ἐρυθρά.

— Ὁφείλον νὰ σὰς εἶμαι λίαν ὑπόχρεως διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν ἐκάματε εἰς διήγημα ἀπορριφθὲν παρ' ὄλων τῶν περιοδικῶν καὶ πιστεύσατε ὅτι σὰς εἶμαι ἀληθῶς εὐγνώμων, ἀλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη αὐτὴ δὲν καταστρέφει ἐν ἐμοὶ τὴν περιέργειαν τοῦ ἀνθρώπου ὅστις εἶναι ἀπληστος εἰς μάθησιν. Ἐπεθύμουν λοιπὸν νὰ μάθω πῶς, δημοσίευσιν, τὴν ὑποίαν ἐγὼ πρὸ ἐτῶν δὲν ἐπέτυχον, κατωρθώσατε σεις ;

Ἡ δεσποινὶς Τουανὸν δὲν ἦτο πλέον ἐρυθρά, ἀλλὰ πελιδνή. Μὲ τὰς δύο χεῖρας ἀκουμβισμένας ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὡσεὶ ἤθελε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ κλονιζόμενον σῶμά της, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς διηνοιγμένους, τὰ χεῖλη ὑποτρέμοντα, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι παρίστα τὸ ἄγαλμα τοῦ τρόμου.

Δις ἀπεπειράθη νὰ ὀμιλήσῃ ἀλλ' οὐδεὶς ἤχος ἐξήρχετο τοῦ λάρυγγός της.

Τέλος κατώρθωσε νὰ προσέρῃ.

— Σεις, σεις... κύριε Ζαβιέ... εἰσθε ὁ συγγραφεὺς τῆς... «Λίμοφύρτου Περιστερῆς» :...

— Μάλιστα.

— Καὶ ἔχετε σκοπὸν νὰ μὲ καταγγείλετε ;

Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς συνδιαλέξεως ὁ μυθιστοριογράφος ἠσθάνετο ἐαυτὸν δυσφοροῦντα, ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην, ἐνώπιον τῆς περιδεοῦς ἐκείνης νεάνιδος ἐφοικίασε διὰ τὸ ἀπεχθές μέρος τὸ ὅποιον ἔπαιζεν.

Ἐν τούτοις, ἀπομακρυνόμενος τῆς ἀληθείας ἀπήντησεν ;

— Νὰ σὰς καταγγείλω ; Ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάξῃ !...

Ὅχι, ἀπλῶς ἀπὸ περιέργειαν ἤλθον νὰ πληροφορηθῶ. Οὐδεμίαν κακὴν πρόθεσιν μὲ ὤθησεν εἰς τὸ διάδημά μου τοῦτο.

Ἡ κόρη μὲν τὸν ἤκουε, πάντοτε ἔρμαιον τῆς καταθλιπτικῆς ἐκείνης ἀπελπισίας. Ἄλλ' αἴφνης παγερὰ ἐρυθρότης ἔθαψεν ἐκ νέου τὰς παρειὰς της.

— Καὶ τὸ χρῆμα ; ἐψιθύρισεν. Εἶναι καθήκον στοιχειώδους τιμιότητος νὰ σὰς τὸ ἀποδώσω !...

Εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τις μέγας συγγραφεὺς καὶ νὰ ἐκπίπτῃ ἐν τούτοις εἰς παιδαριώδεις ἀνακολουθίας. Εἰς τὴν ιδέαν μόνον ὅτι ἡ πτωχὴ κόρη, ὑποπτεύετο αὐτὸν φιλάργυρον, ἐξάνεστη. Ἄλλὰ καὶ πῶς ἠδύνατο καὶ νὰ σκεφθῇ ἄλλῶς ; Δικτὶ εἶχεν ἔλθει ; Νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἱερὰ δικαιώματά τοῦ δημιουργοῦ ; Νὰ τιμωρήσῃ τὴν παρνομίαν ; Οὐδ' αὐτὸς ἐγνώριζε πλέον, ἀλλὰ βυθισθὲν ἠσθάνετο ἀποστραφὴν πρὸς τὸν ἐκχρόνιστον.

— Δεσποινίς, ἐπανέλαβεν ὅσον ἠδυνήθη μελιχλιώτερον, εἶμαι ἀπληπισμένος διότι σὰς ἐτρόμαξα, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο ποσῶς ἡ πρόθεσίς μου. Εἰπέτε μου μόνον πῶς ἐπρομηθεύθητε τὰ χειρόγραφα μου καὶ τὸ πᾶν ἄς λήξῃ ἕως ἐδῶ.

— Ἄ, ὄχι ! ἀνεφώνησεν ἐκείνη. Πρέπει νὰ σὰς ἐπιστρέψω τὰ χρέματα, ἀλλὰ σήμερον δὲν θὰ δυνηθῶ καὶ οὔτε ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀκόμη. Θὰ ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ μὲ περιμένετε ;

Ὁ κ. Ζαβιέ ἐκ προσιμίων ἐφαντάζετο τὴν σύγχυσιν τῆς λογίας, ἀνακαλυπτομένης ὡς λογοκλόπου καὶ ὑπερηφανεύετο, ἀλλ' ἤδη ὅλη ἡ ταπεινότης ἐπιπτεν ἐπ' αὐτοῦ.

— Δὲν ὀφείλετε τίποτε ! ἀνεφώνησε μετὰ σταθερότητος. Μὲ νομίζετε λοιπὸν ἱκανὸν νὰ κλέψω μίαν πεντάρακν ἀπὸ χεῖρα τυφλοῦ ;

— Ὅχι, ἀπήντησεν ἡ κόρη ἐλαφρῶς μειδιᾶσα. Ἡ κλέπτρια τὴν στιγμήν ταύτην εἶμαι ἐγὼ, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ χειρόγραφον δὲν εἶχεν ὑπογραφήν, ἐνόμισα ὅτι εἰμποροῦσα νὰ θέσω τὴν ἰδικήν μου.

Ἦτο ἀληθές. Ἐνεθυμῆτο τώρα, ὅτι μὲν ἐξελθὼν τοῦ Λυκείου, ἐν ᾧ εἶχε βραβευθεῖ καὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν, ἠθέλησε νὰ θαμβώσῃ διὰ τῶν γνώσεών του καὶ διὰ τῆς Γερμανικῆς λέξεως «Δουξ» καὶ δι' αὐτῆς εἶχεν ὑπογράψαι τὸ διήγημά του.

— Πρὸ πολλῶν χρόνων, ἐξηκολούθει λέγουσα ἡ νεῆνις μὴ παρατηρήσασα τὸ ἀφηρημένον ὕφος τοῦ ἐπισκέπτου της, ὁ πατήρ μου ἦτο εὐπαρὸς καὶ ἰδιοκτῆτης δύο ἐφημερίδων, αἱ ὁποῖαι δυστυχῶς ἐναυάγησαν, παρασύρασαι καὶ τὴν περιουσίαν μας. Ἡ καταστροφή αὐτὴ ἔπληξε τὸν δυστυχῆ κατὰ καρδίαν. Ὅσοι ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ἀφῆσας με εἰς ἡλικίαν ἐξ ὀλίγων ἐτῶν.

Τὰ λείψανα τῆς περιουσίας μας δὲν ἐπῆρκαν πρὸς δικτροφὴν μας, ὥστε ἡ μήτηρ μου ἐπιτηδεῖα καὶ φιλεργος, ἔγινε ράπτρια διὰ νὰ κερδίξῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἰδίως ἐπόθει νὰ μοῦ δώσῃ καλὴν ἀνατροφὴν καὶ μάθησιν καὶ ἡ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὑπερβολικὴ ἐργασία, εἰς ἣν ἀγογγύστως ὑπεβλήθη ἐπὶ μακρόν, τὴν συνέτριψε. Δυστυχημένη μητέρα !...

Ἡ νέα διεκόπη πρὸς στιγμήν, ἡ φωνὴ της ἔστρεψεν ἐκ συγκινήσεως καὶ δάκρυα, κατὰ χονδρῶς σταγόναι κατεπλημύρηνσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς της.

— Ἐφ' ὅσον ἡ μήτηρ μου ἦτο ὑγιής, ἐπανέλαβε ἡ τύχη μας δὲν ἦτο ἀξιολύπητος, ἀλλ' ἀπὸ δύο ἐτῶν ἀπ' οὗτου τὴν κατατρώγει ἡ φθίσις, ὅλαι αἱ οικονομίαι της κατηναλώθησαν. Ἐγὼ γράφω εὐχερῶς, ἂν καὶ ἡ φαντασία πολλάκις μοῦ δεικνύεται ἄπιστος. Ἐν τούτοις κατώρθωσα νὰ δημοσιεύσω χρονογραφήματα καὶ διηγήματα εἰς μερικὰς ἐφημερίδας καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ «Κρούστου τῶν Ἐξεδρών» πρὸ πάντων ὑπέσχετο πολὺ καλὸς δι' ἐμὲ. Εἶχε γνωρίσει τὸν μακαρίτην πατέρα μου, ὁ ὁποῖος πολλάκις τῷ ἐφάνη χρήσιμος ἐν δυσκόλους στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ἔλαβον παρ' αὐτοῦ ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας μοὶ ἀνεκοίνου ὅτι εἰς τῶν συντακτῶν παρέλειψε τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς του καὶ ὅτι πολλὰ στα...

τοῦ παραρτήματος ἦσαν κεναὶ εἰς τὴν διάθεσίν μου.

Μὲ προέτρεψε δὲ νὰ σπεύσω νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐνοϊκῆς ταύτης περιστάσεως διὰ μίαν ἀρχαίον τῆς δημοσιογραφίας. Ὁ ἰατρὸς ἐξήρχετο τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀπὸ τὸ δωμάτιον τῆς μητρὸς μου. Μοὶ ἐδήλωσε ρητῶς τὴν ἀπελπιστικὴν αὐτῆς κατάστασιν καὶ ὅτι μόνον διὰ τωνατικῶν δυνάμεθα νὰ παρατείνωμεν τὰς ἡμέρας της. Ἐχρειάζετο πρὸς τούτοις παλαιὸς οἶνος, καλὸς ζωμὸς καὶ μερικοὶ καρποὶ, σταφύλια κλπ. Ἐγὼ δὲν εἶχα οὔτε ὀβολόν...

Διέκοψε πάλιν τὴν διήγησιν της. Ἡ φωνὴ της ἐπνίγετο, ἐφ' ὅσον ἔκαμνε τὴν ὑδυνηρὰν αὐτὴν ἐξομολόγησιν.

— Ὡστε ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ «Κρούστου» ἔπρεπε νὰ μοῦ φανῇ ὡς μάννα τοῦ οὐρανοῦ, ἐὰν ἡ θλίψις δὲν μὲ εἶχε κατακτῆσαι ἔξαλλον. Ἡμῖν ἀνίκανος νὰ γράψω δύο γραμμὰς λογικὰς, κατὰ μείζονα λόγον νὰ συνθέσω καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ τρελλαθῶ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Μὴ εὐρίσκουσα ἄλλην διέξοδον, ἐνεθυμήθη ὅτι κάπου εἰς τὴν οἰκίαν μας ὑπῆρχε παλαιὸν κιβώτιον πλήρες χειρογράφων, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἀνεζητήθησαν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς μου. Ἐρχισα λοιπὸν νὰ τὰ ἀναδιψῶ. Ὅλα ἦσαν ἀσήμαντα, ἀχρηστον, ἀχρωμάτιστα. Ἡ ἀπογοήτευσίς μ' ἐκυρίευσεν περισσότερον. Τέλος εὗρον ἐν καὶ μόνον ἄξιον λόγου, τὸ ἰδικόν σας, ἀνυπόγραφον καὶ διηλθον ὀλόκληρον τὴν νύκτα ἀντιγράφουσα αὐτό. Τὰ ἐπίλοιπα γνωρίζετε ἄγνωστε μόνον, ὅτι τὰ τριακόσια φράγκα, τὰ ὁποῖα μοὶ ἐπλήρωσε τὸ ταμεῖον τῆς ἐφημερίδος, μὲ ἔσωσαν.

Ὁ κ. Ζαβιέ τότε ἠθέλησε νὰ ὀμιλήσῃ. Ἄλλ' ἡ Λουίζα τὸν διέκοψε καὶ ἐξηκολούθησε.

— Φιανῆτε ἀρκετὰ γενναῖος καὶ παραδεχθῆτε, ὅτι ἐν ἐξέθεσα κατὰ τοιοῦτον τρόπον πρὸς ὑμᾶς τὴν δυστυχῆ θέσιν μου, δὲν τὸ ἔκμα διὰ νὰ συγκινήσω καὶ σὰς ἀνγκιάσω νὰ μοῦ δωρήσητε τὸ ποσὸν τοῦτο. Καθόλου ! Σὰς ζητῶ μόνον μίαν προθεσίαν διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ συλλέξω τριακόσια φράγκα καὶ σὰς πληρώσω. Ἄς ἀποθάνῃ ἡ μήτηρ μου ἐν εἰρήνῃ, ἄς μὴ ταραχθῇ τὸ τέλος της ὑπὸ νέων ἐνοχλήσεων καὶ θὰ σὰς εὐλογῶ. Ἐπειτα...

Δὲν ἠδυνήθη νὰ τελειώσῃ. Ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἄχρου τοῦ δωματίου ἠκούσθη φωνὴ θλιβερά, ὡς παράπονον.

— Ἐλίξα ! Ἐλίξα ! Τί κάμνεις λοιπὸν ἔξω ; Μὲ ποῖον ὀμιλεῖς ;

— Ἐρχομαι, μητέρα ! ἀπήντησε καὶ ἔσπευσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ παρακειμένου δωματίου.

— Τί παληάνθρωπος ποῦ φάινεται αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐψιθύρισεν ὁ Ζαβιέ καὶ ὤρμησε πρὸς τὴν κλίμακα.

— Εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἐφημερίδος ποῦ ἤμεθα πρῖν, ἀνεφώνησε πρὸς τὸν ἀμυζήλατόν του.

Ἐκεῖ φθάσας ἔσχε μετὰ τοῦ διευθυντοῦ βραχεῖαν συνέντευξιν, τῆς ὁποίας τὸ ἀποτέλεσμα ἐπλήρωσεν εὐχαριστήσεως τὸν ἀνωτέρω κύριον καὶ ἐκπλήξεως τοὺς φίλους καὶ ἀναγνώστὰς τοῦ κ. Στεφάνου Ζαβιέ.

Ἐπὶ ἐξ ὄλους μῆνας ἀπελάμβανον τὰ θαυμάσια ἄρθρα του, καθ' ἑβδομάδα δημοσιευόμενα εἰς τὸ παράρτημα τοῦ «Κρούστου τῶν Ἐξεδρών» παραπλεύρως τῶν χριτωμένων διηγημάτων καὶ χρονογραφημάτων τῆς Ἀλιεὸρ Δε-Μπωσσάμ. Ἡ τακτικὴ συνεργασία τῆς τελευταίας ὑπῆρξεν ὁ ἀπαράβατος ὅρος τῆς ἰδικῆς του παρὰ τῷ διευθυντῇ τῆς ἐφημερίδος.



Ὁ κ. Στέφανος Ζαβιέ εἶναι, λέγουσιν, εἰς τῶν μᾶλλον εὐνοουμένων τῆς Μοίρας. Δι' αὐτὸν αὐτὴ ἐκένωσεν ὄλους τοὺς θησαυροὺς της ἐκ τῆς χοάνης τῆς εὐτυχίας. Τί ἐπιθυμεῖ ἀκόμη ; Χρῆμα ; Φῆμη ; Τιμὰς ; Τὰ πάντα ἐδόθησαν εἰς αὐτόν. Τί λοιπὸν ;

Ἡ εὐτυχία του ἐν τούτοις ἔχει κενά ! Τοῦ λείπει ἡ στοργή, ἡ τρυφερότης, ἡ εὐαισθησία. Θέλγει, σαγηνεύει τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ δὲν ἐγγίζει τὴν καρδίαν. Αἱ ἡρώιδες του ἀποθνήσκουν ὑπὸ τὰς μᾶλλον ὑδυνηρὰς περιστάσεις, ἀλλὰ ὁ θάνατός των δὲν ἀποσπᾷ οὔτε ἐν καὶ δάκρυ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀναγνωστῶν του.

Σήμερον τὸ κενὸν αὐτὸ ἐπληρώθη, ὡς καταφαίνεται ἐκ τοῦ τελευταίου ἔργου τοῦ μέλλοντος Ἀκαδημαϊκοῦ.

Τὸ εὐτυχὲς αὐτὸ συμπλήρωμα ἐπετέλεσεν ὁ ἔρως, ἡ οἰκογενειακὴ χαρὰ. Ἐνυμφεῦθη γυναῖκα θελκτικὴν, ἴσως ὄχι κωνοικῶς ὠραίαν, μὲ στόμα κάπως μέγαλον, μὲ χεῖλη ὀλίγον χονδρά, ἀλλ' ἡ χρυσὴ πλουσία κόμη της ἀξίζει ὅσον ἐν βασιλικὸν διάδημα. οἱ δὲ καστάνοι ὀφθαλμοὶ της ἔχουν λάμψιν ἀπαράμιλλον !...

Διὰ νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, οἱ φίλοι του δικτείνονται ὅτι ὁ θαυμάσιος οὗτος μαργαρίτης εὐρέθη ἐν τὸς μικροῦ ὀστράκου, παραβάλλοντες διὰ τούτου τὴν ταπεινὴν καταγωγὴν τῆς κυρίας Ζαβιέ. Ἄλλ' ἡ μομφὴ αὐτὴ δὲν ἐφαρμόζεται εἰς αὐτήν. Ἡ Ἐλίξα εἶναι μακρὰν πάσης ματαιοδοξίας.

Ἡ ἰδικὴ διηγήθη τὴν ἱστορίαν της εἰς παλαιὰν φίλην τοῦ συζύγου της.

— Δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ τι πλέον ἀνήθικον, συμπεραίνει ἡ πρῶην δεσποινίς Ἀλιεὸρ δὲ Μπωσσάμ, νῦν δὲ κυρία Ζαβιέ. Δι' ἐνὸς δόλου μᾶς ἤλθεν ἡ εὐτυχία. Τί λέγει διὰ τοῦτο ἡ Δικαιοσύνη ; δὲν τολμῶ νὰ σκεφθῶ.

JEAN VERRIER

ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΔΕ ΑΜΙΤΣΙΣ

Ο ΝΕΟΣΥΛΛΕΚΤΟΣ

Ἦτο Κυριακή, κατὰ τὰς πέντε τὸ ἀπόγευμα. Ὁ καιρὸς ὠραιότατος καὶ ὁ στρατῶν σχεδὸν κενός. Ὅλοι οἱ στρατιῶται εἶχαν καταβῆ εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ διασκεδάσουν. Οἱ ὀλίγοι ὅσοι εἶχαν μείνει, ἄλλοι μέσα εἰς τοὺς θαλάμους ὅπου ἐνδύοντο, ἄλλοι ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, ἦσαν ἔτοιμοι καὶ αὐτοὶ νὰ φύγουν. Καὶ ἀπὸ τοὺς ἔξω κάποτε ἐφώναζε κάποιος πρὸς ἄλλον ὁ ὁποῖος ἦτο μέσῃ :

— Κάμε γρήγορα ! . . .

Καὶ ὁ ἄλλος ἀπεκρίνετο ἀπὸ μέσῃ :

— Μιὰ στιγμή ! . . .

Ἴσως διότι κατεγίνετο νὰ ζώσῃ καλῆτερα τὴν ζώην μετὰ τὴν ξιφολόγην του, διὰ νὰ κάμῃ πλέον λεπτήν μέσῃν.

Καὶ οἱ νεοσύλλεκτοι ὅσοι εἶχαν καταταχθῆ εἰς τὸ σύνταγμα πρὸ δύο-τριῶν ἡμερῶν, ἄλλοι εἶχαν ἐξέλθῃ καὶ ἄλλοι ἐξήρχοντο ἐκείνην τὴν ὥραν ἀνά πέντε, ἀνά δέκα, μετὰ τὰ πηλήκια στραβά, μετὰ τὰ ἀμπέρονα φουσκωτά, μετὰ τὰ χέρια ἀνοικτὰ ὡσάν ξύλα. Οἱ στρατιῶται τοῦ φυλακείου, καθισμένοι εἰς ζύλινα θρανία εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ στρατῶνος, τοὺς ἐβλεπαν καὶ τοὺς ἐπερίπαιζαν, ἂν καὶ ὁ λοχίας τοὺς ἐπέπληττεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν καὶ τοὺς ἔλεγε :

— Δὲν τοὺς ἀφίνετε τοὺς καυμένους !

Ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς ἐξαπλωμένος εἰς τὸ κρεβάτι του, εἰς ἓν δωμάτιον τοῦ ἰσογείου, ἀνεγίνωσκε νυσταγμένος μίαν ἐφημερίδα.

Εἰς τὴν πλέον ἀπόκεντρον ἄκρην τοῦ προαυλίου, εἰς τὸ κατώφλιον μιᾶς θύρας, ἐκάθητο μόνος ἓνας νεοσύλλεκτος, μετὰ τοὺς ἀγκῶνας εἰς τὰ γόνατα καὶ μετὰ τὸ πρόσωπον εἰς τὰς παλάμας. Ἦκολούθει μετὰ τὸ βλέμμα ἓνα πρὸς ἓνα τοὺς συντρόφους του, καὶ ὅταν δὲν ἔβλεπε κανένα νὰ ἐξέρχεται, ἐχαμήλωνε τὸ βλέμμα καὶ ἐκύτταζε κάτω. Ἐφαίνετο ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ καλὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα μετὰ πολλὴν λύπην ἀφίνουν τὴν οἰκογένειάν των καὶ τὸ χωρίον ὅπου ἐγεννήθησαν ἔρχονται ὅμως καὶ κατατάσσονται εἰς τὸν στρατὸν γεμάτοι ἀπὸ καρτερίαν καὶ ἀπὸ καλὴν θέλησιν· διότι ὁ νόμος εἶνε φανερός καὶ ῥητός, καὶ τὸ ὄνομά των καὶ τὸ ἐπίθετον τοιχοκολλημένον ὀλόγραφον εἰς τὴν θύραν τοῦ δημαρχείου· διότι καὶ οἱ γονεῖς των εἰς τὸν και-

ρὸν των ἐπῆγαν καὶ αὐτοὶ στρατιῶται, καὶ οἱ σύντροφοὶ των πηγαίνου· διότι τὸ κάτω κάτω τοὺς προσκαλεῖ ὁ βασιλεὺς καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος νάρνηθῶν ἢ νὰ καθίσουν νὰ φιλολογοῦν τοῦτο κ' ἐκεῖνο.

Τὸ πρόσωπόν του ὅμως εἶχε κάτι τι περισσύτερον ἀπὸ τὴν συνειθισμένην ἔκφρασιν τὴν ὀλίγον σκεπτικὴν καὶ ὀλίγον ἀφηρημένην, τὴν ὁποίαν ἔχουν συνήθως οἱ νεοσύλλεκτοι κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἤτο μελαγχολικόν. Ἴσως ἦτο μετανοημένος διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ καὶ αὐτὸς μαζί με τοὺς ἄλλους. Τὴν Κυριακὴν, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι καλός, πάντοτε κανεὶς μελαγχολεῖ, ἐὰν μὲν κλεισμένος.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ στρατῶν ἔμεινεν ἔρημος· σιωπὴ ἄκρα ἐπεκρατεῖ.

Ἐνας δεκανεὺς μετὰ στολὴν ἐργασίας διήρχετο βιαστικὰ ἀπὸ τὴν αὐλήν· εἶδε τὸν νεοσύλλεκτον, ἐσταμάτησε καὶ τὸν ἠρώτησεν ἀποτόμως :

— Τί κάμνεις ἐσὺ αὐτοῦ μετὰ τὸ κεφάλι εἰς τὰ χέρια ;

— Ἐγὼ ; . . . ἀπήνησεν ὁ στρατιῶτης.

— Ἐγὼ ; ἐπανελάθεν ὁ δεκανεὺς μετὰ συρτὴν φωνὴν μιμούμενος τὴν φωνὴν τοῦ νεοσύλλεκτου καὶ δίδων ἐπίτηδες εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του ἔκφρασιν βλακείας. Αὐτὸ εἶναι νόστιμον ! εἰς ποῖον τάχα ὀμιλῶ ; εἰς τὸ φεγγάρι ; Ἐλα ! καὶ νὰ σηκώνεσαι ὀρθὸς πάντοτε ὅταν ὀμιλῆς εἰς τοὺς ἀνωτέρους σου.

Ὁ νεοσύλλεκτος ἐσηκώθη ὀρθος.

— Ποῖος εἶσαι ; Εἰς ποῖον λόγον ἀνήκεις ;

— Λόγον ; . . . εἶπε μετὰ ἀπορίαν ὁ στρατιῶτης.

— Λόγον ; . . . ἐπανελάθε πάλιν ὁ δεκανεὺς μετὰ ἐμπαικτικὸν τρόπον. Μὰ τί κούτσουρο εἶσαι σύ ;

Καὶ τὸν ἤρπασεν ἀπὸ τὴν στολὴν καὶ τὸν ἔσυρε δυνατὰ, ὥστε τὸν ἔκαμε νὰ κλονισθῆ ἔπειτα :

— Κύτταξε ! τοῦ ἐφώναζε, κύτταξε ἐδῶ πῶς ἔκαμες τὴν στολὴν σου καθὼς κάθεςαι μαζεμένος ὡσάν ζητιᾶνος !

Ὁ νεοσύλλεκτος ἤρχισε νὰ καθαρίζῃ τὴν στολὴν μετὰ τὴν παλάμην του.

— Κύτταξε τί χάλια ἔχουν τὰ παπούτσι σου ! ἐξηκολούθησεν ὁ δεκανεὺς, κτυπῶν διὰ τοῦ ποδὸς τὴν ἄκρην τῶν ὑποδημάτων τοῦ στρατιώτου.

Ὁ νεοσύλλεκτος ἔσκυψε διὰ νὰ καθαρίσῃ τὰ ὑποδήματά του μετὰ τὸ μανδηλί του.

— Διόρθωσε αὐτὸν τὸν γακκῶν ποῦ σοῦ πηγαίνει ἔως ταῦτιά !

Καὶ τὸν ἤρπασεν ἀπὸ τὸ περιλαίμιον καὶ τὸν ἐτίναξε δυνατὰ ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸν ρίψῃ κάτω.

Ὁ στρατιῶτης ἐσήκωσε τὴν χεῖρα νὰ διορθώσῃ τὸ περιλαίμιόν του·

— Βάλε ἴσια τὸ πηλήκιον.

Ὁ στρατιῶτης ὕψωσε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ πηλήκιον.

— Σήκωσε ἐπάνω τὸ πανταλόνι σου ποῦ κρέμεται· ἔτσι θὰ τὸ χαλάσῃς εἰς μίαν ἐβδομάδα . . . Καὶ νὰ μὴ στέκεσαι σάν μισοκακόμοιρος, μετὰ τὸ πρόσωπον συμμεινον . . . μὴν κυττάζῃς ὡσάν χάχας, ὅταν σοῦ ὀμιλοῦν !

Ὁ δυστυχὴς στρατιῶτης ἔφερε τὰς χεῖράς του παραζαλισμένους πότε εἰς τὸ περιλαίμιον καὶ πότε εἰς τὸ πανταλόνι του καὶ ἄλλοτε εἰς τὸ πηλήκιον καὶ δὲν κτώρθωνε νὰ διορθώσῃ τίποτε· ὅσον περισσύτερον προσεπάθει, τόσον περισσύτερον τὰ ἔχανε.

Ὁ δεκανεὺς, ἀφοῦ τὸν ἐκύτταζεν, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν μετὰ περιφρόνησιν καὶ ἐπανελάθε :

— Κοροῖδο ! κοροῖδο ! . . .

Ἐπειτα ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐξηκολούθησε :

— Πρέπει νὰ ζυπνήσῃς, παλληκάρι μου, διότι ἄλλῶς θὰ σὲ ζυπνίσωμεν ἡμεῖς, αἱ ποῦ σοῦ τὸ λέγω, καὶ θὰ σὲ ζυπνίσωμεν ἄσχημα. Θὰ φᾶς περιορισμὸ ποῦ θὰ πάῃ γόνα, μετὰ ψωμί καὶ μετὰ νερό. Ἐχε το καλὰ εἰς τὸν νοῦν σου. Καὶ τώρα πῆγαίνε μέσα νὰ καθαρίσῃς τὰ ρούχά σου ! . . . Μάρες !

Καὶ διὰ νὰ δυναμώσῃ περισσύτερον τὸ πρόσταγμα, ἐσήκωσε τὴν χεῖρά του μετὰ τὸ δάκτυλον ἀνοικτὸν καὶ ἔδειξε τὰ παράθυρα τοῦ θαλάμου.

— Μὰ ἤθελα . . .

— Σιωπὴ !

— Μὰ δὲν . . .

— Σιωπὴ σοῦ λέγω, ὅταν εἶσαι ἐμπρὸς εἰς τὸν ἀνώτερον σου· ἄλλῶς . . . ἢ φυλακὴ εἶναι ἐκεῖ πέρα, νὰ ! τὴν βλέπεις ;

Καὶ ὁ δεκανεὺς ἀπεμακρύνθη ψιθυρίζων :

— Μωρὲ τί ἄνθρωποι ! . . . τί ἄνθρωποι ! . . . Κακόμοιρο στρατεύμα ! . . . Δυστυχισμένος τύπος !

— Κύριε δεκανεά ! . . . ἐφώναζε μετὰ δειλίαν ὁ νεοσύλλεκτος.

Ὁ δεκανεὺς ἐστράφη καὶ τοῦ ἔδειξε πάλιν τὴν φυλακὴν μετὰ δύο μᾶτια ἀγριευμένα.

— Ἦθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω κάτι τι.

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του τόσον σέβας καὶ ὑποταγὴν ἐξέφραζεν, ὥστε συγκατένευσεν ὁ δεκανεὺς νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ ὀμιλήσῃ.

— Τί θέλεις ; τὸν ἠρώτησε.

— Ἦθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω. ἂν γνωρίζετε τοῦ λόγου σας μήπως εὐρίσκεται εἰς αὐτὸ τὸ σύνταγμα ἓνας

ἀξιωματικὸς χωρικὸς μου . . . Ἐδῶ θὰ εἶναι, μὰ ἐγὼ δὲν ξέρω ἂν . . .

— Χωρικὸς σου ; Μὰ ἂν ὅλοι εἰς τὸ χωριό σου εἶναι κομμένοι ἐπάνω εἰς τὸ σχέδιον τὸ δικό σου, καλῆτερα νὰ μὴ εὐρίσκεται ἄλλος ἀπὸ σὲν εἰς τὸ σύνταγμα.

Καί, ἀφοῦ ὕψωσε τοὺς ὤμους, ὁ δεκανεὺς ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

— Κύτταξε τί τρόπος ! . . . ἐψιθύρισε μετὰ θλίψιν ὁ νεοσύλλεκτος, ἐνῶ ὁ δεκανεὺς ἀπεμακρύνετο. Καὶ ὅμως μὲ ἔλεγαν ὅτι . . .

Ἐσιώπησεν, ἐκάθισε πάλιν καὶ ἐξηκολούθησε νὰ σκέπτεται.

— Μὰ διατὶ μᾶς μεταχειρίζονται ἔτσι ; . . . Διατὶ νὰ μᾶς ἀποπείρουν ; Τί εἴμεθα τάχα ; Σκυλιὰ εἴμεθα ; Καὶ αὐτὴν τὴν ζώην πρέπει νὰ τὴν κάμω διὰ πέντε χρόνια !

Καὶ ἐσκέπασε μετὰ τὰς χεῖράς του τὸ πρόσωπον καὶ ἐσυλλογίσθη τὴν οἰκογένειάν του ἐκεῖ κάτω μακρὰν.

— Νὰ μ' ἐβλεπαν εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, οἱ κακότυχοι ! . . .

Ἰέλωτες δυνατοὶ ἀπὸ τὸ προαύλιον τὸν ἔκαμαν νὰ τιναχθῆ καὶ νὰ σηκώσῃ τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δύο-τρεῖς στρατιῶται τῆς φρουρᾶς, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐβλεπαν καὶ ἤρχισαν νὰ λέγουν μεταξὺ των :

— Τί κοροῖδο !

— Ἐρωτευμένος θὰ εἶναι.

— Συλλογίζεται τὴν ἀγαπητικὴν του.

— Ποῦ τὴν ἀφῆσες, αἱ !

— Ἡ κακομοίρα ! αὐτὴν τὴν ὥραν Ἴσως κάποιος ἄλλον θὰ εὕρηκε νὰ τὴν παρηγορῆ.

— Κύτταξε, κύτταξε πῶς γουρλώνει τὰ μᾶτια του !

Ἐπειτα καὶ οἱ τρεῖς μετὰ μίαν φωνὴν συρτὴν καὶ ἐμπαικτικὴν ἐπανελάθον :

— Τί κοροῖδο !

Ὁ νεοσύλλεκτος ὠχρίασε τὸν ἐπλήγησαν ἐκεῖ ὅπου ἐπονόουσε. Δὲν ἠμπόρεσε νὰ ὑποφέρῃ πλέον καὶ ἐσηκώθη.

— Ποῖος νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ ἐρωτευμένος ; εἶπε μέσῃ του ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς, καὶ ἐπρόβαλεν εἰς τὸ παράθυρον μετὰ τὴν ἐφημερίδα εἰς τὰς χεῖρας.

Θεὶ στρατιῶται ἅμα τὸν εἶδαν, ἔφυγαν ὁ νεοσύλλεκτος ἐσήκωσε τὸ ταραχμένον πρόσωπόν του πρὸς τὸ παράθυρον καὶ τὸν ἐκύτταζεν. Ὁ ἀξιωματικὸς παρετήρησε καὶ αὐτὸς τὸν στρατιῶτην καὶ ὅταν τὸν εἶδε νὰ δειξῇ εἰς τὴν ἀρχὴν προσοχὴν, ἔπειτα ἐκπλήξιν καὶ εἰς τὸ τέλος εὐχαρίστησιν καὶ νὰ προσηλώσῃ ἐπάνω του τὸ βλέμμα :

— Ποῖος νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ ἀνόητος ! ἐσκέφθη καὶ κατέβη εἰς τὴν αὐλήν καὶ ἐστάθη ἐμπρὸς του.

— Τί ἔχεις καὶ γελᾶς καὶ τρίβεις τὰ χέρια σου ; τὸν ἠρώτησε μετὰ αὐστηρὸν ὕφος.

Ὁ στρατιώτης, ἂν καὶ ὀλίγον ἐντροπιασμένος, ἐξ-
ηκολούθει νὰ χαμογελά.

— Μὰ τί βλάκας εἶσαι σὺ. ἄλλοῦ εἶδους!

Σ' ἐρωτῶ δικτὶ γελᾶς :

— Νὰ... ἐπειδὴ... ἀπήντησεν ὁ νεοσύλληκτος
καὶ ἐχαμήλωνε τὰ βλέμματά καὶ ἔτριβε μὲ τὰς δύο
χεῖρας μίαν ἄκρην τῆς στολῆς του. ἐπειδὴ... τὸ
ἤξευρα ὅτι εἶσθε τοῦ λόγου σας εἰς αὐτὸ τὸ σύνταγμα...
καὶ μ' ἔστειλαν κ' ἐμένα ἐδῶ... Βέβαια ἢ εὐγενεὶς
σας ποῦ νὰ μ' ἐνθυμῆσθε ἐμένα!... ἀλλὰ ἐγὼ σὰς
ἐνθυμοῦμαι... εἶναι τρία χρόνια ποῦ ἐφύγατε... καὶ
σὰς ἐγνώρισα... ἐγνώριζα μάλιστα καὶ τὴν οἰκογενείαν
σας... ἀλλ' αὐτὴ δὲν μὰς ἐγνώριζε ἐμὰς... ἂν
καὶ ἐγειτονεύαμε... καὶ κάθε πρωτὸ σὰς ἔβλεπα ὅπου
ἐπερνούσατε καὶ ἐπηγαίνατε εἰς τὸ κυνηγι... εἴ-
μαστε ἀπὸ ἕνα χωριό...

— Ἄ! ἐκατάλαβα. ἀπήντησεν ὁ ἀξιωματικός, ἐνῶ
πικρετῆρει αὐτὸν μὲ προσοχὴν διὰ νὰ ἠμπορήσῃ νὰ ἐν-
θυμηθῇ ποῖος ἦτο.

— Τὸ ἐγνώριζα ὅτι εἶχατε φύγη διὰ νὰ γίνετε
ἀξιωματικός, ὅτι ἐμβήκατε εἰς τὴν σχολὴν ἀπὸ τότε
δὲν ἐγυρίσατε... Ποῦ νὰ ζεύρετε!... εἰς αὐτὸ τὸ
μεταξὺ διώρθωσαν τὴν ἐκκλησίαν μὰς... ἔγινε καὶ ἕνα
καφνεῖον εἰς τὴν πλατεῖαν, μεγάλον ὄση εἶναι αὐτὴ
ἢ αὐλὴ... καὶ εἶναι πάντοτε γεμάτον ἀπὸ κόσμον.

— Στάσου, στάσου!... τώρα ἐνθυμοῦμαι δὲν σὲ
λέγουν ἐσένα Μῆτσο :

— Μάλιστα.

— Καὶ κατοικοῦσαι εἰς τὸ σπιτάκι ἐκεῖνο δίπλα
εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ἄκρην τοῦ χωριού :

— Σωστά, εἰς τὴν ἄκρην τοῦ χωριού, ἀντικρὺ εἰς
τὸ μύλο.

Καὶ ὁ στρατιώτης δὲν ἠμποροῦσε νὰ σταθῇ ἀπὸ
τὴν χεράν του.

— Ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλὰ, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀξιωμα-
τικός. Καὶ δὲν μοῦ λέγεις, εἶσαι εὐχарιστημένος
ὅτι ἔγινες στρατιώτης :

Ὁ νεοσύλληκτος ἠλλαζεν ὄψιν ἐχαμήλωσε τὸ
βλέμμα καὶ ἐσιώπησε.

— Δικτὶ δὲν ἐδῆξες καὶ σὺ νὰ περιπατήσῃς μαζί
μὲ τοὺς ἄλλους :

Δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ ἐκύτταξε τὰς ἄκρας τῶν δα-
κτύλων του.

Ὁ ἀξιωματικός ἐνόησε τί ἐσυλλογίζετο καὶ μὲ ὕφος
ἀγαθόν, τὸ ὅπου τὸν ἔκαμε νὰ συγκινηθῇ, τὸν ἠρώ-
τησε :

— Τί ἔχεις :

Τύπε τοῦ ἐλύθη ὁ γλωσσοδέτης, ἐπῆρε θάρρος καὶ
ἤρχισε νὰ λέγῃ :

— Ἐγὼ... ἀκούσατε, κύριε ἀξιωματικέ... ἔχω καὶ
ἐγὼ δὲν ἤξεύρω καλὰ καλὰ τί ἔχω μὰς μεταχειρί-
ζονται μ' ἕνα τρόπον ποῦ δυσαρεστῆ πολὺ... Τοὺς

ἐρωτοῦμε ἕνα πράγμα, καὶ δὲν μὰς δίδουν ἀπάντησιν,
ἔπειτα μὰς λέγουν κάτι λόγια ὑβριστικά, καὶ πρέπει
νὰ τ' ἀκούω καὶ νὰ σιωπῶμε, ἀλλέως νὰ — καὶ ἐμ-
μεῖτο τὴν φωνὴν τοῦ δεκανέως — ἐκεῖ κάτω εἶναι ἡ φη-
λακὴ! Τὸ βλέπω καὶ ἐγὼ, δὲν ζεύρομε νὰ ἐνδύνο-
μεθα καλὰ, δὲν εἴμεθα ἀκόμη σωστοὶ στρατιῶται...
μὰ τί διάβολο... δύο ἡμέρας ἔχω ἐδῶ ἤλθαμε νὰ μά-
θωμε καὶ πρέπει νὰ ἔγουν ὀλίγην ὑπομονήν, μοῦ φαί-
νεται. Ἐπειτα μὰς περιπαίξουν, σηκώνουν καὶ χεῖ-
ρα κατ' ἐπάνω μὰς καὶ μὰς σπρώχνουν!... καὶ πρέπει νὰ
τὰ ὑποφέρωμε ὅλα, ἐνῶ αὐτοὶ γελοῦν... Δὲν ἠμποροῦ
νὰ καταλάβω γιατί μὰς κακομεταχειρίζονται ἔτσι.
Ἐγὼ ἤλθα μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν νὰ γείνω στρα-
τιώτης, καὶ ἔλεγα μέσσω μου : Ὅ, κάμω τὸ κηθῆμόν
μου καὶ οἱ ἀνώτεροί μου θὰ μὲ ἀγαποῦν τώρα ὅμως
ποῦ βλέπω... Ἴσως ἀφοῦ συνηθίσωμε περισσότερον,
δὲν θὰ τὰ λογαριάζωμε αὐτά. Τώρα ὅμως μὲ λυπεῖ
πολὺ νὰ βλέπω νὰ μὲ κακομεταχειρίζονται μ' αὐτὸν
τόν τρόπον. Ἡμεῖθα συνηθισμένοι εἰς τὸ σπιτί, μὲ
τὴν οἰκογενείαν μὰς, ὅλοι ἀγκνημένοι, καὶ ἐδῶ ἐξ
ἐναντίας...

Τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια τὰ ἐπρόφερον ὅλος διό-
λου ἀποθαρρημένος. Ἐπειτα ἐσιώπησεν, ἐχαμήλωσε τὸ
βλέμμα καὶ ἐξηκολούθησε νὰ μουρμουρίζῃ μέσσω του.

Ὁ ἀξιωματικός ἀναψε τὸ σιγάρον του, καὶ ἔπειτα
ἀπὸ ὀλίγον, μὲ τρόπον ἀδιάφορον, ὡς νὰ μὴν εἶχεν
ἀκούσῃ ἢ ὡς νὰ μὴν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ τίποτε, εἶπε :

— Διόρθωσε ὀλίγον τὸ περιλαίμιόν σου!... — καὶ
τὴν ἐδοήθησεν ὁ ἴδιος μὲ τὸ χέρι του. — Ἔτσι, τώρα
πάει καλὰ. Γύρισε.

Ὁ στρατιώτης ἐστράφη ὁ ἀξιωματικός ἔσυρε πρὸς
τὰ κάτω τὴν στολήν του.

— Ἡ στολή σου δὲν πρέπει νὰ μαζεύεται ἐπάνω
πρέπει νὰ πέφτῃ εἰςά κάτω. Γύρισε.

Ἐγύρισε καὶ πάλιν ὁ στρατιώτης ὁ ἀξιωματικός
τοῦ ἐδιώρθωσε τὸ πληγῆκιον.

— Ἔτσι, τοῦ εἶπεν, ὀλίγον στραβὰ νὰ τὸ φρεῖ
διὰ νὰ σοῦ δίνῃ ἀέρα...

Ὁ στρατιώτης ἐχαμογέλασε.

— Στέκε καλὰ τὴν μέσην σου, ἐξηκολούθησε ὁ
ἀξιωματικός, κράτει ὑψηλὰ τὸ κεφάλι καὶ ὅταν κινή-
σαι, νὰ περιπατῆς ἐλεύθερα καὶ ἀβίαστα... καλῶς
ὅταν ἐπαίξῃς ἀμάδες εἰς τὴν αὐλὴν μὰς... ἄνθρωποι
Ὁ Μῆτσος ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν.

— Ἔτσι, καλὰ, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀξιωματικός, καὶ
νὰ κυττάξῃς ὅλους κατὰ πρόσωπον, ἐπειδὴ δὲν ἔχει
νὰ φοβηθῆς ἢ νὰ ἐντραπῆς κανένα, ἐκατάλαβες; Καὶ
ὁ βασιλεὺς ὁ ἴδιος νὰ περάσῃ, σήκωσε τὸ κεφάλι
καὶ κύτταξέ τον, ὡς νὰ τοῦ ἔλεγε: Ἐγὼ εἴμαι
Διότι τὸ σέβας ἔτσι πρέπει νὰ τὸ δειγνομεν ἡμεῖς
στρατιωτικοί μὴν τὸ λησμονῆς!

Ὁ στρατιώτης ἐνευσε πάλιν κατὰ στρατιῶν τὸ πρό-
σωπὸν τοῦ ἤρχισε νὰ ζωηρεύῃ :

— Καὶ νὰ μὴ λησμονῆς ἀκόμη ὅτι, ἀφοῦ ἐμβήκεις
εἰς τὸν στρατῶνα, πρέπει νὰλλάξῃς τρόπον ὀμι-
λάς ὀλίγα λόγια, ἀλλὰ ἐλεύθερα καὶ σωστά μὲ
ὅποιονδῆποτε καὶ ἂν ὀμιλῆς, νὰ καὶ ὄχι, ὄχι καὶ νὰ,
καὶ ὅταν δὲν ἔχῃς νὰ εἰπῆς τίποτε ἄλλο, τότε σιωπῆ
αὐτὸ εἶναι καλῆτερον. Ὅταν εἶσαι εἰς τὴν γραμμὴν,
εἶναι καλῶς ὅταν εἶσαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν σιωπῆ. Ἄ-
φοῦ δικλυθοῦν οἱ στοῖχοι, εἶσαι καλῶς εἰς τὸ σπιτί σου.
Ὅταν οἱ ἄλλοι ὀμιλοῦν καὶ φωνάζουν, φώναζε καὶ σὺ
περισσότερον μὴ κάθῃσαι μόνος καὶ χάσκεις, διότι
τότε σὲ πιάνει μελαγχολία πῆγαινε καὶ σὺ μὲ τοὺς
ἄλλους. Καὶ ν' ἀγαπᾶς τοὺς συντρόφους σου, ἐπειδὴ
θὰ εὖρῃς φίλους χρυσοὺς μεταξὺ των, σὲ βεβαιῶ θὰ
εὖρῃς νέους νὰ σ' ἀγαποῦν ὡς ἀδελφόν θὰ ἰδῆς,
ὅλα ἠμποροῦν νὰ λείψουν ἐδῶ μέσσω, ἀλλὰ ἡ καρδιά
δὲν λείπει. Ποῦ εἶναι ὁ καπνός σου :

— Δὲν ἔχω.

— Ἄν εἶχες, θὰ ἠμποροῦσες νὰ καπνίσῃς. — Ὅταν
σοῦ κάμῃ παρατήρησιν κανεὶς ἀνώτερός σου, ἂν ἔχη
ἡκανον, ἀκούε τον καὶ προσπάθησε νὰ συμμορφωθῆς
ἢ ἔχη ἄδικον, ἀκούε τον πάλιν καὶ μὴν τὸ πάρης
κατάκαρδα, διότι εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅλοι ἔχουν
ἡματώματα καὶ ὅλοι ἠμποροῦν νὰ σφάλλουν ἐκεῖνος
ἴσως φωνάζει ἠμπορεῖ νὰ σφάλλῃ κάποτε, ἐκεῖνος ὅπου
μὴν ὑπακούει σφάλλει πάντοτε. Καὶ μὴ νομίσης ὅτι
ὅλοι ὅσοι σὲ ἐπιπλήττουν εἶναι θυμωμένοι μαζί σου καὶ
ἐλεῖν τὸ κακόν σου. Αὐτὸ εἶναι μέγα λάθος. Ἡμπορεῖ
κανεὶς κάποτε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ θυμῶνῃ, καὶ ὅμως νὰ
εἶναι καλῆτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Φωνάζουν μερικοί,
ἠκούον τὸν κόσμον ἀλλ' αὐτὸ εἶναι συνήθεια, ἔχουν
ἠγῆσιν νὰ ξεθυμάνουν, ἀκούσε ποῦ σοῦ λέγω. Θὰ
καταντήσῃς νὰ τοὺς ἀγαπᾶς αὐτοὺς καλῆτερα ἀπὸ
τοὺς ἄλλους. — Νὰ τοὺς ἰδῆς εἰς τὴν ὄραν τῆς μάχης.
ὅταν εἰς τὸν πόλεμον ἕνα λοχαγὸν, ὅπου ἦτον ὁ τρώ-
μας τοῦ λόγου του, κανεὶς δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸν ὑπο-
τάξῃ, καὶ ὅμως εἶχαν ἄδικον. Δὲν ἄφινε πληγωμένον
ὅπως νὰ τρέξῃ νὰ τὸν βοηθήσῃ, νὰ ἰδῇ τὴν πληγὴν
αὐτοῦ, νὰ τοῦ δώσῃ θάρρος, πάντοτε εἰς κίνησιν, ἐδῶ,
ἐκεῖ καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ σταθῇ εἰς τὰ πόδια του
τὴν κούρασιν. — «Λοχαγέ!... λοχαγέ!... μὴ
κατασφῆς, λοχαγέ!» ἐφώναζαν οἱ πληγωμένοι καὶ
ἔσυραν ἀπὸ τὸ χέρι, ἀπὸ τὴν στολήν. — «Ὅχι,
ὄχι μου, ἔλεγεν αὐτός, θὰ μείνω μαζί σου, θὰ μείνω
μαζί σου, θάρρος, θάρρος, παιδί μου! ἔννοια σου, ὁ
καπνός σου δὲν θὰ σ' ἀφήσῃ». Ἐκατάλαβες τί ἄν-
θρωπος ἦτον; Ὅσῶν αὐτὸν εἶναι πολλοί. Δὲν πρέπει
ἐκείνους τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν του πρέ-
πει νὰ συγχωρῆς, ὅσους φαίνονται κακοί νὰ εἶσαι εὐ-
χάριν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς καὶ νὰ τοὺς σέβεσαι ὅλους,
ὅσοι εἶναι στρατιῶται καὶ ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν

ἕως τὴν ἄλλην ἠμπορεῖς νὰ τοὺς ἰδῆς νὰ σκοτωθοῦν
ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια σου ὡς ἂν παλληκάρια. Καὶ ὅταν
ἀγαπᾶ κανεὶς τὸν ἄλλον, τοῦ τὰ συγχωρεῖ ὅλα. Ἐρώ-
τησε καὶ τοὺς συντρόφους σου νὰ τὸ μάθῃς; Ἢ ἰδῆς
ὅτι οἱ καλοὶ στρατιῶται ὅλοι ἀγαποῦν τοὺς ἀνωτέρους
ρους των... Ἐχεις ἕνα σπέρτο :

Ὁ νεοσύλληκτος, ὁ ὅποιος ἕως ἐκεῖνην τὴν στιγμήν
εἶχε μείνῃ μὲ τὸ στόμα ἀνοικτόν, ἐβγαλε μὲ σπουδὴν
ἕν σπέρτον καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν ἀξιωματικόν!

— Ὅταν σκέπτεται κανεὶς κατ' αὐτὸν τὸν τρό-
πον, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀξιωματικός, λησμονεῖ καὶ με-
ρικὰς μικρὰς δυσαρεσκείας, μερικὰς ἐλευσιότητας τῆς
ζωῆς τοῦ στρατιώτου. Καὶ πρέπει νὰ τὰ συλλογίζεσαι
αὐτὰ τὰ πράγματα θὰ σοῦ τὰ εἰποῦν, θὰ σοῦ τὰ
διδάξουν, κ' ἐσὺ ποῦ εἶσαι καλὸ παιδί, θὰ τὰ ἐνθυ-
μησῃ πάντοτε ἀλήθεια :

Ὁ νεοσύλληκτος ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν ὡς νὰ ἔλεγε
ναί, διότι δὲν εὖρισκεν ἀμέσως φωνὴν νὰπαντήσῃ.

— Βέβαια, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός, διὰ νὰ γίνῃ κα-
νεὶς καλὸς στρατιώτης πρέπει νὰ κυττάξῃ καὶ ὀλίγον
ὑψηλότερα ἀπὸ τὸν στρατῶνα καὶ ὀλίγον παρέκει ἀπὸ
τὴν πλατεῖαν τῶν γυμνασίων. Ἐπειτα συνηθίζει κα-
νεὶς εἰς ὅλα τὰ πράγματα. Ὁ σάκκος εἰς τὴν ἀρχὴν
τί βαρὺς φαίνεται!... Θεέ μου, τί βάσανον! Ἰστερα
ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταντᾶ ἀσήμαντον πρᾶγμα. Καὶ
τὸ συσσίτιον; Δὲν τρώγει βέβαια κανεὶς περίφημα
εἰς τὸν στρατῶνα μάλιστα, νὰ εἰποῦμεν τὴν ἀλήθειαν,
τρώγει κανεὶς κάποτε πολὺ ἄσχημα. Ἀλλὰ πρέπει νὰ
ἔχη ὑπομονήν, — ὑπομονὴ καὶ πάντοτε ὑπομονή. Αὐτὴ
εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀρετὴ τοῦ στρατιώτου νὰ μὴ
παραπονῆται καὶ νὰ μὴ μουρμουρίζῃ δεξιὰ καὶ ἀρι-
στερά, ὅπως κάμνουν μερικοί, διὰ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ
διὰ ὅλα τὰ πράγματα. Καὶ ἔπειτα ἡ ὕρεξις δι' ἐκεῖ-
νον ποῦ ἐργάζεται, ποῦ κοπιάζει, ποῦ κάμνει τὸ
κηθῆκόν του καὶ ἔχει ἡσυχίαν τὴν καρδιά του, ἡ ὕρε-
ξις δὲν λείπει ποτέ. Μόνον οἱ ἀνάποδοι καὶ οἱ δει-
λοὶ εὖρισκουν εἰς ὅλα ἀντιλογίαν καὶ δὲν εἶναι ποτέ
εὐχарιστημένοι. Ἐγὼ βλέπω ὅτι οἱ καλοὶ νέοι κά-
μουν τὰ στρατιωτικὰ χρέη των μὲ προθυμίαν, διότι
οἱ ἀνώτεροί των τοὺς ἐκτιμοῦν, οἱ σύντροφοί τους τοὺς
ἀγαποῦν, οἱ συμπολίται τοὺς σέβονται καὶ μερικοὶ
ἀπ' αὐτοὺς ὅσον καιρὸν ὑπηρέτησαν εἰς τὸν στρατόν,
δὲν ἐτιμωρῆθησαν οὔτε μίαν ἡμέραν καὶ ἔχουν τὴν
ἀφῆσιν των καθαρὰν. Καὶ σὺ ἕνας τέτοιος θὰ εἶσαι
δὲν εἶναι ἀλήθεια :

Ὁ στρατιώτης καὶ πάλιν ἐβεβαίωσε μὲ ζωηρὰν κί-
νησιν τῆς κεφαλῆς του.

— Εὐγέ σου. Καὶ μὴ νομίζῃς δὲ ὅτι εἶναι γεμάτον
ἀγάθεια τὸ στάδιον τὸ ἰδικόν μὰς; ἔχει καὶ ἄνη δι'
ἐκεῖνον ποῦ ζεύρει νὰ τὰ ζητήσῃ, καὶ οἱ καλοὶ στρα-
τιῶται τὰ εὖρισκουν καὶ αὐτά. Μάθε νὰ ἐκτελῆς τὸ
χρέος σου καλὰ, νὰ εἶσαι πάντοτε καθαρὸς, εὐπει-

θής, πρόθυμος, και θ' ακούης από τον λοχαγόν σου και από τους αξιωματικούς σου εύγε και εύγε, τὰ ὅποια θὰ σοῦ προξενούν εὐχαρίστησιν και θὰ σοῦ ἀν-ζάνουν τὴν ὄρεξιν και τὴν καλὴν διάθεσιν. Καὶ αἱ ἡμέραι θὰ περνοῦν γρήγορα. Ἐπειτα εἰς τὸ διάστημα τῆς θητείας κανεὶς δὲν γνωρίζει τί ἡμπορεῖ νὰ συμβῇ ἡμποροῦν νὰ μᾶς κάμουν νὰ ἀλλάξωμεν δέκα φορές τὸπον διαμονῆς, και τότε ὁ καιρὸς πετᾷ και οἱ μῆνες φαίνονται ἡμέραι. Θὰ ἰδῆς νέους τόπους, πόλεις, χω-ρία, κάμπους, βουνά, θάλασσαν, ἕνα κόσμον ἐντελῶς νέον, τὸν τόπον μας τὸν εὐμορφον, τὸν ὅποιον ἕως τώρα γνωρίζεις μόνον ἐξ ὀνόματος· και θὰ βλέπῃς πράγ-ματα ἀξιοθαύμαστα ὅπου και ἂν πηγαίνῃς· και τὴν ὥραν ποῦ θὰ ἔχῃς ἐλευθερίαν, θὰ πηγαίνῃς νὰ βλέ-πῃς κάθε τι, διὰ νὰ τὸ διηγήσῃς ὕστερα εἰς τὴν οἰκο-γένειάν σου και εἰς τοὺς φίλους σου, ὅταν ἐπιστρέψῃς εἰς τὸ σπίτι σου. Τὸ κλοκαῖρι θὰ πηγαίνωμεν εἰς τὰ γενικά γυμνάσια με πυροβολικόν, με ἰππικόν, και θὰ ἰδῆς τί ὠραίαν ὄψιν ἔχει τὸ στρατόπεδον και τί θόρυ-βος, τί εὐθυμία, τί ζωὴ θὰ εἶναι ἐκεῖ πέρα ὅλην τὴν ἡμέραν· και ἔπειτα τὰ γυμνασία με τὰ πυρά· και τὰ πανηγύρια ὅπου γίνονται πρὶν διαλυθῇ τὸ στρατό-πεδον, με μουσικὴν, με χορούς, και ὅλοι οἱ αξιωμα-τικοί, και οἱ στρατηγοὶ ἀκόμη, νὰ διασκεδάζουσι και αὐτοὶ ἀνοικτόκαρδοι ἀνάμεινα εἰς τοὺς στρατιώτας, και νὰ ἔρχωνται οἱ κάτοικοι ἀπὸ ἅλα τὰ περίχωρα νὰ βλέπουσι τὸ θέαμα και νὰ χειροκροτοῦν. Τότε ἐσύ θὰ γνωρίζῃς ὅλους τοὺς στρατιώτας τοῦ σώματός σου, θὰ ἔχῃς ἕνα σωρὸν φίλους και τὸ σύνταγμα θὰ σοῦ φαίνεται ὡς ἓν μία μεγάλη μεγάλη οἰκογένεια. Καὶ κάθε τιμὴ ποῦ γίνεται εἰς τὸ σύνταγμα σου, θὰ σοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἰδική σου τιμὴ· θ' ἀγαπᾷς τὸν συν-ταγματάρχην σου ὡς ἓν πατέρα, και ὅταν θὰ βλέπῃς νὰ φέρουν τὴν σημαίαν ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ τάγματα, και ἡ μουσικὴ θὰ παίζῃ τὸν ὕμνον, θὰ αἰσθανθῇς τὴν καρδίαν σου νὰ κτυπᾷ ἀπὸ εὐχαρίστησιν και ὑπερη-φάνειαν και θὰ τρέμῃς ἀπὸ συγκίνησιν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον θ' ἀγαπήσῃς με τὰ σωστά σου κάθε πράγμα, τὸ ὄπλο σου, τὴν στολὴν σου, τὴν καρδιά σου, αὐτὸ ἐδῶ τὸ προκύλιον, αὐτὰ τὰ σκαλοπάτια, αὐτοὺς τοὺς τοίχους· και ὅταν θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς ποῦ θὰ φύ-γῃς και θὰ ὑπάγῃς νὰ χαιρετίσῃς τὸν λοχαγόν σου, τοὺς αξιωματικούς σου, τοὺς ὑπαξιωματικούς σου, και ὅλους τοὺς ἄλλους στρατιώτας, οἱ ὅποιοι θὰ σὲ περιτριγυρίζουσι και θὰ σοῦ φωνάζουσι: «ὦρα καλὴ», «καλὸ ταξίδι», «νὰ μᾶς θυμᾶσαι», τότε θὰ σφιχθῇ ἡ καρδιά σου, θὰ σοῦ πονέσῃ, θὰ σοῦ πονέσῃ καθὼς ὅταν ἔφυγες ἀπὸ τὸ σπίτι σου. Καὶ ὅταν καταβῇς εἰς τὸν δρόμον, θὰ γυρίσῃς νὰ ἰδῆς διὰ τελευταίαν φορὰν τὰ παράθυρα τοῦ στρατῶνος και θὰ σταθῇς νὰ εἰπῇς ἀκόμη μίαν φορὰν: «Ἔχε ὑγείαν, δεύτερον πατρικόν μου σπίτι! ὅπου ἐγνώρισα και ἀγάπησα τόσους καλοὺς φίλους,

ὅπου ἐπέρασα τόσας καλὰς ἡμέρας με τὴν συνείδησιν ἐλαφράν, ὅπου τόσας φορές ἐσυλλογίσθηκα τοὺς ἰδι-κούς μου· ἔχε ὑγείαν, κρεβατάκι μου· ἔχε ὑγείαν, λο-χία τῆς διμοιρίας· ἔχε ὑγείαν, λοχαγέ μου!..... ἔχετε ὑγείαν!....» —Τί ἔπαθες;

Ὁ νεοσύλληκτος ἔστειλεν ἀκίνητος, με ὄψιν ταρκα-μένην, με ἀναπνοὴν συχνήν, με μάτια λαμπερά.

—Τί ἔπαθες;

Ἐβάλε τὰ δυνατὰ του διὰ νὰ εὕρῃ τὴν φωνὴν του, και ἐχαμήλωσε τὴν κεφαλὴν και ἐμάκρυνε τὸν λαιμόν του, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ καταπιῇ κάτι· ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρωσε και μάλις ἡμπόρεσα νὰ εἰπῇ γρήγορα και με χαμηλὴν φωνήν:

—Τίποτε.

Ὁ αξιωματικὸς ἐμεδίασε.

—Ξεύρεις νὰ γράφῃς; τὸν ἠρώτησεν.

—Ὀλίγον, ἀπήντησεν ὁ νεοσύλληκτος.

—Ἐλα μαζί μου.

Ἐβάδισε πρὸς τὸ δωμάτιόν του και ὁ στρατιώτης τὸν ἠκολούθησεν. Ἀφοῦ εἰσῆλθαν ὁ αξιωματικὸς διέ-ταξε τὸν ἀγαθὸν νεοσύλληκτον νὰ καθίσῃ εἰς τὸ γρα-φεῖον, τοῦ ἔδωκεν ἕνα κονδυλοφόρον εἰς τὸ χεῖρ και τοῦ εἶπε:

—Γράψε εἰς τὸν πατέρα σου.

—Τί νὰ τοῦ γράψω;

—Ὅ,τι εἶδες, ὅ,τι σκέπτεσαι, ὅ,τι ἀκούεις, ὅ,τι θέλεις τέλος πάντων.

—Ἀλλὰ....

—Σιωπὴ! πρὶν τελειώσῃς τὸ γράμμα, δὲν σοῦ ἐπιτρέπω νὰ εἰπῇς λέξιν.

Και ὁ αξιωματικὸς ἐστάθη κοντὰ εἰς τὸ παράθυ-ρον και ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἐφημερίδα. Ὁ νε-οσύλληκτος ἐξηκολούθησε νὰ τὸν κυττάξῃ με ἀπορίαν. ἔπειτα ἔσκυψε, ἐσκέφθη διὰ μίαν στιγμὴν και ἤρχισε νὰ γράφῃ ἀργά, ἀργά.

Μετὰ ἕν τέταρτον τῆς ὥρας ὁ αξιωματικὸς ἠρώ-τησε:

—Κοντεύεις νὰ τελειώσῃς;

—Ἐτελείωσα, ἀπήντησεν ὁ νεοσύλληκτος κατεν-χριστημένος.

—Διάβασε.

—Νὰ τὸ διαβάσω;....

—Βέβαια.

—Ὁ στρατιώτης ἐντρέπετο.

—Διάβασε, σοῦ λέγω!

Ὁ στρατιώτης ἐπῆρε τὸ γράμμα νὰ τὸ ἀναγνώσκῃ.

—Στάσου πρῶτα, εἶπεν ὁ αξιωματικὸς, ἐγράψῃς τὴν ἀλήθειαν; Ἐγράψεν πραγματικῶς ὅ,τι σκέπτε-σαι και ὅ,τι αἰσθάνεσαι;

Ὁ στρατιώτης ἔφερε τὴν μίαν χεῖρα εἰς τὸ στή-θος του.

—Διάβασε λοιπόν!

Και ὁ νεοσύλληκτος ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ με δυσ-κολίαν τὰ ἀκόλουθα:

«Ἀγαπητέ μου πατέρα»,

Ἐφάσα εἰς τὸ σύνταγμα· και μᾶς ἔκοψαν ἀμέσως ἀ μαλλιά, και ὕστερα μᾶς ἔνδυσαν. Ἐκεῖνον τὸν κύ-ρον ἀξιωματικὸν ἀπὸ τὸ χωριό μας, ὅπου γνωρίζεις τὸ ὄνομά του, τὸν εἶδα σήμερον εἰς τὸ προκύλιον και ἐμνησάμεν μαζί περισσότερον ἀπὸ μίαν ὥραν... Δὲν πρῶμε βασιλικά.... ἀλλὰ εἶναι δύσκολον νὰ γείνη φα-γητὸν καλὸν διὰ τόσους ἀνθρώπους. Ἐπειτα δὲ ἡ φωνὴ δὲν λείπει, φθάνει νὰ ζεύρῃς νὰ κάνης τὸ χρέος σου. Οἱ ἀνώτεροι μαλλώνουν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὅλοι ἴσοι, ὅπως λέγουσι μερικοί. Εἶναι και μερικοὶ στρα-τιῶται, ποῦ ποτὲ δὲν ἔφαγαν τιμωρίαν, και τέτοιοι ἐπιζῶ νὰ γίνω και ἐγώ. Καὶ ὁ καιρὸς περᾷ γρή-γορα, διότι δὲν θὰ μείνωμεν πάντοτε ἐδῶ και ἔχομεν πολλοὺς τόπους νὰ ἰδοῦμεν. Ἐπειτα εἶναι τὰ γυ-μνάσια και τὰ στρατόπεδα, και οἱ στρατηγοὶ δια-σκεδάζουσι μαζί με τοὺς στρατιώτας. Ἐπειτα σοῦ κά-νουν εὐχαρίστησιν νὰ βλέπῃς τὴν σημαίαν και ν' ἀκούς τὴν μουσικὴν. Εὐρίσκει κανεὶς φίλους και ὁ σύνταγμα-τάρχης ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι εἶναι δεύτερος πα-τέρας μας, και ἡμεῖς ὅλοι παιδιὰ του.

Ἐλοῖπον σὲ χαιρετῶ και σοῦ εὐχομαι νὰ εἶσαι καλά κλπ...

Ὁ ἀγαπημένος νιὸς σου.»

—Εὐγε! εἶπεν ὁ αξιωματικὸς. Καὶ τώρα θὰ μοῦ κάνης τὴν χάριν νὰ πᾶς νὰ πιῆς ἕνα ποτῆρι κρασί εἰς τὴν ὑγείαν ὅλων τῶν νεοσυλλέκτων. Νά, πάρε!... Καὶ τοῦ ἔδωκεν ἕν χαρτονόμισμα.

—Κύριε ἀξιωματικέ, εἶπεν ὁ στρατιώτης ἐντρέπέ-τως, ὡς νὰ ἠρνεῖτο νὰ δεχθῇ.

—Ἀ!.... ἐφώναζεν ὁ αξιωματικὸς με τρόπον ἀπει-τητικόν.

Ὁ νεοσύλληκτος ἔλαθε τὸ χαρτονόμισμα και ἐνῶ ἔλαθεν, ἐψιθύρισε μερικὰ λόγια, ὡς νὰ ἤθελε νὰ εὐ-χαριστήσῃ:

—Κύριε ἀξιωματικέ.... δὲν εἰςεύρω πῶς νά...

—Σιωπὴ!

Ἐπῆλθε γρήγορα, κατέβη τρία τρία τὰ σκαλοπά-τια εὐχαριστημένος, γελαστός. Εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἶ-

νοπωλεῖον τοῦ Στρατῶνος, ἔπιεν ἕν ποτῆρι κρασί, ἐπλήρωσε και ἐξῆλθε.

Μόλις ἐξῆλθεν, ἀπήντησε πάλιν τὸν δεκανέα, ὁ ὅποιος τώρα τὸν ἐπλησίασε με πρόσωπον ἡμερώτερον και με τρόπον πλέον εὐγενικόν, και τὸν ἠρώτησε:

—Δὲν μοῦ λέγεις, συγγενῆς σου εἶναι αὐτὸς ὁ ἀξιωματικὸς ὅπου ὠμιλοῦσε μαζί σου τὴσιν ὥραν;

—Ὁχι.

—Μὰ τὸν ἐγνώριζες;

—Πολύ.

—Μήπως εἶναι αὐτὸς ὁ ἀξιωματικὸς ὁ χωριανός σου, ποῦ ἐζήτοῦσες;

—Αὐτὸς εἶναι.

—Δὲν εἶχα καταλάβῃ, ὅταν μ' ἐρώτησες.

—Ἄ, δὲν πειράζει.

—Ἄν τὸ εἶχα καταλάβῃ, θὰ σοῦ ἔλεγα.

—Εὐχαριστῶ.

Ὁ δεκανεὺς ἔφυγε, και ὁ νεοσύλληκτος, ἀφοῦ ἔμεινε μόνος, ἐσυλλογίσθη:

—Τὸ κάτω κάτω δὲν εἶναι και κακὸς ἀνθρωπος αὐτὸς ἐδῶ ὁ δεκανεὺς!

Ἐκεῖνην τὴν ὥραν οἱ στρατιῶται ἤρχισαν νὰ ἐπι-στρέφουν εἰς τὸν στρατῶνα με ζωηρὰς ὀμιλίαις και με τραγούδια. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἤρχοντο και μερικοὶ νεοσύλληκτοι ὀλίγον τι εἰς εὐθυμίαν, οἱ ὅποιοι ἔχα-μναν μεγάλον θόρυβον.

«Ὅταν οἱ ἄλλοι κάμουν θόρυβον, και φωνάζουσι, ἔμβα και σὺ εἰς τὴν μέσην και φώναζε περισσότερον», τοῦ εἶχεν εἰπεῖ ὁ αξιωματικὸς.

Ὁ νεοσύλληκτος ἐνθυμήθη αὐτοὺς τοὺς λόγους.

—Πρέπει νὰ κάμω θόρυβον, ἐσυλλογίσθη... ἀλλὰ τί νὰ φωνάζω;... Ἄ!... ναι!

Και με ὄσσην φωνὴν εἶχε μέσα του, ἐφώναξε:

—Ζήτησι οἱ νεοσύλληκτοι.

Και οἱ ἄλλοι ἀπήντησαν με δυνατὴν φωνήν:

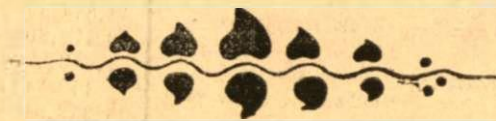
—Ζήτησι!

Ὁ νεοσύλληκτος τοὺς ἠκολούθησε και ὅλοι μαζί με τραγούδι και με φωνὰς ἀνέβησαν εἰς τὸν θάλαμον.

Ὁ αξιωματικὸς, ὁ ὅποιος τὸν ἔβλεπεν ἀπὸ τὸ πα-ράθυρον, εἶπε:

—Αὐτὸ τὸ παιδί θὰ γίνῃ καλὸς στρατιώτης!

Ε. ΔΕ ΑΜΙΤΕΙΣ



ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ	31 Αυγούστου 1908		31 Ιουλίου 1908	
	Δραχ.	Λ.	Δραχ.	Λ.
Ταμείον (εἰς μεταλλικὸν » τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπεζῆς » κεραματικὰ γραμμ. διδραχ. καὶ μονόδραχ.)	3,240,878	05	2,962,237	49
Ἐξωτερικοὶ Λόγοι (Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ Τραπεζῆς εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Προῖόν ἐκδοθέντος Ἐθν. δαν. εἰς χρυσόν Ἑλλ. Σιδηροδρόμων 40)0 τοῦ 1902	42,307,616	98	42,496,708	40
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκα- στικῇ κυκλοφορίᾳ τρ. γραμματίων	62,778,575	42	62,778,575	42
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρν. διδραχ. καὶ μονόδραχ. Ὁμολογία) εἰς χρυσόν Δραχ. 24.709.175.— Ἐθνικῶν δανείων) τρ. γραμ. " 34.065.026.75	10,500,000	—	10,500,000	—
Ἔντοκα γραμ. Ἑλλ. Δημοσίου εἰς τραπεζ. γραμμάτια	2,843,000	—	2,830,000	—
Προεξόφλησεις	25,004,964	78	25,794,533	88
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων	2,906,388	04	2,839,910	01
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λόγοι ἐπ' ἐνεργῶν χρηματογράφων	17,679,612	22	17,938,791	89
Δάνεια ἐπ' ἐνεργῶν ἐμπορευμάτων	4,196,056	03	3,630,666	43
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	68,798,055	52	68,749,638	23
Δάνεια εἰς δήμευ. λιμένας καὶ λοιπὰ νομικά πρόσωπα	44,190,588	43	44,221,277	93
Χορηγίαι εἰς γεωργικῆς καὶ βιομηχανίας	14,991,954	10	15,764,038	95
Καθυστερήσεις χορηγιῶν εἰς γεωργικῆς καὶ βιομηχανίας	5,153,831	46	4,987,398	46
Μετοχαὶ εἰς ἐγγυήτους εταιρίας	4,807,948	20	4,752,348	20
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης	1,250,000	—	1,250,000	—
Ὁμολογία λαχειοφ. δανείου Τραπεζῆς 2 1)2 ο)ο εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια	786,700	—	786,700	—
Τοκομερίδια ἐν γένει	65,657	37	223,580	37
Καταστήματα Τραπεζῆς καὶ κτήματα ἐξ ἀναγκαστι- κῶν ἐκποιήσεων	8,829,512	09	8,902,194	46
Ἀπαιτήσεις ἐπίδοταις	3,069,677	22	3,064,868	75
Ἐξόδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς τραπε- ζικῶν γραμματίων)	1,373,370	37	1,368,821	02
Διάφοροι λογαριασμοὶ	3,662,975	70	3,544,703	64
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ	1,203,897	89	3,300,904	—
Λογαριασμοὶ ἐξαγορῆς συμμετοχῆς Κυβερ. ἐκ τραπεζι- τικῶν γραμματίων	1,218,560	—	1,218,560	—
Ἐξαγορὰ προνομίου Προν. Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλίας	720,000	—	720,000	—
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφ. δανείου εἰς τραπεζ. γραμμάτια	150,000	—	150,000	—
Διάφορα	441,013	81	917,218	90
Δο.	395,219,066	03	399,220,779	41
ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ				
Μετοχικὸν κεφάλαιον	20,000,000	—	20,000,000	—
Ἀποθεματικά κεφάλαια	13,500,000	—	13,500,000	—
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ: I. διὰ ἴσμων τῆς Κυβερνήσεως.....Δο. 62.778.575.42 II. " " Τραπεζῆς..... " 58.320.259.61	10,500,000	—	10,500,000	—
Κεραματικὰ γραμμάτια διδραχ. καὶ μονόδραχ.	5,903,800	25	6,520,112	16
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν	14,304,289	60	24,225,999	70
Καταθέσεις ἄνευ τόκου	985,459	91	1,430,034	12
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι	497,465	—	792,815	—
Μερίσματα πληρωτέα	—	—	—	—
Διεθνῆς Οἶκ. Ἐπιτροπὴ (λ(σμός καταθέσεων ἐκ δημοσ. ὑπεγγ. προσόδων) εἰς χρυσόν.....Δο. 551,735.15 " " τραπεζ. γραμ. " 2,347,668.49	10,500,000	—	10,500,000	—
Ἐπιτροπὴ Ἑθνικῶν δανείων εἰς χρυσόν	16,355	45	48,632	40
Ἐπιτροπὴ Ἑθνικῶν δανείων εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια	792,652	30	664,713	55
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσόν	4,269,157	36	821,225	35
Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια	1,519,791	43	19,791	43
Ἔντοκος κατ. Δημ. εἰς χρυσ. διὰ τὴν κατ.σχ. τοῦ Σ.Π.Δ.Σ.	2,475,494	83	2,846,759	28
" " " τρ. γραμ. " " " "	343,628	21	—	—
Καταθέσεις ἔντοκοι	120,981,276	48	117,053,025	65
Λαχειοφόρον δάνειον Τραπεζῆς 3 ο)ο εἰς χρυσόν	41,871,390	—	41,871,390	—
" " " 2 1)2 ο)ο εἰς τραπεζ. γραμ.	20,472,800	—	20,472,800	—
Ἐπιτροπὴ λαχ. δαν. Τραπεζῆς 3 ο)ο εἰς χρυσόν	1,673,932	—	2,122,230	—
" " " 2 1)2 ο)ο εἰς τραπεζ. γραμ.	179,812	50	499,525	—
Καταθέσεις λαμειυτηρίου	11,343,513	13	11,250,440	89
Διάφορα	2,590,008	85	3,575,209	17
Δο.	395,219,066	03	399,220,779	41

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1908.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΥ
Δικηγόρου

ΣΙΓΙΣΜΟΥΝΔΟΣ ΠΑΝΔΟΛΦΟΣ ΜΑΛΑΤΕΣΤΑΣ

ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΝΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩ, ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1463—1466

[Ἱστορικαὶ σημειώσεις]

Μετά τὴν κατάληψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ πόλεμοι πρὸς τὴν Ἑνετίαν, κατέ-
χρυσαν ολόκληρον σύμπλεγμα Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἦσαν
συνεχεῖς καὶ ἀναπόφευκτοι. Ἐν Πελοποννήσῳ δὲ ἐνεκα
τῆς πάλης μεταξύ τῶν δύο ἰσχυροτάτων ἀντιπάλων ἡ
ἱστορία ἐσημείωσε μακροὺς καὶ αἰματηροὺς ἀγῶνας.

Ἡ Ἑνετία ἐν ἔτει 1453 μετὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ
Βυζαντινοῦ Κράτους, ἐσπευσεν ἀμέσως νὰ συνάψῃ συν-
θήκην εἰρήνης πρὸς τὸν Σουλτᾶνον, διέταξε δὲ τὸν
νύμφον Ἰάκωβον Λορεδάνον νὰ παραμείνῃ εἰς Εὐ-
βοίαν μετὰ τοῦ στόλου πρὸς προστασίαν τῆς νήσου καὶ
ἀπέστειλε πρέσβυν παρὰ τῆς πόλεως τὸν Βαρθολομαῖον
Μαρκέλλον.

Ὁ Ἑνετὸς πρέσβυς παρέστησεν ὅτι ἡ Ἑνετία
προσεπάθησε νὰ τηρήσῃ τὴν συνθήκην τοῦ 1451, ἐὰν
δὲ πλοῖα Ἑνετικά ὑπερῆσπισαν τὴν Κωνσταντινούπο-
λιν, ἐπράξαν τοῦτο, διότι ὁ Ἕλληνας αυτοκράτωρ κα-
τεκράτησε βίβη αὐτά. Ἐπικολούθησεν ἡ συνθήκη τῆς
18 Ἀπριλίου 1454.*

Οἱ Τούρκοι κατέλαβον τὴν Βοσνίαν, τὴν Μολδα-
βίαν, τὴν Λέσβον καὶ ἄλλας χώρας. Ἄλλ' ἐν ὅσῳ οἱ
Ἑνετοὶ κατεῖχον σπουδαιοτάτας χώρας Ἑλληνικὰς ἡ
ἐκρηξὶς νέων πολέμων διαρκῶς ἠπειλεῖτο.

Ἐν ἔτει τῷ ὄντι 1463 ἐξ ἀφορηῆς μηδαμνῆς με-
ταξὺ τοῦ Τούρκου διοικητοῦ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἐν
Κορώνῃ συμβούλου Valaresso ἐπῆλθεν ἡ ῥῆξις. Δού-
λος Μουσουλμᾶνος ἀποδράσας φέρων χρηματικὸν ποσὸν
κατέφυγεν εἰς Κορώνην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ εὐγενοῦς
Ἑνετοῦ, ὅστις ἠρνήθη νὰ παραδώσῃ αὐτὸν ἐπὶ τῇ
προφάσει, ὅτι ἐγένετο χριστιανός. Ἡ ἀρνήσις αὕτη
ἤρκεσεν ἵνα διαταχθῇ ὁ Τούρκος διοικητὴς τῆς Πελο-
ποννήσου νὰ καταλάβῃ τὸ Ἄργος, κατεχόμενον ὑπὸ

τῶν Ἑνετῶν. Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη. Τότε ὁ στρα-
τηγὸς Λουδοβίκος Loredan ἤξλωσε τὴν παρεῖδον
τῆς πόλεως.*

Οἱ Τούρκοι ἀπέκρουσαν τὴν ἀξίωσιν καὶ ὁ πόλεμος
ἐκρηγύθη, πόλεμος ἀγριός, ὅστις μέχρι τοῦ 1479 διεξή-
χθη κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ὁ ἀγὼν πρὸ
πάντων εἰς τὸν Μορέαν εἶχε τὸ κέντρον.

Οἱ Ἑνετοὶ ἐφήρμοζον εἰς τὴν κατὰ ξηρὰν διεξαγω-
γὴν τῶν πολέμων ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ
τότε κρατοῦν σύστημα. Ἀπέστειλλον στρατιωτικὰ
σώματα ὑπὸ γνωστοὺς διατελοῦντα ὄπλαρχηγούς,
condottieri, οἱ ὅποιοι ἐπὶ μισθῷ προσεφέροντο νὰ
ὑπηρετήσωσιν. Ἦσαν αἱ λεγόμεναι Ἑταιρεῖαι (com-
pagnie). Οἱ Ἑνετοὶ προσέθεσαν εἰς τοὺς πολέμους
τῆς Λομβαρδίας καὶ τὰ ἐλαφρὰ σώματα τῶν Ἑλλή-
νων καὶ Ἀλβανῶν στρατιωτῶν καὶ πολλάκις ἐπιτυ-
χῶς ἐεργάσθησαν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἀλλαγῇ τῆς
Ἑλλάδος ἐν ἀλλοδαπῇ, διότι αἱ καθημεριναὶ ἐκδρο-
μαὶ τῶν Τούρκων εἰς τὴν Ἑλλάδα κατ' ἀνάγκην
ἔτρεψαν τοὺς κατοίκους αὐτῆς εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν
ὄπλων. οὕτως ὥστε, ἀνκλόγως τῆς φύσεως τοῦ τόπου,
ἐστρημένον μεγάλων πόλεων καὶ φρουρῶν, διεπλά-
σθη εἶδος ἰσχυροτάτου ἐλαφροῦ ἱππικοῦ.**

Ἡ κατάστασις ἰδίως τῆς Ἰταλίας παρουσίαζε πε-
ρίεργον ὄψιν ὑπὸ τὴν ἐποψίαν τῆς στρατιωτικῆς ὀργα-
νώσεως. Ἡ Φλωρεντία ἐν ἔτει 1451 δὲν ἐξηνάγκαζε
τοὺς πολίτας εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Διὰ τὴν
ἄμυναν τῆς χώρας μετεχειρίζετο μισθωτοὺς ξένους
στρατιώτας. Ὡς λόγος φέρεται, ὅτι ἡ τραχυτάτη
κομματικὴ διάστασις ἐνέβαλε τὴν δυσπιστίαν εἰς τὴν
εἰλικρίνειαν τῶν ἰδίων πολιτῶν (γουέλφων, γιβελλίνων).
Καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις τὸ αὐτὸ σύστημα ἐφήρμοσαν,
τὴν διὰ μισθάρων στρατιωτῶν ἄμυναν. Ἀρχηγὸς
αὐτῶν ἦτο σχεδὸν πάντοτε Ἰταλός.

* S. Romanin. Storia documentata di Venezia (Ve-
nezia 1885) τόμ. IV σ. 528, ἐνθα τὸ κείμενον τῆς συνθήκης.
Περίλ. καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει Nicolò Barbaro, Giornale dell' as-
sedio di Constantinopoli 1453, ὑπὸ Ἐρρίκου Cornet (Vi-
enna 1856) σ. 80 ἐπ.

* K. Σάθα Τουρκοκρατούμενη Ἑλλάς (1453—1821)
σ. 11 ἐπ.

** Περιγραφὴν λεπτομερῆ παρὰ Ricotti III σ. 248, 249.

Οἱ ἀπομακρυνόμενοι τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν πατρίδος εἴτε ἐκουσίως εἴτε ἀπελαυνόμενοι ἕνεκα κομματικῶν λόγων ἄνευ πόρων, εὑρισκόν καταφύγιον εἰς τὰς συμμορίας, αἵτινες ἐσχηματίζοντο ὑπὸ τυχονοματικῶν. Ἐντεῦθεν ὠνομάζοντο fuorusciti (ἀπόδημοι). Ὅταν ἐσχηματίζετο ἰσχυρὸν ὀπωσθήποτε σῶμα, ἐπεδίωκε τὴν συντήρησιν αὐτοῦ διὰ ληστρικῶν πράξεων καὶ ἐπιδρομῶν ἢ συνεκρατεῖτο ὑπὸ μεγιστᾶνος ἢ πρίγκιπος.

Ἐκ τοῦ συστήματος τούτου προέκυψαν αἱ ἄνω μνημονευθεῖσαι ἐταιρεῖαι (compagnie), ὧν ἡ δράσις ἐν τῷ μεσαιῶνι καὶ κατόπιν ὑπῆρξε σοβαρά.

Αἱ στρατιωτικαὶ αὐταὶ ἐταιρεῖαι συγκείμεναι ἐκ παντοίων στοιχείων ὑπεστήριζον τοὺς ἀρχηγούς αὐτῶν, ἰδίως δὲ ὅταν οὗτοι ἤθελον νὰ καταλάβωσι τὴν ἐξουσίαν, ὅτε καὶ εἰς τὴν βίαν κατέφευγον. Οἱ τοιοῦτοτρόπως γενόμενοι ἄρχοντες (signori) ἀνχνυριζόμενοι ὑπὸ τῷ Πάπᾳ καὶ τῶν αὐτοκρατόρων μετεβάλλοντο εἰς τυραννίσκους, προσελάμβανον δὲ ἰδιώτας φρουροὺς καὶ σωματοφύλακας. Εἰσῆχθησαν ἐν Ἰταλίᾳ τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐσχηματίσθησαν ξενικά σώματα, ἅτινα περιήρχοντο τὴν χώραν καὶ ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἀρχηγῶν ἐπεδίωκον διὰ τῆς τέχνης τοῦ πολέμου τὰ πρὸς τὸ ζῆν. (*)

Τὰ μισθωτὰ ταῦτα σώματα ἀπετέλουν τὸν στρατὸν τῶν Ἰταλικῶν κρατῶν καὶ ὄργανισμὸν σταθερὸν ἐν Ἰταλίᾳ, τὰ ὅποια ἐκαλοῦντο ἐν καιρῷ ἀνάγκης εἴτε πρὸς ὑποστήριξιν τῆς εἰρήνης εἴτε πρὸς πολεμικὰς ἐνεργείας. Ὑπῆρχον τοιοῦτοτρόπως στρατιωτικαὶ ἐταιρεῖαι συγκείμεναι ἐκ παντοδαπῶν στοιχείων διαφόρου ἐθνικότητος Ἄγγλων, Γερμανῶν, Γάλλων, Ἰσπανῶν, Σαξῶνων, Σουηδῶν. Συνήθως δὲ ἡ δύναμις αὐτῶν ἀπετελεῖτο ἐκ φυγάδων, ληστῶν, τυχονοματικῶν καὶ λιποτακτῶν Ἰταλῶν. (**)

Ἀπὸ τοῦ 1350 καὶ ἐντεῦθεν μέχρι τῶν λεγομένων μαζύρων συμμοριῶν (bande nere) τῆς οἰκογενείας τῶν Μεδίκων (ἐν ἔτει 1529) (***), εἰς τὴν συγκρότησιν αὐτῶν μᾶλλον τὸ Ἰταλικὸν στοιχεῖον ἐπεκράτει. Ἐνίοτε δὲ πρίγκιψ ἢ αὐθέντης πόλεων ἀνελάμβανε διὰ τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν αὐτοῦ μισθωτῶν τὴν προστασίαν ἄλλων πόλεων καὶ ἀρχόντων, οὐδὲ τοῦ Πάπα ἐξαιρεμένου, ἐν καιρῷ πολέμου ἐπὶ μισθῷ. Τοιοῦτους κοντοτιέρους ἀπαντῶμεν τὸν Δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου, τὸν μαρκήσιον τῆς Φερράρας, τοὺς Μαλατέστας τοῦ Rimini.

Ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν στρατιωτικῶν τούτων Ἐταιρειῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἡ ἀρχηγία ἦτο πολλάκις κληρονομική. Τοιοῦτοτρόπως ἡ χῆρα τοῦ περιφήμου

(*) Ercole Ricotti, Storia della compagnia di ventura in Italia (Torino 1844).

(**) Ricotti II σ. 4.

(***) Ricotti IV σ. 29 ἐπ.

ὄπλαρχηγοῦ Facino Cane, συνάπτουσα γάμον πρὸς τὸν δούκα τοῦ Μιλάνου, ὡς προῖκα εἰσεκόμισε τὰς συμμορίας, ἃς ὁ πρῶτος αὐτῆς σύζυγος συνεκέντρωσε, διὰ τῶν προικῶν δὲ τούτων στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐστερέωσε τὸν θρόνον τοῦ Μιλάνου σκλερούμενον ἤδη πανταχόθεν ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν ἄλλων ἐχθρῶν στρατηλατῶν.

Περίεργος ἐντεῦθεν φαίνεται ἡ πίστις, ἣν αἱ συμμορίαὶ αὐταὶ ἐτήρουν πρὸς τοὺς ἀρχηγούς αὐτῶν, ὅταν μάλιστα ἐνεπνέοντο ὑπὸ τῆς ἀνδρείας αὐτῶν καὶ ἰδίως τῆς τακτικῆς μισθοδοσίας. Ἐν καιρῷ πολέμου εἰς τῶν κυρίων σκοπῶν ἦτο ἡ λαφυραγωγία καὶ ἡ ἀρπαγή. Ὁ ἀρχηγὸς δὲ ἀποβλέπων ἐπίσης εἰς ἰδιοτέλειαν καὶ εἰς εὐρῆσιν μέσων πρὸς συντήρησιν ἑαυτοῦ καὶ τῶν μισθάρων, συνέπραττε εἰς τὴν λεηλασίαν, διότι τὰ λάφυρα ἀπετέλουν οἰκονομικοὺς πόρους.

Τὰ γεγονότα π. χ. τῆς πτώσεως φρουρίου ἢ διαμελισμοῦ κρατιδίου ἀπετέλουν στοιχεῖα ζωῆς δι' αὐτούς, διότι αἱ ἐπιδρομαὶ καὶ καταλήψεις χώρας ἐνίσχυνον αὐτοὺς στρατιωτικῶς καὶ οἰκονομικῶς.

Κατ' ἀρχὰς ἐγένετό τις ἀρχηγὸς ὀλιγαριθμοῦ συμμορίας, βαθμηδὸν διὰ καταλλήλου διοικήσεως, διὰ τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας, διὰ τολμηρῶν πολεμικῶν ἔργων ἠῤῥξανε τὰς δυνάμεις αὐτοῦ καὶ καθίστατο ἰσχυρὸς καὶ περιζήτητος. Βεβαιούσι δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ 1450 ἰδίως μέχρι τοῦ 1580 ἡ ἱστορία τῶν τυχονοματικῶν τούτων Ἐταιρειῶν καὶ στρατιωτικῶν σωμάτων εἶναι ἡ ἱστορία αὐτῆς τῆς Ἰταλίας καὶ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν πολλάκις κατέλαβον τὸν θρόνον τῆς Λομβαρδίας καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν. (*)

Ὁ Πάπας πολλάκις ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν ἐρίδων καὶ τῶν συγκρούσεων μεταξὺ τῶν Ῥωμαίων μεγιστάνων ἠναγκάζετο νὰ ἐπικαλῆται τὴν συνδρομὴν τῶν τυχονοματικῶν, οἵτινες ἔσφζον τὴν πόλιν, ἐπεδαψίλευε δὲ εἰς αὐτοὺς τιμὰς καὶ δόξας. Ἡ Ἰταλία ἐν τούτοις ὀφείλει εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνάπτυσιν τοῦ στρατιωτικοῦ πνεύματος καὶ τῆς διοικήσεως, τὴν τέχνην τῆς οὐρωματικῆς, διότι ἐπεδίδοντο εἰς τὰ ἔργα τοῦ πολέμου καὶ ἠσκοῦντο εἰς αὐτὰ ἀδιαλείπτως καὶ ἀποκλειστικῶς. Ὀνόματα δὲ τοιούτων στρατηλατῶν ἀναφέρονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἰταλίας μεθ' ὑπερηφανείας, ἀνήκοντα ἐνίοτε εἰς μεγάλας μεσαιωνικὰς οἰκογενείας.

Ἐνεκα τῆς δράσεως τῶν τοιούτων στρατιωτικῶν Ἐταιρειῶν προέκυψαν καὶ νόμοι καὶ ὄργανισμοὶ διέποντες αὐτούς.

Τὸ σύνολον τῆς δυνάμεως τῆς ἐταιρείας συνέκειτο ὑπὸ σώματος ἵππικου καὶ πεζικοῦ. Τὸ ἵππικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν λεγομένων λογγῶν (lancie). Ἐκάστη

(*) Ricotti σ. 224. ἐπ.—Charles Yriarte, un condottiere au XV siècle.—Rimini études sur les lettres et les arts à la cour des Malatesta. (Paris 1882) σ. 98.

lancia συνέκειτο ἐκ τριῶν ἀνδρῶν. Ἡ μοῖρα ἀπετελεῖτο ἐκ δέκα λογγῶν ἦτοι ἐκ 30 ἀνδρῶν ὑπὸ ἑναρχηγόν (caporal).

Οἱ μισθωτοὶ συνεφώνουν ἐν ὁμάδι (a forma di società, a bandiere, a drappelli) πρὸς τὸν πρίγκιπα ἢ τὸ κράτος, τὸ ὅποσον ἐπρόκειτο νὰ ὑπηρετήσωσιν. Ἐπεβάλλοντο αὐτοῖς ὄροι πίστεως καὶ ὑπακοῆς. Κατεβάλλετο μισθὸς ἐνὸς μηνὸς προκαταβολικῶς διὰ τοῦ ἀρχηγοῦ, ὅστις εἰσῆρχετο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν.

Οἱ condottieri ὡς ἀρχηγοὶ δὲν ὑπεβάλλοντο εἰς κανονισμοὺς περὶ τὴν ἰδίαν στολήν. Ἀναλόγως τῶν μέσων, τῆς ἀριστοκρατικῆς θέσεως, ἠδύνακτο νὰ ὦσι πολυτελεῖς ἢ μέτριοι. Ὁ υἱὸς π. χ. τοῦ διασκήμου στρατηγοῦ Piccinico ἔφερε στολήν χρυσοκέντητον. (*)

Τὸ συμβόλαιον τῆς μισθώσεως ἐλέγετο ferma, συνιστάτο δ' ἐφ' ὀρισμένον χρόνον μηνῶν ἢ καὶ ἡμερῶν ἢ δι' ὀρισμένον πόλεμον. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἠἀννέως εἰς ἀσπῆτο. Ἐὰν δὲν ἐπῆρχετο ἀννέως ὁ condottieri ἦτο ἐλεύθερος. Ἐν τούτοις συνεφωνεῖτο, ὅπως ἐν μικρῷ διαστήματι μὴ λαμβάνη ὑπηρεσίαν εἰς ἄλλο ἐχθρικὸν κράτος. Τοιοῦτοι ὄροι ὅμως δὲν ἐτήρουντο ἐν τῇ πράξει, διότι τὸ συμφέρον ἐκνόνεζε συνήθως τὴν θέσιν τῶν μισθωτῶν.

Ἐὰν ἀρχηγὸς ἐνῆκε εἰς μάχην ἐλάμβανε διπλασίον μισθὸν καὶ τὰ λάφυρα. Οἱ αἰχμάλωτοι παρεδίδοντο εἰς τὸν πρίγκιπα ἢ τὸν γενικὸν ἀρχηγόν, ὅστις ἤμειβε χρηματικῶς ἀναλόγως τῆς ἀξίας τοῦ αἰχμάλωτου. Πορθουμένης πόλεως ἢ φρουρίου ὁ στρατιώτης ἐδικαιοῦτο εἰς λαφυραγωγίαν, πᾶν δὲ κινήτων μεταφερόμενον ὑπ' αὐτοῦ ἀνήκεν αὐτῷ. Ἐὰν ὅμως ἡ κατάληψις ἐγένετο διὰ τῆς συνθηκολογίας, ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς ἐκνόνεζε τὰ τῶν λαφύρων.

Εἰδικώτερον περὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν σημειωτέον τὰ ἐξῆς.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα condottieri περιελαμβάνοντο πάντες οἱ ἐνασκούντες τὴν ἀρχηγίαν (contotta) τῶν τοιούτων ὁμάδων, μικρῶν ἢ μεγάλων, ἄνευ διακρίσεως. Αἱ ἐπὶ μισθῷ ἐταιρεῖαι, ὧν τὸ σύνολον ἐσχηματίζετο στρατεῦμα, ὑποδιηρεῖτο ἀορίστως ὑπὸ διαφόρου condottieri, ἔχοντος ἐκάστου αὐτῶν τὴν ἰδίαν squadra ἢ schiera. Πάντες δὲ διετέλουν ὑπὸ γενικὸν ἀρχηγόν. Ἐν τοιοῦτος εἶχε 100 lance ἐθεωρεῖτο ἐπίσημος (homme de marque).

Οὗτος ἂν διεκρίνετο εἰς τὸν πόλεμον, ἠδύνατο νὰ παρίσταται ὡς ἀνεξάρτητος στρατηγός.

Ἡ μόνιμος αὐτῆ καταστάσις τῶν τυχονοματικῶν σωμάτων ἀπετέλουν ἐν Ἰταλίᾳ στρατοκρατίαν ὑπὸ τοὺς ὄπλαρχηγούς. Ἐχρησόμενοι δὲ ταῦτα ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ ὡς σχολαὶ στρατιωτικαί, εἰς ἃς πρίγκιπες καὶ νέοι μεγάλων οἰκογενειῶν ἠσκοῦντο εἰς

(*) Περὶ πάντων τούτων Yriarte σ. 100 ἐπ.

τὰ ὄπλα καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην. Ἐν Οὐρβίνῳ, Φερράρᾳ, Ἀρμίνῳ ὑπῆρχεν εἶδος στρατιωτικοῦ σχολείου παρὰ τῇ αὐλῇ τῶν πριγκίπων ἀποτελούμενον ἐκ νέων ἀνδρῶν, οἵτινες συγκεντρούμενοι παρεσκευάζοντο στρατιωτικῶς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν στρατεύματος. (*)

Εἰς τῶν διασημοτέρων κοντοτιέρων τοῦ 15ου αἰῶνος ἦτο ὁ Σιγισμουῦνδος Πανδῶλφου Μαλατέστας, ἐκ τῆς ἐπιφανοῦς πριγκιπικῆς οἰκογενείας, ἣτις ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας ἤρξεν ἐν Rimini καὶ εἰς ἣν ἀνήκει καὶ ὁ περὶ Φραγκίσκης περίφημος θρύλος τοῦ Λάντου Ἀλιγκιέρη. (**)

Ὁ βίος τοῦ Μαλατέστα ὑπῆρξε περιπετειώδης ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν.

Ἐν ἔτει 1434 ἔφηβος ἔτι ἔλαβε σύζυγον τὴν Γενεβιέθην d'Este, κόρην τοῦ μαρκησίου τῆς Φερράρας, ἔφερε δ' αὐτὴν εἰς Rimini. Μετὰ τρία ἔτη ἦτο τὸ 1437 ἐγέννησεν υἱόν, ὅστις ἀπέθανε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, κατὰ δὲ τὸ 1440 ἀπέθανε καὶ ἡ σύζυγος, ἄγουσα μόλις τὸ 22ον ἔτος τῆς ἡλικίας. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως συνεδέθη ἐρωτικῶς μετὰ τῆς Vanella di Galeoto τῆς οἰκογενείας Toschi ἐκ Φάνου, ἐξ ἧς ἐγέννησεν υἱόν, τὸν Ῥοβέρτον Μαλατέσταν, ὅστις ἐνομιμοποιήθη διὰ πράξεως τοῦ Πάπα Νικολάου V (***)

Ἐν ἔτει 1445 συνήνησε ἐν Rimini ὄρφανὴν εὐγενῆ νεάνιδα θυγατέρα τοῦ Φραγκίσκου degli Atti ὀνόματι Ἰζότταν (Jzotta), ἣτις λέγεται ὅτι εἶχεν ὑπεροχὰ πνευματικὰ προτερήματα καὶ πολλὴν χάριν, κατὰ δὲ τὸν Σιγισμουῦνδον θέληθη μοναδικὰ τοῦ σώματος (bellezza singolari del corpo). Ἐσαγήνευσε δὲ τὸν Σιγισμουῦνδον εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε καὶ ποιήματα ἔγραψε πρὸς αὐτήν(****). Ὁ Yriarte παρατηρεῖ, ὅτι λαμβάνων τις ὑπ' ὄψιν τὸν ἄγριον στρατιωτικὸν χαρακτῆρα, τὴν σιδηρᾶν φύσιν αὐτοῦ, δυσκόλως δύναται νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὑπῆρξε συντάκτης τρυφερῶν ποιημάτων, περιπαθεστάτων στίχων, ὧν δὲν ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότης. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰζόττα ἠγάπησε τὸν Σιγισμουῦνδον, φλογερὸς δ' ἔρως ἠνάγκασεν αὐτήν νὰ παραδώσῃ αὐτῷ τὰ πάντα. Ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς δύο τέκνα τὸν Σαλούστιον καὶ τὸν Βαλέριον.

Οἱ δεσμοὶ οὗτοι τῆς παλακείας μετὰ τῆς Ἰζόττας ἐξηκολούθησαν ἐπὶ 10 ἔτη. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἕνεκα πολιτικῶν λόγων ἔλαβε νόμιμον σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ δούκα τοῦ Μιλάνου Πολυξένην Sforza. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐρωμένην του συνεκέντρου πάντα τὰ αἰσθητάματα τῆς ψυχῆς του.

(*) Ταῦτα κατὰ τὸν Yriarte σ. 100 ἐπ.

(**) Ch. Yriarte François de Rimini dans la légende et dans l'histoire (Paris 1883).

(***) Yriarte σ. 142 ἐπ.

(****) Yriarte σ. 388 ἔνθα παρατίθενται τὰ ποιήματα.

Ὁ διάσημος γλύπτης Ματθαῖος da Pasti κατὰ διαταγὴν τοῦ Μαλατέστα ἐχάραξε τὴν εἰκόνα τῆς Ἰζόττας, μετὰλλια δὲ ἀνὰ χιλιάδας διεσπάρησαν καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν, φέροντα τὴν εἰκόνα τῆς· οἱ στρατιῶται τοῦ ἔφερον ὡς σῆμα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχηγοῦ των καὶ τῆς ἐρωμένης του.

Ἀπέθανεν ἐν τούτοις καὶ ἡ δευτέρα αὐτοῦ σύζυγος, καὶ ἡ Ἰζόττα μετ' ἐπιμονῆς προσεπάθει νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ συνάψῃ νόμιμον γάμον. Μόλις δ' ἐν ἔτει 1456 κατώρθησε νὰ γείνη σύζυγός του καὶ νὰ νομιμοποιήσῃ τοιοῦτοτρόπως τοὺς δύο υἱοὺς του. Ἡ Ἰζόττα ὑπῆρξε πιστὴ καὶ πολύτιμος σύντροφος μέχρι τέλους τοῦ βίου του, κατέστη δὲ διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τῶν δώρων τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ χαρακτήρος ἐκ τῶν διασήμων γυναικῶν τῆς ἐποχῆς τῆς.

Περὶ τοῦ Μαλατέστα, ὅστις διεκρίθη ἐν τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ πολέμοις, πολλὰ ἐγράφησαν, εἰδικῶς δ' ἡσχολήθη ἐσχάτως ὁ Γάλλος Yriarte καὶ ὁ ἐν Rimini δὲ καθηγητῆς κ. Ἰωάννης Soranzo, δημοσιεύσας τελευταίως τεύχος ἐπιγραφόμενον *la guerra di Pio II contra i Malatesta* (Padova 1907), παρασκευάζει ἐντὸς τοῦ ἔτους, καθὰ μοὶ γράφει, εὐρεῖαν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον *la politica Italiana nella lotta contro i Malatesta* (1458—1463). Ὁ κ. Soranzo εἶνε εἰδικὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του, δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἔργον αὐτοῦ θὰ τιμῆται τὴν Ἰταλικὴν φιλολογίαν.

Ὁ Σιγισμούνδος Μαλατέστα ἀνεδείχθη ὡς condottiere ἐν ἔτει 1435. Εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν συνῆψε συμβόλαιον πρὸς τὸν Πάπαν διὰ μῆνας 6. Ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ 200 lancie, 600 δηλ. ἰππεῖς μετὰ τελείας ἀποσκευῆς (τὴν cellata il petto, la panciera). Τὸν ὄρκον ὤμοσεν ἐν Φλωρεντίᾳ ἐνώπιον τοῦ Πάπα.

Κατόπιον ἡ Φλωρεντινὴ πολιτεία συνῆψε συμβόλαιον πρὸς τὸν Σιγισμούνδον ἐπὶ μισθῷ 50000 χρυσῶν φλωρινίων ἐτησίως καταβλητέων μηνιαίως. Ἦγε τότε 1400 ἰππεῖς καὶ 400 πεζοὺς. (*)

Μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῶν συμβολαίων εἶπετο ἡ ἐπίσημος ἀναγνώρισις τῆς ἐξουσίας, ἡ περιβολὴ τῆς ἀρχῆς investitura, πανηγυρικὴ καὶ μεγαλοπρεπής. Ὁ στρατηλάτης εἰς ὃν ἐνεπιστεύετο τὴν τύχην αὐτῆς ἡ πολιτεία, εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ἵνα λάβῃ παρὰ τοῦ πρίγκιπος τὴν βράβδον τῆς διοικήσεως καὶ τὴν σημαίαν. Πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ καὶ ὁ κλήρος καὶ ὁ λαὸς ὑπεδέχοντο αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς. Παρθένοι λευχειμονοῦσαι φέρουσαι στέφανον ἐξ ἀνθέων ἔστεφον τὸν ἀρχηγόν.

Ἀπομακρυνόμενος ὁ condottiere τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πολιτείας, ἐὰν ἦτο πρίγκιψ, ὡς ὁ Μαλατέστα,

(*) Τύπον συμβολαίου ἴδε παρὰ Yriarte σ. 116 ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Φλωρεντίας.

κατέλειπε τὴν διοίκησιν εἰς ὠρισμένον ἔμπιστον πρόσωπον podestà, ὅστις διεξῆγε τὴν ὑπηρεσίαν μετὰ τινος συμβούλου (consigliere).

Ὁ Μαλατέστα διεκρίθη ἀμέσως ἐπὶ ἀνδρεία κατὰ τὴν μάχην τῆς Adda ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ τοῦ Orde-laffi, ἐχθροῦ τοῦ Πάπα.

Κατέλαβε τὸ Forlimpopoli καὶ ἐδήλωσε τὴν χώραν ἥν διῆλθεν. Ἀντέταξαν ὅμως αὐτῷ τὸν Piccinino, ἄλλον διασημώτατον ὄπλαρχηγόν, ἐπειδὴ δὲ ὁ Malatesta ὑπελείπετο κατὰ τὰς δυνάμεις ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ. (*)

Ἐν ἔτει 1437 ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ τὴν ἄμυναν τῆς Βολωνίας. Συνηνώθη μετὰ τοῦ Sforza, ἐτέρου condottiere ἀγωνιζομένου καὶ τούτου ὑπὲρ τῆς ἀγίας ἑδρας. Ἄλλ' ὁ Πάπας συνέλαβεν ὑποψίας συνεννοήσεως μετὰ αὐτῶν καὶ τῶν πολιορκουμένων καὶ ἤξιωσε νὰ διορίσῃ ἀντ' αὐτῶν ἕτερον ἀρχηγόν, τὸν de Offida.

Ἐπῆλθε ῥῆξις κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου 1437, ἀπεσύρθη καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑνετίας, ἀναλαβὼν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου πολέμου.

Ἡ ἐν Reggio μάχη ἀνέδειξεν αὐτὸν ἐνδοξον νικητήν.

Καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1438 ἀνέλαβεν ὡς αὐθέντης τοῦ Rimini τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος καὶ διεξήγαγε πόλεμον κατὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου Φρειδερίκου Montefeltre. Τὰ δύο κράτη Οὐρβίνου καὶ Rimini ἦσαν ὁμορα, τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀντιζηλία μεγίστη. Ἡ βλάβη ἀμφοτέρων πρὸς κατάληψιν τῶν αὐτῶν χωρῶν, ὡς Penna, Billi, Pesaro, ἐπέτεινε τὴν ἔριν. Οἱ ἀγῶνες ὑπῆρξαν φλογεροὶ καὶ αἱ τύχαι αὐτῶν ἀμφίβολοι.

Ὁ Σιγισμούνδος κατ' ἀρχὰς κατέλαβε τοὺς τόπους Kastedolie, Sanatella, ὁ δὲ δοῦξ τὴν Fossa, Rubobo, Montebello.

Ἐπερμάτισεν ὅμως τὸν πόλεμον ἡ ἐπιγενομένη μεγάλη σύρραξις ἐν ἔτει 1439 μετὰ τῆς Ἑνετίας, Γενούης, Φλωρεντίας καὶ Φερράρας ὡς συμμάχων κατὰ τὸν Visconti τοῦ Μιλάνου. Τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα ἀνετέθησαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Φραγκίσκου Sforza ἐκλήθη δὲ νὰ συμμετάσχη καὶ ὁ Σιγισμούνδος. Ἀνεδείχθη καὶ πάλιν ἐπὶ ἀνδρεία καὶ στρατιωτικῆς περινοίας. Ἐν τούτοις οὐδὲν ἠμείψθη κατὰ τὸν δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου καὶ Σιγισμούνδου ἔχθη, συγκρούσεις δὲ καὶ ἐπιδρομαὶ ἐκατέρωθεν ἦσαν ἀδιάλειπτοι. Ματαίως πάντοτε οἱ Πάπαι, οἱ Sforza, ὁ Ἀλφόνσος τῆς Ἀραγωνίας, οἱ Ἑνετοὶ προσεπάθησαν νὰ κατευνάσωσι τὸ μῖσος καὶ τὰς ἐπιδρομαί. Οὐδὲν κατώρθησαν. Ἐν ἔτει 1445 ὁ Μαλατέστα

(*) Yriarte. σ. 123.

ἀπέστειλεν εἰς τὸν Φρειδερίκον διὰ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ ἐπιστολήν πλήρη πάθους, δι' ἧς ἐκάλεε αὐτὸν εἰς μονομαχίαν. (*)

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1454 ὁ πόλεμος μετὰ τῶν μεγάλων κρατῶν κατὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου Sforza ἐξηκολούθει, ὅταν οἱ Ἑνετοὶ αἰφνιδίως καὶ μυστικῶς συνῆψαν συνθήκην εἰρήνης μετ' αὐτοῦ. (**) Ἡ κατάστασις τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ πτώσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐξῆς μέγιστα συμφέροντα ἐμπορικά καὶ πολιτικά ἐκινδύνευον, ἠνάγκασαν βεβαίως εἰς τοῦτο τὴν Ἑνετίαν.

Ἐν τούτοις ὁ Μαλατέστα συνεβλήθη μετὰ τῆς Σιένης ἀπειλούμενης ὑπὸ τοῦ κόμητος Orsini ἀρχηγος τοῦ Pitigliano. (***)

Διαρκούντος τοῦ πολέμου ὁ Μαλατέστα φαίνεται, ὅτι ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τοῦ Orsini ἄνευ εἰδήσεως τῆς πολιτείας τῆς Σιένης καὶ ἐθεωρήθη, ὅτι προσήνεχθη προδοτικῶς. Τὸ συμβούλιον τῆς πόλεως συνελθὼν ἀπεφάσισε τὴν σύλληψιν του. Ὁ Μαλατέστας πληροφορηθεὶς τοῦτο ἐτόλμη εἰς φυγὴν καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ Φλωρεντινῇ χώρᾳ ἀσφαλῶς ἐζήτησε παρὰ τῶν Σιενναίων τακτικὴν διάλυσιν τῶν συμβολαίων, ἧτις ἐδόθη. ἀλλ' ἀνεκρινώθη συγχρόνως εἰς πάσας τὰς πολιτείας τῆς Ἰταλίας ἡ ἀπιστος αὐτοῦ διαγωγή. Ὁ Ἀλφόνσος τῆς Ἀραγωνίας σύμμαχος τῆς Σιένης, ἀπέστειλε τὸν Piccinino κατὰ τοῦ Σιγισμούνδου μετὰ ἰσχυροῦ στρατοῦ. Εὐτυχῶς ἔλαβε βοήθειαν παρὰ τοῦ Sforza, ἀποστείλαντος διὰ τὴν ἄμυναν τοῦ Rimini 3,000 ἰππεῖς. Ὁ νέος οὗτος πόλεμος περιέλαβε τὴν Ἰταλίαν εἰς μεγάλας καταστροφάς. Ὁ Μαλατέστας διεξάγων ἀπέλπιδα ἀγῶνα, διότι ἡμῦντο ὑπὲρ τῆς χώρας του, ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐκρωσῆ τὸν ἄσπονδον ἐχθρὸν Φρειδερίκον τοῦ Οὐρβίνου. Ἢ ἀπέπρχετο δὲ τελεία καταστροφή. ἂν δὲν ἐπελάττειεν αὐτὸν ὁ Piccinino ἀποσπαθείς τῶν παλαιῶν στρατευμάτων καὶ ἐγκλίρως ἐλθὼν εἰς βοήθειαν τοῦ Φρειδερίκου. (****)

Τὸν Πάπαν Κάλιστον III θανόντα τῇ 6 Αὐγούστου 1458 διεδέχθη ἐν τούτοις ὁ Αἰνεῖος Σὺλβιος Piccolomini ὑπὸ τὸ ὄνομα Πῖος ὁ II. (*****) Ἡ κατοχὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων προσείλ-

(*) Ὁρα τὴν ἐπιστολήν 21 Φεβρουαρίου 1445 παρὰ Yriarte σ. 277 Ricotti III σ. 171.

(**) Yriarte σ. 279.

(***) Περὶ τοῦ πολέμου τούτου ἐν Archivio Storico serie III ὑπὸ τὸν τίτλον la guerra de Senesi col conte Pitigliano.

(****) Yriarte σ. 284.

(*****) Περὶ τοῦ Πάπα τούτου διαδραματίσαντος σπουδαῖον ἔργον ἐγραψεν ὁ Georg Voigt τρίτομον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον Enea Silvio Piccolomini als Papst Pius dez Zweite im sein Zeitalter (Berlin 1856).

κουσε τὴν προσοχὴν τοῦ Πίου, ὅστις ἀπεφάσισε νὰ διενεργήσῃ σταυροφορίαν πρὸς ἀνάκτησιν αὐτῆς. Συνεκάλεσεν ἐν Μαντούῃ Συνέδριον (*), ἐνθα ἐκλήθησαν πάντες οἱ πρίγκιπες πρὸς διάσκεψιν, ἐν οἷς καὶ ὁ Μαλατέστα. Ἄλλ' ἐν ᾧ εὐρίσκετο τότε ἐν Μαντούῃ ἔτι ἔμαθεν ὅτι ὁ Piccinino εἰσῆλθασεν εἰς τὴν χώραν του.

Ἐπικινήθη εἰς Rimini πρὸς ἄμυναν. Τῇ ἐπεμβάσει ὅμως τοῦ Πάπα ἐπιδιώκοντος τὴν ἐπιτυχίαν τῆς σταυροφορίας καὶ τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου, ἐπῆλθεν ἀναχωρή, ἵνα μὴ διακοπῆ τὸ Συνέδριον (**)

Ὁ Πάπας ὅμως κατήγετο ἐκ Σιένης, φαίνεται δὲ ὅτι δὲν ἐλησμόνησε τὴν πρὸς τὴν πατρίδα του διαγωγὴν τοῦ Μαλατέστα καὶ συνετέλεσε μὲν εἰς τὴν εἰρήνην μετὰ τοῦ Montefeltre καὶ ἀπεμάκρυνε τὸν κίνδυνον τῆς προσβολῆς τοῦ Rimini ὑπὸ τοῦ Piccinino, ἀλλ' ὑπὸ ὄρους. Οἱ ὄροι δὲ οὗτοι ἦσαν βαρεῖς, διότι ὑπεχρέωθη ὁ Μαλατέστα νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν Πάπαν τοὺς τόπους Simigaglia, Mondavio, Mondolfo, San Costanzo καὶ Pergola, ὅλον τὸ ἔδαφος δηλαδὴ τὸ κατακτηθὲν ἐν τῷ τελευταίῳ κατὰ Φρειδερίκου τοῦ Montefeltre πολέμῳ.

Ἐντεῦθεν ὁ Μαλατέστας ἐνόησεν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ διεξαγάγῃ ἀγῶνας πεισματώδεις ὑπὸ τὸ μῖσος τοῦ Σιενναίου ποντίφικος.

Ἐδοκίμασε νὰ διαπραγματευθῆ συμμαχίαν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἀραγωνίας, προσέφερε δὲ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ τὸν υἱὸν του Ροβέρτον μετὰ 500 λογῶν.

Προσεπάθησε νὰ διατηρήσῃ τὴν Simigaglia, ἀλλὰ ματαίως.

Ἡ ὑποταγὴ αὐτοῦ ἐν τούτοις ἦτο πρόσκαιρος· ὁ ἀτίθαστος αὐτοῦ χαρακτὴρ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῆ τὴν ταπεινώσιν.

Ἐπωφεληθεὶς περιστάσεώς τινος ἐπέπεσε κατὰ τῆς Simigaglia καὶ Mondavio. Ὁ αὐτόθι διοικητῆς τοῦ Πάπα Λουδοβίκος Malvezzi ἀντέστη γενναίως καὶ ἔδωκε καιρὸν εἰς τοὺς ἀρχοντας τοῦ Pesaro καὶ Οὐρβίνου νὰ ἐπέλθωσιν εἰς βοήθειαν.

ἠναγκάσθη τότε νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ κλεισθῆ εἰς Rimini, προβλέπων δὲ τὴν θύελλαν καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα τοῦ 1461 ἡσχολήθη εἰς συγκέντρωσιν καὶ ἐκγύμνασιν στρατοῦ.

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1462 ἐξεδήλωσεν ὅλην τὴν ἐχθρὰν αὐτοῦ ὁ Σιενναῖος ποντίφιξ. Ἐξέδωκε κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ του ἀφορισμὸν καὶ συνεκάλεσε εἰς τὸ Βατικανὸν εἰδικὸν δικαστήριον πρὸς ὃ κατήγγειλεν αὐτόν.

(*) Yriarte σ. 285. Voigt III σ. 45 ἐπ. Καὶ ὁ Βησσαρίου ἐνεργώτατος ἔλαβε μέρος, περὶ οὗ ὁ Voigt παρατηρεῖ, ὅτι ἡ σκέψις πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων μέχρι τυφλώσεως ἐκυρίευσεν αὐτόν σ. 47 ἐπικαλεῖται δὲ Pii II commentarii σ. 61.

Ἀπέστειλε παπικὸν στρατὸν ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Βαρθολομαῖον Vitteleschi ἐπίσκοπον, διέταξε ἀνάκρισιν, ἔνθα ἀναφέρει τὰ κακουργήματά του, καὶ ἐζήτησε τὴν καταδικὴν του. (*).

Ἡ ἀνάκρισις ἐγένετο κρονικῶς. Ἡ κατηγορία περιελάμβανε τρομερὰ κακουργήματα ἀρπαγῆς (rapina), ἐμπρησίων, βιασμιῶν, φόνων, μοιχείας, αἰμομιζίας, πατροκτονίας, ἱεροσυλίας, ἀπάτης καὶ ἐπὶ αἰρέσει.

Γερμανὶς ὥραία καὶ ὑψηλῆς περιωπῆς ταξιδεύουσα πρὸς τὴν Ρώμην ὡς προσκυνήτρια συνελήφθη παρὰ τὴν Βερώνην ὑπὸ στρατιωτῶν, ἐβιάσθη καὶ ἐφονεύθη. Τὸ ἔγκλημα ἀπεδόθη εἰς τὸν Μαλατέσταν. (**).

Ὁ Φρειδερίκος τοῦ Montefeltre δούξ τοῦ Urbino καὶ Ἀλέξ. Sforza οἱ ἐχθροὶ τοῦ ὑπεστήριζαν τὴν κατηγορίαν.

Ὁ Ἀλέξ. Sforza μάλιστα βαρύτερον προσέθηκε γεγονός, ὅτι ὁ Σιγισμούνδος ἐπειράτο νὰ καλέσῃ καὶ τοὺς Τούρκους εἰς Ἴταλίαν. Ἐπεδίωκε δὲ τοῦτο, ἵνα ἐν μέσῳ ταραχῆς, ἧτις θὰ ἐξηγείρετο ἐκ τοιαύτης τρομερᾶς εἰσβολῆς διασώσῃ τὸ κράτος τοῦ ἀπειλούμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀραγωνίας, τοῦ Πάπα, τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου, τοῦ Οὐρβίνου.

Εἰσηγητὴς διωρίσθη ὁ καρδινάλιος San Pietro in Vimoli. Ἐν τῇ ἐκθέσει ἐβεβαίωσε πάσας τὰς κατηγορίας, ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν αἴρεσιν ἐδήλωσεν ὅτι ὁ Σιγισμούνδος δὲν ἐπίστευε εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

Ἐκηρύχθη κατὰ συνέπειαν ἔνοχος, ἔκπτωτος παντὸς ἀξιώματος καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ αἰρετικοῦ δηλ. νὰ κηϋ ζῶν.

Ἡ ἐκτέλεσις ἐκινδύνευσε νὰ ματαιωθῇ, διότι ὁ ἀτρόμητος ὄπλαρχηγὸς δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ συλληφθῇ.

Ὁ Πάπας ὅμως σπεύδων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, διεννοήθη νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν πυρὰν τὸν Μαλατέσταν εἰκονικῶς, in effigie. Ἀνετέθη λοιπὸν εἰς τὸν Παῦλον Ρωμανόν, γλύπτην διάσημον, νὰ κατασκευάσῃ ἀνδρείκελον. Ἐξετέλεσε δὲ ὁ τεχνίτης τὸ ἔργον τὸσον τέλειον, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπε ζῶντα τὸν Σιγισμούνδον. Ἐκἀν εἰς τὰς βαθμίδας τοῦ Ἁγίου Πέτρο. (**).

Εἰς τὸ στόμα ἔφερε τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Εἶμαι ὁ Σιγισμούνδος, υἱὸς τοῦ Πανδύλου, προδότης, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, κατεδικάσθη εἰς τὰς φλόγας δι' ἀποφάσεως τοῦ ἱεροῦ Δικαστηρίου».

Ἐκ τῶν γεγονότων τούτων αὐτοῦ ἐγένοντο γνωσταὶ καὶ ἐπιστεύθησαν καὶ εἰς αὐτὸν ἀποδιδόμενα πράξεις.

ὁ φόνος τῆς Ἰσαβέλλας d' Este, τῆς Πολυζένης Σφόρτζα, τῶν δύο αὐτῶν συζύγων, βιασμιὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχοντος τῆς Borbona, βιασμιὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀρχοντος τῆς Borbona, βιασμιὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ Οὐγολίνου di Pili κηδεμόνος καὶ διδασκάλου του.

Τὸ κατηγορητήριον ἀνεκοινώθη εἰς πάντα τὰ Ἰταλικά κράτη καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκρίθη δυσμενῶς ὁ Σιγισμούνδος.

Ὁ βιογράφος τοῦ Πίου II Voigt ἀνεξελέγτως διεχεται τὰς κατηγορίας καὶ θεωρεῖ ὅτι οὐδεμία ποινὴ δύναται νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐγκλημάτων. Χαρακτηρίζει δὲ τὸν Μαλατέσταν ὡς φύσιν ἀγρίαν καὶ τυραννικὴν. Ἐπίεζε τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπεγύμνου τοὺς πλουσίους, ἱκανοποιεῖ δὲ τὰς ἐπιθυμίας του διὰ παντὸς μέσου τρόμου, ἔθετε δ' ἐκποδῶν τὰ ἐμπόδια τῶν ἀρέξεών του διὰ θανάτου. Ἦτο ἀβρυσκος, ἐμίσει πᾶν ἀναγόμενον εἰς τὸν κληρον. Δὲν ἀρνεῖται ὅμως τὴν πνευματικὴν του μόρφωσιν. (*).

Ἐθεώρει δὴθεν ὅτι δὲν ὑπῆρχε Θεός, ὅτι ἡ ψυχὴ ἀποθνήσκει μετὰ τοῦ σώματος, κ.τ.λ.

Ἡ νεωτέρα ὅμως κριτικὴ (**), κλίνει μᾶλλον εἰς ἀποδοκιμασίαν τῆς ἀγρίας ταύτης ἐπιθέσεως, θεωρεῖ δὲ ὅτι ἡ κατηγορία ἐνεπνέετο μᾶλλον ἐκ πάθους ἀγρίου τοῦ Σιενναζίου Ποντίφηκος.

Τὰς πράξεις τῆς δολοφονίας τῶν δύο συζύγων ἐδέχθησαν οἱ ἱστορικοὶ, ἀλλ' οὐδεμία ἀπόδειξις περὶ αὐτῶν σαφὴς καὶ βεβαία ὑπάρχει.

Ὁ Panerini ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Litta, τῇ γενεαλογίᾳ δηλ. τῶν ἰταλικῶν δικσῆμων οἰκογενειῶν, ἀποκρούει ταύτας.

Ὁ Yriarte προσθέτει σπουδαῖον γεγονός, ὅτι καθ' ὃν χρόνον ὁ Σιγισμούνδος κατηγορεῖτο ἐπὶ ἐγκλήματι κατὰ τῆς ἰδίης θυγατρὸς του, συζύγου δὲ τοῦ μαρκησίου τῆς Φερράρας, ὁ γαμβρὸς του ἐξήκολούθη νὰ παρέχῃ αὐτῷ τὴν συνδρομὴν του μὴ δεικνύων αὐτὸν δειλιὰν μεταμέλειαν.

Ὁ φόνος τῆς Sforza εἶναι πιθανώτερος λόγῳ τῶν λεπτομερειῶν, ἃς παρέχει ὁ Clementini ὡς παραρτῆρ ὁ Yriarte (σ. 288). Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἱστορικοὺς καὶ οὗτος τίθεται εἰς ἀμφιβολίαν, διότι ἡ στάσις τοῦ Sforza ἀπέναντι τοῦ στραγγαλιστῆ τῆς θυγατρῆς του δὲν δικαιολογεῖ τὴν κατηγορίαν.

Ἐν τούτοις ὁ παπικὸς στρατὸς ἐπροχώρει ὑπὸ τὸν καρδινάλιον Vitelleschi.

Μάτην ὁ Μαλατέστας ἐστράφη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Πάπα ζητῶν βοήθειαν.

(*). Voigt III σ. 123, ὅστις μεταξὺ τῶν ἄλλων οἰκιστῶν ὅτι ὅταν ὁ Πάπας ἀπέλυσε κατ' αὐτοῦ τὸν ἀφορισμὸν, ἤρως εἰς τὸν Μαλατέσταν ἀν οἱ ἀφορισμένοι καὶ τοῦ οἴνου καὶ τῆς τροφῆς στερούνται.

(**). Giovanni Soranzo, la guerra di Pio II contre la lastesta (1460—1463) (Padova 1907).

Προσέβαλε τὴν Simigaglia, ἔχων δὲ ἀπέναντι αὐτοῦ τὰς συμμαχικὰς δυνάμεις τοῦ Πάπα, τοῦ Φρειδερίκου Montefeltre καὶ αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν του Novello προσχωρήσαντα εἰς τὸν ἀσπονδὸν ἐχθρὸν Φρειδερίκον, ἔδωκε τὴν ἐν Piatto de Marotta μάχην, ἐνθα ἠττήθη παρὰ τὴν θαυμασίαν ἀνδρείαν, ἣν ἐπεδείξατο.

Ὁ υἱὸς του Ροβέρτος ὑπερήσπισε τὸ Fano ἀντιστάς 120 ἡμέρας ἥρωικῶς. Ἐκπορθήσας τὴν πόλιν ὁ Φρειδερίκος ἀφῆκε ἐλεύθερον τὸν Ροβέρτον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Σιγισμούνδος προσέφυγεν εἰς Abruzzi ἐλπίζων εἰς συγκέντρωσιν νέου στρατοῦ. Ἄλλ' ἐκεῖ εὔρε κεκλεισμένην τὴν εἰρήνην πρὸς τὸν Φερδινάνδον τῆς Ἀραγωνίας (1463). (*).

Ἐπανακάμψας ἔμαθε τὴν πολιορκίαν τοῦ Φάνου, ἐν ἀπελπισίᾳ δὲ προσέτρεξε εἰς τοὺς Ἐνετοὺς, οἵτινες ὑποσχέσεις μόνον παρέσχον.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Φάνου, πόλεως, ἧτις ἐπὶ 150 ἔτη διετέλεσεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς οἰκογενείας Μαλατέστα, ἐπεβάλλετο εἰς τὸν Σιγισμούνδον ἡ εἰρήνη, ἣν καὶ ἐζήτησε.

Ἐνετία, Μιλάνον, Φλωρεντία παρενέβησαν, διότι δὲν ἠθέλον νὰ βλέπωσι τὸν παπικὸν στρατὸν διαρκῶς ἐνεργούντα εἰς τὰς ὁμόρους χώρας, παρενέβησαν ἵνα ἐπιτύχωσι συνθήκην ὡς οἶόν τε εὐνοικωτέραν ὑπὲρ τοῦ Μαλατέστα, ἀλλὰ ματαιῶς.

Ὁ Πίος II ἤξιώσε ἐν πρώτοις δημοσίᾳ δῆλωσιν ὑποταγῆς, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Novello συμπεριελήφθη εἰς τὴν ταπεινωτικὴν διατύπωσιν.

Τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου 1463 οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐνεφανίσθησαν πρὸ τοῦ λεγάτου τοῦ Πάπα καὶ προέβησαν δημοσίᾳ εἰς δῆλωσιν μετανοίας.

Πλὴν τούτου ὁ Πάπας ἤξιώσε καὶ ἕτερον ὄρον, ἵνα ὁ Σιγισμούνδος ἔλθῃ εἰς Ρώμην καὶ ζητήσῃ συγγνώμην πρὸ τοῦ κολλεγίου τῶν καρδινάλιων. Ἐκεῖ δὲ ἤθελε δημοσίᾳ παραιτηθῇ καὶ τῶν δικαιωμάτων ἐφ' ὧν τῶν κητήσεων του πλὴν τοῦ Rimini (**), καὶ τοῦ φρουρίου Cerigiolo. Ὁ Σιγισμούνδος ἐξετέλεσε ταῦτα κατ' ἀνάγκην. Ὁ Novello θὰ περιωρίζετο εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου Cesena μετὰ τῆς περιοχῆς.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ Πάπας καὶ οἱ ἄλλοι ἐχθροὶ αὐτοῦ περιώρισαν τὸν ἀνδρείον πολεμιστὴν ἐν στενωπῶν χώρῳ ἠθέλησαν συγχρόνως νὰ ἐξοντώσωσι τὴν οἰκογενεὶαν Μαλατέστα, διότι ἐπεβλήθησαν πρόσθετοι ὄροι ἀπελπιστικοὶ, ὅτι δηλαδὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν ἡ χώρα ἢ κατελείπετο, Rimini καὶ Cesena, θὰ ἐπεστρέ-

(*) Ταῦτα κατὰ Yriarte σ. 290. ἐπ. Κατορθώματα αὐτοῦ κατὰ τοῦ Πάπα ἐν ἔτι 4461 ἴδε παρὰ Voigt III σ. 160.

(**) Ricotti III σ. 227.

φετο εἰς τὸν Παπικὸν θρόνον, μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν.

Ἡ ταπεινώσις τοιοιτοτρόπως ὑπῆρξε τελεία καὶ ἡ τοῦ δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου νίκη πλήρης.

Ἐν τούτοις ἀντὶ τῶν σκληρῶν τούτων ὄρων καὶ θυσιῶν ἐπέτυχε τὴν κατάργησιν τῶν παπικῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸν λαόν του.

Δύναται τις νὰ εἴπῃ (*) ὅτι εἰς τὸν ἀνδρείον στρατιωτῶν δὲν ἀπέμεινε τότε ἄλλο τι πλὴν τοῦ ξίφους.

Τότε ἐστράφη πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς, οἵτινες εὐρισκόμενοι εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ μεγάλου καὶ μακροῦ πρὸς τοὺς Τούρκους ἀγῶνος, εὐχαρίστως ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ ἐσκέφθησαν νὰ χρησιμοποιοῦσιν αὐτὸν εἰς τὸν Μορέαν ἀντὶ 42000 δουκάτων.

Ὁ Ἰταλὸς κοντοτιέρος μετὰ τὰς συμφοράς, ἃς ὑπέστη ἐπιδιώκων τὴν δόξαν καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῆς στρατιωτικῆς του φήμης εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἀπεδέχθη τὴν ἀρχηγίαν τοῦ κατὰ ξηρὰν στρατοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐναντίον τρομεροῦ ἀντιπάλου.

Μετέβη εἰς Ἐνετίαν, ὅπου ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτός. Ἡ φήμη αὐτοῦ ὡς ἥρωος διετηρήθη διότι ὡς ἀυθύντης ἐμετρήθη πρὸς ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἰταλίαν καὶ τὸ Βατικανόν. Ἐπρεπε δὲ νὰ συνενωθῶσι πάντα σχεδὸν τὰ Ἰταλικά κράτη, ἵνα καταβληθῇ ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀνδρεία του.

Τῇ 28 Μαρτίου 1464 ἐνώπιον τῆς γερουσίας ἐλαβε τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ κατὰ ξηρὰν στρατοῦ ἐν Πελοποννήσῳ. Ὁ Βησσαρίων ἠλόγησε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Μάρκου τὰς Ἐνετικὰς σημαίας. (**).

Ὁ Πίος μετ' εὐχαριστήσεως ἔβλεπε τὸν Σιγισμούνδον ἀπομακρυνόμενον καὶ ριπτόμενον εἰς ἐπικίνδυνον ἐπιχείρησιν.

Ἄλλως ἐξετελεῖτο ὅπωςδὴποτε καὶ τις σταυροφορία κατὰ τῶν Τούρκων, ἣν ὁ Πίος ἠλόγησε, ἐπραγματοποιεῖτο δὲ τοιοιτοτρόπως καὶ ἡ τοῦ Συνεδρίου τῆς Μαντούης ἀπόφασις. (**).

Ὁ Σιγισμούνδος κατέλιπε τὴν διοίκησιν τοῦ Rimini εἰς τὴν Ἰζότταν τὴν σύζυγόν του, συνέστησε δὲ ὡς κοντοτιέρον τὸν νόθον υἱὸν του Ροβέρτον εἰς τὴν Ἐνετικὴν πολιτείαν.

Ὁ Σιγισμούνδος εἰς ἀντάλλαγμα τῆς βαρυτάτης ὑπηρεσίας, ἣν ἀνελάμβανεν ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἐνετῶν τὴν ὑποσχέσιν, ἵνα προστατεύσωσι τὸ Rimini, ἐὰν ποτε προσεβάλλετο.

Ἡ ἀποστολὴ στρατηγοῦ ἐμπειροτάτου εἰς τὸν Μορέαν ἦτο κατόρθωμα, διότι ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων αὐτόθι ἦτο δυσάρεστος, ὁ κατὰ τῶν Τούρκων

(*) Yriarte σ. 292.

(**) Voigt III σ. 699.

(***) Voigt III σ. 173, 699.

(*) Yriarte σ. 285 ἐπ.

(**) Sando παρὰ Muratori XXII 1137. L. Pastor. Geschichte der Päpste (μετάφρασις γαλλικῆ ὑπὸ Furey Baynaud) II σ. 87 ἐπ.

(***) Yriarte σ. 288.

δὲ ἀγῶν δυσχερέστατος, ὅτε ὁ Μαλατέστας ἀπεφάσιζε νὰ ἐκστρατεύσῃ ἀναγκυβάνων τὴν ἀρχηγίαν καὶ τὰς εὐθύναις τοῦ πολέμου πρὸς τὴν τρομερὰν δύνειον τῶν Τούρκων.

Πρὸ τοῦ Μαλατέστα τὴν κατὰ ξηρὰν ἐνέργειαν εἶχεν ἀναλάβῃ ὁ Βερτόλδος d'Este, διάσημος καὶ οὗτος κοντοτιέρος παρὰ τῇ Ἑνετικῇ πολιτείᾳ, υἱὸς τοῦ Taddeo d'Este. (*)

Οὗτος ἦλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος (compagnia) καὶ στόλου 23 νηῶν καὶ 5 γαλεατσῶν. Συνώδεον αὐτὸν 15 ὀπλαρχηγοὶ (contestabili) μετὰ 500 πεζῶν καὶ ὁμάδος ἄλλων ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ. Μεταξὺ τῶν κοντοτιέρων ἦσαν οἱ Bettino de Calzina, Ceco Brandolino, Giovanni Attelano, Roberto di Tienne, Giovanni Massario καὶ ἄλλοι. (**)

Ὁ ἐνετικὸς στρατὸς ἦλθεν ἐν πρώτοις εἰς Ναύπλιον, ἐκεῖθεν δὲ εἰσέβαλεν εἰς τὸ Ἄργος καὶ ἐλεηλάτησεν αὐτό. Οἱ Τούρκοι ὄμως ἐκλείσθησαν εἰς τὸ φρουρίον. Ἐπὶ ἦλθε δὲ σῶμα Τουρκικὸν ἐκ 500 ἀνδρῶν, οἵτινες ἐπιτεθέντες ἐφόνευσαν 100 περίπου ἀνδρας, ἔπασσε δὲ τότε καὶ ὁ ἀρχηγὸς Schiavone.

Καταληφθέντος κατόπιν τοῦ φρουρίου τοῦ Ἄργους, ὁ ὑπὸ τὸν ῥηθέντα στρατηλάτην στρατὸς ἐκ 15000 ἐπὶ ἦλθε κατὰ τῆς Κορίνθου, ἀφ' οὗ δὲ κατέλαβε τὸν Ἅγιον Βασίλειον κατὰ τὴν 14 Αὐγούστου 1463 πρὸς εἰς πολιορκίαν. Ἐν Κορίνθῳ εὐρίσκειτο καὶ στόλος ἐκ τινῶν γαλερῶν (***) ὑπὸ τὸν ναύαρχον L. Loredan.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας λίθος ῥιφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπληξε τὸν Βερτόλδον εἰς τὴν κεφαλὴν, μετὰ 12 δὲ ἡμέρας ἀπέθανε. Τὴν ἀρχηγίαν ἀνάλαβε τότε ἕτερος στρατηλάτης, ὁ Bettino de Calzina. Ἡ εἰδήσις ὄμως ὅτι ἐπὶ ἤρχετο τουρκικὸς στρατὸς 80000 ἠνάγκασε τοὺς Ἑνετοὺς νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς Ναύπλιον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Πάπας Πῖος ὁ II συνεκάλεσε τὴν σύνοδον ἐν Μαντοῦᾳ πρὸς συγκρότησιν σταυροφορίας κατὰ τῶν Τούρκων, ἦτο δὲ διατεθειμένος αὐτοπροσώπως νὰ ὀδηγήσῃ αὐτήν. (****)

Κατ' Αὐγούστον μῆνα ἦλθε εἰς Ἑνετίαν ὁ καρδιναλῖος Βησσαρίων (Νικαίης) ὡς λεγόμενος καὶ διέμεινεν

εἰς τὸ S. Georgi maggiore, ὅπως ἐνεργήσῃ τὰ τῆς σταυροφορίας, ἐδημοσιεύθη ἡ βούλλα τοῦ Πάπα καὶ ἤρξεν ἡ εἰσπραξιὶς χρημάτων πρὸς τοῦτο, ἦτις ἦτο τὸ τριακοστὸν τῶν εἰσοδημάτων ἐκάστου, ὡς πρὸς δὲ τοὺς Ἑβραίους τὸ 20ὸν τῆς περιουσίας των. (*) Πάντες δ' ἐπλήρωνον εὐχάριστως διὰ τοιοῦτο ἔργον. "Οστις ἔδιδε 20 δουκάτα ἢ ἐπεστρατεύετο διὰ τὴν ἐκστρατείαν ἐλάμβανε πλήρη ἄφεσιν. (indulgentia). Κατεσκευάσθη σιδηροῦν χρηματοκιβώτιον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἐνθα ἐρρίπτοντο τὰ χρήματα, μετρεῖς κλειδάς, τὴν μίαν ἐκράτει ὁ Δόγης, μίαν ὁ Πατριάρχης καὶ ἑτέραν ὁ fra Michele da Milano.

Ὁ δούξ Φίλιππος τῆς Βουργουνδίας ἔστειλεν ἀντιπροσώπους (oratori) εἰς τὸ συνέδριον τῆς Μαντοῦης καὶ παρεκάλεσε τὸν Πάπαν νὰ πορευθῇ αὐτοπροσώπως κατὰ τῶν Τούρκων, διότι καὶ αὐτὸς θὰ μετέβαινε αὐτοπροσώπως.

Ὁ δούξ μάλιστα διέθετε 400.000 σκουδά διὰ τὴν ἐκστρατείαν. Ὁ Πάπας ἐδέχθη εὐμενῶς τὰς προτάσεις. (**)

Μετὰ τὴν λήξιν τῆς διαίτης ἐν Μαντοῦᾳ ὁ Πάπας ἐπανεκάμψεν εἰς Ῥώμην καὶ ἐκεῖθεν ἀπέστειλε γράμμα (breve) εἰς τὸν Δόγη τῆς Ἑνετίας διὰ τοῦ ἀντιπρέσβευος Βερνάρδου Giustiniani, τὸ ὅποσον ἀνεκοινώθη καὶ εἰς τὸν ὡς ἀποστολικὸν λεγόμενον τότε διαμένοντα εἰς Βενετίαν καρδιναλίον Βησσαρίωνα, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὡς χριστιανικώτατον νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς ἐπὶ γαλέρας αὐτοπροσώπως κατὰ τῶν Τούρκων μετὰ τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Δουκὸς τῆς Βουργουνδίας. (***) Τὸ ζήτημα ὑπεβλήθη εἰς τὸ συμβούλιον (in pregadi) καὶ ἀπεφασίσθη νὰ συνεκστρατεύσῃ ὁ Δόγης Χριστόφορος Μαῦρος. Ὁ Δόγης κατ' ἀρχὰς ἠρνεῖτο λόγῳ τῆς μεγάλης ἡλικίας, ἀλλ' ἐπέστη ὑπὸ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου, εἰς μάλιστα αὐτῶν, ὁ Βίκτωρ Carpello ἠπειλήσε καὶ βίαν. Ἐστερεῖ δὲ ὑπὸ τὸν ὄρον, ἵνα ὡς ναύαρχος ὀρισθῇ ὁ ἐν Κρήτῃ δούξ Λαυρέντιος Μαῦρος.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἦλθεν εἰς Ῥώμην ὁ Θεωμῆς Παλαιολόγος ἀποδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἔφερε δὲ καὶ ἐδώρησε τῷ Πάπα τὴν κάραν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἄλλα ἄγρια λείψανα, ἃ ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου. (****)

Ἐλθούσης τῆς εἰδήσεως ὅτι οἱ Ἑνετοὶ ἐγκατέλειψαν τὸ ἐξαμίλλιον, ἀπεφασίσθη ἡ ἀντικατάστασις τοῦ

(*) Voigt III σ. 75.

(**) Marini Sanuti, vite de duchi di Venezia, παρὰ Muratori XXII σ. 1174.

(***) Sanuti, αὐτ. σ. 1175 ἐνθα καὶ ἡ ἐπιστολὴ δημῶσται.

(****) Andrea Cambini παρὰ Sansovino σ. 156.

Λουδοβίκου Loredan ὡς γενικοῦ ἀρχηγοῦ. Ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ 3000 ἱππικοῦ καὶ 3000 πεζικοῦ. Ἐν τῷ μεῖζονι δὲ συμβουλίῳ (maggior consiglio) διαρίσθη ἀρχηγὸς κατὰ θάλασσαν ὁ Orsato Giustiniani.

Συνεζητεῖτο ἐν τούτοις ἐν Ἑνετίᾳ καὶ θόρυβος ἐγένετο μὴν Φεβρουαρίῳ 1463, ἐν τὸ κομισθέν σῶμα Ἁγίου Λουκά τοῦ Εὐαγγελιστοῦ ἐκ τῆς πόλεως Faiza τῆς Βοσνίας, ἦτο γνήσιον καὶ ἠσχολοῦντο εἰς τελετὰς καὶ ἄλλα διὰ τὴν μετακομιδὴν αὐτοῦ· ὁ Πάπας μάλιστα ἀνέθεσε εἰς τὸν Βησσαρίωνα παρεπιδημοῦντα εἰς Βενετίαν νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα. Ὁ καρδιναλῖος δὲ διὰ πράξεως 13 Δεβρίου 1463 ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς γνησιότητος. Τὸ σῶμα κατετέθη εἰς τὸ μοναστήριον San Giobbe. (*)

Τῆ 25 Σεπτεμβρίου 1463 ἐγένετο μέλος τοῦ μεῖζονος συμβουλίου καὶ ὁ Ἰωάννης Σκενδέρμπεης, υἱὸς τοῦ Γεωργίου Καστριώτου, ἀρχοντος τῆς Ἀλβανίας.

Ὁ τιμητικὸς τίτλος παρεχωρήθη κληρονομικός. (**)

Τῆ 30 Ἰανουαρίου 1464 ἐξελέγοντο ἐν Regandi τέσσαρες σύμβουλοι (consiglieri) μετὰ τὸν Δόγη εἰς τὸν στόλον, μετρίων 60 δουκάτων μηνιαίως δι' ἕκαστον. Οὗτοι ἦσαν ὁ Triadano Gritti, Nicolo Trono, Girolano Barbarigo καὶ Πέτρος Mouenigo, οἵτινες ἐδέχθησαν.

Διετάχθη νὰ ἀρματωθῶσι 10 γαλέραι καὶ τῆ 4 Δεβρίου 1463 ἀπεφασίσθη νὰ ἀρματωθῇ καὶ νὰ δοθῇ μία γαλέρα εἰς τὸν καρδιναλίον Νικαίας Βησσαρίωνα ἀνὰ μία δὲ εἰς τοὺς καρδιναλίους Μαντούης, Ἁγίου Μάρκου, d' Aquilea, Βολωνίας, Λούκας κατὰ τῶν Τούρκων.

Ἐν ᾧ ὄμως ὁ πόλεμος ἐν Πελοποννήσῳ εἶχεν ἀρχίσῃ, γεγονός ἀπροσδόκητον διέκοψε τὴν σταυροφορίαν, ἔρις μεταξὺ τῆς ὑπὸ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας διατελούσης Τεργέστης καὶ τοῦ Ἀηνώτου Ἑνετοῦ διοικητοῦ ἐν Capo d'Istria περὶ τῆς εἰσπράξεως τοῦ ὄκου καὶ τῶν ὀρίων, καὶ πόλεμος ἠγέρθη, ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ χριστιανῶν, ὅστις ἔληξε διὰ συνθήκης τῆ 17 Δεβρίου 1463 τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Πάπα, ὅστις ὑπεσχέθη ἐν ταῖς ἄλλοις νὰ ἀπαλλάξῃ καὶ τὸν Σιγισμουῦνον Μαλατέσταν, ὅστις διεξῆγε πόλεμον πρὸς τὸν κόμητα τοῦ Οὐρβίνου, ἀρχηγὸν τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ.

Ἐν τούτοις ὁ Πάπας διὰ τῶν σταυροφορικῶν χρημάτων συνεκρότησε στόλον. Ἐν τῇ γαλέρᾳ τοῦ Βησσαρίωνος πλοίαρχος διαρίσθη ὁ Girolamo Valaresso.

Τῆ 8 Μαρτίου 1464 ἐκομίσθη εἰς Βενετίαν τὸ σῶμα τοῦ ἐν Κορίνθῳ πεσόντος κοντοτιέρου Bertoldo

d'Este. Ἐγένετο δὲ αὐτῷ μεγαλοπρεπὴς κηδεία παρακολουθούτων τοῦ Δόγη μετὰ τῶν ἀρχόντων.

Ὁ ἐνετικὸς στόλος ἐν τούτοις ὑπὸ τὸν Loredan ἀπάρκας ἐκ Κορίνθου ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἣν κατεῖχε Ἑλληνας ὀνόματι Κομνηνὸς (Comino), ὅστις παρέδωκε τὴν νῆσον. (*)

Ὁ νέος ναύαρχος Orsato Giustiniani ἔφθασεν εἰς Μεθώνην, εὗρεν 21 γαλέρας, μετέβη εἰς Sapienza καὶ συγκεντρώσας στόλον ἐκ 31 γαλερῶν ἦλθεν εἰς Ναύπλιον, εἴτα εἰς Χαλκίδα.

Ἐμαθεν ὅτι εἰς τὰς Καλάμας ἐγένετο μάχη πρὸς τοὺς Τούρκους, οἱ δὲ Ἑνετοὶ ἠττήθησαν καὶ ἔπεσαν αὐτόθι δύο ἀνδρεῖοι καπετάνιοι ὁ Κέκος Brandolini καὶ ὁ Ἰωάννης della Tela.

Προνοητὴς τοῦ Μορέως ἦτο ὁ Ἀνδρέας Dandolo, ὅστις παρηνώχλει διαρκῶς τοὺς Τούρκους.

Ὁ νέος στόλαρχος Giustiniani ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς σοβαρὸν τι ἔργον καὶ μετέβη εἰς κατάληψιν τῆς Μιτυλήνης ἐνθα συνήψε μάχην ἐπὶ 6 ὄρας. Ἐπεσαν ὄμως πολλοὶ, ἐν οἷς ὁ Ἄγγελος da Pesaro, capitano del golfo. Συνεληφθησαν 300 Τούρκοι, ἀλλ' οὐδὲν ἀξίον σημειώσεως καταρωθῆθη. Πλοῖα ὄμως 150 τουρκικὰ ἐξῆλθον τοῦ Ἑλλησπόντου πρὸς βοήθειαν τῆς Μιτυλήνης, ἐξ ὧν 45 γαλέραι, τὰ ἄλλα δὲ φουστὰ καὶ παλινδάρια ἐφ' ὧν ἐπέβαινον Τούρκοι, Ἕλληνας καὶ Ἰουδαῖοι.

Ὁ ναύαρχος ἔκρινε φρόνιμον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Μιτυλήνην, ἦλθε δὲ εἰς Μεθώνην. (**)

Ἦτο γέρον. ἐκ τῶν κκουχιῶν δὲ ἠσθένησε, ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ εἰς Μεθώνην πρὸς θεραπείαν, ἀφινδιδίως ὄμως ἀπέθανεν ἐκεῖ.

Ἀπέθανε πλούσιος καὶ κληρονόμον ἀφῆκε τὸν Μαρίνον Giustiniani.

Ἄντ' αὐτοῦ διαρίσθη ναύαρχος ὁ Jacopo Loredano.

Τῆ 30 Ἰουλίου 1464, ἡμέρα ἣν ἐξελέξαν οἱ ἀστρολόγοι, ὁ Δόγης Χριστόφορος Μαῦρος ἀνεχώρησε ἐκ Βενετίας διὰ τὴν Ἀγκῶνα πρὸς συνάντησιν τοῦ Πάπα, ἵνα ἐκεῖθεν ἐκκινήσῃ διὰ τὴν Ἑλλάδα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς συμφωνηθείσης σταυροφορίας.

Ἐφθασεν εἰς Ἀγκῶνα τῆ 12 Αὐγούστου μετὰ 20 γαλερῶν.

Περιγράφει ὁ Σανούτος τὴν συνάντησιν καὶ τὴν ὑποδοχὴν. (***)

Ἄλλ' ὁ Πάπας, ὅστις εἶχε φθάσῃ τῆ 28 Ἰουλίου μετὰ πολλῶν σταυροφόρων Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν, ἠσθένησε.

Ὁ Δόγης ἔστειλε τὸν ἱατρὸν τοῦ Mastro Matiolio, ἵνα συσκευθῇ μετὰ τοῦ ἱατροῦ τοῦ Πάπα.

(*) Sanuto αὐτ. σ. 1179.

(**) Voigt III σ. 499. Romanii IV σ. 318.

(***) Sanuto αὐτόθι.

(*) Sanuto αὐτόθι σ. 1177.

(**) Sanuto αὐτ. σ. 1177.

Ἡ νόσος ὅμως ἦτο βαρεῖα καὶ ὁ Πάπας τῇ 13 Αὐγούστου ἀπέθανε. (*) Ὁ Δόγης ἵππευσε καὶ μετέβη εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον καὶ εἶδε τὸν Πάπαν νεκρὸν. Εἰσελθὼν εἰς τὸ κοινοστόριον τοῦ καρδιανάλιου, ἐκάθισε πλησίον τοῦ τὰ πρωτεῖα ἔχοντος καρδιανάλιου Νικαίας (Βησσαρίωνος) καὶ ἀπηύθυνεν αὐτῷ ὀλίγας λέξεις, ὁ δὲ καρδιανάλιος ἀπήντησεν αὐτῷ ἐν ὀνόματι τοῦ Κολλεγίου, λυπεῖται δὲ διότι ἡ ἐκστρατεία ἐκινδύνευε νὰ ματαιωθῇ.

Ἐδόθησαν ἐν τούτοις 40000 δουκᾶτα ἐκ τοῦ ταμείου τῆς σταυροφορίας, ἵνα ἀποσταλῶσι εἰς τὸν βασιλέα Mardian τῆς Οὐγγαρίας, ἵνα διεξαγάγῃ τὸν κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον ὡς ἦτο ἡ συμφωνία.

Σημειώτεον δὲ ὅτι ἡ Ἐνετία ἐχορήγει εἰς τὸν αὐτὸν Οὐγγρον 60000 δουκᾶτα ἐτησίως, ἵνα παρενοχλῇ τοὺς Τούρκους καὶ ἀναχαιτίξῃ αὐτούς.

Τὸ κολλέγιον τῶν καρδιανάλιων προσέφερε εἰς τὸν Δόγην 5 γαλέρας διὰ 4 μῆνας, ἐὰν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ κατὰ τῶν Τούρκων, ὁ Δόγης ὅμως ἀνεχώρησεν ἐξ Ἄγκωνος τῇ 16 Αὐγούστου καὶ ἐπανέκαμψεν εἰς Βενετίαν. (**)

Τῇ 30 Αὐγούστου 1464 ἐξελέγη Πάπας ὁ Καρδιανάλιος τοῦ Ἁγίου Μάρκου δὸν Πέτρος Barbo ὀνομασθεὶς Παῦλος II.

Ὁ Δόγης Χριστόφορος Μαῦρος ἐπιστρέψας εἰς Ἐνετίαν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν νέον προνοητὴν μεταβαίνοντα εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐγγράφους ὀδηγίας ὑπὸ χρονολογίαν 17 Μαρτίου 1464. (***)

Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τοῦτο ἀνακοινοῦται ὅτι, ὅταν ὁ Σιγισμουῆδος Μαλατέστας, ὅστις ἀποκαλεῖται magnificus dominus, διωρίσθη δὲ ἀρχηγός (capitaneus) εἰς Πελοπόννησον, ἤθελε φθάσῃ, νὰ παρασχεθῶσιν αὐτῷ πάντα τὰ μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐγγράφοι παραγγεῖλαι ἐδόθησαν ἐπίσης εἰς τὸν Σιγισμουῆδον ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς πολιτείας ὑπὸ χρονολογίαν 25 Ἰουνίου 1464 ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του.

Τὸ ἐγγράφον τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ πολυτίμῳ συλλογῇ Σάθα (****)

Ἀντίγραφον τούτου αὐθημερὸν ἐστάλη ἰδιαιτέρως τῷ ναυάρχῳ Ἰουστινιάνῃ. (*****)

(*) Ὁ ἱατρὸς ἀνεκοίνωσεν κατὰ τὸν Sanuto σ. 1180 ὅτι «per totam noctem crism magnam fuisse perpessum, scilicet ventris fluxum». Περὶ τῶν ἐν Ἄγκωνι συμβάντων πρὸς Voigt σ. 717 ἐπ.

(**) Sanuto αὐτ. σ. 1281.

(***) Ὁλόκληρον τὸ ἐγγράφον conmissio provisori proficiscenti in Peloponesum παρὰ Σάθα Μνημεῖα. I σ. 239 ἐπ.

(****) Commissio capitaneo Generali copiarum in Peloponeso I σ. 242 ἐπ.

(*****) Σάθα αὐτόθι σ. 244.

Ἐν τῷ ἐγγράφῳ περιγράφεται ἡ κρίσιμος κατάστασις ἐν Πελοποννήσῳ, διατίθεται δὲ πρὸς μετάβασιν αὐτόθι μετὰ τῶν στρατευμάτων του ὡς οἶόν τε τάχιον γαλέρα ὑπὸ πλοίαρχον τὸν Βαλτάσαρ Τριβιζάνον.

Ἀνεκοινώθη αὐτῷ ὅτι εἰς τὴν Μεθώνην παρὰ τοῦ Ἄνδρέου Δανδόλου προνοητοῦ (provisor) καὶ τῶν αὐτόθι διοικητῶν (rectores) δύναται νὰ ζητήσῃ πᾶσαν ἀναγκασίαν πληροφίαν καὶ πᾶσαν προμήθειαν καὶ ὅτι ἐδόθη διαταγή καὶ περὶ χρημάτων, ὅπως δοθῇ καταβολή (raga) εἰς τοὺς στρατιώτας του, ἵνα διευκολυνθῇ ἡ συγκέντρωσις αὐτῶν πρὸς ἐπιτυχῆ ἐνέργειαν. Καὶ πρὸς τοὺς ἐν Μορέᾳ πολυπληθεῖς Ἕλληνας στρατιώτας ἐδόθη διαταγή νὰ καταβληθῶσι χρηματικὰ ποσά, ἵνα συνδράμωσιν αὐτὸν καὶ συνεργασθῶσι.

Τοσαύτην δὲ πεποίθησιν εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν ἐξεδήλω ἡ Ἐνετία εἰς τὸν Μαλατέσταν, ὥστε εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἐνεπιστεύετο πᾶσαν πολεμικὴν ἐνέργειαν.

Ἐν ταῖς ὀδηγίαις γίνεται μνεῖα καὶ περὶ τῆς μετὰ τοῦ Πάπα ληφθείσης ἀποφάσεως, ὅτε ἐγένετο καὶ ἡ ἐν Ἄγκωνι συνάντησις, δι' ἧς ὁ Πάπας προσήνεγκε 50 ἵππεῖς καὶ 1500 πεζοὺς ἐκ τῶν μερῶν τῆς Σαξωνίας, καλῶς ὀπλισμένους.

Ὅταν οὗτοι ἤθελον φθάσῃ εἰς Ἄγκων. ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις ἤθελε φροντίσῃ νὰ ἀποστείλῃ τρία μεγάλα πλοῖα πρὸς παραλαβὴν καὶ μεταφορὰν αὐτῶν εἰς τὸν Μορέαν, ἵνα τεθῶσι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Σιγισμουῆδου. Ὡς δὲ ὁ παρὰ τῷ Ὑπάτῳ Ποντίφικι πρεσβευτῆς τῆς Ἐνετίας ἔγραφεν, ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ὁ Πάπας προώριζε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Τάραντος Ὁραίνην (de domo Ursina).

Πλὴν τούτων συγχρόνως ἡ Ἐνετία ἀπέστειλεν εἰς Μορέαν 200 σταυροφόρους ἐκ Γάνδης ἐπιτηδεῖους, πρὸς δὲ καὶ τὸν Δομένικον de Viterbo ὄπλαρχηγὸν μετὰ 80 πεζῶν, ἔγραφε δὲ ἡ Ἐνετικὴ αὐθεντία πρὸς τὸν Μαλατέσταν ὅτι καὶ καθ' ἐκάστην προέβαινε εἰς παρασκευὰς καὶ ἀποστολάς, ἵνα διευκολυνθῇ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ.

Ἐν τέλει δὲ ἀνεκοινοῦτο αὐτῷ, ὅτι πολλὰς ζημίας καὶ βιαιοπραγίας ὑφίστανται οἱ Ἐνετοὶ ὑπήκοοι αὐτόθι καὶ παρ' ἐκείνων ἔτι, οἵτινες ὀφείλου νὰ προστατεύωσιν αὐτούς, τῶν στρατιωτικῶν δηλ. ἀρχῶν, ἐξ οὗ πολλὰ σκάνδαλα καὶ ἄτοπα ἐγένοντο. Τὴν κατάστασιν ταύτην ἀποδίδει ἡ Ἐνετία εἰς τὴν ἑλλειψίν ἀρχηγοῦ (caput).

Ὑποτίθεται ὅτι τὰ δεινὰ ταῦτα συνέβαινον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Bertoldo d'Este. Διὸ παρεκαλεῖται ὁ Μαλατέστας, ἵνα ἐπισπεύσῃ τὴν μετάβασιν αὐτοῦ εἰς Πελοπόννησον, ἵνα ὡς caput omnium διὰ διοικήσεως καλῆς καὶ αὐστηρᾶς καταδιώξῃ καὶ τιμωρίας παύσῃ τὰ ἀδικήματα.

Ἐν τέλει ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις ἐσημείου ὅτι μετὰ τοῦ ἀρχιναυάρχου, ὅστις μετὰ στόλου εὕρισκετο ἐκεῖ, καὶ τοῦ προνοητοῦ δεόν νὰ συσκέπτηται, λαμβάνονται δὲ μετ' αὐτῶν ἀποφάσεις περὶ πάσης κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀναγκασίης ἐνεργείας.

Ὡς ἀντίποινον τῆς καταλήψεως τοῦ Ἄργους ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐθεωρήθη ἀναγκασίη ἡ κατάληψις τῆς Μιτυλήνης. Τὴν ἐπιχείρησιν ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἰουστινιάνῃν στόλος, ἀλλ' ἀπέτυχε. (*) Τὸ πρὸς αὐτὸν ἐγγράφον τῆς 25 Ἰουνίου 1464 τῆς Ἐνετίας ὑποδηλοῖ τὴν δυσάρεστον ἐντύπωσιν. (**)

Περὶ τῶν Πελοποννησιακῶν πραγμάτων ἐν τῷ ἐγγράφῳ σημειοῦται ἡ ἀποστολὴ τοῦ Σιγισμουῆδου καὶ ἀνακοινοῦνται εἰς αὐτὸν αἱ δοθεῖσαι ὀδηγίαι.

Ἡ Ἐνετικὴ πολιτεία πτοηθεῖσα ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀποτυχῶν κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ πολέμου ἐπεδίωξε τὴν ἐνίσχυσιν Μεθώνης, Κορώνης καὶ Χαλκίδος. (***)

Ὑπὸ τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων ὁ Σιγισμουῆδος ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Πελοπόννησον.

Ἐν Rimini ὑπάρχει βιβλιοθήκη καλουμένη di Gambalunga ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς, ἐν τοῖς χειρογράφοις τῆς ὁποίας ὑπάρχει χρονικὸν ἀνεκδότου τοῦ Gaspare Broglio, ἐπὶ πολλὰ ἔτη χρηματίσαντος πιστοῦ γραμματέως ἢ καγκελλαρίου τοῦ Σιγισμουῆδου Μαλατέστα, παρακολουθήσαντος δὲ αὐτόν, φαίνεται, καὶ εἰς τὴν κατὰ τῶν Τούρκων ἐκστρατείαν.

Ὁ εὐγενὴς καθηγητὴς κ. Soranzo ἔλαβε τὴν κλωσύνην νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃ ἐκ τοῦ χειρογράφου ἐκείνου, κατέχοντος 203 σελίδας, σημειώσεις σχετικὰς πρὸς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον.

Ὁ Broglio, ἀφ' οὗ ἀναφέρει ὅτι ὁ κύριός του συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ Πίου II κατὰ τὸν 9βριον 1463, ἐκτίθησιν ὅτι ὁ Πάπας διενοήθη νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν, ἧτις ἐλήφθη ἐν τῷ μεγάλῳ συνεδρίῳ τῆς Μαντούης ἐν ἔτει 1459, τὴν κατὰ τῶν Τούρκων δηλ. ἐκστρατείαν. Καταλληλότερον δὲ καὶ γενναιότερον ἀρχηγὸν ἐθεώρει τὸν Σιγισμουῆδον. Κατὰ τὸν Broglio, ὁ Πάπας ὑπεσχέθη τὴν ἀποκατάστασιν μεγάλου μέρους τοῦ κράτους, τοῦ ὁποίου ἐστέρησεν αὐτόν, ἐὰν ἤθελεν ἀναλάβῃ τὴν ἀρχηγίαν τῶν εἰς τὸν Μορέαν στρατευμάτων κατὰ τῶν Τούρκων. Ὁ Σιγισμουῆδος ἐδέχθη λαβὼν παπικὸν ἐγγράφον, νύχαριστήθη δὲ μεγάλως ἡ Ἐνετικὴ Γερουσία.

Κατὰ τὸν Μάρτιον ἐπεσκέφθη τὴν Βενετίαν a pi-

(*) Sanuto αὐτ. σ. 1179.

(**) Σάθα I σ. 244.

(***) Σάθα I σ. 245.

gliare il bastone de comando con grande honore.

Τῇ 13 Μαΐου 1464 ἀνεχώρησαν τὰ πρῶτα πλοῖα (marani) διὰ τὸν Μορέαν μετὰ στρατοῦ.

Τῇ 12 Μαΐου 1464 ἄλλα τρία.

Τῇ δὲ 29 Ἰουνίου 1464 ἀνεχώρησεν ὁ Σιγισμουῆδος ἐπιβαίνων τῆς γαλέρας τοῦ μαρκίωνος Trevisano μετὰ 13 μεγάλων φορτηγῶν, πλήρων στρατοῦ, ἵππων, προμηθειῶν, ἐταξείδευσεν πρὸς τὴν Σικελονίαν καὶ Ἄλβανίαν καὶ ἀπεβιβάσθησεν εἰς Μεθώνην τῇ 13 Ἰουλίου (*) ἐνθα συνεκεντρώθη ἄπας ὁ Ἐνετικὸς στρατός.

Ἐκ Rimini παρηκολούθησεν αὐτὸν ὁμάς ἐπιλέκτων ὀπλαρχηγῶν καὶ κοντοτιέρων φερομένων ἐν ἀνεκδότῳ χειρογράφῳ τοῦ Κλαυδίου Pulci ἐκ τῆς βιβλιοθήκης Gambalunga.

Σημείωσιν μοὶ ἀπέστειλεν ἐπίσης ὁ εὐγενὴς καθηγητὴς κ. Soranzo.

Οἱ ὀπλαρχηγοὶ καὶ οἱ ἀκόλουθοι οἱ ἐλθόντες ὡς squadra della famiglia εἰς τὸν Μορέαν ἦσαν οἱ ἐξ ἧς: Νικόλαος di Morro, Ματθαῖος Belmonti, Luca d'Ognibene (castellano), Φραγκῖσκος Benzo, Χριστόφορος de Rimini, Ἄνδρέας da Lodi, Φραγκῖσκος Mengozzi, Ἰωάννης de Mattiolo, Ἄντωνιος de Cedrino, Ραῦμουῆδος da Rimini, Ἄνδρέας degli Esenti, Barsano da Lodi, Ἰωάννης Batt da Suriano, Ἰάκωβος Castracano, Γουῖδος Spadaintesta, Γαβριήλ Ceccolo καὶ ἄλλοι.

Ἐν Μεθώνῃ ὅμως ἐλθὼν δυσηρεστήθη ὁ Μαλατέστας, διότι δὲν εὔρε στρατὸν μέγαν ὡς ἠλπίζεν, ἵνα ἐκτελέσῃ ὅ,τι ἡ ὑπερήφανος αὐτοῦ ψυχὴ (l'animo suo fiero) ἐπεθύμει. Εὔρε μόνον περὶ τὰς 7000 πεζικὸν καὶ ἵππικὸν ἐν ὄλῳ (**), οὐχ ἦττον ὑπεχρεοῦτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του καὶ διέμεινε περὶ τὰ δύο ἔτη ἀγωνιζόμενος ἐν Πελοποννήσῳ.

Ἐν Μεθώνῃ ὁ στόλος συνέκειτο ἐξ 21 γαλερῶν. Συνεκεντρώθη δὲ εἰς Σαπιέντζαν καὶ ἐκεῖθεν ἀφ' οὗ ἀπετελέσθη στόλος ἐκ γαλερῶν 32, ἔπλευσεν εἰς Κορώνην καὶ κατόπιν εἰς Ναύπλιον καὶ Εὐβοίαν, ἵπου ὁ ναύαρχος ἔμαθεν ὅτι εἰς τὸν Μορέαν συνεκρούσθη περὶ τὰς Καλάμας πρὸς τοὺς Τούρκους ὁ ὑπὸ τὸν τέως στρατηγὸν Βερτόλδον d'Este ὑπολειφθεὶς στρατός ὑπὸ τοὺς ἀνδρείους ἀρχηγούς, τὸν Κέκκον Brandolini καὶ Ἰωάννην della Tela, οἵτινες καὶ ἠττηθέντες ἐφονεύθησαν. (***)

Προνοητὴς τότε ἐν Μορέᾳ ἦτο ὁ Ἄνδρέας Δάνδολος.

Ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον ἐν Πελοποννήσῳ, ἔφθασεν

(*) Σάθα 6 σ. 98. Sansonino σ. 248.

(**) Broglio αὐτόθι.

(***) Sanuto αὐτ. σ. 1179.

ὁ Σιγισμουῦνδος τῇ 13 Ἰουλίου, συνεκέντρωσε τὰ λείψανα τοῦ στρατεύματος τοῦ Βερτόλδου καὶ συνήνωσε μετὰ τοῦ ἰδίου (*). Ἐνεθάρρυνε τοὺς Ἑνετοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας ἢ ἐμφάνισις τοῦ διασῆμου κοντοττιέρου καὶ ἰδίως ἐν Λακωνίᾳ.

Κατόπιν ἀπεφάσισε νὰ ἐπέλθῃ πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ Μυστρά κατεχομένου ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐπολιορκήσεν αὐτόν. Κατέλαβε δὲ τοὺς δύο περιβόλους τῆς πόλεως.

Τὴν κατάληψιν ταύτην φαίνεται ὅτι ἀνεκοίνωσε δι' ἐπιστολῶν ὁ Σιγισμουῦνδος εἰς τὴν Ἑνετίαν, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἐγγράφου τῆς 11 8)βρίου 1464 πρὸς αὐτὸν συγχαρητηρίου ὅτι ἡ πόλις Λακεδαιμονία, ἣν ἤδη Μυστράν καλοῦσι περιήλθεν εἰς τὴν Ἑνετικὴν κυριαρχίαν, ἐπαινεῖται δὲ ὅτι διὰ τῆς στρατιωτικῆς πείρας του διὰ τόπων ὀρεινῶν ἤγαγε τὸν στρατὸν του (***) καὶ προέλαβε τὸν ἐχθρὸν. Ἀφοῦ δὲ διὰ πολλῶν κολακευτικῶν φράσεων ἐζυμνεῖτο ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Μαλατέστα, εἰς τὴν ἠλπίζεν ἡ Γερουσία τὴν νίκην κατὰ τοῦ ἀηττήτου αὐτοκράτορος (invictissimo imperatore) ἐξεφράζετο καὶ ἡ εὐχὴ τῆς καταλήψεως τοῦ φρουρίου (arcis) τοῦ Μυστρά. Ἐδίδετο δὲ καὶ ἡ ὑπόσχεσις ὅτι θὰ ἐστέλλοντο καὶ χρήματα διὰ τοῦ στολάρχου. Δυστυχῶς ὁ Μαλατέστας δὲν κατόρθωσε τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἤτοι τοῦ τρίτου περιβόλου ἔθθα ἦτο ὄχυρόν (***), διότι ἐπῆλθεν ὁ Φλαμπουριάρας τοῦ Μορέως Ὁμάρμπεις μετὰ πολυαριθμοῦ ἱππικοῦ.

Ὁ Μαλατέστας μὴ ἔχων ἐνίσχυσιν καὶ τροφὰς εἰμὴ μόνον ἐκ Μαντινείας τῆς Μάνης κατὰ τὸν παρὰ Σάθα ἀνώνομον «e per calle molto augusta, la qual segna un'aspra montagna et molto pericolosa», ἠναγκάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἐπανέλθῃ σῶος εἰς Μεθώνην (****) συναποκομίζων ἐκ Μυστρά τὰ ὀστᾶ τοῦ διασῆμου φιλοσόφου Πλήθωνος ἢ Γεμιστοῦ.

Κατὰ τὸν Ἰανουάριον 1465 ἠσθένησε βαρέως, διεδόθη δὲ ἐν Ἑνετίᾳ καὶ Rimini, ὅτι καὶ ἀπέθανεν,

(*) Πρὸς lettera d'un secretario del Signor Sigismondo Malatesta παρὰ Σάθα VI σ. 96.

(**) Ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ Broglio φαίνεται ὅτι ἐκ τοῦ Μυστρά ὠδεύσε διὰ τῆς θέσεως Σκάλα, ἐκ τοῦ φύγου δὲ καὶ τῆς πείνης πολλοὶ ἀπέθανον. «vie incredibili e disconcie, dove a camino vi mori assai delli suoi per le freddo e fame. E questa strana via li era necessaria difare incerti luochi la via per forza e ando per un lucho apelato la Scala».

(***) Sansovino σ. 248.

(**) Broglio αὐτόθι: «in fine se ne ritornò a salvamento a Modone». Ἰσως ἢ ὑποχώρησις ἐγένετο διὰ τῆς θέσεως Σκάλα. Κατὰ τὴν παρὰ Sansovino ἔχουσι (σ. 248) δὲν ἦλθεν εἰς Μεθώνην, ἀλλ' εἰς Ναύπλιον.

Ἄμκ τῆ εἰδήσει ταύτῃ ὁ νόθος υἱὸς του Ῥοβερτος ἐγκυκλοπῶν τὴν Ἑνετίαν ἦλθεν εἰς Rimini. Ὁ Πάπας Παῦλος II, ὅστις ἐπωφθαλμία τὴν πόλιν ταύτην, ἣν ὁ Σιγισμουῦνδος κατέλιπε ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς γυναικὸς του Ἰζόττας, ἐφοβεῖτο μήπως παραδοθῇ εἰς τοὺς Ἑνετοὺς, οἵτινες διετήρουν αὐτόθι φρουρὰν. Εὐτυχῶς ἡ διάψευσις τῆς εἰδήσεως ἀνέστειλε τὴν ἐνέργειαν τοῦ Πάπα, ὅστις κατὰ τὸν Broglio ἀνεκοίνωσε εἰς τὸν Σιγισμουῦνδον τὰς συνεννοήσεις τῆς Ἰζόττας ἵνα παραδώσῃ τὸ Rimini εἰς τοὺς Ἑνετοὺς. Ὁ Πάπας τοιοῦτοτρόπως ἐπεδιώκεν, ἵνα ἀποσπάσῃ τὸν Σιγισμουῦνδον ἐκ τῶν Ἑνετῶν. Κατόρθωσε δὲ νὰ ἐνισχύσῃ ἐν αὐτῷ τὴν ἰδέαν τῆς ἀπομακρύνσεώς του ἐκ τοῦ Μορέως καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Rimini.

Ἐν τούτοις ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σιγισμουῦνδου Novello ἀσθενῶν βαρέως ἔπνεε τὰ λοιπὰ ἐν Cesena, ὁ δὲ Πάπας ἔστειλε λεγάτον πρὸς κατάληψιν αὐτῆς κατὰ τὰ συμπεφωνημένα. (*)

Ἡ κατάστασις ἦτο ἐν Πελοποννήσῳ ἀξιοθρήνητος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐκθέσεων τοῦ Ἰακώβου Βαρβαρρήγου (**) γενικοῦ προνοητοῦ τοῦ Μορέως.

Ὁ Σιγισμουῦνδος ἤρχετο εἰς συχνὰς συνεννοήσεις μετ' αὐτοῦ, συνεζητοῦντο δὲ διάφορα σχέδια ἐνεργείας.

Ἐγένετο σκέψις νὰ ὀχυρωθῇ ἡ Γλαρέντζα ἐπαρκῶς, νὰ μεταβῇ αὐτόθι ὁ Μαλατέστας καὶ ἐκεῖθεν νὰ παρενοχλῇ καὶ προσβάλλῃ τὰ ἐχθρικά μέρη. Ἀλλῃ σκέψις ὑπεβάλλετο, ὑπὲρ τῆς, φαίνεται, ἔκλεινεν ὁ Βαρβαρρήγος, ἡ εἰς Πάτρας ἐκστρατεία, ἐνθα βραδύτερον ὁ γενναῖος Ἑνετὸς εὔρε τὸν τάφον του μετὰ τοῦ ἀνδρείου Ἑλλήνου ὀπλαρχηγοῦ στρατιώτου Μιχαὴλ Ράλλη Δρίμη.

Ὁ Σιγισμουῦνδος ἐθεώρει ὅτι ἀμφότεραι αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις ἤθελον ἀποβῆ μάταιαι ἀνεῦ τῆς συνδρομῆς τοῦ στόλου, διότι δι' αὐτοῦ θὰ ἐξετελεῖτο ἡ ἀνελλιπή ἐπισίτισις, τὸ δὲ κλίμα τῆς Γλαρέντζας ἦτο ὀλέθριον ἕνεκα τῶν ἐπικρατούντων πυρετῶν. Ἐζήτει δὲ καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ στρατοῦ ἐξ Ἱταλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν, διότι ὁ ὑπάρχων εἶχεν οὐσιωδῶς ἐλαττωθῆ.

Ὁ Ὁμάρμπεις ἐν τῷ μεταξύ εὐρίσκατο εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μουχλίου μετ' αὐτὸν 5000.

Ὁ Σιγισμουῦνδος ἔψεγε τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ στόλου, βεβαιούται δὲ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Βαρβαρρήγου, ὅτι οὐδὲ ἐν πλοῖον (Galia), ὡς ὑπεσχέθη ὁ ναύαρχος νὰ ἀφήσῃ εἰς Μεθώνην διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς μεταφορᾶς στρατοῦ ὑπῆρχε, καὶ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ Ἑλλήν

(*) Ὅρα ἄνωτέρω σ.

(**) Dispacci della Guerra di Peloponneso ὑπὸ Jacomo Barbarigo γενικοῦ προνοητοῦ ἐν Μορέᾳ 1465 — 1466 παρὰ Σάθα τόμ. VI σ. 1 ἐπ.

ὀπλαρχηγὸς μετ' αὐτοὺς ἀνδρας του εἰς τὰ περὶ τὸ Χελιδόνιον μέρη, δὲν εὐρέθη πλοῖον πρὸς τοῦτο.

Ὁ Βαρβαρρήγος ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν ἐν Μορέᾳ κατάστασιν τῶν πραγμάτων καὶ ἰδίως τὸν λοιμὸν, ὅστις ἐμάστιζε τὴν χώραν (*) καὶ ἐνθα οἱ Τούρκοι ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν ἐπεκράτουν, συνεβούλευον τὴν Ἑνετίαν, χάριν περισπασμοῦ νὰ προτρέψῃ τὸν βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας νὰ μὴ περιορίζηται εἰς τὴν κατάληψιν τῆς Βοσνίας ἀλλὰ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν Σόφιαν. Ὅπως δὴποτε ἐζήτει στρατὸν καὶ χρήματα.

Ὁ Σιγισμουῦνδος παρεπονέτο ὅτι ἔφερε μετ' αὐτοῦ 400 ἱππεῖς καὶ ἀπέμειναν αὐτῷ 200 ἕνεκα τῆς νόσου καὶ τῆς ἐλλείψεως χρημάτων. (**)

Ὁ Βαρβαρρήγος ἀνεκοίνου τὰ αἰτήματα ταῦτα ἀλλ' ἰδιαιτέρως προσέθετεν εἰς τὴν Ἑνετικὴν κυβέρνησιν ὅτι κατὰ τὴν κρίσιν του δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸν Μαλατέσταν νέα στρατολογία, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ σταλῇ ἄλλος κοντοττιέρος μετὰ ἱππικοῦ.

Ἐξ ἐγγράφου 24 Ἰανουαρίου 1465 τῆς Ἑνετικῆς πολιτείας μακρόνομον ὅτι διετάχθη ἡ εἰς τὸν Μορέαν ἀποστολὴ 2000 ἱππέων, νὰ ἀγορασθῶσι δὲ ἱπποὶ 100, ὅπως ἐφοδιασθῶσι δι' αὐτῶν οἱ ἀπολέσαντες τοὺς ἱππους τῶν ὀπλιτῶν εἰς Μορέαν. Συνιστῶνται δὲ διαπραγματεύσεις, ἵνα μισθωθῇ ὡς κοντοττιέρος ὁ κόμης Οὐρβίνου (***) φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ ἐκτέλεσις ἀπέχετο πολὺ τῶν ὑποσχέσεων.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Μιχ. Ράλλης ἀνεχώρησεν ἐν τούτοις ἐκ Χελιδόνιον, ὦν διοικητῆς τῆς Μάνης. Ἦτο τότε Πούνιος τοῦ 1465, ἐγένετο δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Ὁμάρμπεις ἐνίσχυσεν διὰ 3000 ἱππέων. Ὁ Σιγισμουῦνδος διὰ τοῦτο ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Πέτρου Μπόνια Ἀλβανοῦ στρατιώτου, Φραγκίσκου de Thiano καὶ Rignano Ἱταλῶν κοντοττιέρων καὶ ἄλλων ἀπεφάσισε ἐγκατασταθῆσιν εἰς Μαντινείαν, ἰσχυρὰν θέσιν, καὶ ἐκεῖ νὰ ἀναμείνῃ τοὺς Τούρκους, διότι εὐρίσκατο ἀδύνατον τὰ στρατεύματά του, ἰσχυρίζετο δὲ ὅτι ἀνεῦ ἀποστολῆς στρατοῦ ἐξ Ἱταλίας καὶ τῆς συνδρομῆς τοῦ στόλου, ὅστις ἐν ἀδρανείᾳ εὐρίσκατο, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρὸν ἐν τούτοις ἀπέστειλε στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα εἰς θέσιν Pidima (?) (****)

Ὁ Ὁμάρμπεις ὅμως διήλθεν ἐκεῖθεν βίβη καὶ ἀπέκρουσε τὴν φρουρὰν ἀνεῦ πολλῆς ἀντιστάσεως. (****)

Ὁ Σιγισμουῦνδος μετ' ὅλας τὰς στενοχωρίας καὶ τὰς ἐλλείψεις ἐτόλμησε νὰ ἐπενέγκῃ περισπασμὸν εἰς τὴν

(*) Σάθα VI σ. 8.

(**) Σάθα αὐτόθι σ. 8 ἐπ.

(***) Σάθα I σ. 247.

(****) Σάθα VI σ. 14 «al passo di Pidima πρὸς καὶ σ. 39, 53.

(****) Σάθα αὐτ. σ. 13.

ἐπέλευσιν τῶν Τούρκων, προχωρούντων ἀκωλύτως πρὸς τὰς Ἑνετικὰς κτήσεις τῆς Μάνης (*).

Τῇ 1 Ἰουλίου ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς ἐκ Μαντινείας πρὸς τὴν Ἑνετικὴν πολιτείαν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀπαντήσεως 8 Αὐγούστου 1465, ἣν εὐρίσκομεν παρὰ Σάθα (**). Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐξάιρεται καὶ ὁμολογεῖται ἡ ἀνδρεία, ἡ πίστις καὶ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ κοντοττιέρου. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἀνεκοίνωσε, ὅτι πάντες οἱ διοικηταὶ καὶ ἀξιωματικοὶ τοῦ Μορέως ἐδυστρόπουν εἰς τὰς αἰτήσεις καὶ τὰς διαταγὰς του, διὸ ἐμφράζεται ἡ λύπη τῆς Ἑνετίας, διότι ἀπέστειλεν αὐτὸν ὡς γενικὸν ἀρχηγὸν πασῶν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, καὶ ἐπομένως δυνάμενον νὰ διατάσῃ καὶ διεξάγῃ καὶ διευθύνῃ αὐτοβούλως πᾶσαν πολεμικὴν πράξιν. Ὅθεν εἰς ἕκαστον τῶν διοικητῶν ἐστάλη διαταγὴ πρὸς ἐκτέλεσιν πάσης αἰτήσεως αὐτοῦ.

Ἐξ ἐπιστολῶν τῶν διοικητῶν Κορώνης πρὸς τὴν διοίκησιν Κερκύρας ἐγένετο γνωστὸν, ὅτι οἱ εἰς Μοῦχλι στρατοπεδεύοντες Τούρκοι ἕνεκα τῆς πανάλους ἀπεμακρύνθησαν, ἡ εὐκαιρία δὲ ἦτο κατάλληλος διὰ τὴν πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἐκστρατείαν πρὸς λαφυραγωγίαν (predam abstulisse).

Ἡ διαταγὴ πρὸς τοὺς διοικητὰς, ἵνα ἐκτελῶσι εὐπειθῶς τὰ αἰτήματα τοῦ Σιγισμουῦνδου, εὐρηται παρὰ Σάθα I σ. 257. Ἀπευθύνεται πρὸς τὴν διοίκησιν Μεθώνης καὶ ἀνακοινούται εἰς τοὺς φρουράρχους Κορώνης καὶ Ναυπλίου, γνωστοποιεῖται δὲ καὶ εἰς τὸν προνοητὴν τοῦ Μορέως καὶ τὸν στολάρχον.

Κατὰ τὴν 4 Ἰουλίου 1465 ἀνεχώρησεν ἐκ Μαντινείας ὁ Μαλατέστας ἐπὶ κεφαλῆς 500 ἱππέων καὶ πεζῶν καὶ 400 στρατιωτῶν ἐγγχωρίων. Ἐφθασεν εἰς Καρύταιναν τῇ 5 Ἰουλίου περὶ ὄραν 1 τῆς ἡμέρας καὶ προσέβαλε τοὺς αὐτόθι ὑπάρχοντας Τούρκους, οὓς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, ἐξ ὧν ἔπεσαν 40, συνελήφθησαν δὲ 15, καὶ κατέλαβε 120 ἱππούς, 600 βόας καὶ ἄλλα ὑποζύγια καὶ 2000 πρόβατα.

Μετὰ τῆς λείας ἐπανῆλθεν ὁ Σιγισμουῦνδος, τῇ 8 Ἰουλίου εἰς θέσιν τινα λεγομένην Ἀγία Σιών (***) 5 μίλλια μακρὰν τῆς Μεθώνης, ἐπειδὴ ὅμως τὰ ὕδατα ἦσαν ὑφάλμυρα διέμεινε αὐτόθι τρεῖς μόνον ἡμέρας καὶ ὠδεύσε πρὸς τὰς Καλάμας.

Ὁ Βαρβαρρήγος ἦτο τῆς ἰδέας νὰ μεταβῶσι εἰς Ναύπλιον, ἀλλ' ὁ Μαλατέστας καὶ οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ εὗρον ὅτι ἡ κατάστασις τῶν ἱππῶν καὶ αἱ δυσχέρεια καθίστων ἐπικίνδυνον τὴν εἰς Ναύπλιον πορείαν. Ἐθεωρήθη δὲ καταλλήλοτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα πρὸς στρατοπέδευσιν ἢ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Κορώνης θέσις

(*) Σάθα VI σ. 14.

(**) Σάθα I σ. 256.

(***) Σάθα VI σ. 22.

Castel Lion, ἦν ὅμως ὁ Βαρβαρρῆγος ἐθεώρει ἀνοικτὴν καὶ ἐπικίνδυνον.

Ἐν τῇ ἐχθέσει του (*) παρὰ τὰς Καλάμας συνταχθεὶς τῇ 17 Ἰουλίου 1465 ὁ Βαρβαρρῆγος παρατηρεῖ ὅτι ἐν ταῖς ἀποφάσεσι τοῦ στρατηλάτου εἶχε μόνον ψῆφον συμβουλευτικὴν καὶ δὲν ἐπέμεινε, προσθέτει δὲ ὅτι οἱ ὑπὸ τὰ ὄπλα ἄνδρες καὶ στρατιῶται ἀπώλεσαν τὸ θάρρος των. Εἰς τὸ ὄνομα μόνον τῶν Τούρκων τρέπονται εἰς φυγὴν. Διατί δέ; Διότι οἱ ὀπλαρχηγοὶ ἀπέθονον ἢ ἔφυγον καὶ ἀπέμειναν μόνον ὁ συρφετός (zentaja vile), συνεβούλευσε δὲ τὴν ἀποστολὴν κοντοτιέρων.

Αἱ ὑποδείξεις αὗται προήρχοντο βεβαίως καὶ ἐξ ἀντιζηλίας πρὸς τὸν Μαλατέστα.

Ἐν τῷ μεταξὺ περὶ τὴν 22 Ἰουλίου 1465 ἦλθε πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα ὁ Ἐνετικὸς στόλος ἐκ 30 γαλερῶν.

Ὁ Ὁμάρμπης εὐρίσκειτο εἰς θέσιν τινα ἣν ὁ Βαρβαρρῆγος ὀνομάζει Chatafichi (**) μετὰ 4000 ἰππικοῦ καὶ πεζικοῦ.

Ὁ Μαλατέστα ἐγκατέλειπε τὴν θέσιν ἣν κατεῖχε καὶ ἦλθεν εἰς Κοσμάν, ἐνθα, φαίνεται, ἠδύνατο νὰ ἔχη τὴν ἐκ θαλάσσης βοήθειαν 2 μίλλια πρὸς τὸ Castel Franco (?) (***)

Ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος συνῆλθον ἐν συμβουλίῳ ὁ Μαλατέστα, ὁ Βαρβαρρῆγος καὶ ὁ ναύαρχος μεθ' ὄλων τῶν πλοίαρχων. Ἐλήφθη δὲ ἀπόφασις νὰ διατεθῶσι ἀνὰ 150 ἰπποὶ εἰς τὴν περὶ τὴν Μεθώνης καὶ Κορώνης, ἵνα δυνηθῶσι νὰ διατηρηθῶσι, πρὸς δὲ δι' ἀσφάλειαν τῆς χώρας.

Μετὰ τῶν ὑπολοίπων δὲ ἰππων τῶν μάλλον μαχίμων, οἵτινες ἦσαν ἄλλοι 300 καὶ 400 ἀνδρῶν πεζικοῦ τῇ συμπράξει στρατιωτῶν Ἑλλήνων, νὰ γένηται ἐπίθεσις πρὸς τὰ μέρη τοῦ Μυστρᾶ. Τοιουτοτρόπως ὁ Ὁμάρμπης, ὅστις ἠπέλπει τὰς Ἐνετικὰς χώρας τῆς Λακωνίας ἢ τὴν Κυνουρίαν, ἤθελεν ἀναγκασθῆ νὰ μεταβάλῃ πορείαν.

Ἐν τούτοις ὁ Βαρβαρρῆγος ἐξώρμιζε τὸν Δόγην ἐν μακρᾷ ἐχθέσει τῆς 3 Αὐγούστου 1465 νὰ σπεύσῃ τὴν ἀποστολὴν μέχρι τοῦ ἐπερχομένου Φεβρουαρίου 2000 ἰππέων καὶ 3000 πεζῶν ὑπὸ ἀρίστους κοντοτιέρους καὶ ὀπλαρχηγοὺς (sotto optimi condottieri et contestabili). (***) Ὅσπως ὥστε οὗτοι κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ἐνούμενοι μετὰ τῶν ἐν Λακωνίᾳ εὐρίσκομένων καὶ τῶν ἐντοπίων καὶ τοῦ στόλου νὰ κλείωσι τὰ ἐξαμίλλια τῆς Κορίνθου. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης θὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς μωραῖτας οἵτινες ἐν ἀσφαλείᾳ

(*) Σάθα VI σ. 24.
(**) Σάθα VI σ. 25.
(***) Σάθα VI σ. 25.
(****) Σάθα IV σ. 27.

ὄντες θὰ δυνηθῶσι νὰ καλλιερῶσι καὶ σπεύρωσι τοὺς ἀγρούς, ἵνα καὶ ἡ Ἐνετία ἀνακουφισθῇ εἰσπράττουσα τοὺς συνθήεις φόρους.

Ἄλλως ὁ Βαρβαρρῆγος θεωρεῖ ὅτι προτιμότερον εἶνε νὰ ἐπιδιωχθῇ παντὶ τρόπῳ ἡ εἰρήνη πρὸς τοὺς Τούρκους.

Ὁ Μαλατέστα ἐκτελῶν τὰς ληφθείσας ἀποφάσεις ἐξεστράτευσε πρὸς τὸν Μυστρᾶν πρὸς λεηλασίαν, ἀλλ' ἐπανέκαμψε ἄνευ ἀποτελέσματος. (*)

Κατὰ τὴν 7 Αὐγούστου ἐστάθμευσεν εἰς τὴν θέσιν Ἅγιος Ἰωάννης 5 μίλλια μακρὰν τῆς Μαντινείας. Εἶχε ἐγκαταλειφθῆ ὅμως ἄνευ χρηματικῶν μέσων, δι' ὃ ἔγραψεν ὁ Βαρβαρρῆγος εἰς Βενετίαν. Ἐπεσκέφθη αὐτόν, περιγράφει δὲ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τοῦ στρατοῦ. (**)

Ὁ Ὁμάρμπης ἐν τῷ μεταξὺ μετὰ ἰσχυροῦ σώματος ἐπολιόρκησε φρουρίον ἰσχυρὸν τὴν Listrina (?) (***) κειμένην μακρὰν τῶν Πατρῶν περὶ τὰ 18 μίλλια καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης 10.

Κατεῖχεν αὐτὴν ὁ Ἐνετὸς Μάρκος da Cha da Vegia, ὃν ἀνθιστάμενον ἐνίσχυσε ὁ προνοητὴς διὰ προμηθειῶν καὶ χρημάτων.

Ὁ δὲ Σιγισμόνδος ἦλθεν εἰς Καστρί καὶ Βορδοβιαν, ἵνα διακρίνῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας.

Κατόπιν δὲ ἀνεκοίνωσε εἰς τὸν Βαρβαρρῆγον τὴν ἀπόφασίν του, ἵνα μεταβῇ εἰς Καλάμας ἐνθα ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ καλλίτερον πλεῖστον τοῦ στρατοῦ καὶ ἵνα ἔχῃ ἐν πάσῃ περιπτώσει τὴν βοήθειαν τοῦ στόλου διότι ὁ στρατός ἦτο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Ὁ Ὁμάρμπης ἐνυσομένους πάντοτε καὶ ἐπὶ κεφαλῆς 9—10000 στρατοῦ a pe et a cavallo ἐδέσποζε τῆς πεδιάδος.

Ἐγραψεν ὁ Βαρβαρρῆγος εἰς τὸν Ναύαρχον εἰς Γλαρέντζαν, ἀλλ' οὗτος ἠρνήθη νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Μαλατέστα ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ εἰς Χαλκίδα πρὸς ἐπιδιόρθωσιν τῶν πλοίων, μέρος δὲ αὐτῶν ἦτο ἀνάγκη νὰ πλεύσῃ εἰς Κρήτην πρὸς λῆψιν τροφῶν. Προσεπάθησε δὲ ὁ Βαρβαρρῆγος νὰ καθησυχάσῃ τὸν Μαλατέσταν διὰ τὴν γινομένην ἀντίδρασιν.

Ἄνεκοίνου δὲ συγχρόνως εἰς τὴν Ἐνετίαν ὅτι ἐκ τῶν 1500 στρατιωτῶν οἱ χίλιοι ἦσαν ἀπρηστοὶ καὶ ἀνεπαρκεῖς εἰς διαφόρους τόπους καὶ στενὰ τῶν ἐνετικῶν κτήσεων, οἱ 500 δὲ οἵτινες εὐρίσκοντο ἐν ἐκστρατείᾳ δὲν ἦσαν ἱκανοὶ, ὅπως ἐπιχειρήσωσιν τι, ἐσπεροῦντο δὲ χερσὶ μάτων καὶ ἄλλων ἐφοδίων. (****)

Ἐν ᾧ ταῦτα συνέβαινον ἐν Πελοποννήσῳ ὁ Σιγ-

(*) Σάθα VI σ. 31.
(**) Σάθα VI σ. 30.
(***) Σάθα VI σ. 31.
(****) Σάθα VI σ. 35—39

μοῦνδος ἔλαβε ἐπιστολὰς ἐκ Βενετίας ὅτι ὁ ἀδελφός του Novello ἀπέθνησκεν.

Φοβούμενος δὲ μήπως συνεπέα τῆς γενομένης συμφωνίας ὁ Πάπας καταλάβῃ τὴν Cesena, παρεκάλεσε τὸν Βαρβαρρῆγον νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ἐνετίαν, ἵνα προστατευθῇ ἡ πόλις ἣτις ἐπὶ 300 ἔτη ἀνήκε εἰς τὴν οἰκογενεῖαν Μαλατέστα. Συγχρόνως δὲ ἐζήτει καὶ ἄδειαν ἵνα μεταβῇ εἰς Rimini κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1465 πρὸς τακτοποίησιν τῶν οἰκογενειακῶν του ὑποθέσεων, ἵνα ἐπιστρέψῃ κατόπιν ἐν καιρῷ.

Ἀπέστειλε δὲ καὶ ἔμπιστον αὐτοῦ ἄνδρα ἐκ τῶν οἰκείων Μαριῶτων ὀνόματι κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς, ἵνα φροντίσῃ περὶ τῆς Cesena.

Ἡ Ἐνετικὴ πολιτεία ἀπήνησεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μαλατέστα. Ἡ ἀπάντησις ἀπὸ 15 Φεβρουαρίου 1465 δημοσιεύεται ἐν τῇ πολυτίμῳ συλλογῇ τοῦ Σάθα (*)

Ἐν πρώτοις ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις γράφει ὅτι ἔλαβε γνώσιν τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Μαριώτου καὶ τῶν πληροφοριῶν τῶν ἀναγκαιῶν διὰ τὸν πόλεμον τῆς Πελοποννήσου. Ὅτι ἐὰν τὰ πράγματα δὲν εἶχον καλῶς ἕως τότε, ὡς ὁ Μαλατέστα ἐπεθύμει, ὁμολογεῖ ἡ Ἐνετικὴ πολιτεία ὅτι τοῦτο δὲν προήλθεν ἐξ αἰτίας αὐτοῦ, ἀλλ' ἐνεκα τῶν περιστάσεων καὶ ἄλλων δυσχερειῶν καὶ ἀνγκῶν. Εἰδοποιεῖ τὸν Μαλατέσταν ὅτι ἐλήφθη φροντίς περὶ ἀποστολῆς ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ ὀπλιτῶν, διετάχθη (**) δὲ ἡ ἀγορὰ 150 ἰππων ὅπως ἀποσταλῶσι εἰς Μορέαν καὶ βοιωσίαν εἰς τοὺς ἄνευ ἰππων ἀναπομειναντας ἰππεῖς. Ἐπίσης περὶ τροφῶν καὶ προμηθειῶν, ὅτι ἀκαταπαύστως γίνεται φροντίς καὶ ἀποστέλλονται τοιαῦτα. Χρήματα ἐπίσης πέμπονται ἵνα γένωνται δύο πληρωμαὶ (pro pagis duobus).

Κατὰ τὸν χειμῶνα ἐπέλετο πλοῖον φορηγόν (arsille) πλήρες προμηθειῶν παντοειδῶν ἵνα ἐγκαίρως ἐνισχυθῇ ὁ Μαλατέστα, ἦσαν δὲ ἐντός καὶ ἀρκετὸς ἀριθμὸς πορθητῶν (vastatorum), ἀλλὰ κακῆ τύχῃ ἐνεκα τρικυμίας τὸ πλοῖον ἐναυάγησε εἰς τὰ ὕδατα τῆς Δαλματίας, ἀπωλέσθησαν δὲ πᾶσαι αἱ προμήθειαι καὶ οἱ πορθηταὶ καὶ ἄλλοι ἄνδρες. Διετάχθη ἐπομένως εἰς τὴν διοίκησιν Χανίων νὰ ἐκτελέσῃ πᾶσαν αἴτησιν.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ἡ Ἐνετικὴ Κυβέρνησις πειθεῖται λόγον καὶ περὶ τῆς δυσχεροῦς φήμης τοῦ θανάτου τοῦ Μαλατέστα (***) καὶ ἀναφέρεται ὅτι ἐπειδὴ ἡ φήμη αὕτη διεδόθη καὶ εἰς Rimini, τῇ παρα-

(*) Σάθα I σ. 247
(**) Σάθα I σ. 247

(*) Ὁ Broglio διηγείται ὡς ἐξῆς τὸ γεγονός «per le grandi fatiche e affari Sigismondo s'ammalò si gravemente che i medici lo dimdarono. Si sparse notizia della morte di Sigismondo per opera dei proveditori veneziani che Giunse a Venezia e a Rimini. Per buona sorte Sigismondo guarì».

κλήσει τῆς ἐριτίμου κυρίας Ἰζόττας καὶ τοῦ υἱοῦ του Σαλουστίου ἀμέσως ἀπεστάλη εἰς τῶν σεκρεταρίων εἰς Rimini καὶ κατόπιν πρεσβευτὴς ἐπεφορτίσθη νὰ χορηγήσῃ χρήματα εἰς αὐτὴν καὶ σίτον καὶ ἄλλα ἐφοδία, ἐστάλησαν δὲ καὶ πολεμικαὶ λέμβοι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῆς καὶ τινες πεζοὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων εἰς Ραβίνναν τῇ αἰτήσει αὐτῆς. Διετάχθη δὲ ἡ διοίκησις τῆς Ραβίννας καὶ ἰππεῖς καὶ πεζοὺς νὰ ἀποστείλῃ ὅσουσδήποτε θελήσῃ ἡ Ἰζόττα.

Κατὰ τὸν Broglio, ἀποδίδοντα τὴν φήμην τοῦ θανάτου εἰς τοὺς προνοητὰς τῆς Ἐνετίας, καὶ ὁ Πάπας Παῦλος II μαθὼν τὴν εἰδησιν ταύτην, ὅστις ἐπεθύμει νὰ καταλάβῃ τὸ Rimini τὸ ὅσοον κατέλειπε ὁ Σιγισμόνδος ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς γυναικὸς του καὶ τῶν τέκνων του Σαλλουστίου καὶ Ροβέρτου, ἐπειδὴ ὅμως ἐφοβεῖτο μήπως παρεδίδοτο ἡ πόλις εἰς τοὺς Ἐνετούς, οἵτινες διετήρουν ἤδη ἐκεῖ φρουρὰν, ὅταν ἡ φήμη διεψεύσθη, εἰδοποίησε τὸν Σιγισμόνδον περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Ἰζόττας πρὸς τοὺς Ἐνετούς πρὸς παραχώρησιν τῆς πόλεως Rimini ἵνα ἀποσπάσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς φιλίας τῶν Ἐνετῶν καὶ ἐπανέλθῃ εἰς Ἴταλίαν. Εὐτυχῶς, γράφει ἡ Ἐνετικὴ Γερουσία, καίτοι ἡ φήμη τοῦ θανάτου ἀπεδείχθη ψευδής, οὐχ ἦττον τὰ πράγματα ἦσαν ἐν τάξει διὰ τῶν ληφθειῶν προφυλάξεων καὶ τῇ περινοίᾳ τῆς κ. Ἰζόττας. Ἡ διάψευσις τῆς φήμης μετέβαλε τὴν λύπην εἰς Rimini εἰς χαρὰν. Διετάχθη ἐπίσης νὰ διατεθῇ καὶ γαλέρα διὰ τὸν Μαριώτον ἐπιστρέφοντα εἰς Μορέαν, εἰς δὲ τὴν Ἰζότταν εἰς nuntius μετὰ δύο οἰκετῶν (familos).

Συγχρόνως ἐξ Ἐνετίας ἐπέλετο ὁδηγεῖν πρὸς τὸν στόλαρχον, ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τοῦ Μαλατέστα καὶ νὰ περιποιηθῇ αὐτὸν καὶ ὑποσχεθῇ ὅτι πᾶν ὅ,τι διὰ τοῦ Μαριώτου ἀνεκοινώθη τῇ Γερουσίᾳ, θὰ ἐκτελεσθῇ, νὰ κεντήσῃ δὲ τὴν φιλοτιμίαν του, ἵνα διαπράξῃ τι καλὸν ὑπὲρ τῆς πολιτείας καὶ τῆς τιμῆς αὐτῆς.

Ἐπεδεικνύετο ἐν τούτοις τῷ στολάρχῳ, ἵνα μυστικῶ τρόπῳ προσπαθῆσῃ διὰ χρηματικῶν ὑποσχέσεων νὰ διαφθεῖρῃ τὸν σύμπασην τῆς Κορίνθου, ἵνα παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς Ἐνετούς. Ἡ αὕτη μέθοδος ἠδύνατο, κατὰ τὴν Γερουσίαν, νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ δι' ἄλλους τρεῖς ἢ τέσσαρας τόπους, οἰκονομικότερον ὅμως. (*)

Ἐνεκα τῆς σπουδαιότητος τῆς Κορίνθου καὶ τῶν σχετικῶν ἀνακοινώσεων τοῦ προνοητοῦ Βαρβαρρῆγου, δι' ἰδιαίτερου ἐγγράφου 15 Φεβρουαρίου 1465 ἐδίδοτο ἄδεια εἰς τὸν στολάρχον νὰ προβῇ εἰς τὴν διαφθορὰν τοῦ σύμπαση καὶ διὰ ποσοῦ μέχρι 40000 δουκάτων, ἐν ἀνάγκῃ δὲ δι' ἀντιπαροχῆς ἄλλου τινὸς φρουρίου ἢ χώρας. (**)

(*) Σάθα I σ. 249, 250.
(**) Σάθα I σ. 250—251.

Τῆ 1 Μαρτίου 1465 ἐπικυβήθη ἡ διαταγή ἵνα σταλῶσι 150—200 ἵπποι εἰς τὸν Μορέαν διὰ τοὺς ἀνευ ἵππων ὑπάρχοντας ὀπλίτας καὶ παρηγγέλλετο ὁ αὐτόθι προνοητὴς νὰ στρατολογήσῃ στρατιώτας ἐπιτηδείους μέχρι 1000 πλὴν τῶν ὑπαρχόντων, ἐφοδιάζων αὐτοὺς διὰ χρημάτων καὶ τροφῶν. ὅπως δυνάμενος δὲ ἐξοικονομήσῃ αὐτὰ μέχρι οὗ φθάσῃ εἰς Μεθώνην 10000 δουκᾶτα στελλόμενα διὰ πρώτης εὐκαιρίας. Διετάχθη νὰ ἀνακοινώσῃ ταῦτα καὶ εἰς τὸν στόλαρχον καὶ εἰς τὸν Μαλατέστα.

Κατὰ τὸ ἔαρ 1465 τὰ πράγματα περιήλθον εἰς στενόχωρον θέσιν. Ἐντεῦθεν ἐν ἐγγράφῳ 2 Ἀπριλίου εὐρίσκωμεν ὅτι ἐγένετο σκέψις περὶ μισθώσεως 2000 ἵππεων καὶ 1000 πεζῶν, ἀπεφασίσθη δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ μισθωθῶσι καὶ σταλῶσι εἰς Μορέαν ἵπποις 150 (lancearum spezatarum) καὶ καταβληθῆ ἡ πρὸς τοῦτο τὸ ἀναγκαῖον χρηματικὸν ἐκ παντὸς τόπου.

Διετάχθη νὰ ἐκλεγῶσι δύο εὐγενεῖς εἰς οὓς νὰ ἀνατεθῆ ἡ ἐκτέλεσις. Ἀπεφασίσθη ἐπίσης νὰ διαταχθῆ ἡ διοίκησις τῆς Κρήτης. Ἰνκ πάση σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ, ἀποσταλῶσι εἰς Μορέαν μέχρι 40 ballistarii, διὰ μῆνας τρεῖς, καταβαλλομένου αὐτοῖς τοῦ ἀναγκαίου χρηματικῆς.

Ἡ ἐπίθεσις τῶν Τούρκων ἐν τῷ μεταξῦ πανταχοῦ ἐγένετο σφοδρότερα ἐν Μορέᾳ. Οἱ Ἐνετοὶ ἠγωνίζοντο πρὸς διάσωσιν τῶν θέσεων ἃς κατεῖχον εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Μάνης.

Πρὸς ἀσφάλειαν τῆς Βορδονίας καὶ τοῦ Λουγκανίκου, δύο ἐκ τῶν κυριωτέρων φρουρῶν αὐτόθι. καὶ πλησιέστερον πρὸς τὸν Μυστράν, ἀπεστάλησαν δύο ὄπλαρχηγοὶ (contestabili) μετὰ 25 καὶ 30 ἀνδρῶν καὶ προμηθεῖται τροφῶν. διετάχθη δὲ ἡ ἐπισκευὴ τῶν φρουρῶν.

Εἰς διάφορα δὲ μέρη καὶ στενὰ τῆς χώρας ἐκείνης διέμενον Ἕλληνας καὶ Ἀλβανοὶ στρατιῶται ὑπὸ τοὺς καπεταναίους (Capi) Πέτρον Μπούαν, Ἀλέξιον Μπούαν, κόμητα Κομνηνόν (Comino), Μιχαὴλ Ράλλη, Δρήμαν, Κορκόνδηλον Κλαδᾶν καὶ Ματθαῖον Φραντζῆν, μετὰ 300 καλῶν στρατιωτῶν. Πλὴν τούτων δὲ οἱ κοντοτιέροι Φραγκίσκος da Otiamo καὶ Perignani da Pisa μετὰ 400 πεζῶν. (*)

Ὁ Σιγισμουῆδος εὐρίσκειτο τότε περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου 1465 εἰς Κορώνην, ὅπου ὁ Βαρβαρρῆγος μετέβη πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ (**) ὄν παρεκάλεσε νὰ διατάξῃ, ἵνα ἐκ τῶν ἐν Μεθώνῃ ὑπαρχόντων ἀνδρῶν ἀποσταλῶσι 70 πρὸς ἐπικουρίαν τῶν φρουρῶν Ράλλη (castelli de Ralli).

Ὁ ἀνδρεὸς ὄπλαρχηγός da Othiano διαταχθεὶς

(*) Σάθα VI σ. 38.

(**) Σάθα VI σ. 38, 39.

νὰ μεταβῆ εἰς Καλάμας μετὰ 6 ἢ 8 ἀνδρῶν προσεβλήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐφόνευσαν τὸν ἵππον του καὶ δύο πυροβολητὰς (scioptetieri) διεσώθη δὲ εἰς Καλάμας.

Ὁ στόλος περὶ τὴν 25 Αὐγούστου ἐστράφη πρὸς ἀνατολὰς (*). Ὁ Ὁμάρμπεης ἐπολιορκήσῃ κατὰ Σεπτέμβριον 1465 τὸ Λογκανίκον. Ὁ Βαρβαρρῆγος ἐπιβὰς γαλέρας ἐν Κορώνῃ μετέβη εἰς Μαντίνειαν καὶ εἶτα πρὸς τὴν Καρδαμύλην (Scardamula) καὶ τὸ Λεσκτρον (Lettro) πρὸς ἐνθάρρουν τῶν ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ, ἵνα παραγγείλῃ αὐτοὺς νὰ δράμωσι πρὸς τὸν Μαλατέστα, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς ὅσων ἠδυνήθη πλειόνων ἀνδρῶν καὶ μετὰ τῶν da Othiano καὶ Perignano καὶ ἑλλήνων στρατιωτῶν εἶχεν ἐξέλθῃ, ἵνα προσπαθῆσῃ καὶ συνδράμῃ τὴν φρουράν τοῦ Λογκανίκου.

Δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ ἐπιτύχῃ τι, διότι αἱ δυνάμεις ἃς διέθετε ἦσαν ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς. Ἀπέλυσε ἐπομένως τοὺς ῥηθέντας Ἰταλοὺς ὄπλαρχηγοὺς, οἵτινες ἐπέστρεψαν εἰς Μαντίνειαν, ὁ δὲ Μαλατέστα παραμένει μετὰ 50 ἀνδρῶν ἵνα δυνήθῃ νὰ εἰσαγάγῃ αὐτοὺς λάθρα εἰς Λογκανίκον.

Ἄλλὰ καὶ τοῦτο δὲν κατορθώθη, ὑπῆρχε δὲ φόβος ἀπωλείας τῆς θέσεως ἐκείνης (**).

Ἐν τούτοις ὁ Βαρβαρρῆγος ζητεῖ πάλιν χρήματα καὶ στρατόν, διότι οἱ ἐν Μορέᾳ ὀπλίται ἦσαν ὀλίγοι, ἐπτοημένοι, ἔλεινοι, μὴ ὑπηρετοῦντες ἐκούσιως, διότι ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς μῆνας δὲν πληρώνονται καὶ οἱ ὄπλαρχηγοὶ δὲ da Othiano καὶ Perignano, οἵτινες ἀπώλεσαν τέκνα καὶ ἀδελφὰς διετέλουσαν ἐν ἀπελπισίᾳ.

Ὁ Βαρβαρρῆγος προσεπάθησεν ἐν Μεθώνῃ νὰ συναζῆ χρηματικὸν ποσόν, ἠδυνήθη δὲ νὰ ἐξοικονομήσῃ καὶ δώσῃ 10 καὶ 15 δουκᾶτα εἰς ἐκάστην Ἑταιρῖαν (compagnia) ὅπως συγκρατήσῃ τὸν στρατόν. Ἐκ Μεθόνης δὲ ἀπέστειλε 70 ἀνδρας εἰς Βόμερον καὶ Χελιδόν, φρουρία ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Μιχαὴλ Ράλλη καὶ ἄλλους, ἀπέστειλε δὲ φρούραρχον αὐτόθι τὸν Donado Civan πολίτην ἐκ Μεθόνης καὶ ἐχορήγησε μισθὸν καὶ τροφᾶς.

Ἐν ᾧ ὅμως οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, κατὰ 7 ἴβριον 1465 ὁ φρούραρχος Ναυπλίου Λουκᾶς Κονταρίνης ἀνακοινεῖ εἰς τὸν Βαρβαρρῆγον ὅτι 3000 coradori Τούρκοι ἐπῆρχοντο εἰς τὸν Μορέαν ἵνα ἐνωθῶσι μετὰ τοῦ Ὁμάρμπεη καὶ προσβάλωσι τὰς Ἐνετικὰς χώρας.

Ὁ Βαρβαρρῆγος εἰδυποίησεν ἀμέσως τὸν Μαλατέστα, ὅστις ἦλθεν εἰς Μεθώνην ἵνα παραλάβῃ ἵππους καὶ πεζοὺς, διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν μερῶν. Ἐν τούτοις ὁ διοικητὴς τῆς Βορδονίας, Ἐπιφάνιος Κλαδᾶς ἔγραψεν ὅτι οἱ Τούρκοι ἔλυσαν τὴν πολιορκίαν τοῦ Λογκανίκου καὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸ Λεοντάρι.

(*) Σάθα VI σ. 40.

(**) Σάθα. VI σ. 44

Ὁ Μαλατέστας τότε ἀναχωρήσας ἐκ Μαντινείας ἦλθεν εἰς Μεθώνην, καὶ ἔγραψεν εἰς τὸν Βαρβαρρῆγον εὐρίσκόμενον εἰς Μαντίνειαν, ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Τούρκων ἐκ Λογκανίκου θὰ παραμείνῃ εἰς Μεθώνην.

Καὶ ἐκ Μονεμβασίας ἐν τούτοις καὶ ἐκ Ναυπλίου ἐξητοῦντο ἐνισχύσεις καὶ χρήματα. (*) Καὶ ὁ Ὁμάρμπεης ὅμως, καθὰ ἀνεκινώθη παρὰ τινος φυγάδος Τούρκου ἐκ Καρυταίνης, ἕνεκα ἐλλείψεως τροφῶν ἠναγκάσθη νὰ ἐξέλθῃ τῆς Πελοποννήσου καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας πρὸς διανομὴν τῶν ἀποκομιζομένων λαφύρων καὶ προμηθεῖαν ἐφοδίων, καταλιπὼν μόνον 500 ἀνδρας πρὸς φύλαξιν διαφόρων θέσεων.

Ὁ Βαρβαρρῆγος κατὰ τέλη 8)βρίου 1465 ἐκ Κορώνης μεταβὰς εἰς Μεθώνην ὅπως συναντήσῃ τὸν ναύαρχον, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν, εὗρεν τὸν πλοίαρχον Μάφιον Βαφο, ὅστις ἐνεχείρισεν ἐπιστολὰς ἐξ Ἐνετίας, δι' ὧν ἀνηγγελετο αὐτῷ ἡ ἀποστολὴ χρημάτων καὶ προμηθειῶν πολεμικῶν καὶ τὴν προσεχῆ ἀφίξιν τοῦ κοντοτιέρου Ἰερωνύμου da Novello μετὰ στρατοῦ.

Ἡ εἶδησις αὕτη ἠγαράστησε τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ (**).

Τὴν πρωίαν τῆς 18 8)βρίου 1465 ὁ Βαρβαρρῆγος λαβὼν τὴν συναίνεσιν καὶ τοῦ Μαλατέστα εἰς Μεθώνην ἐκ 30 Τούρκων αἰχμαλώτων συλληφθέντων εἰς τὸν βραχίονα τῆς Μάνης ἐκράτησεν 11, ἵνα ἀνταλλάξῃ αὐτοὺς πρὸς ἄλλους οὓς συνέλαβον οἱ Τούρκοι εἰς θέσιν Pidima, ἀπηγγόνισε πέντε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκαρτάμωσεν. (***)

Διὰ τοῦ πλοιαρίου τοῦ Ἀνδρέου da Mosto ὁ Βαρβαρρῆγος διεβίβασε κατὰ τὰ τέλη 8)βρίου 1465 ἐκθεσίαν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἐν Μορέᾳ, παρέστησεν ὅτι τροφῆ δὲν ὑπῆρχον, ὅτι οἱ ἵπποι ἐκ τῶν κακουχιῶν καὶ τῆς αἰτίας κατέστησαν ἀθλιοὶ καὶ ἀξιοθρήνητοι, ὅταν δὲ ὁ Μαλατέστας ἐπειράτο νὰ ἐκτελέσῃ τινα ἐκδρομὴν οὐδὲ 100 ἵπποι ἠδύναντο νὰ κινήθῳσι καὶ διατηρηθῶσι. (****)

Πλὴν δὲ τῶν ὄπλαρχηγῶν, οἱ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν στρατιῶται, ἦσαν ἐπτοημένοι «beato chi se po ascondere» εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν Τούρκων, διότι ἀπέμειναν εἰς τὸ στρατεύμα famegli γυμνοί, ἀνυπόδητοι, ἔλεινοι, ἵπποις ἀνευ ἵππων, χειρότερον δὲ οἱ πεζοί, πάντες δὲ ἀοπλοί.

Ἦπέδειξε καὶ πάλιν τὴν ἀνάγκην ἀνδρῶν καὶ ὑλικῶν καὶ τὰς ἐνισχύσεις καὶ τὰς ἐπισκεὰς τοῦ κατερείτωντος φρουρίου τῆς Μαντινείας, ἧτις ἦτο ἡ σκάλα

(*) Σάθα VI σ. 49.

(**) Σάθα VI σ. 53.

(***) Σάθα VI σ. 53. 54.

(****) Σάθα VI σ. 54. 55.

καὶ τὸ καταφύγιον τοῦ βραχίονος τῆς Μάνης, el principal membro, porto, scala et refugio de tuto el Brazo de Mayna.

Ἐνεκα τῆς καταστάσεως ὁ προνοητὴς καὶ οἱ κοντοτιέροι καὶ οἱ στρατιῶται ἦσαν ἀποκεκλεισμένοι εἰς Μεθώνην, Κορώνην καὶ Ναύπλιον, διότι δὲν ἐτόλμων νὰ ἐξέλθωσι εἰς τὰς πεδιάδας. Ὁ Βαρβαρρῆγος διὰ ταῦτα καὶ ἕνεκα, τῆς κατ' ἀνάγκην ἀπραξίας ἐξῆτει τὴν ἀνάκλησιν του, διότι δὲν ἐπέθυμει νὰ εἰπῶσι ὅτι «in tempo de Jacomo Barbarigo se perse la Morea» (*).

Συγχρόνως ὁ Μαλατέστας ἐπισκεφθεὶς κατ' οἶκον τὸν Ἐνετὸν προνοητὴν μετὰ τῶν Othiam καὶ Λέοντος Schiavo, παρέστησεν ὅτι εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, ὅτι δὲ δὲν ἦτο δυνατὸν οὐδὲ 40 ἵπποι, ἱκανοὶ νὰ διατεθῶσι εἰς ὑπηρεσίαν τινὰ πολεμικὴν, ἢ ἀθλιότης δὲ αὕτη προήλθεν ἐξ ἐλλείψεως χρημάτων, ἀφ' οὗ ἐπὶ τέσσαρας ἡδη μῆνας οὐδεμία ἐγένετο πληρωμὴ. Ἐβεβαίωσε δὲ ταῦτα καὶ ὁ Βαρβαρρῆγος δι' ἐπιστολῶν του εἰς τὴν Ἐνετίαν. (**)

Οἱ Τούρκοι ἐν τούτοις δὲν ἐκινούντο κατὰ τὰ τέλη 8)βρίου 1465, ὁ δὲ Ὁμάρμπεης ἐξηκολούθει νὰ διαμείνῃ εἰς τὰ μέρη τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Μαλατέστας ἕνεκα τῆς καταστάσεως ταύτης διέμενον εἰς Μεθώνην ἀπρακτῶν. Ἐκ τῆς παραλύσεως δὲ τῶν μικρῶν δυνάμεων, ἃς διέθετον οἱ Ἐνετοὶ ἐκινδύνευσε χώρα τις ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου καλουμένη Cumusta νὰ παραδοθῆ εἰς τοὺς Τούρκους.

Ὁ Ναύαρχος κατὰ τὴν 8 Νέβριον ἀπῆρεν ἐκ Μεθόνης, διότι ἔμαθεν ὅτι Τουρκικὸς στόλος ἐναυλόχει εἰς τὴν Καλλίπολιν καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ τῶν στενῶν.

Ὁ Βαρβαρρῆγος ἀπέστειλεν ἀμέσως τὸν καγκελάριον του καὶ διερμηνέα, οἵτινες μετέβησαν εἰς Λάρνακα (Larna).

Τῆ βοηθείᾳ καὶ τῶν ὄπλαρχηγῶν Φρ. da Othiam καὶ Λέοντος Schiavo, ἐξησφαλίσθη ἡ κινδυνεύουσα θέσις, ἧτις ἦτο ἐπικαιρὸς. (****)

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀπέθανεν ἐν Μεθώνῃ ὁ Alberto da Cremona κοντοτιέρος 90 ἀνδρῶν. Ὁ Βαρβαρρῆγος ἐγνωμοδότησε, ἵνα οἱ 90 ἀνδρες διανεμηθῶσιν εἰς διάφορα μέρη, ἀλλ' ὁ Σιγισμουῆδος ἔλαβε 40—50 δι' ἑαυτὸν.

Ἐν ᾧ οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1465 ὁ διοικητὴς Ναυπλίου δι' ἐπιστολῆς ἀναγγέλλει, ὅτι εἰς Πελοπόννησον εἰσέβαλον 1500 Τούρκοι μετὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ὁμάρμπεη, ὁ δὲ σούμπασης Κορίνθου συνενοήθη μετ' Ἀλβανῶν καὶ Ἐλ-

(*) Σάθα. VI σ. 57.

(**) Σάθα VI σ. 58.

(***) Σάθα VI σ. 52, 59.

λήνων και έν συνόλω άπετελέσθη στρατός έκ 3000. 'Ο δέ στρατός ούτος περιτρέχει τά περίχωρα του Ναυπλίου και την Κυνουριαν λεηλατών. 'Ο έχθρός έθεάθη και είς καστέλλιον Λιγουρίου (Legurio) και κατέλαβε αυτό άμέσως, διότι δέν υπήρχον μέσα προς ένισχυσιν των μερών εκείνων. Σημειοί δέ πάλιν ό Βαρβαρρηγος ότι οί 4 όπλαρχηγοί, οίτινες έσώζοντο Othian, Perignan, L. Schiavo και Chiodin δέν ήδύναντο να διαθέσωσι πλέον των 200 άνδρων, δέν διετέλουν δέ και έν πειθαρχία.

Και ό φρούραρχος Μονεμβασίας παρεπονείτο, ότι ή φρουρά έστερείτο και τροφών και χρημάτων, έκ δέ Κρήτης άνεπαρκή παρείχοντο τά μέσα. (*)

'Ο Βαρβαρρηγος παρεπονείτο επίσης, ότι ό ναύαρχος κατέλιπεν είς Μεθώνην μίαν μόνην γαλίαν, διά τήν ύπηρεσίαν κακώς ώπλισμένην.

'Εάν υπήρχε και δεύτερον πλοίων θά μετέβαιναν είς Ναύπλιον.

Μετ' άδημονίας άνεμένοντο έπικουρίαί έξ 'Ενετίας, διότι κατά τάς έπιστολάς των στρατιωτών Σίλια και Γεωργίου Βουζίκη, στρατιωτών, οί Τούρκοι υπό δύο φλαμπουριάρας των 'Ιωαννίνων και του 'Ομάρμπεη έπρόκειτο να προσβάλωσι τά μέρη τής Λακωνίας (**), άνευ δέ δυνάμεων ό κίνδυνος ήτο άφευκτος.

Κατά τον Νθριον 1465 ό Σιγισμουδνος άνέμενε τάς έκ Βενετίας ένισχύσεις, όπως κινήθη.

Διετέλει δέ έν άπογοητεύσει, ήν βεβαίως ένίσχυσαν αί κατά τον 7θριον 1465 έλθοῦσαι διά φούστας αυτόψ έπιστολαί έκ Rimini παρά των οικείων. Άμέσως μετέβη παρά τψ Βαρβαρρηγω είς όν άνεκοίνωσαν, ότι είχεν άποστείλη τον γραμματέα αυτού Μαριώτου, ίνα ζητήσει άδειαν και μεταβή είς 'Ιταλίαν προς τακτοποίησησιν των υποθέσεων του. 'Ο υιός του Σαλλούστιος έγραπεν, ότι μετέβη είς 'Ρώμην, ίνα παρακαλέση τον Πάπαν περι του ζητήματος τής Cesena, ίνα μη αξιώση δηλ. τήν κατάληψιν αυτής, μετά τον θάνατον του Novello αδελφου του Σιγισμουδνου, οῦ επέκειτο ό θάνατος. Δέν ήδυνήθη όμως να επιτύχη τι ό Σαλλούστιος, διότι ό Πάπας άπήνησε, ότι θα συνεννοηθη μετά του Σιγισμουδνου, όταν θα έλθη είς 'Ιταλίαν.

'Εν τούτοις ό Πάπας έγραφε συγχρόνως είς τον νόθον υιον του Σιγισμουδνου Ροβέρτον διαμένοντα είς Μιλάνον να μεταβή είς Cesena. Τουτο δυσηρέστησε πολῦ τον Σιγισμουδνον, διότι ό Ροβέρτος Μαλατέστας διετέλει είς τήν ύπηρεσίαν του δουκος του Μιλάνου, έπομένως οὔτε ύπερ του πατρός του, οὔτε ύπερ τής 'Ενετίας ήθελε ένεργήση.

Καίτοι αί πληροφορίαί ήσαν, ότι ή υγεία του αδελ-

(*) Σάθα VI σ. 62.

(**) Σάθα VI σ. 64.

φου του Novello έβελιτώθη, ή νόσος, ύφ' ης κατετρώχετο ήτο θανατηφόρος (non po scampar troppo), επεβάλλετο ή παροχή τής άδειας, ήν και προηγουμένως εξήγησε. 'Η παρούσια του άλλως έν Μορέα δέν ήτο άπαραίτητος, έπερχομένου ήδη του χειμῶνος.

'Εάν ήρχετο είς 'Ιταλίαν ήλιπιζεν, ότι έντός 20 ή 30 ήμερών ήθελε συμφωνήση μετά του Πάπα και συνεννοηθη μετά του αδελφου ένν έξη, περι του ζητήματος τής Cesena, είτα δέ να τεθη υπό τάς διαταγάς τής 'Ενετικής αῤθεντίας.

Τήν άδειαν συνίστα ως ώφέλιμον και είς τό 'Ενετικόν Κράτος ό Βαρβαρρηγος. (**)

Κατά τήν 17 Νεμβρίου 1465 ό 'Ενετός προνοητής του Μορέως έγραπεν έκ Μεθώνης είς 'Ενετίαν, ότι προσεγγίζοντας του έταρος τελευταίαν φοράν έπρόκειτο να άπασχολήση τήν 'Ενετικήν Κυβέρνησιν περι των προσωπικών ζητημάτων του Μαλατέστα. Έφρόνει, ότι έκ θείας χάριτος (gratia de dio) είνε, ότι ό στρατηγός ούτος εξήτει άδειαν διά τήν 'Ιταλίαν, διότι ή άδεια αυτή άπομακρύνει αυτόν του Μορέως εῤσχήμως προς τό συμφέρον τής 'Ενετίας. 'Η αυτόθι διαμονή του ουδεμίαν παρέχει ώφέλειαν, είνε δέ μλλον έπιβλαβής, διότι ουδέν ένεργεί, διότι οί στρατιώται του κατήνησαν άνευ ίππων, οί πλείστοι δέ αυτόν famegli relevadi μη τολμώντες να άντιμετωπίσωσι τον έχθρον και δι' οῦς ή 'Ενετία έδαπάνησε ύπερογκα ποσά. 'Ανάγκη λοιπόν να δοθη ή άδεια και να άπέλθωσι δέ και πάντες οί όπαδοί του είς 'Ιταλίαν, διότι αν παραμείνη ένταῦθα ό Μαλατέστας μετά των άχρήστων άνδρων του (questi suo desutili), έλθη δέ είς τον Μορέαν νέος στρατός, δέν θα έπιτρέψωσιν αυτόν οί άχρηστοί να έργασθῶσι, αλλά θα έπηρεάσωσιν αυτούς μεταδίδοντας τον φόβον, ύφ' οῦ κατέχονται. Τά πλοία, τά όποια θα μεταφέρωσιν είς Μορέαν τον 'Ιερώνυμον da Verona, δύνανται να άπαγάωσιν έντεῦθεν τους άχρήστους του Μαλατέστα άνθρώπους.

'Εν τούτοις ό Βαρβαρρηγος εξέλεξε 50 στρατιώτας και επλήρωσε δι' ένα μήνα και έταξε υπό τάς διαταγάς του Σιγισμουδνου δι' έπιδρομάς τινας (Incuarie).

Κατηγορεί δέ τον Σιγισμουδνον πικρῶς, ότι φροντίζει μόνον περι του βαλαντίου του (de empire la borsa) και οὔχι περι των συμφερόντων τής 'Ενετίας. (*)

Φαίνεται, ότι ή οίκτηρά κατάσταση των πραγμάτων προύκάλεσαν έριδας και υπό τήν τραχύτητα του χαρακτήρος του άτιθάσσου κοντοτιέρου, βλέποντος τήν φιλοτιμίαν του εκτεθειμένην και τήν αξίαν του κα-

(*) Σάθα VI σ. 43.

(*) Σάθα VI 61—62.

ταδικαζομένην είς έντελεη άφάνειαν, ό Βαρβαρρηγος, επίσης άνδρείος στρατηγός, καιρίως έκεντήθη.

'Αλλά πῶς εξηγούνται αί κατά τον χειμῶνα του 1465 τοιαῦται ρήξεις και γνώμαι του Βαρβαρρηγου, έν τῶ κατά τον 'Ιούνιον 1465 έγραφε περι Μαλατέστα ότι ό άνήρ είναι μεγίστης αξίας (maximi pretii) και ότι όλον τό βάρος του πολέμου άπόκειται αυτόψ; (*)

Πῶς εξηγείται ή αξίωσις του 'Ενετου προνοητου, ίνα ό διάσημος κοντοτιέρος δράση και έπιχειρήση τισοβαρόν πολεμικόν έργον, άφ' οῦ έκ των εκθέσεων αυτού προς τήν 'Ενετίαν από των αρχῶν ήδη 'Ιουνίου 1465 (**), παρίστα τους υπό τον Μαλατέσταν 'Ιταλούς όπλαρχηγούς, ως κακῶς έχοντας, ως τον άνδρειον Φραγκίσκον da Othian ένεκα ελλείψεως χρημάτων παραδίδοντα τά πράγματά του είς τους τοκογλύφους τής Κορώνης ένεχυρον και ένεκα τής άνεχειας έδυστρέπει να εκστρατεύση (non volva per alcum modo del mondo constituirsi incampo); Αί συνεχείς δέ βεβαιώσεις περι άδρανείας του στόλου(***), περι άνάγκης στρατιωτικών ένισχύσεων και χρημάτων(****) ότι οί στρατιώται είχον άπολέση τό ήθικόν των, ότι τό ίππικόν εῤμεινε άνευ ίππων και απέμεινε συρφετός (zentaja vile); Πῶς εξηγούνται; 'Εν τῶ διαρκῶς εξαίρει τήν δύναμιν των Τούρκων; (***)

Κατά τήν 17 Δεβρίου 1485 έγραπεν, ότι εύρισκομένου είς τήν ναυαρχίδα προς έπίσκεψιν του αρχικουάρχου έν Μεθώνη προσήλθον αρχηγοί (Capi di squadra) του υπό τον Μαλατέσταν στρατου και των ειδικών λογγῶν (de la lanze special) και ίκέτευσον αυτόν να συνδράμη διά χρηματικῶν τινος ποσοῦ, όπως διέλθωσι τάς εορτάς διότι δέν είχον οὔδέν έν σολδίων.

Διά συνεισφοράς δέ έν Μεθώνη και Κορώνη συνέλεξε 2000 δουκάτα όπως εξοικονομήση τάς άνάγκας. (****)

Πῶς ήτο δυνατόν λοιπόν να εκτελεσθη έργον τισοπολεμικόν αξιον λόγου υπό τοιαῦτην οικονομικήν κατάστασιν και ένεκεν ελλείψεως προμηθειῶν (scarse provisione) οῦ μόνον έν Μεθώνη, Κορώνη, αλλά και έν Ναυπλίω και Μονεμβασία μέχρι κινδύνου καταστροφής; (***) 'Ο υἱός ό Βαρβαρρηγος ένεκα τούτου ήναγκάζετο να ζητῆ άδειαν ίνα έπιστρέψη είς 'Ενετίαν. (****) Καί οί ύπολειπόμενοι δέ κοντοτιέροι εξήτησαν άφεςιν ίνα άπέλθωσιν είς 'Ιταλίαν, διότι ήδυ-

(*) Σάθα VI 2.

(**) Σάθα VI 5.

(***) Σάθα VI 8, 9, 14, 15.

(****) Σάθα VI 24, 28, 37, 44, 45, 55, 56, 58, 62, 86, 91.

(****) Σάθα VI 64.

(****) Σάθα σ. 76, 77.

(****) Σάθα σ. 78.

(****) Σάθα σ. 86.

νάτουν να ύπηρετήσωσι άνευ στρατιωτικῶν σωμάτων (senza compagnia). (*)

Κατά τον Φεβρουάριον του 1466, του έταρος επικειμένου, ή εκθεσις ήτις ύπεβλήθη υπό του προνοητου του Μορέως, έφενε ότι κατά τό παρελθόν έτος υπήρχον 34 όπλαρχηγοί (conestabili) πάντες μετά κалών και μεγάλων εταιρειῶν (compagnie) ήδη δέ οὔδέν τέσσαρες τοιούτοι υπήρχον, πάντες δέ άνευ εταιρείας. Τό βεβαιότερον είνε ότι οί ενετοί βαρέως έφερον τον διορισμόν του ιταλου κοντοτιέρου ως γενικου αρχηγου έν Πελοποννήσω, και ό ναύαρχος δέ και ό προνοητής πᾶν εμπόδιον έφερον είς τό έργον αυτού προς άπογοήτευσιν και άποτυχίαν. Δέν ήτο άλλως δυνατή ή καταπολέμησις των Τούρκων, διότι και όταν κατόπιν ὄλας τάς δυνάμεις αυτού ένέτεινε τό 'Ενετικόν Κράτος, εξήλθε του πολέμου συντετριμμένον.

'Ο Μαλατέστας, όν ονομάζει συνεχῶς ό προνοητής εξοχώτατον κύριον (illustrissimo Signor), εύρισκόμενος είς Κορώνην ήλθεν είς Μεθώνην ένθα διέμενεν ό Βαρβαρρηγος, άνήγγειλεν ότι έλαβε έπιστολάς έξ 'Ενετίας παρά του γραμματέως αυτού Μαριώτου, δι' ὶν ειδοποιείτο ότι έδόθη αυτόψ ή άδεια ίνα άπέλθη είς 'Ιταλίαν, ὶ λίαν ηῤχαρίστησεν αυτόν. Περισσοτέρην δ' εύχαρίστησιν ήσθάνθη ό Βαρβαρρηγος. (**)

'Εσημειοῦ συγχρόνως ό Βαρβαρρηγος έν τῆ εκθέσει του τῆ 25 Νεβρίου, και ίκέτευσεν να σταλῶσι ταχέως προμηθειαι άνάλογοι, εγκαίριως δέ, οὔτως ώστε κατά τον 'Απρίλιον να εύρίσκεται ὶλος ό στρατός, ίππικόν τε και πεζικόν μετά του αρχηγου 'Ιερωνύμου, μετ' αυτών δέ να σταλῶσι και δύο κοντοτιέροι ικανοί και έπιτήδειοι. (***)

Τό σχέδιον είς τό όποϊον επέμεινε πρωτίστως ό Βαρβαρρηγος ήτο ή είς 'Εξαμίλλιον εκστρατεία κατά ζηράν και θάλασσαν προς κατάληψιν τής θέσεως, κατά δεύτερον λόγον ή ὶχύρωσις τής Γλαρέντζας, ήτις δύναται να εχη και τήν από θαλάσσης βοήθειαν του στόλου (l'alturio de l'armada), διότι εκεῖθεν ήδύναντο να διαφυλάξη και τά φρούρια (castelli) άτινα διώκει ό Μιχαήλ Ράλλης επί κεφαλῆς στρατιωτῶν.

'Η ασφάλεια έν Γλαρέντζα θα διηκούλυε και τήν επάνοδον 2000 οικογενειῶν, αίτινες ήναγκάστησαν να καταφύγωσιν είς Ζάκυνθον. (****)

Κατά τά τέλη του Δεβρίου 1465 ό Μαλατέστας έξέδραμε προς τήν 'Αρχαδίαν, προς λαφυραγωγίαν βεβαίως. 'Επέστρεψεν όμως είς Μεθώνην άπρακτος (non avendo facto fruto alcum).

(*) Σάθα σ. 82.

(**) Σάθα 65,—66.

(***) Σάθα VI, 80—87.

(****) Σάθα VI 80—87.

Ο Βαρβαρρήγος ειδοποίησεν αὐτὸν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὸν ἵνα συλλυπηθῇ αὐτῷ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀδελφοῦ του Novello καὶ ἵνα ἀνακοινώσῃ αὐτῷ διαταγὰς ἐξ Ἑνετίας. Ὁ Μαλατέστας προέτιμησε νὰ ἔλθῃ αὐτὸς καὶ ἀνήλθεν εἰς τὸ πλοῖον τοῦ ναυάρχου. Ἐκεῖ ἔλαβεν ἐπιστολάς ἀπευθυνομένας αὐτῷ καὶ ἀνεκοινώθη αὐτῷ ἡ διαταγὴ ἵνα μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν ἀποκομιζῶν 30—40 ἐκ τῶν ἀνδρῶν του. (*)

Κατὰ Ἰανουάριον 1466 οὐδὲν ἐσημειώθη σπουδαῖον γεγονός, πλὴν τοῦ ὅτι ὁ διοικητὴς Ναυπλίου Λουκᾶς Κονταρινὸς ἀνήγγειλεν, ὅτι οἱ ἐν Ναυπλίῳ εὐρισκόμενοι στρατιῶται ἐξέδραμον μέχρι Μουχλίου καὶ ἐκεῖ συνεκρούθησαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, μετὰξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὶς Κακαμούζας Μπούας, τούρκος ἐξάδελφος τῶν Πέτρου καὶ Γκίνη Μπούας, οἵτινες ὑπηρέτουσαν τοὺς Ἑνετούς. Οἱ ἐχθροὶ ἦσαν περὶ τοὺς 200 γενίτσαροι, Ἕλληνες καὶ ἄλβανοί. Ἐφονεύθη ὁ Κακαμούζας καὶ 35 ἄλλοι, ἤχμαλωτίσθησαν δὲ 7 γιανίτσαροι οἵτινες μετήχθησαν εἰς Ναύπλιον.

Ὁ Σούμπασης Μουχλίου μαθὼν τὴν σύγκρουσιν ἐξῆλθε μετὰ 500 ἰππέων καὶ ἐπέστρεψε, ἀφ' οὗ ἐπὶ 6 ἡμέρας ἐπολέμησε πρὸς τοὺς στρατιῶτας ὁσίνες εἰσήλθον εἰς Ναύπλιον ἀποκομιζόντες ζωὰ μικρὰ καὶ μεγάλη 8—9 χιλιάδας καὶ ἵππους 70 καὶ ἄλλα πράγματα. (**)

Καὶ ἐκ Μαντινείας, ὅπου διέμενε ὁ κοντοτιέρος da Othian, ἐξετέλεσε ἐκδρομὴν πρὸς τὰ μέρη τοῦ Μυστρά, συνέλαβε δὲ περὶ τὰ 100 ζωὰ μικρὰ καὶ μεγάλη, ἀλλὰ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἠναγκάσθη νὰ σφάζῃ τὸ 1)2 τῶν ζῶων καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Μαντινείαν μετὰ τοῦ ἐτέρου 1)2 τῆς λείας. (***)

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Ἀλέξιος Μπούας ἐκ τοῦ βραχίονος τῆς Μάνης ἀνήγειλε ὅτι ἔλαβε ἐκ Μυστρά ἐπιστολάς παρὰ τινος Giacupi τούρκου, ὅστις ἔγραφε ὅτι ὁ σούμπασης Μυστρά ἔλαβε εἰδήσεις ὅτι ὁ Σουλτᾶνος κατήρχετο εἰς Χαλκίδα ἄγων στρατὸν καὶ στόλον.

Ἐκ Λουγκανίκου δὲ ὁ Zuane Gavala ἔγραψεν ὅτι ὁ Φλαμπουριάρης Ὁμάρμπης ἀπήλθεν εἰς Κων/πολιν κληθεὶς, ἐλέγετο δὲ ὅτι ἐπέκειτο κατὰ τῆς Βυθουλίας ἐκστρατεία. (****)

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον 1466 συνετάχθη ὁ κατὰλογος τῶν ἵππων τοῦ ἀπερχομένου Σιγισμούνδου πρὸς ἐξαγοράν, ἐξετιμήθησαν δὲ 15—20 δουκάτα ἑκατῶν. (*****)

Κατὰ τὸν Φεβρουάριον 1645 ὁ Ἑνετός προνοητὴς ὑπεδείκνυε εἰς τὴν Ἑνετίαν ὅτι τὸ φρούριον τῶν Κα-

(*) Σάθα VI 81—82.

(**) Σάθα VI 84.

[***] Σάθα VI 85.

(****) Σάθα VI. 84. 91. 92.

(*****) Σάθα VI. 84. 91. 92.

λαμῶν, οὐ μόνον διὰ τὸ κατάλληλον αὐτοῦ διὰ τὸ ἱσπικόν, ἀλλὰ διότι ἀπετέλει τὴν κλεῖδα, τὸ προπύργιον καὶ τὴν ἀμυναν τῆς Λακωνικῆς ἄκρας (brazo) πρὸς τὴν Κορώνην εἶχεν ἀνάγκη ἐπισκευῆς καὶ ἐνισχύσεων, ἵνα νὰ μὴ ἀναγκάζωνται νὰ προσφεύγωσιν εἰς Μεθώνην καὶ Κορώνην, ἐν ᾧ τὰ ἄλογα τῶν ἦσαν ἀδύνατα ἔνεκεν ἐλλείψεως τροφῆς. (*)

Τῆ 25 Ἰανουαρίου 1466 ἀνεχώρησεν ὁ Σιγισμούνδος Μαλατέστας διὰ τῆς γαλέρας τοῦ πλοίαρχου Μάρκου Bondimiero. Ὁ Βαρβαρρήγος ἀνακοινῶν τοῦτο παρατηρεῖ ὅτι ὅταν ὁ διάσημος κοντοτιέρος ἤθελεν ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ Δόγη καὶ ἐκθέσῃ τὴν ἐλευθερίαν κατὰστασιν τῶν ἐν Μορέᾳ στρατιωτικῶν πραγμάτων ἠλιπίζε, ὅτι ἤθελεν ἀποσταλῆαι ἀναγκαῖαι προμήθειαι. (**)

Ὁ Σιγισμούνδος ἀναχωρήσας ἐκ Πελοποννήσου ἦλθεν εἰς Βενετίαν, ἐκεῖθεν δὲ ἀπελθὼν ἔφθασε εἰς Rimini (***) τῆ 14 Ἀπριλίου 1466 κομιζῶν τὰ ὀστά Πλήθωνος, ἐναπέθηκε δὲ αὐτὰ εἰς τάφον ὠραῖον τοῦ αὐτόθι. (****)

Διατί ὅμως ἡ στοργὴ αὕτη πρὸς τὴν μνήμην τοῦ ἐκ Σπάρτης μεγάλου Πλατωνικοῦ φιλοσόφου;

Ἔποθετω ὅτι συνετέλεσεν πρὸς τοῦτο ἡ σχέσηὶς τοῦ Γεωργίου τοῦ Τραπεζουντίου, ὅστις ἐν ἔτει 1452 ἀποπέσας τὴν προστασίαν τοῦ Πάπα Νικολάου τοῦ V, προσέφυγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Μαλατέστα.

Ὁ Μαλατέστας μαθὼν ἐν Rimini ὅτι ἰδιοτελῶς προσηγήθη ὁ Ροβέρτος νόθος υἱὸς του ἐκ τῆς Vannetta Toschi de Fano, συνέταξε διαθήκη ἐν ᾗ δὲν ἐμνημόνευσε καὶ αὐτόν, ἀλλὰ πάντας τοὺς τόπους κατέλιπεν εἰς τὴν γυναῖκα του Ἰζότταν καὶ τὸν υἱὸν του Σαλλουστίου.

Ὁ Πάπας ἐν τούτοις ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς Ρώμην κατὰ Μάιον 1466 ἐνθα ὁ Μαλατέστας ἐσπευσε νὰ μεταβῇ ἐλπίζων νὰ τακτοποιήσῃ καὶ τὰς μετὰ τοῦ ποντίφικου ὑποθέσεις. Ἔπεδέχθη αὐτὸν ὁ Πάπας μεγαλοπρεπῶς ὡς ἀθλητὴν τῆς Ἐκκλησίας, πολεμήσαντα κατὰ τῶν Τούρκων, ἔδωκε δὲ αὐτῷ τὸ χρυσοῦν ρόδον (rosa d'oro). Ἐν πομπῇ διήλθε τὴν πόλιν καὶ ἐν συνοδείᾳ τῶν καρδιναλίων, ἔτυχε δὲ ἐν Βατικανῷ μεγάλων τιμῶν, ἐκεῖ ὅπου πρὸ τινων ἐτῶν κατεδικάζετο εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον καὶ ἐπυρπολεῖτο τὸ ἀνδρείκειλόντου (*****)

Ὁ Παῦλος ὅμως δὲν ἤθελε τὴν ἀνάμειξιν ἐπικινώ-

(*) Σάθα VI. 81. 88.

(**) Σάθα VI. 87. Κατὰ Μάρτιον ἦλθεν εἰς Μορέαν σύνδικος πρὸς ἐξέλεξιν τῆς διαχειρίσεως κλπ. ναύαρχος δὲ διορίσθη ὁ Βικτωρ Καπέλος. Σάθα. 91. 92.

(***). G. Broglio χειρόγραφον

(****) Θεοδώρου Spandugino ἱστορία τῶν Τούρκων παρὰ Σάθα IX σ. 160.

(*****) Σάθα βιογραφίαι: Γεώργιος Πλήθων σ. 10.

δύων ἐχθρῶν εἰς τὸ Primini τὸ ὅποιον κατὰ τὴν συμφωνίαν ἔμελλε μετὰ θάνατον τοῦ Σιγισμούνδου νὰ περιέλθῃ εἰς τὸ Παπικὸν κράτος. Ἡ φρουρὰ τῶν Ἑνετῶν ἦν προσεκάλεσεν ἡ Ἰζόττα κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ συζύγου τῆς, ἀνήσχυε αὐτόν.

Κατὰ τὸν Broglio ὁ Πάπας ἐπέισε τὸν Σιγισμούνδον ν' ἀνακαλέσῃ τοὺς στρατιῶτας του ἐκ Πελοποννήσου εἰς Rimini, ὃ καὶ ἐγένετο.

Ὁ Πάπας τότε διὰ τινος ἐμπίστου προέτεινε αὐτῷ ἐπανακάμψαντι εἰς Rimini νὰ παραχωρήσῃ τὴν πόλιν ταύτην εἰς τὸν Πάπαν, νὰ λάβῃ δὲ ὡς ἀντάλλαγμα ἄλλα μέρη, τὸ Spoleto δηλαδὴ καὶ τὸ Fobigno. Ὁ Μαλατέστας ἐπὶ τῶν προτάσεων τούτων ἐξεμάνη, εἶπε δὲ ὅτι θὰ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν ἀποπροσώπως μεταβαίνων εἰς Ρώμην.

Ἀπεφάσισε τότε νὰ φονεύσῃ τὸν Πάπαν.

Ὁ Broglio συνώδευσεν αὐτὸν εἰς Ρώμην, ἐν τῇ αἰτίσει του δὲ περιγράφει πολλὰς λεπτομερείας εἰς διαφόρους σταθμούς. Μετὰξὺ Ἀγκῶνος καὶ Ρώμης ἐφάνετο διαρκῶς ἀνήσυχος, ἐν τῷ δωματίῳ δὲ αὐτοῦ ἐβάδιζεν ὡς παρὰ φων ἀδυνατῶν νὰ κοιμηθῆ. Ὅταν ἔφθασεν εἰς Ρώμην συνεκάλεσεν τοὺς ὄπαδούς του, ἀπεκάλυπεν αὐτοῖς τὸν σκοπὸν του, ὅτι κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀκροάσεως ἤθελεν ἐκτελέσῃ αὐτόν. Ὁ Πάπας ὅμως δὲν ἐδέχθη αὐτὸν ἰδιαιτέρως, ἀλλ' ἐνώπιον τῶν καρδιναλίων καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ προβῇ εἰς τὸ ἐγγύημα, καίτοι ὑπὸ τὸν ἐπενδύτην ἔφερεν ἐγγειρίδιον. (*)

Μετὰ τινος περιπετείας ἐπανήλθεν εἰς Rimini πλεγόμενος ὑπὸ πυρετοῦ, φέρων δὲ τὰ σπέρματα τῆς ὕπου ἐκ τῶν κακουχιῶν ἐν Μορέᾳ (**) ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 52 ἐτῶν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σιγισμούνδου, ἡ χήρα αὐτοῦ Ἰζόττα δυνάμει τῆς διαθήκης δὲν ἠθέλησε νὰ παραδώσῃ τὸ Rimini εἰς τὸν Πάπαν, ὅστις διέταξε τὰ στρατεύματα νὰ προδῶσιν εἰς βιασίαν κατάληψιν.

Ἡ Ἰζόττα ὠχυρώθη ἐν τῷ φρουρίῳ (rocca matestiana) μετὰ τοῦ Σαλλουστίου. Ὁ λαὸς ἠγάπα αὐτήν, διότι ἐπὶ δύο ἔτη καθ' ἃ ὁ σύζυγός της εὐρίππετο ἐν Μορέᾳ ἡ διοίκησις αὐτῆς ἦτο ἀγαθωτάτη. Συνεκρότησε στρατιωτικὴν δυνάμιν πρὸς ἄμυναν καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τῆς Ἑνετίας.

Ὁ Πάπας τότε ἐκάλεσε τὸν Ροβέρτον νόθον υἱὸν τοῦ Σιγισμούνδου καὶ συνενοήθη μετ' αὐτοῦ, ἵνα μεταβῇ εἰς Rimini ἵνα ἐργασθῇ καὶ ἀποδιώξῃ τὴν Ἰζότταν. Ὁ Ροβέρτος ἄγων τότε τὸ 26 ἔτος τῆς ἡλικίας, ἠσπότης καὶ αὐτὸς ἐπὶ ἀνδρείᾳ καὶ τόλμῃ κοντοτιέ-

ρος, κατώρθωσε νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ φρούριον μετρημμένος εἰς χωρικὸν τῆ 20 8)δρίου 1469. Ἡ Ἰζόττα

ἐνόησε τὸν κίνδυνον, ἐὰν ἀντίστατο, καὶ προέτεινε αὐτῷ συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ἡ Ἰζόττα ὅμως διεπραγματεύετο μυστικῶς πρὸς τὴν Ἑνετίαν. Ὁ Ροβέρτος ὑποπεύσας τὰ σχέδια ταῦτα διενεώθη νὰ κυβερνήσῃ μόνος ἀπαλλαττόμενος τῆς Ἰζόττας καὶ τῶν ἑτεροθαλῶν ἀδελφῶν του. Συνεμάχησε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἀραγωνίας Φερδινάνδον I, τὸν δοῦκα τοῦ Μιλάνου καὶ τὴν Φλωρεντινὴν πολιτείαν.

Τὸν Αὐγούστον 1470, ὁ ἀδελφὸς του Σαλλουστίου ἡλικίας 14 ἐτῶν, ἐδολοφονήθη ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ Ἰζόττα ἀπεσῦρθη, ἀσθενήσασα δὲ καὶ κατατροχόμενη ὑπὸ πυρετοῦ καὶ φθίνουσα ἀπέθανεν. Ἔπληρχε καὶ ἕτερος υἱὸς τοῦ Σιγισμούνδου Οὐαλέριος γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1453, ἐδολοφονήθη δὲ καὶ οὗτος κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τῆς μητρὸς.

Κατὰ τοὺς βιογράφους του (*) ὁ Σιγισμούνδος Μαλατέστας ἦτο λεπτοφυὴς καὶ ὑψηλοῦ ἀναστήματος, χαλύβδινος καὶ σύμμετρος τὸ σῶμα, τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ ζωηροὺς, μεταγχεροὺς καὶ τὴν ῥίνα γρυπητήν. Ἡ φύσιογνωμία του ἐνέφαινε εὐφυΐαν καὶ πανουργίαν. Ἡ κόμη αὐτοῦ πλουσία ἐκάλυπτε τὸ μέτωπον κατὰ τὸν συρμὸν τῆς ἐποχῆς, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ ἐν medaille, χαρραχθεῖσας ὑπὸ τοῦ διασήμου τεχνίτου Ματθαίου da Pasti (**)

Ἀξιοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητικὸς τὸ παράστημα, τὴν ψυχὴν ὑπερήφανος (amimo fiero), ἀνδρείος μέχρι ἡρώισμοῦ καὶ κράσεως σιδηρᾶς (***)

Ἐὰν δὲν ἠδυνήθη νὰ κατακτήσῃ τὸν Μορέαν, ἡ αἰτία ὑπῆρξεν ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων. Μετὰ στρατοῦ ὀλίγου καὶ ὑπὸ τὴν ἀδιάλειπτον ἀντίδρασιν τῶν Ἑνετῶν ἀρχηγῶν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιφέρῃ μεγαλείτερα ἀποτελέσματα ἀπέναντι τῶν κολοσσαίων δυνάμεων καὶ τῆς ἀνδρείας τῶν Τούρκων. Ἀπόδειξις δὲ ἐκ τῶν ὑστέρων εἶνε, ὁ μακρὸς ἀγὼν, ὅστις ἐπηκολούθησε ἀπὸ τοῦ 1463 μέχρι τοῦ 1479 ἄγριος καὶ αἱματηρότατος, καθ' ὃν ἡ Ἑνετία ἀνέπτυξεν ὄλας τὰς δυνάμεις αὐτῆς ναυτικᾶς τε καὶ χερσαίας καὶ μετεχειρίσθη τὸ ἄνθος τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν αὐτῆς ἀνδρῶν, κατέληξε δὲ εἰς τελείαν ἦτταν.

Ἡ ἐκπόρθησις ἐν ἔτει 1470 τῆς Χαλκίδος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Μωάμεθ κατελθόντος ἀποπροσώπως μετὰ τοῦ υἱοῦ του Βαγιαζήτ καὶ ἄγοντος πολυάριθμον στρατόν, (****) ὑπῆρξε δεινὸν τραῦμα διὰ τὴν Ἑνετίαν. Ἡ ἄμυνα, ἣν ἀντέταξαν οἱ Ἑνετοὶ ὑπὸ τὸν Παῦλον Erizzo, ἀποκρούσαντες ἐπανειλημμένας ἐφόδους, δτε κατὰ χιλιάδας ἐπιπτον οἱ ἀνδρεῖοι καὶ ἀκαταγώνι-

(*) Yriarte 297.

(**) Ἡ εἰκὼν δημοσιεύεται ὑπὸ τοῦ Yriarte ὡς ἐπίσης καὶ τῆς Ἰζόττας.

(***). Yriarte σ. 73.

(****) G. Rizzardo, la presa di Negroponte.

(*) Yriarte σ. 76 Broglio αὐτόθι.

(**) Broglio αὐτόθι.

στοι θωμανοί, είνην τὸν θάυμαλόν. Ἡ κυρία ἑλπίς τῆς φρουρᾶς ὑπῆρχε εἰς τὸν στόλον, εὐρισκόμενον πλησίον τῆς Εὐβοίας ὑπὸ τὸν ναύαρχον Νικόλαον da Canale. Ὁ Σουλτᾶνος εἶχε κατασκευάσει γέφυραν ἐκ λέμβων (a palandaric). Οἱ ἀποτελοῦντες τὴν φρουρὰν Ἑνετοὶ ἔπεσαν πάντες, κατελήφθη δὲ κατόπιν ἅπασα ἡ νῆσος. Ὁ στόλος ὅμως οὐδὲ τὴν γέφυραν κατέστρεψε, οὐδ' ἐκινήθη, ἀλλὰ περιέπλεε εἰς τὰ περὶ τὴν Σκιαθον μέρη, ἀναμένων ἐνισχύσεις, μέχρι οὗ τῆ 12 Ἰουλίου 1470 εἰς πέμπτην ἔφοδον λυσσαλέαν ἡ πόλις ἔπεσε καὶ μετ' αὐτῆς ὁλόκληρος ἡ Εὔβοια περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Ἀπώλεια μεγίστη, διότι ἡ Ἑνετία ἐξ Εὐβοίας ἐπροστάτευε τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ συμφέροντά της ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῷ πριγκιπάτῳ τοῦ Μορέως καὶ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ ἐκεῖ ἦτο τὸ ὄρη-τήριον τῶν ναυτικῶν τῆς δυνάμεως. Ἡ σπουδαιότης ἄλλως τῆς Εὐβοίας ἠνάγκασε τὸν Μωάμεθ πάση θυσίᾳ εἰς τὴν ἐκείθεν ἀποβολὴν τῶν Ἑνετῶν. Ὡς κατόπιν ὁ υἱὸς του Βαγιαζήτ αὐτοπροσώπως κατήλθεν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1499—1501 ἐπὶ κεφαλῆς παμμεγίστης στρατιᾶς καὶ ἐξεπόρθησε τὴν Μεθώνην, τὴν κλεῖδα τῶν Ἑνετικῶν κτήσεις καὶ τὸν ἐμπορικώτερον μεσημβρινὸν λιμένα τῆς Πελοποννήσου.

Αἱ δύο αὐταὶ ἀπώλειαι ἐκλόνησαν ἐκ θεμελίων τὴν ὑπαρξιν τῆς Ἑνετίας ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις. Ἐκτοτε ὁ ἀστὴρ τῆς Ἑνετίας ἐκλινε πρὸς τὴν δύσιν, βαθμηδὸν δὲ ἀπώλεσε πάσας τὰς κτήσεις ὑποχωροῦσα βαθμηδὸν καὶ μετὰ πείσματος καὶ ἐξαντλουμένη πρὸ τῆς δυνάμεως τοῦ στρατιωτικωτέρου ἔθνους τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ ἀπώλεια τῆς Κρήτης τελευταῖον κατόπιν ἀπέλπιδος καὶ μακροχρονίου πολέμου ἐσημείωσε τὴν πτώσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνακίνησιν τοῦ λεγομένου ἀνατολικοῦ ζητήματος.

Ἡ Ἑνετία κατὰ τὸν χρόνον τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κυρία τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου, τῆς Κροατίας, Δαλματίας, κατεῖχε ὁλόκληρον σύμπλεγμα Ἑλληνικῶν χωρῶν, τὰ στενά τῆς Ἀρτης, τὴν Ἑπτάνησον, Ναύπακτον, Ρίον καὶ Ἀντίρριον, Πύλον, Μεθώνην, Κορώνην, Καλάμας, Μονεμβασίαν, Ναύπλιον Εὐβοίαν, Ἀλμυρὸν, τὴν Κύπρον, Κρήτην, τὰς νήσους διὰ τῶν Φράγκων αὐθεντῶν κλπ. Καὶ τὴν Θεσσαλονίκην κατέλαβεν ἄλλοτε ἐξ ἧς ἀπέβλαβεν αὐτὴν ὁ Μουράτ.

Ἀποδέχονται τινες (*) τὴν ἰδέαν, ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ὄφειλεν ἐξ οἰκείων σπουδαιοτάτων συμφερόντων νὰ καταστήσῃ ἐκποδὸν τὴν Ὄσμανικὴν κυριαρχίαν. Ἔβλεπε δὲ τὰς πρὸς τοῦτο δυνάμεις.. Ἰδέα πλημ-

μελής, διότι ἡ μελέτη τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων τῆς Ἑσπερίας κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα, ἀποδεικνύει ἀδυναμίαν ἀξιοθρήνητον. (**) Τὰ Ἰταλικά κράτη καὶ ὁ Πάπας ἐν αὐτοῖς, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκριβῶς ἐσπαράσσοντο ὑπὸ ἐμφυλίων πολέμων.

Ἡ διὰ κοντοττιέρον καὶ Ἑταιρειῶν διεξαγωγὴ πολέμων ἐμφυλίων, ληστρικῶν, δὲν ἠδύνετο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν ὄργανωμένων καὶ πολυαριθμῶν τουρκικῶν στρατιῶν.

Ἡ Ἑνετία, ἡ μετὰ τῆς Οὐγγαρίας ἀμέσως κινδυνεύουσα δύναμις, συνελθοῦσα ἐκ τῶν κατὰ τοῦ Δουκὸς τοῦ Μιλάνου ἐμφυλίων σπαραγμῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν, ἐνέτεινε τὰ νεῦρα τῆς καὶ μετεχειρίσθη κατόπιν ὅλας τῆς τὰς δυνάμεις πρὸς ἄμυναν καὶ σωτηρίαν τῶν κτήσεών της καὶ τῶν συμφερόντων της ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις. Πρὸς ἄριστον δὲ οἱ κατ' ἀνάγκην σύμμαχοι Οὐγγροὶ ἠγωνίζοντο νὰ ἀποκρούσωσι τοὺς Τούρκους. Ὁ Πάπας ἐξέδωκε βούλλαν (30 Ἰουλίου 1453) καὶ ἀπήλυθεν αὐτὴν ἐπισήμως καλῶν τοὺς χριστιανοὺς εἰς σταυροφορίαν.

Τὰ εὐρωπαϊκά κράτη ἦσαν διηρημένα ἕνεκα σοβαρῶν ἐρίδων, ἀπασχολούμενα δὲ εἰς ζητήματα ἐσωτερικῆς τάξεως, δὲν ἠδύναντο νὰ συγκεντρώσωσι τὰς δυνάμεις τῶν πρὸς κοινὴν ἄμυναν κατὰ τῶν Τούρκων. (***)

Οὐδὲν κατῴρθωσαν αἱ δυνάμεις τῆς Ἑνετίας, οὐδὲ ἠδύναντο νὰ κατωρθώσωσι τι. Ματαίως δὲ κατηγορήσαν (***) τὸν Πάπαν Νικόλαον V, καίτοι εὐλόγως, διότι ἠμέλησε νὰ παράσχω δραστηριωτέραν βοήθειαν ἐγκαίρως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Πάπας ἄλλως ἀπῆντησε εἰς τὸν Κωνσταντινον Παλαιολόγον, ἀποστείλαντα εἰδικὸν πρέσβυν εἰς τὴν Ρώμην πρὸς βοήθειαν κατὰ τῶν Τούρκων, δι' ἐπιστολῆς 11 8) βρβλ. 1451(****) προσερχθῆναι νὰ συνδράμῃ μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐνώσεως κατὰ τὰ ἐν τῇ Συνθήκῃ τῆς Φλωρεντίας ἀποφασισθέντα. Ὁ Pastor (*****) ἐκαιολογεῖ τὴν ἄκαιρον ἀξίωσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὁ Πάπας ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον του ἀξίως τοιοῦτον ὄρον. Ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς νεκρικής αὐτοῦ κλίσης ὁ Πάπας Νικόλαος διεβεβαίωσε τοὺς περὶ αὐτὸν συντεταμένους καρδινάλιους, ὅτι διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔπραξε ὅ,τι ἠδυνήθη, ὅτι ἡ κατήχησις ἐγένετο ἑλαφρῶς ὑπ' ἀνθρώπων, οἵτινες δὲν ἦσαν ἐν γνώσει τῶν πραγμάτων. (*****)

(*) L. Pastor II σ. 258. 259—267.

(**) A. Pastor αὐτόθι II. σ. 257, ἔνθα καὶ αἱ λεπτομερεῖς τῆς βούλλας. Ἐν εἰ: 1461 Πίος II, δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Μωάμεθ προσεπάθε, νὰ προσελκύσῃ αὐτὸν εἰς τὴν Ὀσμανικὴν πίστιν, ἵνα ἀναγνωρίσῃ αὐτὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἑλλάδος. Voigt αὐτόθι III 659.

(***) Voigt II σ. 146.

(****) Ὅρα ἐπιστολὴν παρὰ Pastor II 231 ἐπ.

(*****) L. Pastor. II 230, 231.

(*****) Pastor II 290.

Μέγα ὅμως ἱστορικὸν πρόβλημα ἐκ τῶν ὑστέρων προκύπτει. Ἐὰν αἱ δυνάμεις τῆς Ἑσπερίας, ὑποστηρίξουσι ἴδια συμφέροντα, ἔθετον ἐκποδὸν τὴν Ὄσμανικὴν κυριαρχίαν καὶ δὴ κατὰ τὸ ἔτος 1453, τίς θὰ ἦτο ἡ τύχη τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους; Τίς θὰ ἀπέσπασαν τὰς ἐνετικῶν ὀνύχων τὰς Ἑλληνικάς χώρας; Μόνον οἱ Τούρκοι ἠδυνήθησαν νὰ κατωρθώσωσιν αὐτό. Ἄν οἱ Τούρκοι δὲν κατήγγον τὴν δυναστείαν τῶν Ἑνετῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, διὰ πολέμων μακρῶν καὶ ἐπιτυχῶν, ἂν δὲν ἀνεχάιτιζον τὰ βάρβαρα σλαβικά ἔθνη ἀπειρώμενα διαρκῶς νὰ κατέλωσι εἰς τὰς Ἑλληνικάς χώρας, τίς οἶδε ποῖα θὰ ἦτο σήμερον ἡ θέσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ!

Διὰ τοῦτο ἡ ἱστορία τῶν Τούρκων δέον νὰ ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς μελέτης τῶν Ἑλλήνων, διότι συμπύπτει πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐν τῇ στρατιωτικῇ ἱστορίᾳ τῶν Τούρκων, ἰδίως μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν πολέμων αὐτῶν κατὰ τῶν ἀρπακτικῶν ἐπιθέσεων τῆς Δύσεως καὶ κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Σκυθῶν, διαβλέπει τις τὴν θείαν πρόνοιαν σκέπουσιν καὶ διασώζουσιν τὴν ἐγγενὴ Ἑλληνικὴν φυλὴν, τὴν ἀποτελοῦσαν τὸ πνεῦμα τοῦ προοδεύοντος πολιτισμοῦ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. ΓΡΑΒΑΡΗ

Ἐπολοχαγοῦ τοῦ Μηχανικοῦ καὶ Καθηγητοῦ τῆς Ἐφηρμοσμένης Μηχανικῆς παρὰ τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων.

ΤΑ ΡΩΜΑΪΚΑ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΑ

I. ΤΟ ΥΔΡΩΝ ΕΝ ΡΩΜΗ, ΚΑΙ ΤΩ ΡΩΜΑΪΚΩ ΚΡΑΤΕΙ

Ἄπαντες οἱ λαοὶ ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος, συμφώνως πρὸς τὰς περιελθούσας ἡμῖν μαρτυρίας, ἔσχον ἱκανῶς ἐκτεταμένους γνώσεις τῶν κυριωτέρων νόμων τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς. Ἄλλ' εἰς οὐδένα τόπον ἡ ἄφθονος χρῆσις τοῦ ὕδατος ἐν ταῖς δημοσίαις καὶ ἰδιωτικαῖς ὑπηρεσίαις κατέστη τοσοῦτον ἀναγκαία, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ρώμῃ, ἔνθα σὺν τῷ χρόνῳ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς λαϊκῆς εὐνοίας οὐδὲν μέσον παρὰ τοῖς πολιτευομένοις συντελεστικώτερον ἀπέβη τῆς διαθέσεως μεγίστων χρηματικῶν ποσῶν πρὸς κατασκευὴν ἔργων προσαγόντων καὶ διανεμόντων νέα ὕδατα ἐν τῇ κοσμοκρατείᾳ πόλει. Οὗτως οἱ Ῥωμαῖοι πρὸ οὐδεμιάς ὕλικῆς δυσχερείας ἢ δαπάνης ὑπεχώρησαν ὅπως προμηθευθῶσιν ἄφθονον ὕδωρ, ἐπὶ τοσοῦτο δὲ τὴν ὑδραυλικὴν τέχνην προήγαγον, ὥστε οἱ τε μεγάλοι κρημνοὶ τῶν παρ' αὐτῶν καταλειφθέντων ἔργων καὶ ἡ ἀξιοσημειώτος ὁργάνωσις τῶν ὑδραυλικῶν αὐτῶν ὑπηρεσιῶν καὶ σήμερον ἔτι εἰσὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἡμετέρου θαυμασμοῦ.

Κατὰ τὸν Φροντίνον, Ῥωμαῖον συγγραφέα τοῦ 1ου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ἡ Ρώμη ἐπὶ Τραϊανοῦ ἐπέκτετο 9 ὅλα ὑδραγωγεία ὀλικῶν μήκους 443 χιλιομέτρων μετὰ 49500 μέτρων ὑδραγωγῶν γεφυρῶν, ὧν τὸ ὑπὲρ τὰς κοιλάδας ὕψος ἐνιαχοῦ ἐξικνεῖτο μέχρι 32 μέτρων, καὶ 2400 μέτρων ὑπογείων στοῶν. Τὰ ὑδρα-

γωγεία ταῦτα παρεῖχον καθ' ἑκάστην 947200 κυβικὰ μέτρα ὕδατος, ἦτοι 1300 τουρκικὰς ὀκάδας, κατὰ τὸ κοινῶς ἐναυθῆ ἐν χρήσει μετρικόν σύστημα, τῶν ὁποίων τὰ 2)3 κατηναλίσκοντο εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, τὸ δ' ὑπόλοιπον 1)3 εἰς τὰ λουτρά καὶ τὰς λοιπὰς ἰδιωτικὰς χρήσεις. Ἐπὶ δὲ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ὑπῆρχον ἐν Ρώμῃ 34 ὑδραγωγεία, 15 θέρμαι καὶ 856 δημόσια λουτρά.

Τοσοῦτο κολοσσιαῖος ἀριθμὸς ὑδραυλικῶν ἔργων κοινῆς χρήσεως δεῖται βεβαίως τελείας ὁργανώσεως τῆς τὴν κανονικὴν αὐτῶν λειτουργίαν ἐπιτετραμμένης ὑπηρεσίας. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς Δημοκρατίας οἱ τιμηταὶ (censores) καὶ οἱ ἀγορανόμοι (aediles) ὑπέστησαν ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶχον τὴν διεύθυνσιν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης. Ἐπὶ δὲ τῆς Αὐτοκρατορίας διευθυντῆς αὐτῆς ἦτον ἀνώτερος ὑπάλληλος, ὅστις ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ ἐπιστάτου (curator). Τὴν θέσιν ταύτην οἱ μᾶλλον σημαίνοντες τῶν πολιτῶν τῆς Ρώμης δὲν ἀπήξιώσαν νὰ καθέξωσιν, ὁ δὲ Φροντίνος, ὅστις διετέλεσεν ἐπιστάτης ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Τραϊανοῦ, εἶχε καταλίπη πρὸς κατάληψιν τῆς θέσεως ταύτης τὴν ἀνώτερον διοίκησιν Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς ἐν Βρετανίᾳ.

Ἐνεπίσκομεν δὲ τὴν σπουδαιότητα ἣν ἀπέδιδον οἱ Ῥωμαῖοι εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν χρῆσιν τοῦ ὕδατος, ἐν τῇ πρωτοφανεῖ πολυτελείᾳ, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυξαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῶν θερμῶν αὐτῶν, ἐν αἷς τὰ

(*) Κ. Παπαρρηγοπούλου Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τομ. V σ. 442. Μετριάζεται ἡ γνώμη ἐν σ. 441 αὐτ.

μωσαϊκά και αἱ μαρμάρинαι ἐπενδύσεις ἦσαν συχνῆς χρήσεως και ἐν αἷς ἀνεκαλύφθησαν ὑπάρχοντες σωλήνες και κρουνοὶ ἐκ συμπαγοῦς ἀργύρου. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν εἰδικῶν ἐκείνων διοχετεύσεων, αἵτινες ἐγκαθίσταντο ἐν τοῖς θεάτροις, ὅπως δροσιζονται οἱ θεαταὶ τῇ βοήθειᾳ νέφους ἐκ δρόσου; Ἐν τῷ ἐστατορῶ τῷ Νέρωνος ἐχρησιμοποιήθη ἐπίσης ἀνάλογος διάθεσις, κατὰ δὲ τὰς ἑορτὰς αὐτῶν οἱ αὐτοκράτορες και οἱ πλουσιώτεροι τῶν πατρικίων μυθώδη πολλακίς ποσὰ ἐδαπάνησαν, ὅπως ἀναμίξωσι σπανιώτατα και ἡδύτατα ἀρώματα μετὰ τῆς τεχνητῆς ταύτης δρόσου.

Αἱ δ' ἔξει τῶν κατοίκων τῆς Ῥώμης διεδόθησαν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ὕλας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κόσμου, ἐν αἷς τὰ τὸ ὕδωρ προσάγοντα ἔργα ἐπολλαπλασιασθήσαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε και σήμερα ἔτι πολλὰ και σπουδαῖα ἀνευρίσκονται λείψανα ἀρχαίων Ῥωμαϊκῶν ὑδραγωγείων ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ και τῇ Ἑλλάδι και τῇ Ἰσπανίᾳ και τῇ Γαλλίᾳ και ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Γερμανίᾳ, ὧν τινα ἐξακολουθοῦσιν ἔτι, ὡς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἀδριάνειον, ἐπιτελοῦντα τὸν προορισμόν, δι' ὃν ἰδρύθησαν.

II. ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΥΔΑΤΗΡΩΝ ΔΙΑΝΟΜΩΝ

Ἐν ταῖς Ῥωμαϊκαῖς ὕδατῆραῖς διανομαῖς τὸ ὕδωρ ἐλαμβάνετο διὰ παροχετεύσεων, δὲν φαίνονται δ' αἱ ἀντλῖαι και αἱ λοιπαὶ ἀνυψωτικαὶ τοῦ ὕδατος μηχαναὶ ὅτι διεδραμάτισαν ἐν αὐταῖς σπουδαῖον πρόσωπον.

Ἄλλ' εἰς τὰς ἐργασίας τῶν παροχετεύσεων οἱ Ῥωμαῖοι ὑπῆρξαν δαιμόνιοι. Διότι ἐγίνωσκον νὰ παροχετεύωσιν ὕδωρ ἐκ τῶν ποταμῶν και τῶν λιμνῶν, νὰ συλλαμβάνωσι τὸ ὕδωρ τῶν φυσικῶν και ἐμφανῶν πηγῶν, ν' ἀνακαλύπτωσι και χρησιμοποιῶσι τὰ ὑπόγεια και ἐπομένως ἀφανῆ ὑδροφόρα στρώματα, νὰ δημιουργῶσι τεχνητὰς πηγὰς τῇ βοήθειᾳ ἀληθῶν δρᾶίων (cupiculi), ἅτινα ἀπαντῶσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις περὶ τὴν Ῥώμην.

Ὁ τρόπος τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ὑδραγωγείων τούτων δεικνύει βαθεῖαν γνώσιν τῶν νόμων τῆς ὑδραυλικῆς, αἱ δὲ πρὸς δόμησιν αὐτῶν χρησιμεύσασαι ὕλαι εἶνε ὅτε μὲν οἱ ἔστωι, ὅτε δὲ οἱ ἀκατέργαστοι λίθοι ἢ αἱ ὀπτόπλινθοι, ὅτε δὲ τὸ σκυρόδεμα (hétou), οὐ ἢ χρησίσιν σὺν τῷ χρόνῳ κατέστη συγκολλητὴ. Ὅπως δὲ διαβῶσι τὰς κοιλάδας, τὰ ὑδραγωγεῖα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑποστάζονται ὑπὸ σειρῶν τόξων διατεθειμένων ἐν ἐνὶ ἢ περισσοτέροις ὀρόφοις. Διότι δὲν ἦσαν μὲν ἄγνωστοι τοῖς Ῥωμαῖοις οἱ σίφωνες, ἀλλ' ἢ τοπογραφικῆ θέσις τῆς Ῥώμης κειμένης ἐν εὐρεία χθιμαλῇ πεδιάδι, εἰς μικρὰν δ' ἀπόστασιν ἀπὸ τιτανῶδων ὄρεων, ἤγε τοὺς Ῥωμαῖους εἰς προτίμησιν τῶν ὀρεῶν ἐκείνων

σειρῶν τῶν θόλων, αἵτινες ἐπὶ πλεόν εἶχον τὸ πλεονέκτημα νὰ καταπλήττωσι τὰ βλέμματα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ κολακεύωσι τὴν ματαιότητα τῶν δωρητῶν.

Φαίνονται δ' οἱ Ῥωμαῖοι ὅτι ἐξετίμων τὴν ποσότητα μᾶλλον ἢ τὴν ποιότητα τῶν παροχετευμένων ὕδατων. Οὕτως ὑπελογίσθη ὅτι οἱ εἰς ὕδωρ πόροι, οὓς ἡ ἀρχαία Ῥώμη διέθετεν, ἐξίχθησαν μέχρι 1.200.000 κυβ. μέτρων ἐν 24 ὥραις. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι ἀνεξήγητος εἶνε ἡ ἀνάγκη τοσοῦτοῦ μεγάλης παροχῆς εἰς πληθυσμὸν ἐπιτιμώμενον ὡς ἴσον πρὸς 300,000 ἢ 400,000 κατοίκων, ἔαν δὲν γείνη δεκτὸν ὅτι μὲγα μέρος τοῦ ὕδατος τούτου ἀπώλλετο καθ' ὃδὸν διὰ τῶν ῥωγμῶν ἢ τῶν πόρων τῶν ὑδραγωγείων. Ἄλλα παρὰ τοῦτο, ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν ἡ βιομηχανία εὐρίσκειτο ἐν ἐμβρῶδει καταστάσει, ἐξαιρετικῆ βεβαίως ἀνάπτυξις τῶν χρήσεων τοῦ ὕδατος δύναται μόνη νὰ δικαιολογήσῃ τὴν προσκόμισιν τοσοῦτοῦ κολοσσιαίου ὑδατινοῦ ὄγκου. Ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς τὴν ποσότητα ἢ ποιότητα τῶν ὑπὸ τῶν ὑδραγωγείων προσκομιζομένων ὕδατων ἦτο συνήθως μετριωτάτη. Διότι τὸ ὕδωρ ἀφικνεῖτο πολλακίς θολόν, αἱ δὲ εἰς τὰ ἄκρα τῶν παροχετεύσεων τοποθετούμεναι λεκάνας ἀποθέσεως τῶν ἐν τῷ ὕδατι ἀπωρημένων οὐσιῶν δὲν κατῴρθον πάντοτε νὰ καταστήσωσι τούτο διαυγές. Ἄλλ' ἢ μετριότης τῆς ποιότητος τοῦ ὕδατος δὲν παρουσίαζεν ἄτοπον κατὰ τὴν πλῆσιν τῶν δημοσίων ὀδῶν, τὴν τροφοδοτήσιν τῶν κρηνῶν και τῶν ναυμαχιῶν (naumachiae), τὴν ὑπηρεσίαν τῶν θερμῶν και τῶν λουτρῶν.

Τὰ πρὸς πόσιν ὅμως προωρισμένα ὕδατα ἐξελέγοντο πάντοτε μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας, καίτοι δὲ οὐδέμιν μέθοδον ἀναλύσεως οἱ Ῥωμαῖοι ἐκέκτηντο, ἐγίνωσκον μὲν κάλλιστα νὰ διακρίνωσι και ταξινομῶσι τὰ διάφορα ὕδατα ἀναλόγως πρὸς τὴν διαύγειαν, τὴν γευστικὴν και τὴν θερμοκρασίαν αὐτῶν, οὐδόλωσ δ' ἐπλανῶντο περὶ τῶν θερμικῶν ιδιοτήτων τῶν δι' ἄλλας χρήσεις ἐν τοῖς τείχεσιν αὐτῶν ἀγομένων ὕδατων. Πλίνιος δὲ ὁ Πρεσβύτερος, ἀναπτύξας εὐσυνειδήτως τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν εἰς τὴν Ῥώμην τοσοῦτοῦ κολοσσιαίας μάζας ὕδατος προσαγόντων ἔργων, μετ' εἰλικρινείας ἐπάγεται, ὅτι τὰ φρεάτια ὕδατα εἰσὶ καταλλήλοτερα πρὸς πόσιν, γενικῶς δ' εἰς τοῦτο ἐν χρήσει.

Ἐκ τῶν λεκανῶν τῆς ἀποθέσεως τὸ ὕδωρ μετέβαινε εἰς τὰς ἐπάλξεις τοῦ ὕδατος (castella, receptacula), αἵτινες κατὰ τὸν Φροντίνον ἦσαν ἐν Ῥώμῃ 247 τὸν ἀριθμὸν και αἵτινες δέον νὰ θεωροῦνται κυρίως ὡς ὄργανα διανομῆς (dividicula), ἔξ αὐτῶν δὲ ἀνεχώρουν οἱ πολυάριθμοι ἀγωγοὶ οἱ χορηγοῦντες ὕδωρ εἰς τὰ δημόσια κτίρια, τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα ἢ τὰς ἰδιωτικὰς κατοικίας, ἅπαντες τελείως ἀλλήλων κεχωρισμένοι και μεμονωμένοι, διότι

IV. ΕΞΥΓΙΑΝΣΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΡΩΜΗΣ

αὐστηρῶς ἀπγορεύετο ἢ λήψις ὕδατος διὰ διακλαδώσεως ἀναχωρούσης ἐκ δημοσίου ἀγωγῆς.

III. ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΔΑΤΟΣ ΕΝ ΡΩΜῃ

Τὰ λουτρά ἀπῆλθον πάντοτε μεγίστης ὑπολήψεως ἐν Ῥώμῃ, μέγα δὲ μέρος τοῦ εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὸ τῶν ὑδραγωγείων προσκομιζομένου ὕδατος κατηγαλίσκετο ὑπὸ τούτων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Τίβερις εἶχεν ἐπαρκέση, ὅπως λούηται ὁ λαός. Ἄλλὰ ταχέως κατεσκευάσθησαν και δημόσιοι λουτήρες, οἵτινες, ὕταν ἐπέτρεπον τὴν παρασκευὴν θερμῶν λουτρῶν, ἐκαλοῦντο θερμαί.

Ταχέως δὲ τὰ λουτρά ἀπέβησαν τόποι συναθροίσεων και ἀπολαύσεων τῶν πλουσιωτέρων και ἰσχυροτέρων πολιτῶν τῆς Ῥώμης, διανύοντων μὲγα μέρος τῶν ἡμερῶν αὐτῶν ἐν τοῖς κέντροις τούτοις, ὑπῆρξαν δὲ τινες Ῥωμαῖοι, οἵτινες ἐλούοντο ἐπτάκις τῆς ἡμέρας. Κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον ἐπὶ ἐπτὰ αἰῶνας τὰ λουτρά ἀπέτελεσαν ἅπασαν τὴν θεραπευτικὴν τῶν Ῥωμαίων.

Ἀφ' ἐτέρου αἱ δημόσιαι ἀντλητήρια μηχαναί, κρηναί, λεκάνας κτλ. ἦσαν ἐν Ῥώμῃ πολυαριθμώταται, ἐκοσμοῦντο δ' ἐν γένει ὑπ' ἀναγλύφων, μαρμαρίνων ἢ ὀρειχαλκίων ἀγαλμάτων παριστῶντων τὸν Ἰεῖον Δία (Jupiter Pluvius), τὸν Αἰγύπτιον θεὸν Κάνοπον ἢ ἀλληγορικὰς μορφάς. Τοιαῦται κρηναὶ ἀνευρέθησαν ἐν Πομπηίᾳ και Ἡρακλείῳ, ἀρχαῖαι δὲ ἀπεικονίσαις δεικνύουσιν, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐγνώριζον τοὺς κατακορύφους πίδακας. Ἐπίσης εἰς τὰ ἐξοχικὰ αὐτῶν μέγαρα, ἐν οἷς οἱ Ῥωμαῖοι ἀνέπτυξαν ἔκτατον πολυτέλειαν, οἱ κηποὶ ἐκοσμοῦντο ὑπὸ κρηνῶν και τεχνητῶν καταρρακτῶν.

Οἱ ναοί, τὰ θεάτρα, τὰ ἔγγυς τῆς αὐτοκρατορικῆς πόλεως ἐγκατεστημένα στρατόπεδα, τὰ ἵπποδρόμια ἦσαν ἐπίσης πεπρωκισμένα δι' ἀφθόνου ὕδατος. Πολυάριθμοι δὲ λεκάνας ἦσαν ἀφιερωμέναι εἰς τὰς ναυμαχίας ἐκείνας, αἵτινες τοσοῦτον ἠχαρίστουν τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἐφεῦρον ἐπίσης τὰς πλείστας τῶν πρακτικῶν διαθέσεων, δι' ὧν καθορθοῦνται ἢ ἀπὸ τῶν ἐφθαρμένων ἐλῶν ἐξυγίανσι τῶν πόλεων. Καὶ ἀρχικῶς μὲν αἱ οἰκιακαὶ ἀκαθαρσίαι και τὰ ὀργανικὰ ὑπολείμματα ἐτίθεντο ἐντὸς δοχείων κενομένων ἐκάστην πρῶταν ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὁποῦθεν τακτικῶς ἀφηροῦντο ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ διωρισμένων ἔργατῶν. Κατόπιν ὅμως τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν κανονισμῶν ἀπγορεύθη, αἱ ὑπόνομοι δ' ὑπῆρξαν ἐκείναι, αἵτινες ἔκτοτε ἐπετέλεσαν τὸ ἔργον τῆς ἐξυγιάσεως τῆς Ῥώμης.

Ἐν δὲ ταῖς Ῥωμαϊκαῖς οἰκίαις ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς Δημοκρατίας κατεσκευάζοντο πάντοτε και ἀποχωρητήρια, τὰ ὅποια συχνάκις ἐπλύνοντο δι' ἀφθόνου ῥέοντος ὕδατος, ἐν δὲ τοῖς ἀνακτόροις ἀπετελοῦντο ἐκ μαρμάρου.

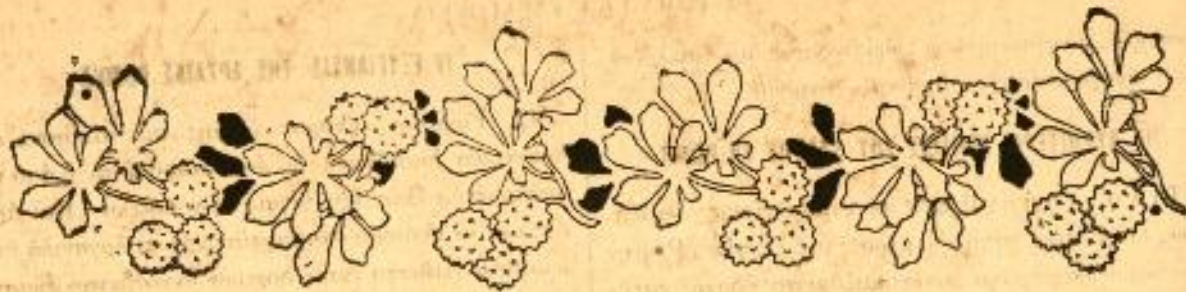
Ἄλλα και δημόσια ἀποχωρητήρια ὑπῆρχον ἐν Ῥώμῃ ἀριθμούμενα εἰς 144 ἐπὶ Διοκλητιανοῦ. Ταῦτα ἐνορκιάζοντο εἰς τοὺς foricarii, οἵτινες ἐλάμβανον χρηματικὸν ποσὸν παρὰ τῶν ποιουμένων χρησιν αὐτῶν.

Ἀνάγεται δὲ εἰς Ταρκίνιον τὸν Πρεσβύτερον ἢ κατασκευῆς τῆς Cloaca maxima, μεγάλης ὑπονόμου σκοπούσης κατ' ἀρχὰς τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ Forum. Περαιτωθεῖσα ὅμως κατόπιν ὑπὸ Ταρκίνιου τοῦ ὕπερηφάνου ἢ ὑπόνομος αὕτη κατέστη ὁ γενικὸς συλλογὸς τῶν ὕδατων τῶν ὑπονόμων τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, ὑφίσταται δ' ἔτι και σήμερα μὴ παύσασα νὰ πληροῖ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν πρὸ 2500 ἐτῶν κατεσκευάσθη.

Ὁ δ' Ἀγρίππας ἐπεξέτεινε τὸ δίκτυον τῶν ὑπονόμων τῆς Ῥώμης τελειοποιήσας συγχρόνως αὐτὸ διὰ τῆς κατασκευῆς ἐπτὰ ὑδατοποθηκῶν, δι' ὧν παρήγοντο ἐν ταῖς ὑπονόμοις ὑδρωθήσεις παρασύρουσαι τὰς ἐφθαρμένας ὕλας εἰς τὸν Τίβεριν.

Γ. Β. ΓΡΑΒΑΡΗΣ





ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΦΡΑΓΚΙΑ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΠΛΑΣΤΟΥ

[Νεοελληνικός μονόλογος]

Ἡ σκηνή κατεστῆ στενήν ὁδὸν ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ συνοικίᾳ τῆς Πλάκας. Ἀπέναντι τοῦ θεατοῦ ἡ πρόσσωψις παλαιᾶς διωρόφου οἰκίας μετὰ μικροῦ ἐξώστου. Πρὸ πολλοῦ καθήλθε τὸ μεσονύκτιον.
Ἡ θύρα τοῦ ἐξώστου ἀνοίγεται καὶ ἐμφανίζεται ἀπ' αὐτοῦ ὁ Χλόυνης, ἀνὴρ μέσης ἡλικίας, μὲ εὐ νυκτικά του.

ΧΛΟΥΝΗΣ

Ὁψ, ζέστη! Σμύνη κουνουπιῶν, στρατεύματα κορέων!
Αὐτὸ εἶναι μαρτύριον, δὲν εἶναι ὕπνος πλέον.
Ἐδῶ τοῦλάχιστον, μαζῆ με τῆς ὁδοῦ τῆ βρώμα,
πνέει ἀέρα δροσερόν, δροσίζεται τὸ σῶμα.
(Παρατηρεῖ τὸν οὐρανόν).

Τί σκόνη ἀπ' ἄστρ' ἀμέτρητα εἰς τὸν οὐρανὸν σπαρμένα!
Λὲς κ' εἶν' ὀλόχρυσά καρφιά εἰς τὸ θόλο του ἔμπηγμένα.
Χρυσάφι, ποῦ ἀπὸ μακρὰ μόν' ὁ πτωχὸς τὸ βλέπει,
ἐνῶ οἱ ἄλλ', οἱ εὐτυχεῖς, τὸ ἔχουν καὶ εἰς τὴν τσέπη.
Φαντάσου πῶς κάθε κουκί αὐτῆς τῆς σκόνης πάλι,
εἶναι μιὰ γῆ χίλιας φοραὶς ἀκόμη περὶ μεγάλη
ἀπὸ τῆ γῆ μας, ποῦ ἔμπροσ εἰς τὸ σπίτι μου ἐδῶ πέρα
εἶναι ἑκατομμύρια φοραὶς μεγαλειτέρα,
καὶ πῶς τὸ σπίτι μου αὐτὸ εἶναι, μπροστά εἰς ἑμένα,
κ' ἐκεῖνο μεγαλειότερο ὅσον ἑκατὸ πρὸς ἕνα,
καὶ πῶς ἐγὼ καὶ σὺ κ' αὐτὸς ὁ παραπέρα ἄλλος
εἵμαστε χίλιας δαδ φοραὶς καθένας περὶ μέγας
ἀπ' τὸ κουνουπι τ' ἄπονο, ἀπ' τῆ σκληρῆ τῆ σκνίπα,
ποῦ μᾶς ῥουφοῦν ἀλύπητα τὸ αἷμα, ὡς προεῖπα.
Ἄλλ' εἶν' αὐτοὶ οἱ θαυμασμοὶ διὰ τοὺς ἀστρονόμους,
ποῦ, βλέποντες τὸν οὐρανὸν, σκοντάπτουν εἰς τοὺς δρόμους.
Διότι τί τὸ ὄφελος καὶ ποῖον τὸ συμφέρον
νὰ μάθωμεν ἡμεῖς ἐδῶ τὴν φύσιν τῶν ἀστέρων;
Ὁραῖα καὶ θαυμάσια βεβαίως, τὸ γνωρίζω
ἀλλὰ ἐγὼ γὰρ ὅλα αὐτὰ πεντάρη δὲν χαρίζω
ἔμπροστά εἰς τῆ γῆ μας τῆ μικρῆ, ποῦ ὅλους πέρα πέρα
μᾶς τρέφει με τὰ σπλάγγνα τῆς, ὅσον τρυφερῆ μητέρα.
Εἶναι τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ, τὸ περὶ ἀγαπητό του,
ἀφοῦ γ' αὐτὴ ἐδυσίασε τὸν ἴδιον τὸν νιό του.
Ἄν ἦταν περὶ καλλίτερα τὰ ἄστρ' αὐτὰ εἰς τῆ φύσι,
γιατὶ δὲν πῆγε ὁ Χριστὸς κ' ἐκεῖ νὰ μαρτυρήσῃ;

Θὰ πῆ λοιπὸν πῶς ἔπλασε εἰς τοῦ οὐρανοῦ τοὺς θόλους
ὁ παντοδύναμος Θεὸς τοὺς κόσμους αὐτοὺς ὅλους
χάριν τῆς γῆς, καὶ ἔκαμεν ὅλον αὐτὸν τὸν κόπον
πρὸς τέρψιν κ' εὐχαρίστησιν τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων.

Ἄλλὰ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐδῶ ἀκόμη διαφέρει.
Δὲν εἶν' ἐξ ἴσου ἐκλεκτὰ ὅλα τῆς γῆς τὰ μέρη.
Ἡ θάλασσα, ἕνα νερὸν ἀπλοῦν, με ποῖον τρόπον
θὰ συγκριθῆ με τὴν ξηρὰν τὸν τόπον τῶν ἀνθρώπων;
Εἶν' ἡ ξηρὰ λοιπὸν τῆς γῆς τὸ πλάσμα τοῦ Ἐπίστου,
ποῦ ἔκαμ' ἐκλεκτότερο ἢ θεία δύναμις τον
καὶ τοῦδωκε τὴν εὐμορφιά καὶ ὅλα τὰ προσόντα
νὰ κατοικοῦν οἱ ἄνθρωποι τὰ λογικά του ὄντα.

Μὰ πάλι, ἀπὸ τὴν ξηρὰν, ἀφοῦ ἀφαιρεθοῦνε
ἡ ἐρημιαὶς καὶ τὰ βουνά, ποῦ δὲν τὰ κατοικοῦνε,
πρέπει νὰ γείνη καὶ ἐδῶ διάκρισις συνάμα,
διότι ὅλ' οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἕνα πρᾶμμα.
Τῆς Αὐστραλίας κ' Ἀφρικῆς ὁ ἄγριος βεβαίως
δὲν εἶν' ἐξ ἴσου ἐκλεκτὸς καθὼς ὁ Εὐρωπαῖος,
καθὼς ὁ Ἀμερικανός. Ὁ περὶ πολιτισμένος
εἶν' ἄνθρωπος περὶ λογικὸς, κ' ἐξέχει ἐπομένως.
Ἴδου λοιπὸν οἱ ἄριστοι τῆς ὑψηλοῦ τόποι!
Ἡ βόρειος Ἀμερικὴ καὶ ὅλη ἡ Εὐρώπη.
Πολιτισμένη λέγεται καὶ ἡ Ἰαπωνία,
μὰ τί τὰ θέλεις, ἀδελφέ; Δὲν εἶν' ἀμφιβολία
πῶς ἕνας κίτρινος λαὸς, μᾶς σπιθαμῆς τὸ σῶμα,
μὴ χριστιανὸς, νεόπλουτος, ποῦ πῆρε χθὲς ἀκόμα
ἀπ' τὴν Εὐρώπη γράμματα, πολιτισμὸν καὶ φῶτα,
Δὲν ἠμπορεῖ νὰ συγκριθῆ με τῶν ἐθνῶν τὰ πρῶτα.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Ἀμερικὴ, καθὼς πᾶς τις τὸ βλέπει,
με τὴν Εὐρώπη νὰ κριθῆ ὡς ἴση δὲν τῆς πρέπει.
Τί εἶναι τάχα καὶ αὐτὴ; δὲν εἶναι ἀποικία
Ἐγγλέζων με πολιτισμὸν, ποῦ πῆρ' ἀπ' τὴν Ἀγγλία;
Ἀγγλία καὶ Ἀμερικὴ ὅλο τὸ ἴδιο κάνει.
μὴ δὲν ἔμιλον ἐγγλέζικα καὶ οἱ Ἀμερικάνοι;
Στάσου νὰ δῆς σιγὰ σιγὰ πῶς ἡ ἀλήθεια βγαίνει.
Ἡ γῆ λοιπὸν ἡ καθ' αὐτὸ κ' ἡ περὶ πολιτισμένη
εἶν' ἡ Εὐρώπη μοναχὰ, χωρὶς ἀμφιβολίαν,
ποῦ ἔχει μέγα παρελθὸν κ' ἀρχαίαν ἱστορίαν.
Καὶ εἶναι μὲν ἐκτάσεως ὀλίγη, μ' ὅλα ταῦτα.
τὸ μέγεθος ἐπιρροὴν δὲν ἔχει εἰς τὰ τοιαῦτα.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐφθάσαμεν ἐδῶ, ἄς δοῦμε τώρα
ποῖα εἶναι ἡ καλλίτερη εἰς τὴν Εὐρώπη χώρα
γιατ' ἡ Εὐρώπη βέβαια δὲν μοιάζει μ' ἕνα πιάτο
ἀπὸ πιλάφι μοναχὸ καὶ ὁμοιο γεμάτο.
Ἄλλὰ κ' ἐδῶ θὰ κρίνωμεν μετ' ἀμεροληψίας.
Πλούτη καὶ σιόλοι καὶ στρατοὶ καὶ τίτλοι εὐγενείας,
δὲν πρέπει τίποτ' ἀπ' αὐτὰ ἐδῶ νὰ μᾶς ἔξιπασῃ
καὶ τὴν δικαίαν κρίσιν μας νὰ μᾶς ἐπηρεάσῃ.
Ἐνας ἀδέκαστος κριτῆς, δικάζει καθὼς πρέπει,
εἰς τὰ πλοῦτη καὶ εἰς τὴν δύναμιν ποτὲ δὲν ἀποβλέπει.

Και τώρα ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.
 Γιὰ τὴν Ἀγγλία ἔξαφνα τί λέγεις κατὰ πρῶτον;
 Μεγάλο ἔθνος ἀληθῶς, μὲ ἀρετὰς μεγάλας,
 ποῦ δὲν τὰς βρίας βέβαια μαζῆ εἰς χώρας ἄλλας
 μὲ πνεῦμα φιλελεύθερον, μὲ βιομηχανίαν,
 ἐμπόριον, διοίκησιν λαμπρὰν καὶ ναυτιλίαν.
 Καὶ ὄλ' αὐτὰ τὰ κυβερνᾷ σωστὴ δικαιοσύνη.
 Μὰ τί τὰ θές; Τῆς ζυγαριᾶς ὁ ἄλλος δῖσκος κλίνει
 ἀκόμη χαμηλότερα ἀπ' τῶν κακῶν τὸ πλήθος.
 Ὀμίχλη ἀδιάκοπη σοῦ κάθεται ἔς τὸ στήθος,
 ἡ ὑγρασία σὲ τρυπᾷ καὶ αἰωνίως βρέχει.
 Ἦλιο ἐκεῖ καὶ χρώματα ὁ οὐρανὸς δὲν ἔχει.
 Ἐγώϊσμος ἀπέραντος καὶ μέχρις ἀσπλαγχίας
 διὰ τοὺς ἄλλους. Ἀρπαγὴ τῆς ἰδιοκτησίας
 ξένων ἔθνῶν. Ὁ φθόνος της εἶναι σωστό της στήγμα.
 Ὅρα καὶ Κύπρον καὶ Τρανσβάλ, ἂν θέλῃς διὰ δείγμα.
 Καὶ μία γλῶσσα δανεικὴ μὲ ἄει καὶ ἔα τόσα,
 ποῦ λάριγγας νὰ λέγεται τῆς πρέπει κ' ὄχι γλῶσσα.

Και τώρα ἄς πηδήσωμεν καὶ εἰς τὴν Σουηδίαν,
 Στὴν Νορβηγίαν τὴν ψυχρὰν καὶ κάτω ἔς τὴν Δανίαν,
 ἔς τὰς Κάτω Χώρας, ὡς τὰς λέν, καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν,
 ἔς τὴν Ἰσπανίαν ἔπειτα καὶ ἔς τὴν Πορτογαλίαν.
 Καλὰ καὶ ἅγια ὄλ' αὐτὰ, νὰ ζοῦν ἔς τῆς γῆς τὴ σφαῖρα
 γιὰ τὸ δικό τους ὄφελος καὶ ὄχι παραπέρα.
 Τίποτε ὑψηλότερον, ποῦ νὰ σὲ συναρπάσῃ,
 τίποτε τὸ παγκόσμιον, ποῦ νὰ σ' ἐνθουσιάσῃ.

Ἡ δὲ Ρωσσία μὲ μισοῦ πολιτισμοῦ τὰ ῥάκη,
 ἔθνος Σκυθῶν, μηδενιστὰι καὶ κνοῦτο καὶ κοζάκοι,
 ἄς πάη νὰ κουρεύεται!

Ἄ! νὰ κ' ἡ Γερμανία
 Γραλάκια καὶ ξανθὰ μαλλιά, καὶ μπύρες ἀφθονία.
 Ἡ Γερμανία μὲ μαρὰ, μὲ τὴν μεγάλην φήμην,
 μὲ ἱστορίαν ἔνδοξον καὶ εὐρείαν ἐπιστήμην.
 Ἐν κράτος στρατιωτικὸν μ' ἕνα σπαθὶ μεγάλο...
 Μὰ παραπέρα ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο.
 Ἐνας ὀγκώδης κολοσσὸς τῆς Ῥόδου μὲ κοντάρι,
 ντυμένος στρατιωτικὰ, δίχως μορφιά καὶ χάρι,
 μὲ ἕνα στόμα ἀνοικτὸ, ποῦ ὄλο ζητᾷ νὰ φάῃ,
 καὶ μία γλῶσσα μπερδευτὴ, Θεὸς νὰ σὲ φυλάῃ!

Και τώρα μεταβαίνομεν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἥτις
 μὲ τὴν μεγάλην καὶ τραγὴ τὴν ἐπανάστασί της
 ἐκήρυξε ἰσότητα παντοῦ κ' ἐλευθερίαν.
 Αὐτὴ εἶναι ἔθνος ἐκλεκτὸν, χωρὶς ἀμφιβολίαν.
 Μὲ γούστο δύνατὸ πολὺ τὴν ἔπλασεν ὁ Πλάστης,
 καὶ μὲ τοὺς φιλοσόφους της καὶ μὲ τοὺς ποιητὰς της
 ἠλέκτρισε κ' ἐμάγευσε. Μὰ τί τὰ θέλεις! ὅταν
 τὴν ἐξετάσῃς περὶ σιμὰ, μοιάζει κομπῆν κοκόταν
 μὲ κομπλιμέντα, μὲ λιλὰ, μὲ φιλαρέσκους τάσεις,
 χωρὶς ἀρχὰς κοινωνικὰς καὶ οἰκογενείας βάσεις.
 Φαμφαρονίαις ὄσαις θές καὶ λόγων μέγα πλήθος,
 ἀλλὰ κουκούτσι ἀπὸ μαρὰ, σεμνότητα καὶ ἡθος.

Καθ' ὅσον τώρα ἀφορᾷ τὴν Αὐστροουγγαρίαν,
 ἔς αὐτὴν δὲν πρέπει προσοχὴν νὰ δώσωμεν κάμμίαν.
 Μιὰ κολοκύθα γεμιστὴ ἀπὸ λαοὺς παντοίους,
 χωρὶς κοινὸν ἰδανικὸν, ἐγώϊστὰς καὶ κρούους...
 Ἄς τὴν νὰ πάη ἔστὸ καλὸ.

Ἡ Ῥουμανία πάλι,
 ὅπου φουσκώνει ἴσως ἄσκι, γιὰ νὰ φανῆ μεγάλη,
 κ' ὡς κράτος στρατιωτικὸν γυρεύει νὰ περάσῃ,
 ποῦ χθές ἀκόμ' ἀπὸ τ' αὐγὸ κατώρθωσε νὰ σκάσῃ,
 ἕνας λαὸς σαλατικὸς, χωρὶς φιλολογίαν
 οὐτ' ἐπιστήμην, βάρβαρος, μὲ ποιήσιν κάμμίαν,
 ποῦ δ,τι ξέρει, ἀπὸ μᾶς κ' αὐτὸ τὸ ἔχει μάθει...
 Παράλαβε καὶ ριζέ τον κ' αὐτὸν εἰς τὸ καλάθι.

Νὰ κ' ἡ Τουρκία παρακεῖ καὶ νὰ κ' ἡ Βουλγαρία...
 Κράτα τὴ μύτη σου σφικτὰ καὶ τράβα ἄμπρὸς μὲ βία.

Σερβία, Μαυροβούνιον, ἡ μὲν βασιλοκτόνος
 τὸ δὲ μὲ τὰ καλπᾶκια του καὶ ἡδὴ μεσαιῶνος.
 Λαοὶ καλοὶ κ' ἀγαπητοὶ, δὲν θέλω νὰ πῶ ψεῦμα,
 ἀλλ' ἀπολίτιστοι σχεδὸν κ' οἱ δρό καὶ δίχως πνεῦμα.

Ἐρχεται τώρα ἡ σειρὰ τῆς Ἰταλίας, ἥτις
 κατέκτησε τὴν γῆν, ἀλλὰ... μὲ μόνον τὸ σπαθὶ της.
 Ἄ! τί ὠραῖος οὐρανὸς, τί κλίμα, τί μουσεῖα,
 ζωγραφικὴ καὶ μουσικὴ καὶ ποιήσεις γλυκεῖα!
 Γλῶσσα γλυκεῖα, ποῦ τραγουδεῖ ἔτι αὐτὴ καὶ ἔστὴ ψυχὴ μας.
 καὶ πρόοδος σημαντικὴ εἰς πλοῦτον κ' ἐπιστήμας.
 Μὰ νὰ σοῦ πῶ τὸ κρῖμά μου, μὲ ὄλ' αὐτὰ τὰ δῶρα,
 ἂν καὶ πολὺ τὴν συμπαθῶ ἐγὼ αὐτὴ τὴ χώρα,
 μάλιστα μὲ τῆς εὐμορφαις γυναικῆς της ἐκείναις,
 ποῦ φαίνονται ὡς ἄγγελοι καὶ ψάλλον ὡς σειρήνες,
 μέσα ἔς αὐταῖς ταῖς χάραις της εὐρίσκεις ἐνωμένο
 κατὶ πολὺ θεατρικὸ καὶ προσπεποιημένο.
 Κ' ἔπειτα δίπλα ἔστὰ καλὰ εὐρίσκεις καὶ Μαφίαν.
 κοντὰ ἔστους γαριβαλδινούς καὶ κιβδηλοποιῖαν.
 Ἐλα σὺ τώρα, ὦ Ἑλλάς, μὲς ἔστους λαοὺς τοὺς ἄλλους,
 μητέρα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ Βηθλεὲμ τοῦ κάλλους,
 ἐστία ἀνεξάντλητος ἀκτίνων φωτοβόλων
 καὶ γῆ ποῦ ἐμαρτύρησες διὰ τὸν κόσμον ὄλον,
 ποῦ τοῦ ὄωκες τὸ αἷμά σου, τὸ γάλα σου μὲ πόνον
 κ' ἐπῆρες ἐγκατάλειπιν κ' ἀχαριστίαν μόνον.
 Τὴν γλῶσσάν σου, γλῶσσαν θεῶν, ποῦ αἰωνία μενεῖ,
 τὴν κατακλέπτουν ἀναιδῶς καὶ σήμερον οἱ ξένοι,
 καθὼς σοῦ ἐκλεπταν καὶ χθές τὰ γάλαματ' ἀσυστόλως.
 Ἄν δακτυλίδι ὀλόχρυσο εἶναι ὁ κόσμος ὄλος,
 ποῦ τὸ φορεῖ ὁ Ὑψιστος ἔστὰ θεῖα δακτυλά του.
 εἶν' ἡ Ἑλλάς ἔστὴ μέση του ἡ δραμαντιοπειρὰ του.
 Κ' αὐτὰ ἀκόμη, ἀδελφε, τὰ ἐλατιώματά της
 εἶναι κ' αὐτὰ ποιητικὰ καὶ χάριτος ὑπάτης.
 Οἱ ζωοκλόποι, οἱ λησταί, οἱ ἐπικηρυχθέντες
 ἢ μὴ, εἶν' ὠραιότεροι καὶ περὶτερο λεβένταις
 ἀπ' τοὺς τοιοῦτους τῶν λοιπῶν ἔθνῶν τοὺς νῦν καὶ τέως.
 Τὸ κλέπτουν τὸ Δημόσιον κ' οἱ Ἕλληνες βεβαίως,

ἀλλὰ τὸ κλέπτουν μὲ κομψὴ ἀφέλεια καὶ χάρι,
ὄσῳ τὸ πουλάκι τὸ μικρὸ, ποῦ κλέφτει τὸ σιτάρι.

Καὶ πάλιν ἢ κλοπὴ αὐτὴ εἶν' ἐν' ἀθῶο εἶδος:
Δὲν κλέπτουν τὰ δημόσια πρὸς βλάβην τῆς πατρίδος,
μὰ γὰρ νὰ μὴ τ' ἀρπάζουνε οἱ δανεισταὶ τοῦ κράτους
μ' ἐκεῖνα τὰ αἰώνια τοκομεριδιὰ τους.

Ἄλλως τε τὸ Δημόσιον, γὰρ σκέψου ὀρθῶς κρίνων,
δὲν εἶναι κτήμα γενικὸν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων;
Κουτὸς εἶν' ὁ ὑπάλληλος κ' ὁ βουλευτὴς ἐκεῖνος,
ποῦ δὲν φροντίζει καὶ αὐτὸς γὰρ τὸ δίκουτου σκῆνος.
Δικαίως δὲ θὰ τὸν εἰπῆς ἀπλοῖκόν ἐρίφη,
διότι τίς, μέλι κρατῶν, τὰ δάκτυλα δὲν γλύφει;
Ἀμφιβολία δὲν χωρεῖ λοιπὸν ἐδῶ καθόλου
πῶς ἢ μὲν γῆ τὸ ἄριστον κτίσμα τοῦ κόσμου ὅλου,
ἢ δὲ Ἑλλάς εἶναι τῆς γῆς ἢ καλλιτέρα χώρα,
καὶ ὅτι ὁ ἑλληνικὸς, καὶ πρότερον καὶ τώρα,
εἶναι ὁ ἄριστος λαὸς ποῦ τὸν ἀέρα πνέει.
Καί... πᾶς μὴ Ἑλληὴν βάρβαρος, ὡς εἶπαν κ' οἱ ἀρχαῖοι.

Ἄλλ' ἐννοεῖται πῶς κ' ἐδῶ θὰ γίνοντι διακρίσεις.

Ἀκόμη καὶ μικρὸ παιδί, ἐὰν τὸ ἐρωτήσης
ποῖα πόλις ἢ καλλίτερη εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι,
θὰ σ' ἀπαντήσῃ παρενθὺς κ' ἀμέσως: Αἰ Ἀθῆναι.

Ἀθῆναι, τὸ δαιμόνιον πτολίεθρον, ἢ πόλις
ποῦ εἶν' ἢ ἄκρα κορυφὴ τῆς οἰκουμένης ὅλης,
τὸ θεῖον ἐγκαλλώπισμα, ἢ δόξα τῆς ἀρχαίας
Ἑλλάδος κ' ἢ περικαλλῆς πρωτεύουσα τῆς νέας.
Ἄλλ' αἰ Ἀθῆναι σύγκεινται ἐκ διαφορῶν τόπων,
συννοικῶν, οἰκοδομῶν καὶ δρόμων καὶ ἀνθρώπων.
Πρέπει λοιπὸν νὰ εὐρωμεν τίς ἐξ αὐτῶν ὁ μᾶλλον
περίδοξος, ἀρχαῖκος, ὑπέρτερος τῶν ἄλλων.

Καὶ ποῖος δύναται ποτὲ ν' ἀμφισβητήσῃ ὅτι
ἐξ ὅλων τῶν συννοικῶν τῶν Ἀθηναίων ἢ πρώτη,
ποῦ ἔχει τὰ καλλίτερα προσόντα καὶ τὰ μόνα,
εἶναι ἢ πλησιέστερη σ' τὸν θεῖον Παρθενῶνα;
Ἄν βγάλης τ' ἀναφιώτικα, χωρὶς κάμψαν ἀξία,
καλύβια ἐτοιμόρροπα, ἢ μόνη συννοικία,
ἢ ὄντως ἀθηναϊκὴ καὶ ἢ ἀρχαιότερα,
εἶναι ἢ Πλάκα. Μάλιστα.. Αὐτὴ ἢ ἐδῶ πέρα.
Μὲν οἱ Πλακῶται εἰς αὐτὴν τὴν ἱερὰν γῆν ὅλην
ἐκπροσωποῦμεν καθ' αὐτὸ τῆς Ἀθηναίων τὴν πόλιν.
Ἐπὶ τὸν βράχον τὸν σεπτὸν, σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ χώμα,
ζῆ ἢ ψυχὴ τῶν Ἀθηναίων τῶν παλαιῶν ἀκόμα.
Ἡ Πλάκα μὲν τ' ἀρχαία τῆς, ἢ Πλάκα τέλος εἶναι
ὁ Ὀλυμπος τῆς ὅλης γῆς, τῶν Ἀθηναίων Ἀθῆναι.

Καὶ ἔχει μὲν πολλὰς ὁδοὺς ἢ Πλάκα καὶ οἰκίας,
ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ μετ' εὐσυνειδησίας
νὰ τὰς συγκρίνῃ μὲ αὐτὸν τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος
δεσπόζει ὅλων τῶν λοιπῶν, εὐάερος καὶ λείος.
Δρόμος ἀρχαῖος, ὅπου χθὲς εὐρέθησαν ἀκόμα
σπουδαῖαι ἀρχαιότητες σ' τὸ ἱερόν του χώμα.
Τὸ μόνο του ἐλάττωμα εἶν' ὅτι κατοικήθη
ὅλ' ἀπὸ σπίτια φράγκικα καὶ ἀπὸ ξένα ἤθη,
καὶ πλεον ἄλλο δὲν ἀκοῦς τριγύρω, εἰμὴ μόνον
γερμανικὰ καὶ γαλλικὰ ὑπὸ τὸν Παρθενῶνα,

καὶ βλέπεις ἑλληνόπουλα μὲ φράγκων ρεδιγκότας
ἐθίμων, γλώσσης καὶ ἠθῶν πατριῶν ἐξομότας.
Ἄ! πάει πλέον! Δέχομαι νὰ μὲ εἰποῦν καὶ βλάκα,
ἂν δὲν ἐφφράγκεψε κ' αὐτὴ τῶν Ἀθηναίων ἢ Πλάκα.

Τρία μονάχα ἔμειναν γνήσια σπίτια: ἦτοι
αὐτὰ τὰ δύο πλαγιὰ καὶ τὸ δικό μου σπίτι.
Μόνα αὐτὰ ἐνίκησαν τὴ φράγκικη σειρήνα
καὶ δι' αὐτὸ ἐξέχουσιν εἰς ὅλη τὴν Ἀθήνα.
Ἄλλ' εἰς τὸ μὲν ἀριστερῶ ποῦ βλέπετε ἐδῶ πέρα,
Εἰσπράκτωρ δήμου κατοικεῖ, ποῦ βρέθηκε μὴ μέρη
καταχραστῆς ἐνὸς χονδροῦ ποσοῦ, γὰρ τὸ ὅποιον
δὲν ξέρω πῶς διέφυγε τὸ κακουργοδικεῖον.
Ἐνας ἀχρεῖος, ποῦ ὅποτε τὸν βλέπω ἀντικρῦ μου
μοῦ φαίνεται ὡς νὰ μασσᾷ τὰ χρήματα τοῦ δήμου,
Εἰς δὲ τὸ ἄλλο δεξιῶ, μὲ τὸ ἀνθοδοχεῖον,
κάθεται οἰκογένεια ἠθῶν ἐλευθερίων,
καὶ μὴ ῥωτᾷς τί γίνεται κεῖ μέσα, σούρτα φέρτα,
χοροὶ καὶ χαρτοπαίγνιο, τραγούδια καὶ κονσέρτα.
Ὅχι λοιπὸν πῶς θὰ τὸ πῶ ἀπλῶς πρὸς ἔπαινό μου,
ἀλλ' εἶναι ἢ ἀλήθεια, ὅτι αὐτοῦ τοῦ δρόμου
οἰκία ἢ καλλίτερη σ' τὴν συννοικίαν ὅλην,
ποῦ εἶναι, ὅπως εἶπαμεν, ἢ πρώτη εἰς τὴν πόλιν,
εἶν' ἢ δική μου. Ναι, πτωχὴ, ἀλλὰ τιμιωτάτη.
Εἶν' ἢ γυναῖκά μου γλωσσοῦ καὶ ὀκνηρὰ κατὰ τι,
δὲν εἶναι ὅμως καὶ κακὴ καθόλου κατὰ βάνος.
Τὸν δὲ υἱόν μου, δυστυχῶς, κατέχει μὲν τὸ πάθος
τοῦ νὰ περνᾷ ταῖς ὥραις του εἰς τὰ ζυθοπωλεῖα,
εἰς τὸ μυλλιάρδο, σ' τοὺς χοροὺς καὶ σ' τὴν ἐργολαβία,
ἀλλ' εἶναι νέος μ' ἀρετᾶς. Αἰ δαὸ μου κόραις πάλιν
ἔχουσιν ὁμοιότητα παραπολύ μεγάλην
μὲ τὴν μητέρα τῶν, ροπήν πρὸς τοὺς συρμούς τοὺς νέους
καὶ ὀνέρεύονται γαμβροὺς πλουσίους καὶ ὠραίους.

Μόνος ἐγὼ ὁ δυστυχῆς, μόνος ἐγὼ τὸ ξέρω
τί ἀπ' τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων ὑποφέρω.

Ἐνῶ, καθὼς ἀπέδειξα, κ' ἄς μείνῃ μεταξὺ μας,
εἰμὲ ὁ καλλίτερος ἐγὼ σ' τὴν πόλιν τὴ δική μας,
ποῦ εἶναι ἢ καλλίτερη τῆς ὑψηλίου, ἦτις
εἶναι ὁ ἐκλεκτότερος τοῦ οὐρανοῦ πλανήτης.
Ἄρα λοιπὸν μπορῶ νὰ πῶ (κ' ὁ θέλων ἄς γελάσῃ),
πῶς εἶμαι ὁ καλλίτερος ἐγὼ σ' τὴν ὅλην πλάσι.

Ἄλλ' εἶν' ὁ κόσμος θέατρον ἀδικιῶν μυριῶν,
Ἐγὼ, πτωχὸς ὑπάλληλος δραχμῶν διακοσίων,
ἀλλὰ μὲ νοῦν σ' τὴν κεφαλὴ καὶ μ' αἴσθημα σ' τὰ στήθη,
λιγάκι μοναχὰ ἐὰν ἢ τύχη μ' ἐβοήθει,
ὅστε νὰ μὴ μ' ἀπασχολοῦν αἱ μέριμναι τῆς τσέπης,
θὰ ἔκαμνα θναυμάσιαις δουλείαις ἐγὼ ποῦ βλέπεις.
Νᾶμουν ἐγὼ πρωθυπουργὸς γὰρ μίαν ἐβδομάδα,
καὶ θὰ βλεπετε κυβερνησὶν ὡς πρέπει σ' τὴν Ἑλλάδα,
πῶς θὰ ἐκλοῦσεν ἢ Βουλὴ καὶ θὰ παυεν ἢ χάρις,
πῶς θὰ μπαινέ σ' τὸν μπάγκο του ὁ κάθε κατεργάρης.

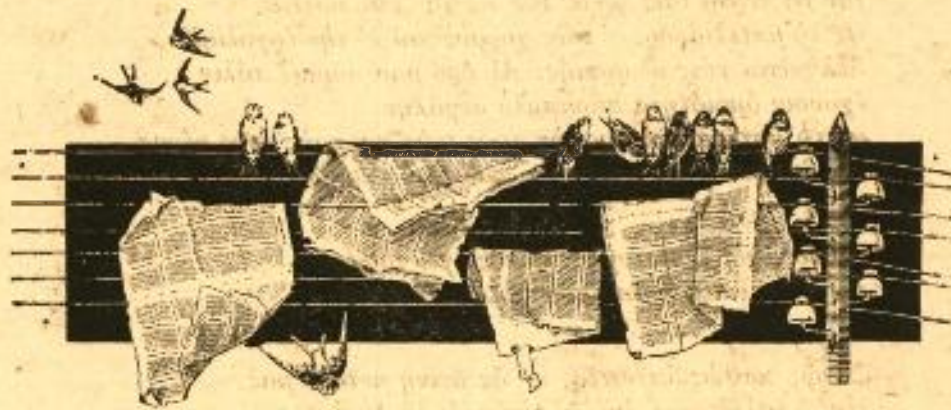
Ἄν μ' ἔδιδεν ἔξ Ὑπουργοῦς ὁ Βασιλεὺς ἀκόμη
 μὲ τὸ δικό μου τὸ μυαλό καὶ τὴ ἴδική μου γνώμη
 καὶ μ' ἔλεγε:—Κυβέρνησε καθὼς ἐστὶν θελήσης
 καὶ θά σοῦ δώσω τῆς Βουλῆς πέντ' ἔξη διαλύσης—
 τότε θά ἴδῃς διοίκησιν καὶ τότε θά κνιτάξῃς
 τί θά εἴπῃ συναίσθησις καθήκοντος καὶ τάξις.
 —Ποῦς εἶσαι;—Φίλος βουλευτῆς.—Καὶ τί ζητεῖς;—Ρουσφέτια.
 —Γκρεμίσου γρήγορ' ἀπ' ἐδῶ καὶ δὲν περνοῦν ποιοῦ τέτοια.

Ἄλλ' ὁμῶς, φεῦ! δὲν γίνεται ἴς τὸ κόσμον ὅ,τι πρέπει.
 Κρούβει τὴν ἱκανότητα ἢ ἀδειανή ἢ τσέπη,
 Καὶ δι' αὐτὸ πρὸς τὸ παρὸν κάμνῃ δὲν ἔχω ἐλπίδα.
 Ἦλθαν τὰ πράγματα στραβά ἴς ἐμὲ καὶ ἴς τὴν πατρίδα,
 καὶ διὰ τοῦτο ἢ Ἑλλάς μαραίνεται καὶ λαόνει...
 Πάω λοιπὸν νὰ κοιμηθῶ, διότι ξημερώνει.

(Εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν καὶ κλείει τὴν θύραν).

Ἰούλιος 1907

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΦΡΑΓΚΙΑΣ



Διακόσια τριάκοντα περίπου ἔτη πρὶν ἢ ὁ Πόπλιος Βιργίλιος (*) Μάρων (70—19 π. Χ.) μεταφέρει τὴν βουκολικὴν ἢ ποιμενικὴν ποίησιν εἰς τὴν Αἰώνιαν Πόλιν καὶ ἀδελφὴν τοῦ Τιβέρεως καὶ θυγατέρα τοῦ Ρωμύλου Ρώμην, εἶχεν ἐπινοηθῆ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ Ἰέρωνος τοῦ Β' καὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἀκμάσαντος Θεοκρίτου τοῦ Συρακοσίου (280 π. Χ. περίπου). Λέγω γενικώτερον «εἶχεν ἐπινοηθῆ» ἀντὶ τοῦ «εἶχε τελειοποιηθῆ», διότι ἔχον ταύτης εὐρίσκομεν καὶ παρὰ τοῖς ἀσάταις, παρ' οἷς ἢ ὑπὸ μορφὴν διηγήσεως, ὡς ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Ρούθ, ἢ ὡς δράμα, εἰδυλλιακοῦ χαρακτήρος, ὡς ἡ Σακουντάλα τοῦ Καλλιδάσα, ἦτο. Καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλήσι δὲ κατ' ἀρχάς, ὡς παρὰ Στρηγόρω, ἦτο ὑπὸ μορφὴν ἔπους, μετὰ λυρικών στοιχείων μεμειγμένου. Κατ' ὀλίγον ἢ βουκολικὴ ποίησις ἔλαβε χαρακτηριστὴρα ποιμενικοῦ δράματος (pastorale) καὶ ἔπειτα, διαδοθεῖσα εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς πεπολιτισμένας χώρας, προσέλαβε χαρακτηριστὴρα ἀηδοῦς καὶ ἐπιτετηθευμένης αἰσθηματικότητος, ἀνεγεννήθη δὲ μόλις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἰη' αἰῶνος, ὅτε παρήχθησαν δύο θαυματουργήματα, ἡ «Λουίζα» τοῦ Φῶς καὶ ὁ «Ἐρμάνος καὶ Δωροθέα» τοῦ Γκαῖτε. Κατὰ τὸν μεσαίωνα εἰς τὴν βουκολικὴν ποίησιν ἠυδοκίμησεν ὁ Βοκάκιος. Τὸ θελκτικὸν τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἔχει τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀρχὴν εἰς τὰ τῶν ποιμένων ἄσματα. Πιθανὸν τὰ βουκολικὰ μέλη τοῦ ἔξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας περιφήμου λυρικοῦ Στρησιχόρου (610—550 π. Χ.) νὰ ἦσαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀδωνίδος, τοῦ παιδός, οὗ Ἀφροδίτη καὶ Περσεφόνη ἠράσθησαν, ἀλλ' ὤφειλον νὰ ὤσιν εἶδη λυρικά, ἀνευ μεγάλης πρὸς τὰ εἰδυλλιακοῦ ὁμοιότητος.

Ὁ Θεοκρίτος εἶναι ὁ πραγματικὸς ἐπινοητὴς τοῦ εἴδους τούτου. Οἱ σικελοὶ ποιμένες παρέσχον αὐτῷ τὰς ὑποθέσεις, ἃς ἐπραγματεύθη, καὶ τοὺς τύπους, ὡς ἢ τὴν τέχνην αὐτοῦ προσήρμοσεν εἰς τοῦ λόγου τὸ εἶδος, οὕτως ἐγένετο δημιουργός. Ἄλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι ἢ Σικελία δὲν εἶναι ἢ μόνη χώρα, ἐνθα οἱ ποιμέ-

(*) Τὸν λόγον, δι' ὃν γράφω «Βιργίλιος» ἐκτίθημι ἐν μέσει IV, τῷ de Horatio Virgillii Imitatore, τῆς ἐμῆς ἐπιδημογραφικῆς διατριβῆς «Studia Horatiana», ἢν μετ' οὐ πολὺ ὁμοσιεύσω.

Δ^{ος} Ν. ΛΙΒΑΔΑ

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΚΑΙ ΒΙΡΓΙΛΙΟΥ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

νες τῆ συνοδεία μουσικῶν ἀγροτικῶν ὀργάνων ἐψαλλον. Ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τῇ μεσημβριανῇ καὶ ἐν διαφόροις τῆς Ἑλλάδος καὶ Μικρᾶς Ἀσίας μέρεσιν ἢ τοῦ κλίματος ἠδύτης ἐξ ἴσου πρὸς τὴν Σικελίαν εὐχάριστον τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν καθίστη, ἥτις καὶ ἐν ταύταις κατάλληλος ἦτο πρὸς ἐπινοήσιν αὐθορμήτου μουσικῆς καὶ ποιήσεως.

Οὕτως ἐν τῇ Ἰλιάδι ἢ τοῦ Ἀχιλλέως ἀσπίς εἰκονίζει ποιμένας παίζοντας τὴν σύριγγα. Ἡ σύριγγς λοιπόν, ἥτις ἦτο μουσικὸν ὄργανον συγκεκλιμένον ἐξ ἑπτὰ καλάμων ἀνίσων καὶ διὰ κηροῦ συγκεκολλημένων (*) οὕτως, ὥστε ἄνω μὲν νὰ ὤσιν εἰς εὐθείαν γραμμὴν, λοξῶς δὲ νὰ κατέρχωνται καὶ ἥτις ὕστερον ἐτελειοποιήθη, πλείονας προσέλαβε καλάμους καὶ ἐξηκολούθησεν οὕσα καὶ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις, ὡς καὶ νῦν πολλαχοῦ παρ' ἡμῖν, τὸ προσφιλὲς τῶν ποιμένων μουσικὸν ὄργανον, θὰ ἦν ἐφεύρεσις τοῦ θεοῦ τῶν δρυμῶν καὶ ποιμένων Πανός, καὶ κατὰ συνέπειαν, καταγωγῆς ἀρκαδικῆς.

Οἱ σχολιασταὶ τοῦ Θεοκρίτου καὶ Βιργιλίου λόγον ποιοῦνται περὶ ἀρχηγόνου ποιμενικῆς ἐν Λακωνίᾳ ποιήσεως. Ἐνταῦθα, λέγουσιν, ὅτι συνηθροίζοντο—ἐπειδὴ ἐν τοῖς μεθορίοις Λακωνικῆς καὶ Ἀρκαδικῆς ἦτο ἢ πόλις Καρύκι, ἔχουσα περίφημον τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῶν Νυμφῶν ναόν, παρ' ᾧ καὶ Λάκαινοι κόραι κατ' ἔτος ἐχόρευον ἰδιαιτέρους τινας χορούς, καὶ αἵτινες διὰ τὴν χάριν καὶ κομψότητά των ἐφημίζοντο, αὐτῶν δὲ παραστάσεις ἀντικατέστησαν ἐπὶ Περιλλέου τοὺς κίονας τοῦ Ἐρεχθείου τῆς ἀθηναϊκῆς Ἀκροπόλεως—οἱ ποιμένες, ἵνα ψάλλωσιν ὕμνους πρὸς τιμὴν τῆς Καρυάτιδος Ἀρτέμιδος, καὶ τὸ αὐτὸ ἔθιμον ἀποδίδεται καὶ τῇ Σικελίᾳ, διότι καὶ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἢ Δωρικὴ τῶν Λακωνῶν Ἀρτεμις ἐτιμᾶτο δι' ἰδίων ἐορτῶν ἐν τε Τυνδαρίδι καὶ ἐν Συρακούσαις· κατ' ἄλλους οἱ ὕμνοι οὗτοι ἐψάλλοντο πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Πανός ἢ ἄλλων θεοτήτων προσφιλῶν εἰς τοὺς ποιμένας.

Ἄλλὰ τὰ πανηγυρικὰ ταῦτα ἄσματα συνεχέοντο πρὸς τὰ καθαρῶς ποιμενικὰ καὶ εἰς τίνα χώραν ἀκριβῶς ἢ γένεσις τῆς αὐτομάτου ταύτης ποιήσεως ἀνήκει

(*) Βιργ. Βουκολ. II, 36.

είναι αδύνατον να όρισθῆ. "Ο,τι είναι βέβαιον, ὁ καὶ μᾶλλον ἐνδιαφέρον, είναι, ὅτι ὁ Θεόκριτος εὔρεν ἐν τῇ γεννητεύρῃ ἢ ἐν τῇ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ γῆ, τῇ Σικελίᾳ, τῇ πλουσίᾳ εἰς ποίμνιαι, τῇ πολυμάχῳ Σικελίᾳ κατὰ Πίνδαρον, μέγα πλῆθος ποιημάτων καὶ ποιημάτων σκηνῶν, ὅποθεν ἠδύνατο ν' ἀντλήσῃ τὰ στοιχεῖα τῶν «Εἰδυλλίων» του.

Ἐξῆσεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ποιμένων, ἐθαύμασε μετ' αὐτῶν τὰ γελόντα τοπία τῶν μυροβόλων τῆς Μεσογείου κήπων, τῶν νήσων, παρέστη εἰς τὰς ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεις αὐτῶν καὶ ἐσημείωσε τὰς διηγῆσεις, τὰ ἔσματα καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν προχείρους καὶ πρωτογενεῖς ποιήσεις. Συνδυάζων τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ ἀναμνήσεις πρὸς τὴν λεπτὴν τῶν χρόνων του ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀβρὰν φιλοκλίαν καὶ βαθύ, οὕτως εἰπεῖν, τάλανον, κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ μετὰ πολλῆς τέχνης ποίησιν ζώσαν, ἀπλοϊκὴν, διαπνεομένην ὑπὸ ἀρωμάτων τῆς ἐξοχῆς καὶ αἰσθημάτων εὐγενῶν, ἀληθῶν καὶ ἀπλῶν. Οὐ μόνον ἐξωγράφησε τὰς σκηνὰς τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς ἐν τῇ πραγματικότητι αὐτῶν, ἔψαλε τοὺς ἔρωτας τῶν ποιμένων καὶ τὰς παρὰ αὐτοὺς ἐξιστόρησεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα του προσέλαβον ἐκ τῶν ἔσμάτων τούτων διαφόρους τύπους, ἐκ συνηθείας καθιερωμένους, στροφᾶς συμμετρικᾶς, χωριζομένους ἐνίοτε δι' ἐπιπέδου, μικρὰς στροφᾶς ἐπεπλασσοῦσας, ἀκολουθοῦσας ὄρους τινὰς.

Διὰ ταῦτα καὶ τὰς ἀπείρους τοῦ Θεόκριτου ἀρετὰς δὲν εἶχεν ἀδικον ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' τῆς Γαλλίας νὰ θαυμάζῃ καὶ ἀγαπᾷ αὐτόν, ὁ Κοϊντιλιανός νὰ εἴπῃ «ὁ Θεόκριτος εἶναι θαυμασιὸς εἰς τὸ εἶδος του, ἄλλως δὲ ἡ ἀγροτικὴ αὐτοῦ μουσικὴ φοβεῖται οὐ μόνον τὸ λογιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν» καὶ ὁ Alexis Pierron νὰ πλέξῃ λαμπρὸν στέφανόν τῷ Συρακουσῆς βοσκολικῷ καὶ νὰ γράψῃ ἐν τῇ «Histoire de la Litterature Grecque» «ἐν εἰδυλλίῳ τοῦ Θεόκριτου, τὸ ἤμιστον ὄρατον, εἶναι προτιμότερον ὄλου τοῦ Καλλιμάχου καὶ ὄλου τοῦ Ἀπολλωνίου».

Ἐν θελήσῃ τις νὰ μνημονεύσῃ τὰ ὄρατα Θεόκριτεια χωρῖα, ἐλάχιστα θὰ παραλείψῃ ἐξ ὄλου τοῦ ἔργου τοῦ "Ελληνοσ βοσκολικοῦ· ἐκ τοῦ ἀνηθῶνος, λοιπόν, τούτου ἅς ὁσφρανθῶσιν οἱ ἀναγνώσται τὰ εἰκῆ κοπέντα ταῦτα ρόδα.

Ἄδῃ τὸ ψιθυρίσμα καὶ ἂ πίτυς αἰπόλε τήνα ἂ ποτὶ ταῖς παγαῖσι μελίσδεσαι, ἄδῃ δὲ καὶ τῷ συρισθῶς..... [εἰδυλλ. I, 1—3]

Δέλφις ἐμ' ἀνάσσει· ἐγὼ δ' ἐπὶ Δέλφιδι δάφναν αἶθω· χάς αὔτα λάκον μέγαν ἐκφυρὸς ἔσει, κῆξαινας ἄφθη, κοῦδὲ ὀποδὸν εἶδομεσ αὐτὰς, οὕτω τοι καὶ Δέλφις ἐνὶ φλογὶ σάρκ' ἀμαθύνου. [II 23 κ. ε]

Ἄβρομεύσα μέλισσα καὶ ἐς τεδὸν ἄντρον ἰκοίμαν τὸν κισσὸν διαδύς καὶ τὰν πτέρην, ἂ τυ πυκάσσει. [III, 18 κ. ε] Εἶπ' ἄγε μ' ὦ Κορυδαῖον, τὸ γερόντιον ἦρ' ἔτι μύλλει

τήναν τὰν κυάνοφρον ἐρωτίδα, τὰς ποκ' ἐκνίσθη; [IV, 58] Οὐχ ἐρῶσ' τῆναι· τοῦτε δρῦες, ἄδε κύλειος, ἄδε καλὸν βομβεῦντι ποτὶ σμάνεσαι μέλισσαι· ἐνδ' ὕδατος ψυχρῷ κράναι· δύο· καὶ δ' ἐπὶ δένδρεϊ ὀρνιθῆσ λαλαγεῦντι· καὶ ἂ σκιά οὐδὲν ὀμοία τᾶ παρὰ τίν· βάλλει δὲ καὶ ἂ πίτυς ὑπόθε κώνας. [V, 45] Καὶ φεύγει φιλέοντα καὶ οὐ φιλέοντα διώκει (ἢ Γαλάτεια) [VI, 17]

Σιμυλίδα, πᾶ δὴ τὴ μέσαμεριον πόδας ἔλκει, ἀνίκα δὴ καὶ σαῦρος ἐν αἰμασιαῖσι καθεῦδει, οὐδ' ἐπιτυμβίδιαι κορυδαλλίδες ἠλαιόντι..... [VII, 21]

Παντᾶ ἔαρ, παντᾶ δὲ νομοί, παντᾶ δὲ γάλακτος οὐθῆτα πιδῶσιν, καὶ τὰ νέα τρέφεται, ἐνθα καλὰ Ναιὶς ἐπινίσσεται· αἱ δ' ἄν ἀφέρπη, χῶ τὰς βῶς βόσκων καὶ βόες αὐότεραι [VIII, 44]

Τέτιξ μὲν τέτιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ, ἱρακῆσ δ' ἱραξίν, ἐμῖν δ' ἂ μοῖσα καὶ φδᾶ. [IX, 31]

Τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ Πλούτος, ἀλλὰ καὶ ὦ ῥφρόντιστος Ἔρως, μὴ δὴ μέγα μυθεῦ [X, 19]

Ἄλευκά Γαλάτεια, τί τὸν φιλέοντ' ἀποβάλλη; Λευκότερα πακτᾶς ποτιδεῖν, ἀπαλωτέρα ἀρνός, μὸσχα γαυροτέρα, σφηλωτέρα ὀμφακὸς ὀμᾶς..... [XI, 19]

Ἥλυθες, ὦ φίλε κοῦρε; τρίτη σύν νυκτὶ καὶ ἦοι ἠλυθες; οἱ δὲ ποθεύντες ἐν ἡματι γηράσκουσιν.

Ἔοσον ἔαρ χειμῶνος, ὅσον μῆλον βραβίλοιο ἦδιον, ὅσον δις σφετέρης λασιωτέρῃ ἀρνός, ὅσον παρθενικῇ προφέρει τριγᾶμοιο γυναικός, ὅσον ἔλαφροτέρῃ μόνου νεβρός, ὅσον ἀηδὼν συμπάντων λιγυφώνος ἀοιδότατῃ πετηνῶν τόσον ἐμ' εὐφρηνας σὺ φανείς, σκιερὴν δ' ὑπὸ φηγόν ἠελίου φρύγοντος ὀδοιπόρος ἐδραμεν ὡς τις [XII, 1—10]. K. T. T.

Μέγας ἀριθμὸς τῶν ποιημάτων τούτων ἀπεικονίζει τοὺς ἀγῶνας, εἰς οὓς συνείθιζον νὰ ἐπιδίδωνται οἱ βοσκολοί—ποιμένες τῆς Σικελίας καὶ ὧν ἡ συνῆθεια παντελῶς δὲν ἐχάθη. Πολλάκις βλέπομεν τοὺς ἀντιπάλους τούτους νὰ προκλήσιν ἀλλήλους κατὰ τυχαίαν τινὰ συνάντησιν καὶ ν' ἀγωνίζωνται διὰ χρεματικόν τι ποσόν, ὅπερ ὡς ἔπαθλον ἀπονέμει αὐτοῖς ὁ ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγείναι κριτῆς. Τὰ πράγματα παρήρχοντο οὕτως ἐν τῇ πραγματικότητι καὶ, προσέτι, ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς περιεργὸν τινὰ, ἀλλὰ καὶ ἀπίθανον παράδοσιν, οἱ ποιμένες ἠγωνίζοντο διὰ τοῦ πλαγιαῦλου καὶ τοῦ ἔσματος καὶ διὰ τὸν ἄρτον, δι' οὐ ἔτρεφοντο, ὡς μαρτυροῦσιν ὁ Πρόβος καὶ Σέρβιος ἐν τῇ εἰς τὰ σχολία τῶν «Βοσκολικῶν» τοῦ Βιργιλίου εἰσαγωγῇ.

Ἄλλο πλεονέκτημα εἶναι ὅτι ὁ Θεόκριτος εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ἰδιαιτέρην διάλεκτον, τὴν Δωρικὴν, δι' ἣν αἱ Συρακούσαι του ἦσαν ὑπερήφανοι· ἐν τοῖς στ. 91—94 τοῦ ιε' εἰδυλλίου «Συρακούσαι ἢ Ἀδωνιάζουσαι» λέγεται:

Κορινθιαὶ εἰμὲς ἄνωθεν, ὡς καὶ ὁ Βελλεροφῶν Πελοποννασιεὺς λαλεῖμεσ· Δωριόθεν δ' ἔξεισι, δοκῶ, τίς Δωριέσι,

δ. ἡλ. αεῖμεθα Κορινθηικῆς καταγωγῆς, ὡς καὶ ὁ Βε-

λλεροφῶν (ὁ υἱὸς Γλαύκου, τοῦ τῆς Κορίνθου βασιλέως, τοῦ Σισύφου ἐγγονοσ καὶ τῆς Χιμαιράς φονεῦς) λαλοῦμεν ὡς ἐν Πελοποννήσῳ· ἐπιτρέπεται δὲ τοῖς Δωριεῦσι, νομίζω, νὰ λαλώσιν τὴν Δωρικὴν».

Ἡ διάλεκτος αὐτῆ, τραγεῖα καὶ τερπνὴ συγγρόνωσ, δημοτικὴ καὶ μουσικὴ εἶναι κατάλληλος τόσον διὰ τὰ λυρικὰ ποιήματα τοῦ ἐκ Σάρδεων Ἑλληνοσ Λυρικοῦ Ἀλμᾶνος (620 π. Χ.), ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἀσογενειακοὺς μῖμοις τοῦ Συρακουσίου κωμικοῦ Σώπρονος (480 π. Χ. περίπου).

Τοιαῦτα δὲν ἠδύνατο νὰ ὦσιν τὰ «Βοσκολικὰ» τοῦ Βιργιλίου. Συμβαίνει εἰς τὸν Θεόκριτον ἐν τῇ βοσκολικῇ ποιήσῃ ὅ,τι καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον ἐν τῇ ἐπικῇ. Ὁ Θεόκριτος δίδει τὸν γραμματικόν τύπον εἰς τὰ φυσικὰ ποιήματα. Ὁ Βιργίλιος μιμεῖται τὸν Θεόκριτον, παρ' οὐ καὶ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν λαμβάνει.

Διὰ τοῦτο ὅσον τάλανον καὶ ἀν ἀναπτύσσει, ὅσον πρωτοτυπίαν καὶ ἀν κατορθῶνῃ νὰ ἐπιδεικνύῃ κατὰ τὴν τῶν «Βοσκολικῶν» αὐτοῦ σύνθεσιν, εὐρίσκειται εἰς θέσιν κατωτέραν τῆς τοῦ Θεοκρίτου καὶ μόνον, δυνάμει τῆς τέχνης, ἐὰν μὴ τῆς μεγαλοφυΐας, θὰ παραγάγῃ, συνεχίζων τὸ πρότυπον ὑπόδειγμά του, ἔργον ἄξιον τοῦ ὀνόματος, ὅπερ «κατόπιν θ' ἀποθανκτίσῃσιν τὰ Ἐρωρικὰ καὶ ἡ «Αἰνεϊὰς».

Εὐρίσκειται εἰς θέσιν κατωτέραν τῆς τοῦ Θεοκρίτου Βιργίλιος, διότι δὲν δανεῖζεται μόνον τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν καὶ τὴν ὑπόθεσιν παρὰ τοῦ Ἑλληνοσ βοσκολικοῦ, ἀλλὰ καὶ, ὡς λέγει ὁ Ribbeck—Σακελλαρόπουλος, καὶ «τὴν σκηνογραφίαν καὶ τὰ πρόσωπα, τὸν τόνον καὶ τὸν χρωματισμόν, τὰς ἐννοίας καὶ τὰς εἰκόνας, τὸ ὄφασ καὶ τὴν στιχοσργίαν· ἀλλ' ἡ ἀντιγραφὴ ἔγενεν ὑπὸ ποιητοῦ, ὅστις εἶχεν ἀριστοτεχνικὴν τὴν χεῖρα καὶ ἐξαισίσως λεπτὴν τὴν ἀντίληψιν».

Ἰδόμεν εἰς τί ἠκολούθησε τὸν Θεόκριτον, εἰς ὃν δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ τοὺς μαθητὰς του Βίωνα καὶ Μόσχον, οὓς ἐν τισὶ λεπτομερεῖαισ ὁ Βιργίλιος ἐμιμήθη, καὶ τίνι τρόπῳ μετεποίησε τὰ πρότυπα αὐτοῦ.

Τὸ κύριον θέμα πάντων τῶν «Εἰδυλλίων» εἶναι μιμερὶ ἐρωτικῆ σκηνῆς μεμειγμένη πρὸς ἐρωτικὰ ἔσματα, ὧν δρῶντα πρόσωπα οἱ Σικελοὶ ποιμένες. Τὰ πρόσωπα, ἕτινα ὁ Θεόκριτος παρουσιάζει, εἰσὶν οἱ ἀληθεῖς ποιμένες, οἱ πραγματικῶς ὀρεῖται, οἵτινες πολλάκις εἶναι καὶ παράλιοι, διατηροῦντες παρ' αὐτῶ τὸν χαρακτήρα, τὴν φυσιογνωμίαν, τὰς ἀσχολίαισ καὶ τὴν διάλεκτον αὐτῶν ἀναλλοίωτα· εἶναι ποιμένες ζῶντες ἐν τῷ μέσῳ τῆς φύσεωσ, πλήρεις ἀπλότητοσ, ἀγροικίασ καὶ ζωηρότητοσ, ἔχοντες γλῶσσαν ἀπλήν μὲν, ἀλλὰ ζωηρὰν καὶ μετὰ θερμότητοσ καὶ δυνάμειωσ καὶ δικαιοῦματῃ καὶ αἰσθηματῃ εἰλημμένησ

ἐκ τοῦ φυσικοῦ, οὐχὶ δὲ ψυχρὰ καὶ ἐπίπλαστα, ὡσ παρὰ τοῖσ νεωτέροισ βοσκολικοῖσ. Δὲν ἀποκόπτει καὶ δὲν μετριάζει, ἢ ὅ,τι μόνον ἀπαιτοῦσιν οἱ γραμματικκοὶ ὄροι, καὶ τὸ ὅτι κατορθῶναι νὰ παράγῃ ἔργον ἐξωτερικῆσ ἀπλότητοσ τοῦτο εἶναι ἡ μεγαλειτέρα του ἀξία.

Ὁ Βιργίλιος δὲν ἠθέλησε νὰ περιγράψῃ τοὺσ ποιμένες τῆσ γενεθλίου· τὸ αἶτιον εἶναι φανερόν· οἱ ποιμένες τῆσ πατρίδοσ τοῦ ρωμαίου βοσκολικοῦ ἦσαν πολὺ ἀγροῖκοι ἀναμφιβόλωσ καὶ αἱ συνῆθειαι, ὡσ καὶ ἡ διάλεκτοσ αὐτῶν, θὰ προσέκρουον εἰς τὴν καλαισθησίαν τῶν συγγρόνων τοῦ ποιητοῦ τῶν «Βοσκολικῶν». Ἡ καταφρόνησισ ἦτο μεγάλη διὰ τοὺσ δούλουσ αὐτοῦσ, τοὺσ ἐργάτασ τῆσ ἐξοχῆσ, οἵτινεσ ἐξωρίζοντο πόλλακισ εἰς τοὺσ ἀγροὺσ ἢ ἐκ δυσμενεῖασ πρὸς τοὺσ κυριοὺσ τῶν ἢ πρὸς σωφρονισμόν.

Ὁ Τίτυροσ, εἶναι ἀληθὲσ, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν «Βοσκολικῶν» εἶναι ρωμαῖοσ δούλοσ, ἐπιφορτισμένος κατὰ τὰ ρωμαικὰ ἔθιμα νὰ διευθῆνῃ τὸ κτήμα τοῦ κυρίου του, ἀπελευθεροσ ὅμωσ κατὰ τοὺσ ρωμαίκοὺσ νόμουσ, ὅταν ἠδυνῆθη ν' αὐξήσῃ τὰσ προσόδουσ αὐτοῦ ἀρκοῦντωσ.

Ἐν τούτοισ, γενικῶσ, οἱ τοῦ Βιργιλίου ποιμένες εἶναι οἱ αὐτοὶ πρὸς τοὺσ τοῦ Θεοκρίτου μετὰ τῶν ἑλληνοκῶν αὐτῶν ὀνομάτων, ἀλλ' ἐστερημένοι τῆσ ἀκριβοὺσ περιγραφικότητοσ καὶ τοῦ ὀρισμένουσ χαρακτηροσ, ἕτινα παρὰ τῷ Ἑλληνὶ ποιητῇ διακρίνοσιν τοὺσ μὲν τῶν δὲ.

Δὲν βλέπομεν πλέον νὰ ζῶσιν πραγματικῶσ ἐν τοῖσ «βοσκολικοῖσ» τοῦ Λατίνου οἱ ποιμένες, οἱ κίπιοι, οἱ βοσκολοὶ οὗτοι· δὲν ἔχουσι δορὰσ διὰ κλίην καὶ δι' ἐνδύματα, δὲν εὐρίσκοντα ἐν τῇ αὐτῇ οἰκειότητι πρὸς τὰ ζῦα αὐτῶν, ὡσ παρὰ τῷ Ἑλληνὶ κί αἰγίεσ καὶ κί ἀγελάδεσ τῶν δὲν ἔχουσιν ὀνόματα· [ἰδοῦ τὰ ὀνόματα, ἕτινα ὁ Βιργίλιος ἐδανείσατο παρὰ τοῦ Θεοκρίτου: 1) Ἀλιπίπη, ἐὰν τὸ χωρίον εἰδυλλ. V, 132, ὅπου εὐρίσκειται, δὲν εἶναι νόθον. 2) Ἀμαρυλλίς, ἐκ τοῦ ἀμάρα=αὐλάξ πρὸς ποτισμόν τῶν ἀγρῶν, 3) Ἀμύντασ ἐκ τοῦ ἀμύνω, 4) Κορυδαῖον, ἐκ τοῦ κορυδαλλὸσ κατὰ Σέρβιον, 5) Δαμοῖτασ, 6) Γαλάτεια ἐκ τοῦ γάλακτοσ, 7) Λυκίδιασ, ἐκ τοῦ λύκη=φῶσ, 8) Μενέλαοσ, ἐκ τοῦ μένοσ-ἀλκή, 9) Τίτυροσ, τράγοσ ἢ πρόβατον ἐν Λακωνίᾳ· οἱ Τίτυροι ἦσαν ὄπαδοὶ τοῦ Βάκχου κατ' ἄλλουσ μὲν αὐτοὶ οἱ Σάτυροι κατ' ἄλλουσ δὲ διάφοροι ἐκείνων. — Τὰ ἄλλα ἑλληνικὰ ὀνόματα, ἕτινα μετεχειρίσθη ὁ Βιργίλιος, ὡσ καὶ ἐκεῖνα ἕτινα παρὰ τοῦ Θεοκρίτου ἐδανείσθη, ἔχουσιν ἐτυμολογίαν ὑπενημιζούσαν τὴν ἐξοχὴν καὶ τὰσ ἐργασίας αὐτῆσ π. γ. Ἀλεξίσ, ἐκ τοῦ ἄλεξισ=βοήθεια, Ἀλφρεσίβοιοσ=ὁ ἀποφέρων βόασ πολὺφεργοσ, ὁ ποιμνίων τοῦσ βόασ, Χρόμισ ἐκ τοῦ χρόμοσ=κρότοσ, Μελίβοιοσ ἐκ τοῦ μέλει-βοῦσ] δὲν θωπεύουσιν αὐτὰσ, ἔνα μετὰ-

σχωσι και κύται της χαρᾶς του θριάμβου των και δὲν ἀπευθύνουσιν αὐταῖς ἀποστροφὰς τραχείας. Τὰ τοῦ Θεοκρίτου «ἔλα ἐδῶ, Κισσαίθη, καὶ σὺ ἄλμυξέ την. Ἔ! σεῖς αἴγες, μὴ σκιρτᾶτε, μὴπως ἐρεθίσθητε τὸν τράγον» καὶ

Ψίτ, Κυμαίθη· πρὸν τὸν λόφον· τί λοιπόν, δὲν μὲ ἀκούεις; Μὰ τὸν Πᾶνα θέλω ἔλθαι, κακὸν τέλος νὰ σοῦ δώσω, ἀπ' ἐδῶ, ἐάν δὲν φύγῃς· πάλιν στρέφει εἰς τὰ ὀπίσω! ὦ! τὴν κλίτσα μου ἂν εἶχα πῶς κακά θὰ σ' ἐκτυποῦσα!

(ειδύλλ. VI, 46—49),

ποτέ δὲν θὰ ἔγραφεν ὁ Βιργίλιος, διότι παρ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἰλακρύνεται καὶ ἐξευγενίζεται, ὡς :

Σταθῆτε, πρόβατα, μὴ προχωρήσῃτε πλέον καθόλου, διότι ἡ ὕχη εἶναι καὶ ἀπιστος κέπισφαλής...

(Βουκολ. III, 96)

καὶ

Τίττω ἀποδίωξον τὰς αἴγας τὰς βοσκούσας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.

(Βουκολ. III, 96).

Ὁ Βιργίλιος ἐξαφνίζει πᾶν τραχὺ καὶ βίαιον, οἱ δ' ἀστεῖσμοί τῶν ποιμένων αὐτοῦ εἶναι ἥττον τραχεῖς καὶ ἀπομεμακρυσμένοι τῆς τραχύτητος ἐκείνης τῆς διαλέκτου, ἐφ' ἣ ἐναθρόνυνται συνήθως οἱ τοῦ Θεοκρίτου ἐν ἐνὶ μόνῳ τοῦ γ' βουκολικοῦ τοῦ λατίνου χωρίῳ εἶναι αἰσχυρὰ ἢ ἰδέα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἐξηυγενισμένη ἐκφράζεται πλαγίως καὶ μετ' ἀποσιωπήσεως. Αὐτὸ τὸ πάθος παρὰ τῷ Βιργιλίῳ εἶναι γλυκύτερον καὶ μελαγχολικότερον οὐδεὶς τῶν τοῦ Βιργιλίου θὰ ἔλεγε (τὸ παρὰ Θεοκρίτῳ (III, 9)) «ἀπάγξασθαί με ποιησεῖς» εἰς τὴν ἄπιστον Ἀμκρυλλίδα. Εἶναι ἀλλοῖος. Ἐξοχώτατοι εἶναι τοῦ ἡ' βουκολικοῦ οἱ στίχοι 37—41.

Εἰς τοὺς κήπους μας σὲ εἶδον, ὅτι ἀκόμ' ἦσο μικρά, μετὰ τῆς μητρὸς σου μῆλα νὰ συλλέγῃς δροσερά· σὰς ὠδήγουν ἐγὼ κ' ἤμην μόλις δώδεκα ἐτῶν, καὶ νὰ φθάνω ἠδυνάμην τοὺς τῶν δένδρων κάτω κλάωνος. Ὡς σὲ εἶδον, πῶς ἐχάθη! Σὲ ἠγάτησα ἐμμαιῶς.

Οἱ στίχοι ὅμως οὗτοι ἐλήφθησαν σχεδὸν κατὰ λέξιν ἐκ τοῦ «Κύκλωπος» τοῦ Θεοκρίτου στ. 23 κ.έ., προσθέσαντες τὸν χαριέστατον ἐκεῖνον τῆς ἡλικίας τοῦ παιδίου καθορισμὸν, ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ὕψος τῶν προτύπων ὡς πρὸς τὴν ἐν τέλει ἐξομολόγησιν τοῦ ἐραστοῦ.

Ὁ ποιμὴν τοῦ ρωμαίου ποιητοῦ ἀποχαιρίζει τὰ δάση καὶ μετ' ἑλαφρᾶς μελαγχολίας προστίθῃσι :

Χαίρετε δρυμοί, ἀπὸ αἰθερογεῖτονος, ὦ φίλη μου, βουνοῦ θὰ κρημνισθῶ εἰς τὰ κύματα καὶ κατὰ κεφαλῆς· τὸ ὕστατον τοῦ θνήσκοντος δέχθητι τοῦτο δῶρον.

(Βουκολ. VIII, 60 κ.έ.)

Ἡ ἰδέα αὕτη πιθανῶς ἐκ τοῦ Θεοκρίτου (XXIII, 20) ἐλήφθη «δῶρά τοι ἤλθον λούσθια ταῦτα φέρων, τὸν ἕμὸν βρόχον».

Τὸ β' βουκολικόν, οὗ ὑπόθεσις ὁ ἔρωσ ἐκεῖνος τοῦ ἀτυχοῦς Κορύδωνος, δεικνύει θαυμασίως τὴν ἐν τοῖς «βουκολικοῖς» ἐξευγένειαν τῶν ποιμένων τῶν αἰδύλλων. Ὁ δύσερος Κορύδων μόνον ἔχει παρηγορίαν, τὸ νὰ πορευθῆται καθ' ἐκάστην εἰς τὰ πυκνὰ τῶν φηγῶν φυλλώματα καὶ θρηνηδῶς νὰ ᾄδῃ, διηγούμενος πρὸς τὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση τὸν πόνον του.

Ἴδου ἡ μετάφρασις τοῦ βουκολικοῦ αὐτοῦ·

— «Διὰ τὸν ὠραιότατον Ἀλεξιν ὁ ποιμὴν Κορύδων ἐκάειτο, διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ κυρίου των Ἰόλλα ἀγαπώμενον, καὶ ἦτο ἀπηλπισμένος· μόνον ἤρχετο συνεχῶς μεταξὺ τῶν πυκνῶν καὶ σκιερὰς κορυφᾶς ἐχουσῶν φηγῶν καὶ ἐκεῖ μόνος καὶ ἀνωφελῶς ἐσκόρπιζεν εἰς τὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση τ' ἀσυνάρτητα ταῦτα : Ἄσκληρὲ Ἀλεξί, διὰ τί δὲν φροντίζεις καθόλου διὰ τὰ ἄσχημά μου; διὰ τί καθόλου δὲν μὲ λυπεῖσαι; μὲ ἀναγκάζεις νὰ ἀποθάνω. Τώρα καὶ τὰ ζῆα ζητοῦσι σκιά; καὶ δροσερὰ μέρη, τώρα καὶ τὰς πρασινὰς σαύρας κρύπτουσιν οἱ ἀκκνήθωνες, καὶ ἡ Θεοτυλις διὰ τοὺς κατακόπους ἐκ τοῦ σφοδροῦ καύματος θεριστὰς σκοροδα καὶ ἔρπυλον καὶ βοτάνας ὀσμυρὰς συνθλά. Ἄλλα, ἐν φ' τὰ ἔγνη σου κατασκοπεύω, ὑπὸ τὸν φλογερὸν ἡλιον ἀντηγοῦσιν οἱ δένδρωνες τὰς φωνὰς τῶν βραγχοφῶνων τετίγων καὶ τὸ ἄσμα μου. Δὲν θὰ ἦτο ἄρα γε προτιμότερον νὰ ὑποφέρω τὴν θλιβερὰν ὀργὴν τῆς Ἀμκρυλλίδος καὶ τὴν ὑπερήφανον κατακρήνησίν της; Δὲν θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ κλαίω διὰ τὸν Μενάλκην, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἦναι μελάγχρους, σὺ δὲ λευκός; ὦ ὠραῖε παῖ, πολὺ νὰ μὴ πιστεύης εἰς τὸ χρῶμα· φεύγει· τὰ λευκὰ κρᾶνα πίπτουσι καὶ μένουσι κατὰ γῆς, τὰ μελάνη μυρτιδία συνάγονται. Μὲ καταφρονεῖς, ὦ Ἀλεξί, καὶ δὲν ἐνδιαφέρεσαι νὰ μάθῃς ποῖος εἶμαι. πόσον πλούσιος εἰς βοσκήματα, πῶς τὸ χεινόμενον γάλα μου πλημμυρεῖ; χίλιαι ἀμνάδες μου εἰς τὰ βουνὰ τῆς Σικελίας πλανῶνται καὶ πρόσφατον γάλα οὔτε μὲ τὴν ζέστην οὔτε μὲ τοὺς πάγους μοῦ λείπει. Ἄδω ὡς συνείθιζε νὰ ᾄδῃ ὁ Διραχῆος Ἀμφίων εἰς τὸν Ἀκταῖον Ἀράκνυθον. Οὔτε εἶμαι καὶ πόσον ἄσχημος! Εἶδον προχθὲς τὴν εἰκόνα μου παρὰ τὴν ὕχθην ἐν ὠρᾷ γαλήνης καὶ, ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι ἀπατηλὸν κάτοπτρον ἢ θάλασσα, δὲν θὰ ἐφοβούμην νὰ βάλω κριτὴν σὲ τὸν ἴδιον μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ ὠραίου Δάφνιδος. Ὡς νὰ ἤθελες μόνον νὰ κατοικήῃς μετ' ἐμοῦ τοὺς εὐτελεῖς ἀγρούς καὶ τὰς χαμηλὰς καλύβας καὶ νὰ τρυπᾷς διὰ τῶν βελῶν σου ἐλάφους καὶ τὰ ἐρίφια εἰς θαλερὸν ἰδίσκον νὰ συνάγῃς! Εἰς τοὺς δρυμούς μετ' ἐμοῦ θὰ μιμῆσαι τὸν Πᾶνα κατὰ τὸ ἄσμα. Πρῶτος ὁ Πᾶν μας ἐπενόησε τὴν διὰ κηροῦ σύνδεσιν πολλῶν καλάμων, ὁ Πᾶν φροντίζει διὰ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς κυρίους των. Δὲν θὰ μετανοήσῃς, ὅτι ἔτριψες εἰς τὸν κάλαμον τὸ χειλάκι σου· ἵνα

γνωρίζῃ αὐτά. τί δὲν θὰ ἔκαμνεν ὁ Ἀμύντας; ἔχω σύριγγα ἐξ ἑπτὰ συμπαγεῖσαν ἀνίσων καλάμων· ταῦτην ὁ Δαμοῖτας μοὶ ἐχάρισέ ποτε καὶ ἀποθνήσκων μοὶ εἶπε ἄσέ τώρα δεύτερον κύριον αὐτῇ ἐδῶ νὰ ἔχῃ» καὶ ὁ ἡλίθιος Ἀμύντας μ' ἐφθόνησεν. Ἐκτὸς αὐτῆς δύο τρυφεροὶ αἰγαγοὶ, τοὺς ὁποίους εὗρον εἰς ὄχι ἀσφαλῆ δι' ἐμὲ κοιλάδα, καὶ ὧν τὰ δέρματα ἀκόμη καὶ τώρα εἶναι ἐρραντισμένα μὲ τὸ πρῶτον λευκὸν χρῶμα, δύο καθ' ἡμέραν ἀμνάδας μαστοῦς ἐκτίνουσιν· αὐτοὺς διὰ σέ φυλάττω. Πρὸ πολλοῦ ἤλθεν ἡ Θεοτυλις καὶ μὲ παρακαλεῖ νὰ λάβῃ αὐτὴ αὐτοὺς· θὰ τὸ ἐπιτύχη, ἀφοῦ σὺ καταφρονῆς τὰ δῶρά μου. Εὐμορφε παῖ μου, πρόσελθε· ἰδοῦ, φέρουσιν αἱ Νύμφαι διὰ σέ καλάθους πλήρεις κρίνων, διὰ σέ ἡ λευκαυγῆς Ναιάς, ὠγρὰ ἴα καὶ μήκωνος κορυφᾶς κόψασα. μὲ νάρκισσον καὶ ἄνθος εὐόσμου ἀνήθου συνδέει καὶ μὲ κασίαν καὶ ἄλλας εὐχαρίστους βοτάνας. συμπλέκουσα πολυτρόπως, καλλωπίζει τὰ ἄβρα μυρτιδία καὶ τὰ κροκωτὰ χρυσάνθεμα. Ἐγὼ αὐτὸς θὰ συλλέξω μῆλα ἐκ τοῦ τρυφεροῦ χνοῦ των ὑπέλευκα καὶ κάρυα, τὰ ὁποῖα ἡ Ἀμαρυλλίς μου ἠγάπα· θὰ προσθέσω κηρόχρα κορόμηλα, καὶ δὲν θὰ περιφρονῆθῃ καὶ ἡ ὑπόρα αὐτῆ· καὶ σὰς, ὦ δάφνη, θὰ κόψω, καὶ σέ, ὦ συγγενεστάτη ταῖς δάφναις μυσίνη, διότι, τοιοτοτρόπως συνθεσιμενά, τὰς γλυκεῖας σὰς μειγνύετε εὐωδίας.

Ἀγροῖκος εἶσαι, Κορύδων, δὲν φροντίζει διὰ τὰ δῶρά σου ὁ Ἀλεξίς, οὔτε, καὶ ἂν μὲ δῶρα πρὸς αὐτὸν διαγωνίζησαι, θὰ ὑποχωρήσῃ ὁ Ἰόλλας. Ἄλλοιμόνον μου! τί ἐσκέφθην δι' ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! Εἰς τάνθη τὸν Νότον ὁ ἄθλιος, εἰς τὰς διαυγεῖς πηγὰς κάπρους ἐνέβαλον. Τίνα φεύγεις, ἄχ! ὦ ἄφρον; Τοὺς δρυμούς καὶ θεοὶ καὶ ὁ Δαρδάνιος Πάρης κατώκησεν. Ἡ Παλλάς ἄς κατοικήῃ μόνη τὰς ἀκροπόλεις, τὰς ὑπ' αὐτῆς κτισθείσας· εἰς ἡμᾶς ὑπὲρ πάντα ἄς ἀρέσασαι τὰ δάση. Ἡ γοργωπὴ λέαινα τὸν λύκον διώκει, ὁ λύκος αὐτὸς αἴγα, θαλερὸν κύτισον δὲ ἡ λαμυρὰ διώκει αἶζ· σέ, ὦ Ἀλεξί, ὁ Κορύδων· ἐκαστον ἢ ἐπιθμία του σύρει. Παρατήρησον· τὰ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ἐσητημένα ἄροτρα ἐπαναφέρουσιν οἶκαδε οἱ μύσχοι καὶ ὁ ἥλιος καταπίπτων, τὰς αὐξανούσας διπλασιάζει σκιάς· ἀλλ' ἐμὲ καίει ὁ ἔρωσ· μέτρον καὶ δύσις ὑπάρχει διὰ τὸν ἔρωτα; Ἄχ! Κορύδων, Κορύδων, τίς ἀφροσύνης κατέλαβέ σε; Ἡμικλάδευτος σοὶ μένει ἢ ἐπὶ τῆς πτελέας πολύφυλλος ἄμπελός σου. Διατί σὺ ἕν συμπλέκῃς μᾶλλον διὰ λύγων καὶ μαλακοῦ σχοίνου τι ἐκ τῶν χρησίμων διὰ τὸν βίον σου; θὰ εὕρῃς ἄλλον Ἀλεξίν, ἀφοῦ οὗτος δὲν σὲ θέλει».

Ταῦτα ὁ Βιργίλιος τίθησιν εἰς τὸ στόμα τοῦ Κορύδωνος, ὡς ὁ Θεόκριτος (ειδύλλ. XI, 76) :

Ἐψησεὶς Γαλάτειαν ἴσως καλλίον' ἄλλαν

εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Κύκλωπος.

Οἱ ποιμένες τοῦ Βιργιλίου ἐρῶνται, εἰσὶν ἠνευρόπολοι καὶ μᾶλλον τεθλιμμένοι ἢ ἐξημμένοι· ὁ μέγας ποιητὴς καὶ φίλος τοῦ Βιργιλίου καὶ ὕμνηθης ὑπ' αὐτοῦ Κορνήλιος Γάλλος δύναται ἄνευ ταπεινώσεως νὰ λάβῃ θέσιν μεταξὺ αὐτῶν, ὅπως ἐκφράσῃ τὴν ἀπελπισίαν του· εἶναι ἄστοι κατὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν διάλεκτον, ἔστω καὶ ἂν ἔχῃσι τὴν ποιμενικὴν ράβδον καὶ βοσκῶσι ποιμνια. Ὁ Θεόκριτος δὲν θ' ἀνεγνώριζε πλέον τοὺς ποιμένας του, τόσον λεπτυνθέντας, καὶ ἐξιδανικευθέντας, εἶναι ὅμως πραγματικῶς Σικελιοί, ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς των ἐπικαλεῖται τὴν Συρακουσίαν μουσαν καὶ ἐπειδὴ πολλάκις τοποθετεῖ αὐτοὺς ἐν Σικελίᾳ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι τινὲς αὐτῶν εἶναι Ἑλληνας καὶ ἰδίως Ἀρκάδες ἢ, μᾶλλον, οὐδεμίαν πραγματικῆς χώρας· ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς φαντασίας τοῦ Βιργιλίου, ὅστις τίθησιν αὐτοὺς ὅπου ἀπαιτεῖ ἡ ἰδέα του.

Πρέπει νὰ ἐκπλαγῶμεν ἐπειδὴ αἱ σκηναὶ παρ' αὐτῷ δὲν ἔχουσιν τὴν ἀκρίβειαν καὶ λεπτότητα, ἣν ἐν τοῖς «Εἰδύλλοις» τοῦ Συρακουσίου θαυμάζομεν : Αἱ καλλιγραφμοὶ ἀπόψεις ἑλλείπουσι μόνον ὅταν περιγράφῃ τὸ κτήμα του· ἀλλ' ὅμως ὁποῖα θαυμάσια σκιαγραφία παρουσιάζονται καθ' ἐκάστην στιγμήν ὑπὸ τὴν γραφίδα του καὶ ὁποῖος ἔρωσ ἀληθῆς τῆς φύσεως μαντεύεται ἐκ πολλῶν πράξεων καὶ ὑπαινιγμῶν ἐκ τῶν ἐλευστικοτάτων!

Τί ὀρθότερον καὶ ὠραιότερον τῶν ἐπιθέτων, ἥτινα χρησθεῖς εἰς τὰ ἄνθη, τ' ἀναφερόμενα ἐν τοῖς «Βουκολικοῖς»; Καὶ εἶναι τῶν ὀντι πολυάριθμα, ἀφοῦ ἀριθμεῖ πεντήκοντα ἐξ διαφόρα εἶδη, ὧν πολλὰ πεντάκις ἢ ἑξάκις ἀναφέρει. Ἄς προστεθῇ ὅτι ταῦτα δὲν ἐπιφραίνονται ὡς ἀληθῆ καλλωπίσματα καὶ λεπτομέρεια ἄσχετοι πρὸς τὴν περιγραφὴν, ἀλλ' εἶναι στενωὶς συνδεδεμένα πρὸς τὰς πράξεις καὶ τὰς χειρονομίας τῶν προσώπων· οὐδὲν τούτων εἶναι πάρεργον· ὁ ποιητὴς γνωρίζει πάντα ταῦτα, κατέθλιψεν αὐτὰ βελδίτων ἢ συνέλεξεν ἐκ τῶν λειμώνων καὶ τῶν λόφων τῆς ἰδίας χώρας. Ὡς πρὸς τοῦτο οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν καινοτομίαν.

Ὁ Βιργίλιος ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς ἀγροῖς, οὐς ἠγάπησε καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του, εἶχε διάνοικον, πρὸς ἣν οὐδὲν ἄλλο εἶδος ἄσματος ἠδύνατο νὰ ἦναι μᾶλλον συγγενὲς καὶ εὐάρεστον, ὡς λέγει ὁ Ribbeck, ἢ τὸ ποιμενικόν. Ὅπως ἐν Σικελίᾳ οὕτω καὶ ἐν τῇ ἄνω Ἱταλίᾳ ἀντήχουν ἀνὰ τὰς βοσκὰς οἱ φθόγγοι τῆς ποιμενικῆς σύριγγος· ὁ εὐρύς ποταμὸς, τοῦ ὁποῖου τὰς καλαμοσπεφῆς ὄχθας προσοικοῦσι λευκόπτεροι κύκνοι, ἐβλεπε κατὰ τὸν ἥρεμον αὐτοῦ καὶ ὀφιοειδῆ ροῦν ἀπείρους ἀγέλας καὶ ποιμνια νὰ βύσκωσιν ἀνὰ τὰς χλοεράς πεδιάδας.

Ὁ δὲ ποιητὴς «Βουκολικῶν» πρὶν ἢ γίνῃ μαθητῆς

των Ἑλλήνων συγγραφέων ἦτο υἱὸς ἀγρότου Ἴταλου, πῶς περὶ κτηνολογίας καὶ ἀναιροπόλας, ὅστις ἡγάπη νὰ καταθλίβῃ τὴν ὑγρὰν τῶν λειμώνων χλόην, νὰ βλέπῃ τὴν μεταβολὴν τῶν καιρῶν, ν' ἀκούῃ τὸν μυκηθμόν τῶν βοῶν, τὸν ψίθυρον τῶν ρυακίων, τὸν βόμβον τῶν μελισσῶν εἰς τοὺς φράκτας ἔγνωρίζε τὴν ἐξοχὴν, τὰ θέλγητρα, τὰς ἐργασίας τῆς, καὶ ἦτο, ἔνεκα τῆς ὀριμότητος τοῦ ποιητικοῦ του τάλαντου, ἄξιος ποιητῆς νὰ περιγράψῃ αὐτὴν καὶ καταλλήλος νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ἀγκλητὴν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. Ἠκολούθησε τὴν ἀσιν τῆς μεγαλοφυΐας του, καὶ ἐάν. ὑπερ βέβαιον, ἐπεθάρρυνεν αὐτὸν ὁ Ἀσίνιος Παλλίων εἰς τὴν τοιαύτην ποιητικὴν πραγματείαν, ἀποδεικνύεται σαφέστατα ὅτι ὁ Παλλίων ἐνόησε καλῶς τὴν διὰ ταύτην δεξιότητα τοῦ Βιργιλίου.

Καὶ εἰς τὰ χωρία, εἰς ἃ ὁ λατίνος μιμεῖται (*) τὸν Ἑλληνα, ἔχει εἰκόνας ἀκριβεῖς καὶ ἐκφράσεις ζωηρὰς καὶ καθαρὰς, ἃς εἰς ἐαυτὸν καὶ τὴν φύσιν ὀφείλει. Τοῦτο ἐκπλήσσει τὸν ἀναγνώστην τὰ μάλιστα ἐν τῷ β' βουκολικῷ, ὅπου ἐδανείσθη τὸ θέμα σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου. ἔχει ἀπομιμηθῆ στίχους ὅλους καὶ ἡ πλοκὴ αὐτῶν εἶναι ἑλληνικὴ μᾶλλον ἢ ἀλλαχού· ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ βουκολικοῦ τούτου θέλει νὰ περιγράψῃ τὴν μεσημβρίαν, ὅπως τὰ ποιήματα τῆν δρασερότητα καὶ σικάν ἐπιζητοῦσι καὶ λέγει ὡς ὁ Θεόκριτος (VII, 22)

ἀνίκα δὴ καὶ σαῦρος ἐν αἵμασιαῖσι καθεύδει·

ἄλλ' ὅμως προσθέτει ὅτι οἱ τέττιγες βραγχὰ ψάλλουσιν ὑπὸ τὸν φλέγοντα ἥλιον καὶ ὅτι ἡ ὑπὲρ τρια τοῦ ἀγρονομίου παρασκευάζει τὸν δρασερότητα καὶ μὴ τὸν δρασερότητα, ἔνεκα τοῦ λυσιδῶδους καύσωνος, θερστάς.

Ἡ λεπτομέρεια αὕτη εἶναι πραγματικὴ ἢ ἐκφρασις πρωτότυπος καὶ ἀκριβής· ἀλλὰ μήπως εἶναι κατωτέρα ὅταν περιγράψῃ τὸ λευκῶς ἐστιγμένον τρίγωνμα τῶν αἰγῶν (β' βουκ. στ. 41), ἢ τὸν λεπτόν χροῦν τῶν χρυσοῦν κωδωνίων ἢ τὰς μετὰ μύρτων μεμιγμένους δάφνας (ἐν τῷ 55ῳ στίχῳ τοῦ αὐτοῦ), ἢ τὴν ἀμπελον, ἣν ὁ ἐρωτευμένος κύριός τῆς ἀφίνει ἡμιπλαθευμένην (στ. 69-70 τοῦ αὐτοῦ) ἢ ὅταν λέγῃ ὅτι ἐφ' ὅσον ἡγάπα τὴν Γαλάτειαν οὔτε ἐλπίδα ἐλευθερίας εἶχεν, οὔτε τῆς περιουσίας ἐπιμέλειαν (ἐπειδὴ ἦτο εἰς αὐτὴν ἀφωσιμένος); (Βουκολ. I. 32)

Δὲν εἶναι πάλιν ὁ αὐτὸς ὅταν κατὰ τὴν ἐσπέραν, ἥτις ἐμάγειε τὴν ψυχὴν του, παρατηρῇ τὰς μεγεθυνομένης σικίας εἰς τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ ἀκολουθῇ μακρὰν διὰ τοῦ βλέμματος τοὺς βοῦς, οἵτινες ἐπιστρέφουσιν εἰς τοὺς στάβλους των ἔχον-

(*) Περὶ τῆς μιμήσεως ταύτης ἴδια διαταγή μου, λατινιστὶ συνεταγμένη, «de Virgilio Theocriti imitatore» προσεχωρῶς ἐκδοθήσεται.

τες κρεμάμενον τὸ ἄροτρον εἰς τὸν ζυγόν; (ἐν τῷ β' βουκ.);

Αἱ ὄχθαι τοῦ Μιγκίου, ὅστις ἐβάλλει εἰς τὸν Πάδον ὑπὸ τὴν πατρίδα τοῦ Βιργιλίου, τὴν Μάντουαν, παρέχουσι τῷ Ποιητῇ τοποθεσίας, ἃς τίθησιν ἀπὸ τῶν Σικελικῶν καὶ χλωρίδα, ἣν ἀναφέρων εὐχαριστεῖται νὰ ἐξαπλοῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν πολλακίς. Δὲν παρέχουσιν ὅμως αὐτῷ ποιητικὰς παραδόσεις, ὡς ἐν Σικελίᾳ, ὧν οἱ κυριώτατοι ἥρωες εἰσὶν οἱ μελοποιοὶ ποιηταὶ Δάφνης, Μενάλκας, Κομάτας καὶ Πολύφωμος ὁ «παρ' ἡμῖν Κύκλωψ», ὡς λέγει ὁ Θεόκριτος.

Ἡ μυθολογία τοῦ λατίνου βουκολικοῦ εἶναι ἑλληνικὴ ἢ σικελικὴ, ἀλλ' οὐτ' ἐν τούτῳ εἶναι δουλόφρων μιμητῆς· πραγματεύεται, παραδείγματος χάριν, μετὰ τῆς μεγαλειότητος ἐλευθερίας περὶ τοῦ ἐκ παραδόσεως ἐπινοητοῦ τῆς ποιμενικῆς ποιήσεως, τοῦ ὠραίου νέου καὶ ἥρωος τῶν ποιμένων, βουκόλου καὶ μαθητοῦ τοῦ Πανός εἰς τὴν σύριγγα, Δάφνιδος. Ἐνῷ ὁ Θεόκριτος αὐτὸν παρουσιάζει μόνον ἐκπνέοντα ἐν τῷ μέσῳ ἀγροτικῶν θεοτήτων, θῦμα τῆς πρὸς τὴν Ἀφροδίτην ἐκνενότητός του, ὁ Βιργίλιος εἰκονίζει τὸν ἥρωα τοῦτον ὡς Βάκχον κατακτητὴν, ὃν θεοποιεῖ παρὰ τοῖς μεγίστοις θεοῖς, ἵνα παρουσιάσῃ αὐτὸν ἐν τὴν λατρεῖαν τῶν ἀνθρώπων.

Διὰ τὸ ὡς μετὰ σχηματισμοὺς οὗτος; Ὁ Λατίνος ποιητῆς ἠθέλησε νὰ ἐξευγενίσῃ τὸν κυνηγὸν καὶ βουκόλον Δάφνην ἐν τῷ V βουκολικῷ, ἵνα δι' αὐτοῦ σύμβολισῇ τὴν ὑπὸ τῆς Τριανδρίας κατὰ τὸ 42 π. X. ἔτος ἀποθεωθεῖσαν μορφήν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος; Ἡ ὑπόθεσις εἶναι πῶς δυνατὴ καὶ ἰδοῦ, φερόμεθα νὰ εἰπωμεν τίνα χρῆσιν γενικῶς ἐποιήσατο τῆς ἀλληγορίας.

Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ποιμενικῶν—βουκολικῶν εἰδῶν ἐξελίφεται ἡ ἀτομικότης τοῦ Θεοκρίτου· ἀρνείται νὰ παρουσιάσῃ ἡμῖν ἐνεργούντας, ὀμιλοῦντας καὶ ἄδοντας ἐνώπιον ἡμῶν τοὺς πραγματικοὺς ποιμένους ἢ τοὺς συγγραφεῖς τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων τῆς Σικελίας· εἰς τὸ εἰδύλλιον τῶν Θαλυσίων ν. ὅπερ ἐπιγράφεται καὶ «ἐαρινὴ ὁδοπορία», συναντῶμεν, ἀπὸ ἐκνενότητος, τὰ ὀνόματα συγχρόνων τοῦ ποιητοῦ προσώπων καὶ εὐφυῶς ἀρμυζόντα εἰς τὴν πραγματικὴν τοῦ θέματος ὑπόθεσιν. Ἀναφέρει προσέτι τοὺς ξενιστάς, τοὺς δεχομένους αὐτὸν εἰς τὴν ἐξοχὴν μετὰ τὴν οἰκίαν κτήν ἐορτῆν τῆς Δήμητρος, ἣς τὴν ἀνάμνησιν ἐγκωμιάζει παρ' αὐτοῖς ἀναφέρει καὶ τὸν διδάσκαλόν του Φιλητᾶν τὸν Κῶνον, τὸν συμπολίτην αὐτῶν, καὶ τὸν ποιητὴν καὶ φίλον του Ἄρατον, τὸν ἐκ Σόλων τῆς Κιλικίας καὶ παρ' Ἀντιγόνῳ τῷ Γονατᾷ, τῷ τῆς Μακεδονίας βασιλεῖ, ζήσαντα. Ἄλλ' ἐπίσης ὑπὸ τοῦ δύο ποιμένων τοὺς διλεγόμενους καὶ ἐπιδεικνύοντας τὸ ποιητικὸν των τάλαντον ἀναγνωρίζεται αὐτῶν οὗτος ὁ Θεόκριτος ὑπὸ τὸ ὄνομα Σιμιχίδας, ὑποδ

τὸ ὄνομα Λυκίδης μαντεύεται ἕτερος ποιητῆς ἐξίσου ἐξηγουσμένου, καὶ ἐκεῖθεν βλέπομεν ὑπαινιγμοὺς λεπτοῦς καὶ δηκτικοὺς διὰ τοὺς συγχρόνους.

Ὁ Βιργίλιος μεταχειρίζεται καὶ τὰς δύο μεθόδους· συναντῶμεν εἰς τὰ «Βουκολικά» του τὰ ὀνόματα Βάβιος, Μαίβιος, Κίνας, Οὐάριος, Παλλίων, Γάλλος καὶ ἄλλα πρὸς τοὺς αὐτοὺς. Ἀγαπᾷ κυρίως τὸ ἀλληγορικὸν ἐκεῖνο εἶδος, οὗ τὸν τύπον ἐδανείσατο παρὰ τοῦ Θεοκρίτου· συνθέστατα εἰς τοὺς χαρακτηῖρας, οὓς ἀποδίδει εἰς τοὺς ποιμένους ἀναγνωρίζομεν ἢ αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἢ ἄλλα πρόσωπα πραγματικά. Τὰ ἔργα του, καὶ αὐτὰ τὰ κατὰ βάθος βουκολικά, παρουσιάζουσι συνεχῶς τὰ εἶδη ταῦτα τῶν ὑπαινιγμῶν. Ἐν ταῖς «Βουκολικοῖς» εἶναι πολλοὶ οἱ ὑπαινιγμοὶ καὶ ὑπαινιγμοί, οὓς, ὡς λέγει ὁ Ribbeck-Σακελλαρόπουλος, ἠδύνατο νὰ νοήσωσι μόνον ὅσοι, ἐκ τοῦ στενωτέρου κύκλου τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Βιργιλίου ἦσαν μᾶλλον εἰς τὰ τοιαῦτα ἐνήμεροι, ὅπερ δυνάμεθα νὰ εἰκασώμεν καθ' ὅλου μὲν ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν Θαλυσίων τοῦ Θεοκρίτου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων τεκμηρίων, ὡς ἐκ τοῦ ἀνεξεγήτου αἰνίγματος τοῦ Καίλιου (III, 105) καὶ ἐκ τοῦ ἀπροσδιορίστου ἐκείνου Κόδρου (V, 11 καὶ VII, 22 καὶ 26).

Τὸ πρῶτον καὶ ἕνατον βουκολικόν, ἀναφερόμενον εἰς ἀτομικὰ ἐπεισόδια τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ καὶ τὸ ἔκτον καὶ δέκατον, ἐνθὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ Γάλλου, ἀποδεικνύουσι τὴν ὑπαρξίν των τοιούτων ὑπαινιγμῶν, ἐν ταῖς «Βουκολικοῖς» δὲ γενικῶς ὑπάρχουσι πολλὰ, ἅτινα ὑπαινίσσονται εἰς ἀγνώστους ἡμῖν σχέσεις, καὶ σχέσεις ἃς παλαιότερον ἦδη, ἀλλοκότως ἀλληγορικῶς ἐξηγοῦσιν. Τοὺς φευγὰς καὶ πάνυ προσφύως ἐσπαρμένους ἐν ταῖς «Βουκολικοῖς» ὑπαινιγμοὺς πρέπει νὰ νοήσωμεν ἀπλῶς ἀναγνωσκόντες καὶ νὰ μὴ προσπαθῶμεν ν' ἀνεύρωμεν ἀλληγορίας συνεχεῖς εἰς πάντα τὰ μέρη. Θὰ ἐξετίθετό τις εἰς ἀδιεξόδους ἀντιλογίας, ἐὰν ἐξῆτει εἰς πάντα αὐστηράν ἐρμηνείαν. Οὕτως, ἐν τῷ ἐνάτῳ βουκολικῷ (στ. 32 κ. ἐ.) ὁ Μενάλκας παρίστην ἀλληγορικῶς τὸν Βιργίλιον, δι' ὅπερ δὲν δύναται τις ν' ἀμφισβάλλῃ, ἀφοῦ λέγῃ :

Καὶ εἰς ἐμὲ ἐχάρισαν αἱ Πισιδεῖς ποίησιν,
ἔχω κ' ἐγὼ ποιήματα, ὡς καὶ ἐμὲ οἱ ποιμένες
ἀποκαλοῦσι ποιητὴν, ἀλλὰ δὲν τοὺς πιστεύουσι,
διότι μέχρι τοῦδε ἐγὼ νομίζω πῶς δὲν γράφω
ἴσα πρὸς τὸν Οὐάριον καὶ Κίναν, ἀλλὰ μόνον
ὡς ἄγιος χ' ἢ θορυβῶ πρὸ λιγυφῶνων κύνων.

Πάντως ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ὡς κάλλιστα λέγει ὁ Ribbeck-Σακελλαρόπουλος, ὅτι διὰ τούτων ταπεινώνει ὁ Βιργίλιος αὐτὸς ἐαυτόν, ἀλλὰ φυσικώτερον εἶναι νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Βιργίλιος ἐπιφέρει πρὸς τὸ ὄνομα ἀδοξίμου τινὸς συγχρόνου ποιητοῦ, ὅστις ἐκαλεῖτο Anser (χην).

Ἐάν λοιπὸν ὁ Βιργίλιος εὔρε παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ οὐ ὠρισμένα ποιήματα κατὰ πρῶτον μετεφφάζεν, εἴτα δὲ μέρη τούτων παρενέβαλεν εἰς τὰ ἴδια, τὸν τύπον τῶν εἰδῶν τῶν ὑπαινιγμῶν τούτων, ἐπολλαπλασίασεν ἀλλοκότως τὴν χρῆσιν αὐτῶν οὕτως ὥστε οἱ ἀρχαῖοι ἐρμηνευταὶ ἐβλεπον πανταχοῦ ἀλληγορίας. Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον βουκολικὸν ἔσμα δεικνύει ἡμῖν ὅτι ὁ Βιργίλιος προέβη εἰσέτι περαιτέρω καὶ ὅτι ἐπενόησεν ἕτερον εἶδος ἀλληγορίας, ἀκολουθῶν τὸν Θεόκριτον, διατηρῶν ὅμως πάντοτε τὴν βουκολικὴν μορφήν.

Ἡ βουκολικὴ μορφή εἶναι πλέον ἀπλοῦς μετασχηματισμός· κυρία ὑπόθεσις τῶν ἔργων τούτων εἶναι αὐτὴ ἡ ζῶή τοῦ ποιητοῦ, τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ ἢ τὰ τῶν φίλων του. Ἐνταῦθα μὲν ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς, οἵτινες τὸν προστατεύουσι, ἐκεῖ δὲ ψάλλει τὴν ἐρωτικὴν ἀπελπίσιν τοῦ Κορνηλίου Γάλλου καὶ, ἵνα σαφέστερον λεχθῇ, εἶναι λυρικὴ ποίησις ἐν τῷ πλαίσιῳ, ὅπερ παρέχει εἰς αὐτὸν ἢ βουκολικὴ ποίησις μετὰ τῶν ἀσῆμων ποιμένων ἢ τῶν ἱστορικῶν ἡρώων τῆς Τιτύρου, Μελίβοιου, Μενάλκα, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τοῦ Σειληνοῦ καὶ τοῦ Δάφνιδος. Ἐνταῦθα ὅλον τὸ ποίημα εἶναι ἀλληγορικόν καὶ ὅμως ἡ λεπτομέρεια δὲν ἔχει διπλῆν σημασίαν, ἐκεῖ τὸ ὅλον δὲν εἶναι αἰνίγμα. Οὕτως ἀρνούμενοι εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ ἀ' βουκολικοῦ ποιήματος, ὁ Τίτυρος ἀναπαρίστην τὸν Βιργίλιον, διότι εὐρίσκειται ἐν τῇ αὐτῇ ψυχολογικῇ διαθέσει, ἐν ἣ καὶ ὁ ποιητῆς, καὶ ἐπομένως ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα, ἅτινα οὗτος δοκιμάζει.

Ἄλλ' ὁ Τίτυρος δὲν εἶναι Βιργίλιος, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ὅτι δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ μεταφορικῶς εἰς τὸν ποιητὴν ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸν ποιμένα. Ὁ Τίτυρος εἶναι δούλος γηράσας εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ κυρίου καὶ εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ἐξοχῆς καὶ ὅστις, ἐν τέλει, ἐξηγόρασεν ἐαυτόν· οὐδὲν ὅμως τῶν χαρακτηριστικῶν τούτων ἀνήκει εἰς τὸν ποιητὴν φίλον τοῦ Μαικηνου καὶ Αὐγούστου. Ὁ Μελίβοιος προσέτι δὲν κατέχει τὴν θέσιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ πραγματικοῦ προσώπου, οὐχὶ πλέον καὶ τῆς Ἀμαρυλλίδος καὶ Γαλατείας. Γνωρίζομεν ὅτι ἐκ τῶν ποιμένων τούτων, οἵτινες ἐδανείσθησαν ἐκ τῶν «Εἰδύλλιον» τοῦ Θεοκρίτου μετὰ τῶν χαρακτηῖρων καὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἠθέλησαν νὰ ἐξαγάγωσιν εἰκόνας ἀλληγορικῶς, ἀπεικονιζούσας τὴν Ρώμην καὶ τὴν Μάντουαν, ἢ τὸ πολίτευμα τῆς ἐντεῦθεν τῶν Ἀλπεων Γαλατίας, πρότερον κεχωρισμένης ἐπαρχίας, ἥτις ὅμως εἴτα πάλιν προσσηρτίσθη εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἄλλ' οὐδεμίαν τῶν ὑποθέσεων ἔχει στερεάν, κατὰ τὸν Α. Walz, βᾶσιν. Εὐτυχῶς ὁ Τίτυρος καὶ ὁ Μελίβοιος εἶναι βεβαίως ποιμένες ἐξιδανικευθέντες μὲν, ἀλλὰ ποιμένες μετὰ τὰ ποιήματα, τὰς ἀγροτικὰς ἀσχολίας, τὰς χαρὰς, τὰς θλίψεις καὶ τοὺς ἔρωτας αὐτῶν.

Οὕτω μένει ὁ Βιργίλιος γνήσιος ποιμενικός ποιητής εἰς τὰ «Βουκολικά», ἔνθα ἡ ἀλληγορία εἶναι μᾶλλον αἰσθητὴ κυρίως εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος, οἷον εἰς αὐτοῦ ἐπινοηθέν, πλησιάζει τὰ μάλιστα πρὸς τὴν τελειότητα.

Τὸ πρῶτον βουκολικὸν «Μελίβοις—Τίτυρος» δὲν περιλαμβάνει τοὺς θαυμασιωτέρους στίχους τῆς συλλογῆς καὶ τὸ δέκατον, τὸ τελευταῖον, «Γάλλος» δὲν εἶναι δίκαιον νὰ θεωρηθῆται ὡς ἀριστοῦργμα τέχνης: (*)

Θὰ ἦτο λοιπὸν ἀδικον ν' ἀρνηθῆτις εἰς τὸν Βιργίλιον ἀξίαν τῆς πρωτοτυπίας, ἔστω καὶ ἂν ἐδανείσατο παρὰ τοῦ Θεοκρίτου τὸ πλεῖστον τῶν προσώπων, τὰς ὑποθέσεις τῶν σκηνῶν καὶ ἄλλας τινὰς λεπτομερείας. Ἡ μίμησις τοῦ δὲν εἶναι ποσῶς ἀντιγραφῆ.

Ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐν τῇ πλαστικῇ καὶ ταῖς ἄλλαις ταύτῃ συγγενευσταῖς τέχναις, διεμόρφωσαν οὕτω τὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἔλαβον ἐκ τῆς Ἀσσυριακῆς καὶ Αἰγυπτιακῆς τέχνης, ὥστε ἀπέβλεπον ταῦτα τὸν ἴδιον αὐτῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις χαρακτῆρα, καὶ τοιουτοτρόπως παρήγαγον ἔργα τοσοῦτον διαφέροντα τῶν Ἀσσυριακῶν καὶ Αἰγυπτιακῶν, καὶ ὡς εἶτα ὁ Σαίξπειρ παρήγαγε δράματα μεγάλως διαφέροντα τῶν χρονικῶν καὶ διηγημάτων, ἐξ ὧν ἠρύετο τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, οὕτω, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν. ἐποίησε τὰ «Βουκολικά» αὐτοῦ ὁ Βιργίλιος, καὶ ἐμιμήθη σχεδὸν ὡς ὁ μεταφουτεῦν ἀγρίον δένδρον, ἵνα παραγάγῃ ἡμερον οὐδὲν τῶν «Βουκολικῶν» ἀναπικρίστησιν ἀκριβῶς ἐν τῶν «εἰδυλλίων». Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ὅλης μορφῆς τῶν ἔργων τοῦ καὶ τῶν ἰδιαίτερον χαρακτηριστικῶν, ὁ Βιργίλιος προσπαθεῖ ὅ,τι δανείζεται νὰ καθιστᾷ αὐτὸ κτήμα του, καταλλήλως μετατρέπων, δηλὰ δὴ φαίνεται πατήρ τῆς εὐφυοῦς τοῦ Ὀρατίου φράσεως «θαυμασίως θὰ εἴπῃς, ἐὰν γνωστὴν λέξιν πανοῦργος συναρμογὴ νέαν καταστήσῃ (Art. Poet. 48—49)». Παραβάλλοντες τὰς σκέψεις, τὰς ἐκφράσεις, τὰς παραβολὰς, τὰς εἰκόνας, ἅς ἀφομοιοῖ, βλέπομεν τὴν σταθερὰν φροντίδα νὰ παλαίσῃ κατὰ τοῦ ὑποδείγματος καὶ ἵνα ἰδιοποιήσῃται αὐτὰ εὐγενῶς, ἐν τῇ συνήθως ἐξισοῦται καὶ ἐνίοτε ὑπερτερεῖ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑποδείγματος, ἐὰν τις λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὸ καθήκον, ἐν ᾧ εὐρίσκειται, νὰ διευθετήσῃ πάντα πρὸς τὴν θέλησιν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ καὶ πρὸς τὸ γενικὸν ὕφος τῶν ποιημάτων αὐτοῦ.

Τί δὲ νὰ λεχθῆ διὰ τὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ σχέδια τῶν «Βουκολικῶν»; Ὅποια ποικιλία καὶ ὅποια εὐστροφία ἐν τῇ ἀπομιμήσει! Παρουσιάζουσι μόνον τινὰ δανείους λεπτομερείας, ἀπεσπασμένας ἐκ διαφορῶν ἐκ τῶν «εἰδυλλίων», σπανιωτέρας ἐν τῷ πρώτῳ, τε-

(*) Προσεχῶς ἐλπίζω νὰ ἐκδώσω ἑμμετρον μετάφρασιν τῶν δέκα τοῦ Βιργιλίου βουκολικῶν καὶ τῶν γνησίων τοῦ Θεοκρίτου.

τάρτῳ, ἔκτῳ καὶ ἑβδόμῳ, πλείονας δ' ἐν τῷ ἐνάτῳ καὶ δεκάτῳ. Ἄλλοτε τὸ δεῖνα εἰδυλλίον παρέχει ἐξέλιξιν εἰς πλεῖστα λατινικά ποιήματα· οὗτο τὸ πέμπτον βουκολικὸν πραγματεύεται τὴν ὑπόθεσιν τοῦ α' εἰδυλλίου, τὸν θάνατον τοῦ Δάφνιδος, καὶ τὸ αὐτὸ εἰδυλλίον ἀπομιμεῖται πάλιν λεπτομερῶς ἐν τῷ βουκολικῷ τοῦ Γάλλου, δηλ. τῷ δεκάτῳ τῶν «Ἐκλογῶν». Ἄλλὰ τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ νὰ ἴδωμεν πῶς ὁ Βιργίλιος συνεδύασεν ὁμοῦ δύο τεμάχια τοῦ Θεοκρίτου, ἴν' ἀναπαραγάγῃ ἐξ αὐτῶν ἐν καὶ μόνον ποίημα, διὰ τρόπου ἀναλόγου πρὸς τὸν τοῦ Τερεντίου, τὸν γνωστὸν συμφυρμὸν (contaminatio-nem), δι' οὗ ὁ κωμικός οὗτος ἐκ δύο ἑλληνικῶν κωμωδιῶν, κυρίως τῶν τοῦ Μενάνδρου, μίαν ἐποίησε εἰς τὴν λατινικῇν.

Ἄς λάβωμεν, ἐπὶ παραδείγματι, τὸ Γ' βουκολικὸν «Μενάλλος, Δαμοίτας, Παλαίμων», ἔνθα ἡ διευθέτησις εἶναι ἐξαιρετικῶς διδακτικῆ. Τὸ Ε' εἰδυλλίον «Ὅδοιπόροι ἢ Βουκολιασταί» παρουσιάζει θαυμασίαν ἀληθῶς ἀγροτικὴν σκηνήν ἢ τοποθεσίαν ἰταλικὴν καὶ τὸ εἰδυλλίον μεῖγμα βουκολικοῦ καὶ μεικτοῦ εἶδους παρίστησι συνδιάλεξιν τινὰ μεταξὺ τοῦ βουκόλου Κορύδωνος, ὅστις βόσκει τὰς ἀγελάδας τοῦ βοηλάτου Αἴγωνος, ἀκολουθήσαντος ἀθλητὴν τινὰ, Μίλωνα καλούμενον, ἵνα ἀγωνισθῇ εἰς τὴν πάλην ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ τῷ μεταξὺ Κλαδέου καὶ Ἀλφειοῦ, καὶ τοῦ νεαροῦ δούλου αἰπόλου Βάττου, ἀνθρώπου χαρακτῆρος διεστραμμένου καὶ φιλονεικού. Ἐρεθίζει τὸν Κορύδωνα καὶ φαίνεται ὅτι προσπαθεῖ νὰ λυπήσῃ αὐτὸν, θρηγῶν τὴν ἰσχύτητα τοῦ ποιμνίου τούτου, φθειρομένου εἰς χεῖρας ἀπειροῦς καὶ ἐν τῇ συνομιλίᾳ ἀναφέρει τὰ ἄσματα καὶ τοὺς ἔρωτάς του, ἀλλὰ, διαρκούσης τῆς συνδιαλέξεως ταύτης, οἱ μύσχοι διεσπάρθησαν καὶ κατέτρωγον τοὺς βλαστοὺς παρακειμένης ἐλείας, εἰς δὲ τοῦ Βάττου, ζητοῦντος ν' ἀποδιώξῃ αὐτὰς ἐκεῖθεν, ἄκωνθ' ἐνεπάγη τὸν πόδα. Ὁ Κορύδων ἐξάγει ταύτην, συμβουλεύων αὐτὸν συγχρόνως νὰ μὴ διατρέχῃ ἄλλοτε τὰ δάση ἀνυπόδητος καὶ ἀποχωρίζονται ἀνταλλάσσοντες ἀστείότητας εἰς βᾶρος γνωρίμου των ἀσώτου γέροντος.

Ἡ εἰκὼν αὕτη, πραγματουμένη ἐν τῇ ἀπλότητι τῆς δὲν ἠδύνατο νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν ποιητικὴν τοῦ Βιργιλίου, ζητοῦντος σύνθεσιν σοφωτέραν.

Ἐν τῷ ἔκτῳ εἰδυλλίῳ «Δαμοίτας καὶ Δάφνις ἢ Βουκολιασταί» ὁ Θεόκριτος παρουσιάζει αἰπόλον καὶ ποιμένα, συναντωμένους, ὑβρίζομένους καὶ μεμφόμενους ἀλλήλων διὰ πράξεις χυδαίας· οὕτω καταλήγουσιν εἰς τὸν δι' ἄσματος ἀγῶνα. συμφωνοῦσιν εἰς τὸ βραβεῖον τῆς νίκης καὶ λαμβάνουσιν ὡς κριτὴν παραπύχοντα ὑλατόμον, κατασκευάζοντα δέματα ἐξ ἐρείκτη· Ψάλλουσι τότε δι' αὐτοσχεδίων ποιημάτων εἰς στρω-

φὰς ἐπαλασσούσας τοὺς ἔρωτάς των, τὰ διάφορα ἐπιθυμητὰ αὐτοῖς καὶ τὰ τῆς ἀποστροφῆς των πράγματα. Φίλημα κλείει τὸ εἰδυλλίον, ὄρχησις τῶν μύσχων ἐπὶ τῆς μαλακῆς χλόης καὶ σύριγγι, δῶρον τοῦ Δαμοίτου τῷ Δάφνιδι καὶ αὐλὸς, τοῦ Δάφνιδι τῷ Δαμοίτῳ.

Ὁ Βιργίλιος συνεδύασεν ὁμοῦ τὰ δύο ταῦτα ποιήματα· οἱ χαρακτῆρες, οἱ τόσον ζωηροὶ παρὰ τῷ Ἕλληνι ποιητῇ, ὡχρῶσι καὶ ἐξαφανίζονται κατ' ἀνάγκην. Δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀρνήσις ὅτι ἡ μεγαλειτέρα χάρις τῶν εἰδυλλίων, ἐξηφανίσθη τοιουτοτρόπως. Ὁ Βιργίλιος, ἀπ' ἐναντίας, προτιμᾷ τὴν τέχνην τῆς ποικιλίας ἐν διαλόγῳ. Σπείρει ἐν αὐτοῖς ὑπαινιγμούς τῶν φιλολογικῶν ἀγῶνων τῆς ἐποχῆς του καὶ τῶν πρὸς ἰσχυροὺς φιλιῶν του, δι' ἃς ὑπερφηανεύεται.

Δι' ὁμοίου τρόπου συνεδύασεν ἐν τῷ «Κορύδωνι» τὴν «Ἀμαρυλλίδα» καὶ τὸν «Κύκλωπα» τοῦ Θεοκρίτου, ἐν τῇ ε' ἐκλογῇ τῷ «Δάφνιδι» τὸ α' καὶ ζ' τοῦ Θεοκρίτου εἰδυλλίον (Θύρσις ἢ ψὸδὴ καὶ Θαλύσια ἢ ἑαρινὴ ὁδοιπορία) καὶ ἐν τῷ η' βουκολικῷ «Φαρμακεύτρια» τὸ γ' καὶ δ' Θεοκρίτειον (Αἰπόλος ἢ Ἀμαρυλλίς ἢ Κωμαστής καὶ Βουκολιασταί ἢ Νομίς).

Προκύπτει ἐξ αὐτοῦ σύνθεσις ὅλως διάφορος, μεθ' ἐνότητος μᾶλλον πεποιημένης. περιγραφῶν ἀοριστοτέρων, μετὰ προσώπων γενικωτέρων, μετ' ἰδιοτήτων διαφορῶν. Ὁ Βιργίλιος ἔχει ἰδιορρυθμίαν πλείονα, ἣς πολλοὶ πολλάκις νομίζουσι. Ἐπενόησεν εἶδος ποιήματος ἀτομικοῦ, λυρικοῦ κατὰ βᾶθος καὶ ποιμενικοῦ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν. Καὶ μένει ὁ αὐτός καὶ ἐκεῖ ἔνθα τὸν Θεόκριτον μιμεῖται, εἴτε εἰς τὰς λεπτομερείας, εἴτε ἐν τῷ συνόλῳ καὶ ἡ μεγάλη πρωτοτυπία του σύγκριται ἐν τῷ τζλάντῳ, μεθ' οὗ συνεβίβασε στοιχεῖα ἀνόμοια, ἐν μέρει δανεισθέντα καὶ τεχνηέντως συνδυασθέντα, πρὸς ἐπίτευξιν εἰκόνων ὠραίων, κομποῦ σχεδίου, γλαφυρῶν ἐκφράσεων, ἔστω καὶ ὄχι τελείως συντεθειμένων, ἔνθα διηνεκῶς ἀνυψοῦται ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ καὶ ἡ ὑπέροχος διάνοια τοῦ συγγραφέως.

Ὁ Θεόκριτος ὡς ἀπέδειξεν ὁ J. Girard ἐν τῷ περισπουδάστῳ ἔργῳ του «Études sur la poésie grecque : la Pastorale dans Théocrite», ἂν καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθέν εἶδος ἦναι δευτερευούσης τά-

ξεως καὶ ἰδίως ἠρμοσμένον εἰς ἀνάγκας προηγμένου πολιτισμοῦ, μένει ἐν τούτοις ἐκτὸς τῆς καταπτώσεως τοῦ καιροῦ του καὶ εἶναι μᾶλλον ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων ἐνδόξων ποιητῶν (A. Walz).

Δύναται τις νὰ εἴπῃ ἐπίσης δικαίως ὅτι ὁ Βιργίλιος ἐματαιοπόνθησε νὰ ποιήσῃ ἔργον κατωτέρου εἶδους καὶ νὰ μιμηθῆ ὑπόδειγμα, ὅπερ, ὑπὸ τινος ἐπόψεως, καταλείπει πολὺ ὀπισθεν αὐτοῦ. Τὰ «Βουκολικά» δὲν εἶναι δοκίμιον μαθητοῦ, διαμορφωθέντος ἐκ τῶν μαθημάτων τῶν Ἀλεξανδρίνων διδασκάλων, ἀλλ' ὁ ἀναγινώσκων αὐτὰ δύναται, ὡς λέγει ὁ Saint-Beuve, νὰ παρακολουθήσῃ καὶ μαντεύσῃ τὰς μεταβολὰς τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ καὶ νὰ αἰσθανθῆ τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἣτις τρυφερά καὶ ἀγαπῶσα τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐξοχὴν, τὸν βίον ἐν γλυκεῖ καὶ ἡμέρῳ μέρει καὶ τὴν ποιμενικὴν τῆς Σικελίας μουσάν, ψυχὴ ταπεινόφρων καὶ μετριοπαθῆς, γεννηθεῖσα καὶ ἀνατραφεῖσα ἐν τῇ μετρίᾳ ταύτῃ οἰκειότητι, ἣτις καθιστᾷ τὰ πάντα αἰσθητότερα καὶ προσφιλέστερα, ἰδοῦσα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καταστροφόμενὴν τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ ἡσυχίαν τῆς ὑπὸ τῆς βαναυσότητος τῶν νικητῶν στρατιωτῶν, διετήρησε μεγαλλοχολίαν οὐχὶ ἀόριστον, ἀλλὰ φυσικὴν καὶ θετικὴν, δὲν ἐλησμόνησε τοῦτο οὐδέποτε καὶ ἐξέχυσεν αὐτὸ εἰς τοὺς στίχους του. Εἰς τὴν οὐσιώδη ταύτην ἰδιότητα, τὸ ὅτι δηλ. ἀνταυγεῖ ἐν τοῖς «Βουκολικοῖς» ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ, ἅς προστεθῆ ἡ καλλονὴ τῶν στίχων, τὸ νεωτεριστικὸν εἶδος, ἡ γοητεία τῶν τοπίων καὶ τὸ ἄλλας τῶν ὑπαινιγμῶν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν φιλολογικὴν ζωὴν καὶ τότε βλέπομεν διὰ τί ἐψάλλοντο τὰ «Βουκολικά» καὶ ἐν θεάτρῳ διὰ τί ὁ λαὸς κατὰ τὴν παράστασιν ἐνὸς τούτων ἠγέρθη ἵνα τιμήσῃ τὸν ποιητὴν ἴσον πρὸς τὸν Αὐγούστον καὶ διὰ τί τὰ δέκα ταῦτα ποιήματα, τὸ ἄξιον προοίμιον τῶν «Γεωργικῶν» καὶ τῆς «Αἰνειάδος», καὶ μόν' ἃ ἦσαν ἱκανὰ νὰ κατατάξωσι τὸν ποιητὴν αὐτῶν μεταξὺ τῶν ἐνδόξων λατίνων καὶ τῶν αἰώνων συγγραφέων.

(Πολλὰ ἐκ τοῦ Walz σὺν L. Petrich).

Ν. ΔΙΒΑΔΑΣ



ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΖΩΪΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΙΣ ΤΑ ΧΕΙΛΗ ΤΗΣ ΑΒΥΣΣΟΥ

[* Από τὰ « Ποιητικά Διηγήματα »]

Ἐκεῖνο τὸ δειλινὸν—ὠριότατον δειλινὸν τῆς ἀνοίξεως—ἡ Μαργαρίτα ἔλαβεν ἓνα γραμματάκι κομψόν, ἀποπνεόν ἐλαφρὸν ἄρωμα βιολέττης.

Τῆς ἔγραφεν ὁ Γλαῦκος Λέανδρος, ὁ ποιητὴς τῶν « Ἐρωτευμένων Κύκνων », ὁ μελαγχροῖνος ἐκεῖνος νέος, ποῦ τῆς εἶχε μαγνητίσει ὁλόκληρον τὴν ψυχὴν:

» Μαργαρίτα μου!

Διστάξεις ἀκόμη;... Ἀλλὰ δὲν βλέπεις λοιπὸν πύσιν ὑποφέρομεν ἀμφοτέροι; Δὲν ἐνόησες ἀκόμη, λατρευμένη μου Μαργαρίτα, τὴν διαφορὰν μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει; Λοιπὸν ἡ ἀγνὴ καὶ εὐγενὴς ψυχὴ σου δύναται ἀκόμη νὰ ὑποφέρῃ νὰ ζῇ μετὰ τοῦ ὄντος ἐκεῖνου, τὸ ὅποιον οὐδέποτε σὲ ἠνόησεν, οὔτε θὰ σὲ ἐνόησῃ:...

» Μετ' ἐκεῖνου ποῦ διέρχεται τὰς νύκτας του ἐν μέσῳ ὀργίων, μετὰ τὰ φιλήματα καὶ τὰς εὐτελεῖς θωπεῖας τῶν γυναικῶν ποῦ πληρώνονται, ποῦ σύρει τὸ ὄνομά σου, τὴν τιμὴν σου εἰς τὸν βύρβωρον, ποῦ δὲν τρέφει ἓνα καὶ εὐγενὲς κῆθημα, μίαν μόνον σκέψιν διὰ τὴν Νίτσαν του, τὴν μικρούλκην του, τὴν ἀγαπημένο μου ἀγγελούδι, οὔτε μίαν ἀπειρὴν λατρείαν, ἓνα ὠραῖον καὶ θερμὸν ἔρωτα διὰ σέ, γλυκυτάτη μου, ἀγνότατε λευκὴ μου κρῖνε, ποῦ καταστρέφεις τὰ λαμπρά σου μάτια ἀπὸ τὰ δάκρυα:...

» Ἐλα, Μαργαρίτα!... Πάσχω δι' ἐσέ!.. Σὲ λατρεύω, ἀγαπημένη Παναγιᾶ!... Κάμε νὰ πύξουν ἢ τρικυμῖες τῆς φτωχῆς μου καρδιᾶς, ποῦ ὑποφέρει γιὰ σένα καὶ σὲ ζητεῖ ἀκαταπαύστως. Ἐλά νὰ μοῦ φέρῃς τὴν εἰρήνην μετὰ τὸ χαμόγελό σου τὸ γεμάτον ἀπὸ καλωσύνης,...

» Ἐλα! Σὲ περιμένει ἓνας ἄλλος οὐρανός, σκεπαμένος ἀπὸ ροδόχρυσας νέφης, σὲ περιμένει μία νεφέλη γαλάζια, διαυγῆς, ποῦ τὴν φιλοῦν τὰ κύματα τῆς γλαυκῆς τραγουδίστρας θάλασσας.

» Σὲ περιμένει μιὰ γωνία παραδείσου ἀνθισμένου, μιὰ μικρὰ ἔρωτος Ἐδέμ, γεμάτη ἀπὸ χίλια ἀγνωστα

καὶ παράδοξα ἀρώματα, ἀπὸ χάδια, ἀπὸ φιλήματα τρελλὰ!...

» Γιὰ σένα, λατρευμένη μου Παναγιᾶ, γιὰ σένα ἀγνότατε λευκὴ μου κρῖνε, τὸ παλατάκι ἐκεῖνο τὸ πλούσιον, τὸ ὠραῖον, μὰ τὸ ὀρφνὸν ἀπὸ χαρὰν καὶ γαλήνην καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον ἐκεῖνον ποῦ φωτίζει, ποῦ ἠλεκτρίζει, ποῦ μαγεύει: Ἐρωτά!.. Γιὰ σένα ποῦ με κατέκτησες ὁλόκληρον μετὰ τὸ παράδοξον βάσκαμά σου:...

» Ἐλα, Μαργαρίτα! Ὁ ποιητὴς σὲ περιμένει γιὰ νὰ σοῦ ψάλλῃ τὰ γλυκύτερά του τραγουδία, τὰ περιπαθέστερα σονέττα καὶ τῆς εὐγενικώτερες στροφές μετὰ τὸν ῥυθμὸν τῶν κυμάτων:...

» Ἐλα! Ὁ ποιητὴς θέλει νὰ σὲ κάμῃ βασίλισσάν του, θέλει νὰ γίνῃ σκλάβος σου:...

» Ἐλα, ἀγαπημένη μου Παναγιᾶ!..

Γλαῦκος

Ἡ Μαργαρίτα ἐδιάβασε τὸ ποιητικὸν ἐκεῖνο γραμματάκι μετὰ ἄρρητον ἠδονήν. Ἐπειτα ἔκλινε τὴν ὠραῖαν τῆς κεφαλὴν καὶ ἐφίλησε τὸ ὄνομα τοῦ Γλαύκου Ἡ καρδιά τῆς ἀνεσκίρτησεν εἰς τὸν γλυκύτατον πειρασμὸν καὶ τὸ ὠραῖον πρόσωπον τῆς ἀγαπημένης Παναγιᾶς ἐβράχῃ μετὰ δάκρυα.

Νὰ φύγῃ, νὰ φύγῃ εἰς τὴν ὠραῖαν ἐκεῖνην νῆσον, ὅπου τὴν ἀνέμενεν ὁ ἔρωτος ἐκεῖνου, τὸν ὅποιον ἔλατρευεν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῆς.

Ναί, ἀλλὰ τὴν μικρούλκην τῆς, τὴν Νίτσαν τῆς ποῖος θὰ τὴν ἀνέτρεφεν:.. Ποῖος θὰ ἐφρόντιζε δι' αὐτὴν μετὰ τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀπειρον ἐκεῖνην ἀφοσίωσιν, μετὰ τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἠγάπα τὸ πλάσμα τῆς:...

Θὰ τὴν ἐπαίρει λοιπὸν καὶ τὴν Νίτσαν τῆς μὲν ἐκεῖ κάτω, εἰς τὴν γελαστὴν χώραν, μακρὰν ἀπὸ τὸν κακὸν ἐκεῖνον πατέρα, ποῦ ἐλησμονοῖ καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν κόρην του, τὸ ἴδιόν του αἶμα:..

Ἡ ψυχὴ τῆς Μαργαρίτας ἐπάλαυνεν, ἠγωνίζετο νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα, ποῦ τῆς ὑπεδούλωναν καρδίαν καὶ λογικόν.

Συνησθάνετο ὅτι φευγουσα θὰ ἐπραττεν ἀμάρτημα, τὸ ὅποιον θὰ ἠτίμαζε τὸ ὄνομά τῆς, ἀπάγουσα δὲ μεθ' ἑαυτῆς τὴν Νίτσαν θὰ τὴν ἐκύλιεν εἰς τὴν ἐνοχὴν:..

Καὶ ἔπειτα, ἐσκέπτετο, ὅτι ἡ παρουσία τῆς μικρᾶς θὰ ἦτο ἓνας διαρκὴς καὶ σιωπηλὸς ἔλεγχος, ὅστις θὰ ὑπενθύμιζεν ἀκαταπαύστως τὴν μητέρα τὸν ἐνοχον ἔρωτά τῆς.

Κατόπιν ἡ εἰκὼν τοῦ συζύγου, τοῦ λεπτοκαμωμένου ἐκεῖνου μποῦ, ποῦ κατεκουρέλιαζεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ αἰσθήματα τοῦ πατρὸς καὶ συζύγου, τῆς ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν ἔκαμνε νὰ φρίττῃ ὁλόκληρος:..

Ἡ φτωχὴ τῆς καρδιά, καταβεβλημένη, συντετριμμένη ἀπὸ τὴν διηνεκὴν πάλιν, ἔπαλλε δυνατὰ-δυνατὰ καὶ τὰ πορφυρὰ τῆς χεῖλη, σπασμωδικῶς ἀνατριχιάζοντα, ἄφινον νὰ διαφαινῶνται τὰ λευκά τῆς δόντια, τὰ μαργαριταρένια:..

*

Ἐσηκώθη. Εἶχε τὴν ὠραιότατην ὄψιν ὠχρὰν, ὡσάν τὰ χλωμὰ ρόδα ποῦ ἠγωνίων μέσα εἰς τὰ μεγάλα Ἰαπωνικὰ βάζα, τὰ στολιζόντα τὸ περίκομπον ἐκεῖνο σαλονάκι. Τὰ μαῦρά τῆς μάτια ἔχυναν εἰς τὸ σκιοφωσ ἀστραπάς, φωσφορισμοὺς παραδόξους. Τὰ ὄξεα ἀρώματα τῶν ἀγωνιώντων ῥόδων, τὰ μικροσκοπικὰ ἀνάγλυφα τῶν μεγάλων βάζων, τὰ ἀριστοτεχνικὰ γύρωθεν ἐπιπλά, ἢ βελουδιωτὲς κόκκινες πολυθρονίτσες, τὰ χαριτωμένα κινεζικὰ κομφοτεχνήματα, τὸ πᾶν, τὸ πᾶν ἐφαίνετο ὡσάν, ἐμψυχωθὲν αἴφνης, νὰ τῆς ἐψιθύριζε μετὰ μίαν ἀγνωστον καὶ μυστηριώδη γλώσσαν:

«— Πήγαινε!... Φύγε, Μαργαρίτα, φύγε! Σὲ περιμένει ὁ Γλαῦκος καὶ μαζί με αὐτὸν τὸ μικρὸ γαλάζιο σπιτάκι ἐκεῖ κάτω στὴν ἀκροθαλασσιά, τὸ σπιτάκι τὸ πανεύμορφο, τὸ γαρνιρισμένο μετὰ χίλια καὶ χίλια λουλούδια, ποῦ ἀναβρῶνουν τὰ μεθυσιτικά τῶν ἀρωμάτων εἰς τὴν ἑσπερινὴν αὐραν. . . Ἀλλὰ, τὸ ὠραιότερον ἄνθος ποῦ λείπει εἰσὶν σὺ, «μελαγχροινὴ Παναγιᾶ»!.. Πήγαινε σὲ περιμένουν!..

Ἐστάθη ἀκόμη ἐπ' ὀλίγον ἀναπαφάσιςτος. Ἐπειτα, μετὰ ἓνα πυρετωδὲς, νευρικὸν κίνημα ἐπῆρε τὸ καπέλλο τῆς, ἓνα ἐλαφρὸ ἀνοιξιάτικο καπέλλο τὸ ἐφόρεσε καὶ τὸ ἐστερέωσε μετὰ μιὰ μεγάλη διαμαντένια καρφίτσα.

Διέσχισε τὴν αἴθουσαν, ἐλαφρὰ ὡς πτερόν, ἰδεώδης ὡς ὄνειρον, σύρουσα ἐπάνω εἰς τὸν παχύτατον τάπητα τὴν μακρὰν οὐρὰν τοῦ πολυτελοῦς ἀπὸ μαῦρον βελούδου φορέματός τῆς:..

Μετ' ὀλίγας στιγμᾶς ἐπέστρεψε πάλιν. Ἐστάθη καὶ ἐξεκάρφωσεν ἀπὸ ἓνα ἐργόχειρον μίαν φωτογραφίαν τῆς κόρης τῆς. Ἐνας λυγμὸς ἀνέβη ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς ὡς τὰ χεῖλη.

— Νίτσα μου, χαῖρε! . . . ἐψιθύρισε κλαίουσα —

Χαῖρε, ἀγαπημένο μου παιδί, καὶ σγγχώρησέ με! . . .

Ἐφίλησεν ἐπανειλημμένως τὴν φωτογραφίαν καὶ ἔπειτα κρύψασα αὐτὴν εἰς τὸν κόλπον τῆς, μέσα εἰς τῆς πλούσιες δαντέλλες τοῦ ἐπαινωκορμίου τῆς, ἐκινήθη νὰ φύγῃ, ὅτε αἴφνης ἡ σκέψις τῆς Νίτσας τὴν ἐκράτησε καὶ τὴν ἔκαμε νὰ μείνῃ. . .

Κατ' ἐκεῖνην ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἡ βαρεῖα δαμασκηνὴ πορτιέρα ἠνοίχθη ὀλίγον καὶ μέσα ἀπὸ τὰς ἀναδιπλώσεις τοῦ βελούδου, προέκυψεν ἓνα ξανθὸ, σγουρόμαλλον κεφαλάκι.

— Μαμάκα, εἶσαι σὺ;— ἀντήχησε μιὰ φωνίτσα λεπτὴ καὶ καθαρά, ὡς νὰ ἐσήμανεν ἓνα μικρὸ ἀσημένιο κουδουνάκι.

Ἐκεῖνη δὲν ἀπεκρίθη. Ἀλλ' ἡ μικρὰ, ἰδοῦσα τὴν μητέρα τῆς, εἰσῆλθεν.

— Νίτσα!.. Νίτσα μου! . . .

Καὶ ἡ Μαργαρίτα βιαστικὰ ξεκαρφώνει πάλιν τὸ καπέλλο τῆς καὶ τὸ πετᾷ ἐπάνω σὲ μιὰ πολυθρόνα. Τὰ μάτια τῆς γερμίζου ἀπὸ δάκρυα καὶ διὰ μέσου αὐτῶν, ὡς ἀκτῖς, λάμπει ἓνα βλέμμα ἀπείρου στοργῆς, ἀπεράντου πόθου.

Μέσα στὰ μισανοιγμένα τῆς χεῖλη γλυκοχαράζει ἓνα θεοὸ χαμόγελο.

— Τί θέλεις, μικρούλα μου, τί θέλεις; . . .

Καὶ τὴν σφίγγει μέσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ τὴν φέρει ἔτσι ἕως τὸ μεγάλο διβάνι, ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος καὶ τὴν καθίζει στὰ γόνατά τῆς καὶ τὴν φιλεῖ, τὴν φιλεῖ θερμά, παράφορα:..

— Μὰ τί ἔχεις, μαμάκα μου; τί ἔχεις; . . ἀναφωνεῖ μετὰ τὴν μικρὰ τῆς γαλανὰ ματάκια βουρκωμένα.

Ἡ μικρὰ εἶδε τὸ πρόσωπον τῆς γλυκεῖας τῆς μητερούλας βρεγμένο στὰ δάκρυα. Ἐκτείνει τὰ μικρὰ τῆς χεράκια, μετὰ τὰς πυγμᾶς συνεσφιγμένας πρὸς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης. Φαίνεται ὡς νὰ θέλῃ ν' ἀπειλήσῃ κάποιον ἀόρατον ἐχθρόν. Κατόπιν ἐναγκαλιζέται τὴν μητέρα τῆς καὶ λέγει:

— Γιὰ πές μου, μαμάκα, ὁ μπαμπᾶς σ' ἔκαμε νὰ κλάψῃς πάλιν; αἰ; . . .

Ἀλλ' ἡ μητερούλα χαμογελά καὶ ἐναγκαλιζέται τὴν Νίτσαν τῆς. Τὰ ματάκια τῆς μικρᾶς ξεστεριάζου πάλιν.

Ἡ Μαργαρίτα ὑφίσταται μέσα τῆς μίαν τρομερὰν, ἀπελπιστικὴν πάλιν. Ἀλλὰ κυττάζει ἐκ νέου τὴν κόρην τῆς προσεκτικὰ, κατάματα:..

Ἡ τρικυμία ἐπέφρασεν:..

Ἡ Μαργαρίτα ἐσώθη!..

Μέσα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μικροῦ τῆς ἐκεῖνου καὶ χαριτωμένου χερουβεῖμ, βλέπει τὴν γλαυκὴν ἀκροθαλασσιά, τὸ ἀνθισμένο σπιτάκι, τὴν εὐτυχίαν ποῦ τῆς ὑπέσχετο ὁ ποιητὴς.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν μικρούλκην τῆς θὰ κατίσχυεν ἴσως τοῦ ἔρωτός τῆς.

Καί ἀπό τῆς ἀγάπης αὐτῆς ἡ μάρτυς ἐκείνη τοῦ αἰσθημάτων ἀρύεται νέες δυνάμεις διὰ τὴν ἐξοχολογηθῆσθαι τὴν ὑπερτάτην θυσίαν, παλαίονσα συνεχῶς, ἀδιακόπως διὰ τὸ καθήκον τῆς, διὰ τὴν τιμὴν τῆς.

— Πές μου, Νίτσα, ὅτι μὲ θέλεις πολὺ, ὅτι μὲ ἀγαπᾷς, ὅτι μὲ χρειάζεσαι. Πές μου το!..

Καί τῆς φιλεῖ, καί τῆς χαϊδεύει τὸ ξανθὸ κεφαλάκι.

— Ναί! Σὲ ἀγαπᾷ καὶ σὲ θέλω πολὺ, πολὺ, πολὺ, μαμάκα μου, ἀπαντᾷ ἡ μικρὰ ἀνταποδίδουσα τὰ φιλήματα.

Μία ἀκτίς τοῦ δύνοντος Ἡλίου εἰσδύει ἔρπουσα μέσα ἀπὸ τὰ μεταξωτὰ παραπετάσματα τοῦ παραθύρου.

Τὸ μελαγχροινὸ κεφάλι τῆς μητερούλας καὶ τὸ ξανθὸ, σγουρόμαλλο κεφαλάκι τῆς κόρης φωτίζονται καὶ φιλοῦνται ἀπὸ τὴν χρυσὴν ἐκείνην ἀκτίνα, ἡ ὁποία φαίνεται ὡς νὰ τὰς εὐλογῇ καὶ τὰς προστατεύῃ...

Τὰ χλωμά βόδα, μέσα στὰ μεγάλα Ἰαπωνικὰ βάζα, ψυχομαχοῦν, καὶ ἀποθνήσκοντα ἀναδίδουν ὄλον τὸ διαπεραστικόν, τὸ γλυκύτατον ἄρωμα τῶν μικρῶν τῶν ψυχῶν...

Τὰ ἀραβουργήματα, ἡ μικρὴ κόκκινες πολυθρόνες, νὰ σινικὰ κομποτεχνήματα, ὅλα τὰ χαριτωμένα ἐκεῖνα πραγματάκια φαίνονται τῶρα ὡς νὰ τῆς ψιθυρίζουν παραπονετικά:

— Καί ὁ Γλαῦκος, ὁ φτωχὸς μελαγχροινὸς ποιητὴς ποῦ σὲ περιμένει!..

Ἄλλ' ἡ Μαργαρίτα δὲν ἀκούει, δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ τὰς παραδόξους ἐκείνας φωνάς, τὰς ἀκαταλήπτους, αἱ ὁποῖαι πρὸ ὀλίγου τὴν παρέσυρον.

Τῶρα χαμογελᾷ. Τῶρα ἀκροᾶται τὴν μυστηριώδη φωνὴν τῆς μητρικῆς στοργῆς...

✱

Αἶφνης εἰς τὸ βάθος ἡ βαρεῖα δαμασκηνὴ πορτιέρα ἀνοίγεται. Ἐμφανίζεται ἡ ὠραία μορφή ἑνὸς ἀνδρός, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖ συγκεινημένους τὸ σύμπλεγμα τῶν δύο ἀβρῶν ἐκείνων πλασμάτων.

Εἶναι ὁ σύζυγος!

Ποιὸς εἰξεύρει τί νὰ συνετελέσθῃ τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἴσως νὰ ἐμάντευσε τὸ μυστικόν τῆς καὶ ἡ παραπληρηθεῖσα ψυχὴ του ἐπιστρέφει συντετριμμένη τῶρα εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του.

Ἡ ποιὸς εἰξεύρει πάλιν ἂν, παρελθούσης τῆς πρώτης ἐκείνης συγκινήσεως, δὲν ἔγινε πάλιν ὁ ἴδιος, ὁ ἀδιάφορος, ὁ ἡδονοθήρας ἡμπερ, καὶ δὲν ἐπιστρέφει τῶρα εἰς τὰ ἔχνη τῶν ἀμαρτωλῶν ἐρώτων του, εἰς τὰς εὐτελεῖς θωπείας καὶ τὰ λάγνα φιλήματα ποῦ πληρώνονται μὲ χρυσόν, ἐν ἡ γλυκυτάτη ἐκείνη μάρτυς, τὸ ἀγνότατον λευκὸν κρῖνον, ἡ μελαγχροινὴ Παναγιά, βασανίζεται καὶ πάσχει καὶ παλαίει δι' αὐτόν, διὰ τὸ αἶμά του, διὰ τὸ ὄνομά του!..

ΘΡΑΣ. ΖΩΪΟΠΟΥΛΟΣ



Η "ΣΕΡΕΝΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΖΑΡΤ,"

Κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1900 ὁ κ. Ναρὺ πρῶτον καθηγητὴς τῆς μουσικῆς ἐν Παρισίοις ἔφθανεν εἰς τὸ Μαντόν καὶ ἐγκατέστη ἐκεῖ μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἐρρίκου. Ἐμίσθωσεν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς τελευταίας κατοικίας τοῦ προαστείου τὸ ἰσόγειον πάτωμα, τοῦ ὁποῦ τὰ παράθυρα ἔβλεπον πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν κατερχομένην ἀπὸ τοῦ ὑπερκειμένου ὄρους.

Ἐπροτίμησαν τὸ μέρος ἐκεῖνο οὐχὶ δι' οἰκονομίαν ἀλλὰ διὰ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα. Ὁ Ἐρρίκος Ναρὺ ἦτο τυφλός.

Ἡ ὄρασίς του, ὅτε ἦτο μόλις δεκαπενταετής, ἤρχισε νὰ ἐξασθενῇ βαθμηδόν. Ὁμίχλη ἡμέρη τῆ ἡμέρη πυκνοτέρα ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἐρρίκου, ἵσως ἔξοχος ἦδη βιολιστῆς, ἂν καὶ νεαρώτατος, ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς περαιτέρω σπουδὰς του πρὸς τελειοποίησιν τοῦ μουσικοῦ του ταλάντου, ἐντελῶς τυφλὸς πλέον.

Πατὴρ καὶ υἱὸς τότε ἐπεσκεπθήσαν τοὺς ἐπίσημοτέρους εἰδικούς ἰατρούς. Ὁλοὶ ἐδήλωσαν, ὅτι τὸ νόσημα δὲν ἦτο ἀθεράπευτον, ἀλλ' ἡ πρὸς τοῦτο ἐγχείρησις θὰ ἀπέβαιεν ὀδυνηρὰ καὶ κινδυνώδης ἐν ταῦτῳ. Ὁ κ. Ναρὺ δισταζὼν δὲν ἐλάμβανε καμμίαν ἀπόφασιν. Ἐπειτα ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐκτελέσεως δὲν θὰ παρέδρασκε καθόλου τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐγχειρήσεως, ἐπομένως ἔκρινε προτιμότερον νὰ ἀφήσῃ τὸν ἴδιον Ἐρρίκον νὰ ἀποφασίσῃ, ὅταν θὰ ἐμεγάλωνεν.

Ἐν τῷ μεταξῷ ἐταξείδευον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, χωρὶς σχεδὸν νὰ σταματῶσιν.

Ὁ Ἐρρίκος, τοῦ ὁποῦ πᾶσαι αἱ ἐπιθυμίαι ἐξεπληροῦντο, παρεσύρετο ὑπὸ τῆς ἀκαταπονήτου ἐνεργητικότητος τῶν τυφλῶν, οἱ ὁποῖοι εὐχαριστοῦνται νὰ μεταβάλλωσιν ἀδιακόπως διαμονὴν ἐπὶ τῆς ματαίας ἐλπίδι, ὅτι θὰ ἀνκατήσῃσιν τὴν ὄρασιν.

Πέντε ἔτη παρήλθον οὕτως.

Ἐξῆσαν εἰς Μαντόν, ὅπως παντοῦ, ἀπομεινωμένοι καὶ μόνον τὸ ἐσπέρας ἐξερχόμενοι. Αἱ πρωῖναι ὥραι ἦσαν ἀφιερωμέναι εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν ὁποίαν μεγαλοφώνως ἔκαμνεν ὁ κ. Ναρὺ, αἱ δὲ ἀπογευματιναὶ εἰς τὴν μουσικὴν. Ὁ γηραιὸς διδάσκαλος συνώδευεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκουμβάλου διὰ τῶν ἐξησθενημένων δακτύλων του τὰ ἔξοχα αὐτοσχεδιάσματα τοῦ υἱοῦ του, τοῦ ὁποῦ μόνη χαρὰ ἦτο νὰ ἐκτελῇ ἐπὶ ὄρας ὀλοκλήρους τὰς ἰδιοτροπίας τῆς φαντασίας του.

Ὁ τυφλὸς βιολιστῆς ἠρέσκετο ἰδίως εἰς τὰς μακρὰς καὶ μελαγχολικὰς ῥομάντσας, διὰ τῶν ὁποῦν ἔκλαιε τὴν μαρκαρθεῖσαν νεότητά του.

Τὸ ἐσπέρας ὁ Ἐρρίκος στηριζόμενος εἰς τὸν βραχίονα τοῦ πατρὸς του διηυθύνετο πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος, συγκεντρῶν τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν θόρυβον τῶν κυμάτων καὶ προσπαθῶν νὰ διακρίνῃ τοὺς διαφόρους ἤχους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους εἶναι συνθεθειμένη ἡ μονότονος ἀρμονία τῆς θαλάσσης.

Μίαν ἐσπέραν παρὰ τὴν συνήθειάν των διηυθύνθησαν πρὸς τὸ γειτονικὸν δάσος.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγης ὥρας ὁ Ἐρρίκος ἐσταμάτησε καὶ εἶπε πρὸς τὸν κ. Ναρὺ.

— Σὺν νὰ κουράστηκες, πατέρα.

— Ὅχι, παιδί μου, ἀπεκρίθη ζωηρῶς ὁ γέρον.

— Δὲν θὰ μὲ γελάσης, ἐπανελάβε μειδιῶν ὁ τυφλός. Εἰς κάθε σου βῆμα κτυπᾷς δυνατὰ τὸ μπαστοῦνι εἰς τὸ ἔδαφος. Εὐτυχῶς ἐφθάσαμεν ἀκούω τὸν ἄνεμον, ποῦ σείει τὰ φύλλα.

— Ὅχι ἀκόμη, εἶπεν ὁ πατὴρ. Διερχόμεθα πρὸ τῶν κηκλίδων ἑνὸς κήπου, τοῦ ὁποῦ οἱ κλάδοι τῶν δένδρων ἐκτείνονται ὑπεράνω τῆς ὁδοῦ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς ἠκούσθησαν αἰφνιδίως ἤχοι κλειδοκουμβάλου καὶ μετὰ μικρὰν σιωπὴν ὁ ἀόρατος μουσικὸς ἔπαιζε μίαν σερενάταν τοῦ Μόζαρτ.

Ὁ Ἐρρίκος ἔμεινεν ἀκίνητος στηριζόμενος εἰς τὸν βραχίονα τοῦ κ. Ναρὺ.

— Θέλεις νὰ σταματήσωμεν λιγάκι, πατέρα;

— Εὐχαρίστως, παιδί μου.

Τὴν ῥομάντσαν διεδέχθη ἀποτόμως βαλίσμος τοῦ Σοπέν, πολὺ ταχέως ἐκτελούμενος, ὡς νὰ ἐνόμιζεν ὁ παίζων, ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἔμεινε καιρὸς νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ. Κατόπιν τὸ κλειδοκουμβάλον ἐσίγησε, τὸ πᾶν δὲ περιέβαλε σκότος καὶ σιγὴ. Τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας, ἐξηφανίσθη.

— Εἶναι ἔξοχος καλλιτέχνης, εἶπεν ὁ κ. Ναρὺ λαμβάνων τὸν βραχίονα τοῦ υἱοῦ του.

Ὁ Ἐρρίκος δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' εἶπε καθ' ἑαυτόν.

— Εἶναι γυνή.

Μὲ τὴν ἀγγίνοιαν τοῦ τυφλοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀκοὴ κέκτηται θαυμασίας λεπτότητος, εἶχεν ἀναγνωρίσῃ τὴν

γυναίκα ἐκ τῆς τελείας ἐκτελέσεως καὶ ἐκ τῆς περιπαθείας, μεθ' ἧς ἡ σερενάτα ἀντήχει ἐν τῇ ποιητικῇ ἐκείνῃ σιγῇ τῆς νυκτός.

Τὴν ἐπομένην ἐμάνθανεν ὁ Ἐρρίκος ἀπὸ τὴν γυναίκα, ἡ ὁποία τοὺς ὑπηρετεῖ, ὅτι ἡ ἔπαυλις ἀνῆκεν εἰς τὸν κ. Βαλαγκούρ, ὅστις τὴν ἡγόρασε διὰ τὴν κόρην του Μαγδαληνὴν πάσχουσαν νόσημα ἀνίατον.

Τὸ ἔσπερας ὁ Ἐρρίκος δὲν ἐπρότεινε νὰ διευθυθῶσι πρὸς τὸ δάσος. Ἐξέφρασε μόνον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὑπάγη ἐκεῖ ἄλλοτε μετὰ τὸ βιολίον του, ἔαν ἐν τῷ μεταξὺ τὸν ἐβοήθει ἡ φαντασία νὰ αὐτοσχεδιάσῃ μίαν σερενάταν πρὸς τοὺς ἀστέρας. Ἐπομένως τὴν ἔσπεραν ἐκείνην, ὡς καὶ ἄλλας ἀκόμη ἔσπερας, ὁ κ. Ναρὺ καὶ ὁ υἱὸς του διηυθύνοντο κατὰ τὴν συνήθειάν των πρὸς τὴν θάλασσαν.

— Εἶναι προτιμότερον νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὸ δάσος, εἶπε μίαν πρῶτα ὁ κ. Ναρὺ εἰς τὸν υἱὸν του, διὰ νὰ ἐπιστρέφωμεν ἐνωρίτερον, καθόσον ἡ νυκτερινὴ ὑγρασία ἤρχισε νὰ γίνεταί ἐπικισθητῆ.

Ὁ νεὸς ἐστέναζεν.

— Ἄς πηγαίνωμεν εἰς τὸ δάσος, ἀφ' οὗ εἶναι πλησιέστερον, εἶπεν ὁ Ἐρρίκος μετὰ ἀδιαφορίαν.

Ὅτε τὸ ἔσπερας ἔφθασαν πρὸς τῆς ἐπαύλεως, ἡ Μαγδαληνὴ ἐκάθητο πρὸ τοῦ κλειδοκουμβάλου, ὡς ἔπραττε καθ' ἐκάστην τὴν ἰδίαν ὥραν, καὶ ἔπαιζε τὴν σερενάταν τοῦ Μότσαρτ.

Ὁ Ἐρρίκος ἐτοποθέτησεν ἀμέσως τὸ βιολίον του καὶ ὀρθίως ἀπήντησεν ὡς ἡχώ εἰς τὴν μελωδίαν, τὴν ὁποίαν ἤκουσεν.

Εἰς τοὺς πρῶτους ἤχους τοῦ βιολίου ἡ Μαγδαληνὴ ἠγέρθη ἀποτόμως καὶ μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησε περὶ αὐτήν. Τὸ παράθυρον ἦτο ἀνοικτόν.

Τὸ ἐκλείσει.

— Μὲ βλέπουν, εἶπεν ἐρυθριῶσα.

Οἱ ἦχοι τοῦ βιολίου δὲν ἤκούοντο πλέον.

Μετ' ὀλίγον ἡ νεῆσις ἠμιάνοιξε τὰ παραπετάσματα καὶ προσεπάθει νὰ διακρίνῃ τίποτε ἐν τῷ μέσω τοῦ σκότους, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὰ δένδρα τῆς ἐπαύλεως. Ἄλλ' εἰς μάτην, δὲν εἶδε κανένα.

Ἡ περιέργια τῆς ἐδιπλασιάσθη.

— Ποῖος νὰ ἦτο; ἔλεγε καθ' ἑαυτήν.

Ὡς πρὸς τὸν Ἐρρίκον, οὗτος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του καταλυπημένος, διότι ἐτάραξε τὴν ἔρημίαν τῆς. Ἐν τούτοις ἤρχετο κάθε βράδυ ἕξωθεν τῆς ἐπαύλεως καὶ πάντοτε ἔφερε μετὰ τὸ βιολίον του. Διὰ τῶν αὐτοσχεδίων ἐμπνεύσεών του ἐζήτει ἀπὸ τὴν Μαγδαληνὴν συγγνώμην καὶ ἐξέφραζε μετὰ περιπάθειαν ἀπερίγραπτον τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐσπάρων τὴν καρδίαν του.

Σιγῇ βαθεῖα κάθε βράδυ ἐβασίλευε καθ' ὅλην τὴν ἔπαυλιν, ὅπερ ἀπῆλπιζε τὸν ἐρωτευμένον μουσικόν.

— Ἐτελείωσεν! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἐρρίκος μίαν πρῶτα. Τὴν ἐνοχλῶ... Μόνον ἀπόψε διὰ τελευταίαν φοράν, καὶ ἂν πάλιν σιωπήσῃ, θὰ φύγω ἀπὸ τὸ Μαντόν.

Ὅταν ἐνύκτωσεν, ἔσυρε τὸν πατέρα του, ὅστις ὑπῆκουσε μετ' εὐπειθείαν νομίζων ὅτι ποιητικὴ ἰδιότης ἔφερε τὸν Ἐρρίκον πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Μόλις ἔφθασαν πρὸς τῆς ἐπαύλεως, ὁ Ἐρρίκος ἤρχισε νὰ παίξῃ τὴν σερενάταν τοῦ Μότσαρτ. Ἡ μελωδία, τὴν ὁποίαν ἔπαιζε τὴν πρώτην ἔσπεραν, ἐπαναλήφθη ὡς τελευταῖός του ἀποχαιρετισμὸς μετὰ γλυκύτητα ἀνεκφραστον. Οἱ παραπονετικοὶ καὶ γλυκεῖς ἦχοι τοῦ βιολίου διεχύνοντο πλέον παραπονετικοὶ καὶ γλυκύτεροι ἐν τῇ σιγῇ τῆς ἀποκοιμηθείσης φύσεως καὶ ἐξέφραζον τὸ παράπονον τῆς ψυχῆς τοῦ αὐτοῦ μουσικοῦ, ὅστις δὲν ἤκουε τίποτε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἐπαύλεως.

Αἴφνης ἐφρικίασε καὶ τὸ δοξάριον παρ' ὀλίγον νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χέρι του ἀπὸ τὴν συγκίνησιν καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην χαράν του.

Οἱ ἦχοι τοῦ κλειδοκουμβάλου συνηνοῦντο μετὰ τῶν ἠχων τοῦ βιολίου κατ' ἀρχὰς μὲν δειλοί, κατόπιν δὲ ἰσχυρότεροι. Ἡ Μαγδαληνὴ ἐνθαρρυνομένη κατ' ὀλίγον συνώδευε διὰ τοῦ κλειδοκουμβάλου τὴν σερενάταν τοῦ Μότσαρτ.

Ἡ μουσικὴ δυωδία ἐξηκολούθησε πέραν τοῦ μεσονυκτίου, χωρὶς ὁ κ. Ναρὺ νὰ τοὺς διακόψῃ ἐν τῷ μεταξύ.

Ὁ Ἐρρίκος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν των σιωπηλὸς καὶ μελαγχολικός. Ἐκαληνύκτισε τὸν πατέρα του μετὰ νότον φωνῆς ἀσυνήθη. Καθ' ἣν δὲ στιγμήν ὁ γέρον ἐξήρχετο τὸν δωμάτιον τοῦ υἱοῦ του, ὁ Ἐρρίκος τὸν ἐκάλεσεν.

— Τί θέλεις, παιδί μου;

— Τίποτε, πατέρα... κύριον, εἶπεν ὁ Ἐρρίκος μεταβολῶν σκέψιν.

Ἐρωτευμένος πλέον μέχρι παραφορᾶς ὁ Ἐρρίκος δὲν ἐκοιμήθη καθόλου, ἀλλ' ἀνεκάλει τὰς ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς του ἡλικίας διὰ νὰ λάβῃ κάποιαν ἰδέαν τοῦ μέρους, ὅπου κατοῦκει ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ πρὸ πάντων διὰ νὰ τὴν ἀναπαρστήσῃ. Τὴν ἐφαντάζετο ὅτε μὲν ξανθόχρουν καὶ ἀσθενικήν, ὅτε δὲ μελαγχροῦν μὲ θελκτικὴν φυσιογνωμίαν καὶ γλυκά μαθρα 'μάτια.

— Πατέρα, εἶπε τὴν πρῶταν πρὸς τὸν κ. Ναρὺ ἀπεφάσισα ὀριστικῶς. Γράψατε εἰς τὸν κ. Δεσάρ.

— Ἐσκέφθης καλῶς; ἠρώτησεν ὁ πατήρ του κάτω χροῦ.

— Τί χειρότερον θὰ μοῦ συμβῆ ἀπὸ τοῦ νὰ μείνω εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι τώρα. Ἐπειτὰ ἔλαβον ὀρισμένην ἀπόφασιν διὰ νὰ γίνῃ ἡ ἐγχείρησις, προσέθηκεν ὁ Ἐρρίκος διὰ φωνῆς σοβαρᾶς.

Ὁ κ. Ναρὺ ἐτηλεγράφησεν ἀμέσως εἰς τὸν κ. Δε-

σάρ καὶ τὴν ἐπομένην ὁ νεαρὸς ἀλλὰ διάστημα ὀφθαλμολόγος ἔφθανεν εἰς Μαντόν.

Μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ὁ Ἐρρίκος ἠρώτησεν.

— Πότε θὰ ἴδω, ἰατρέ;

— Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας θὰ μείνῃ κλεισμένος μέσα εἰς αὐτὸ τὸ δωμάτιον, ἀλλὰ κατόπιν....

— Θὰ ἴδω τὴν Μαγδαληνὴν μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἐρρίκος χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ ἱατροῦ.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὀκτὼ ἡμερῶν, καθ' ἃς ἐνεκα τῆς ἐγχείρησεως ὁ Ἐρρίκος δὲν ἐξήρχετο, ἡ Μαγδαληνὴ ματαίως τὸν ἀνέμενε κάθε βράδυ. Ὁ ἄγνωστος μουσικὸς ἦτο ἀσθενής; Εἶχεν ἀναχωρήσῃ; Μὲ τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς ἐβασάνιζε τὰς σκέψεις τῆς καὶ ὅσα παρήρχοντο αἱ ἡμέραι, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τοὺς γλυκεῖς ἦχους τοῦ βιολίου του, ἐμελαγχόλει περισσότερο, ὅπερ ἐχειροτέρουε τὸ ἀνίατον νόσημά τῆς.

Διήρχετο τὰς ἡμέρας ἀναμένουσα μετ' ἀνυπομονησίας τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ μυστηριώδης αὐτῆς φίλος θὰ ἤρχετο, καὶ ὅτε ἐπλησίαζεν ἡ συνήθης ὥρα, ἐκάθητο πρὸ τοῦ κλειδοκουμβάλου ἀναμειγνύουσα μετὰ σιγμιαίας ἐμπνεύσεως τὰς προσφιλεῖς τῆς μελωδίας. Κατόπιν ἦνοιγε τὸ παράθυρον, ἐκύτταζε πρὸς τὰ ἕξω καὶ ἠχροᾶτο μετὰ προσοχής.

Ἐνα βράδυ ἡ Μαγδαληνὴ ἐνόμισεν, ὅτι ἤκουσε βήματα εἰς τὴν ὁδὸν Γ. Χωρὶς νὰ σταθμίσῃ τὸ διάδημά τῆς καὶ χωρὶς νὰ ῥίψῃ τὸ ἐπικωφόριον ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν σκεπασμένοι μόνον δι' ἐλαφρᾶς μουσελίνης, κατέβη εἰς τὸν κήπον, διωλίσθησεν ἑλαφρᾶ ὡς σκιά εἰς τὰς δενδροστοιχίας καὶ ἠμιάνοιξε τὴν μικρὰν ἐξώθυρον.

Ἐργάτης ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἐργασίας του μετὰ τὴν σακαπάνην ἐπ' ὤμου διήλθε πρὸ τῆς ἐπαύλεως ἄδων ἔσπασμα εὐθυμον.

Ἡ Μαγδαληνὴ ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν ἔμεινεν ἐκεῖ ἀκίνητος, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ τοίχου. Δὲν ἤσθάνετο τὸν νυκτερινὸν ἀνεμον οὔτε τὴν ὑγρασίαν, ἡ ὁποία ἐπιπτεν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐν εἰδὲ ψιλῆς βροχῆς. Σκέψεις ὀλιβεραὶ τὴν ἐβασάνιζον.

— Δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πλέον, ἐψιθύρισε περίλυπος.

Αἴφνης ἐφρικίασιν προσέβαλε τὸ σῶμά τῆς. Ἐπέστρεψε μετὰ κόπου εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης πυρέσσουσα.

Ἄδεκα ἡμέρας μετὰ τὴν μοιραίαν ἐκείνην ἔσπεραν ὁ Ἐρρίκος Ναρὺ κλεισμένος ἀκόμη εἰς τὸ δωμάτιον

περιέμενε τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱατροῦ τοῦ Μαντόν, εἰς δὲν ὁ ὀφθαλμιάτρος Δεσάρ, πρὶν φύγη διὰ τοὺς Παρισίους, ἔδωκε τὰς δεούσας ὁδηγίας.

Ἡ ἐγχείρησις ἐπέτυχεν, ὁ Ἐρρίκος δὲν ἦτο πλέον τυφλός, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔπρεπε νὰ ἐξοικειωθοῦν κατ' ὀλίγον μετὰ τὸ φῶς. Ἡ ταινία δὲν τοὺς ἐκάλυπτε πλέον καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ ἀφαιρέσῃ ὁ ἱατρός τὰ πυκνὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Ἐρρίκον νὰ ἐπαινῆ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ ἱατρός εἰσῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Ναρὺ. Βαθεῖα συγκίνησις κατέλαβε τὸν Ἐρρίκον, ὅταν ὁ πατήρ του τὸν ἔσυρε ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τὸν ἔφερε πρὸς τὸ παράθυρον. τὸ ὁποῖον ὁ ἱατρός ἦνοιγε βραδέως.

— Κύτταξε, τοῦ εἶπεν.

Ὁ Ἐρρίκος ἐφώναζε δυνατὰ ἀπὸ τὴν χαράν του καὶ ἐκλείσει, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, τοὺς ὀφθαλμούς. Τοὺς ἦνοιξε πάλιν καὶ ἔφερε τὸ βλέμμα του ἀσυνειδίχτως πρὸς τὸ μέρος, ὅπου κατοῦκει ἡ Μαγδαληνὴ. Ἡ πρώτη του ἐπιθυμία ἦτο νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὴν ἔπαυλιν συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἱατρόν.

— Θὰ ἴδω ἐπὶ τέλους τὴν Μαγδαληνὴν μου... διανοεῖτο μετ' ἐνδομύχου χαρᾶς.

Ὅτε ἐπλησίαζον πλέον εἰς τὴν ἔπαυλιν, παρετήρησεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἱερέα φέροντα ἀμφία καὶ κρατοῦντα ἀργυροῦν σταυρόν. Παρηκολούθουν παῖδες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χοροῦ καὶ μετ' αὐτούς τέσσαρες νεανίδες, αἱ ὁποῖαι ἐκράτουν φέρετρον σκεπασμένον με ἀνθη. Κατόπιν ἤρχοντο παρθένοι λευκοφόροι κρατοῦσαι λαμπάδας καὶ τέλος ἀρκετὸς κόσμος σιωπηλὸς καὶ περίλυπος.

Ὁ Ἐρρίκος ἠσθάνθη κίφνιδιον σπαραγμῶν

— Ἰατρέ, ἠρώτησε, δὲν κηδεύουν μίαν κόρην;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ ἱατρός τοῦ Μαντόν, θελκτικὸν καὶ ἀτυχὲς πλάσμα. τὸ ὁποῖον ἡ φθίσις προῶτως καὶ αἰφνιδίως ἐθανάτωσε. Φαντάσου ὅτι ἀπέθανε πρὸ τοῦ κλειδοκουμβάλου τῆς τὴν στιγμήν, ποῦ ἔπαιζε περὶ παθῆ σερενάταν τοῦ Μότσαρτ. Ὄνομάζετο...

— Μαγδαληνὴ! διέκοψεν ὁ Ἐρρίκος μετὰ τρέμουσαν φωνήν.

— Τὴν ἐγνώριζες, παιδί μου; ἠρώτησεν ἐκπληκτικὸς ὁ πατήρ.

— Ὁχι, πατέρα, ἐψιθύρισε κλαίων ὁ Ἐρρίκος, ἀλλὰ τὴν... ἀγαποῦσα!

[Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ]

Κ. ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗΣ



Η ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Προτιθέμενοι να ερευνήσωμεν ποία υπήρξαν τὰ πρωϊμώτατα προϊόντα τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, στρεφόμεθα πρωτίστως πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ποίησιν, διότι εἶναι πολὺ γνωστὸς ὁ νόμος τῆς ἀνθρωπίνης προόδου, ὅτι πολὺ πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως ἢ τῆς χρήσεως τῆς γραφῆς καὶ πολὺ προτοῦ οἱ ἄνθρωποι φροντίσουν ν' ἀναγνώσουν ἢ ἀκούσουν ἀπλᾶς περὶ πραγμάτων ἢ ἀφηγήσεις, εὐφραίνονται εἰς τὸ ῥυθμικὸν ἄσμα, τὸ ὁποῖον πλήττει τὴν φαντασίαν των μὲ μεγαλύτεραν δυνάμιν καὶ εὐκολώτερον διατηρεῖται εἰς τὴν μνήμην των. Τοῦτο δύναται νὰ παρατηρηθῆ καὶ μεταξύ μας, εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα περνοῦν εἰς ὀλίγα ἔτη διὰ διαδοχικῶν σκηνῶν καὶ σταθμῶν ὁμοίων πρὸς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους διέρχεται καὶ ἡ ἀνθρωπότης, τοιῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς ἀπὸ τῆς διανοητικῆς παιδικῆς ἡλικίας μέχρι τῆς ὄριμου σκέψεως. Γνωρίζομεν ὅτι τὰ μικρὰ παιδιὰ εἴμποροῦν νὰ μάθουν νὰ ἐπαναλαμβάνουν καὶ νὰ ἐνθυμῶνται ῥυθμικοὺς στίχους πολὺ πρὶν ἀκροασθῶν τὴν ἀπλουστάτην περὶ τὴν ἱστορίαν. Διὰ τοῦτο ἐπόμενον εἶναι εἰς τὴν ποίησιν νὰ εὕρωμεν τὰς ἀρχαιοτάτας λογοτεχνικὰς προσπαθείας ἢ ἐπιχειρήσεις μεταξύ τῶν Ἑλλήνων.

Αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, τὰ ὁποῖα καὶ ὡς διεσώθησαν εἶναι προφανῶς ἀρχαιότερα ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλο βιβλίον, ὅπερ μᾶς ἀφῆκαν οἱ Ἕλληνες. Διότι καὶ ἂν ἠθέλομεν ὑποχωρήσει εἰς τινες νεωτέρους σκεπτικιστὰς, παραδεχόμενοι ὅτι ἡ ταξινόμησις ἢ ἐνοποίησης εἰς μεγάλας ἐνότητας τῶν ποιημάτων τούτων δὲν συνετελέσθη παρὰ πολὺ ἀργότερον τῆς πρώτης γενέσεως των, οὐχ ἥττον ἢ τελευταία αὐτῆ θεωρία ἐπιβάλλει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ ἴλικα τῶν ποιημάτων, τὰ μικρὰ δηλαδὴ ποιήματα, ἀπὸ τῶν ὁποίων συνηνώθησαν εἰς ἓν ὅλον, ὅπερ ἔχομεν ἐνώπιόν μας σήμερον, εἶναι ἀρχαιότερα ἀπὸ πᾶν ἄλλο εἶδος τῆς ἑλλ. λογοτεχνίας. Ὡσαύτως πρέπει νὰ γίνῃ παραδεκτὸν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ἔκτασις τῶν βραχυτέρων αὐτῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα πιθανὸν νὰ ἐποικήθησαν, διεπλάθησαν ἢ ἐπεξεργάσθησαν, ἀπὸ ὅ,τι ἡμεῖς καλοῦμεν Ὀμηρον, ἦτο πολὺ ἀξιοσημείωτος, καὶ ὅτι μόνον μικρὸν μέρος τῆς λογοτεχνίας αὐτῆς μετεβίβάσθη καὶ διεσώθη εἰς ἡμᾶς.

Ὅταν λοιπὸν στρεφόμεθα ὀπίσω, ὅσον δυνάμεθα, εἰς τὴν ἐρευνάν μας διὰ τὰ παλαιότατα ἔγνη ἢ δείγματα τῆς Ἑλληνικῆς ποίησης, εὐρισκόμεθα ἐμπρὸς ἑνὸς μεγάλου σώματος, ὅπερ καλεῖται Ἐπική ποίησις, ἣτις ὅλη ἀρχαιότατα φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Ὀμήρου. Τὸ εὐγενέστατον καὶ τὸ κάλλιστον τῆς ποίησης αὐτῆς εἶναι κατὰ τὴν γνώμην ὄλων τῶν κριτικῶν ἀρχαίων καὶ νέων ἡ Ἰλιάς, ποίημα μεγάλου μήκους καὶ ὠρισμένου σχεδίου καὶ σκοποῦ καὶ συντεθειμένον μὲ τελείαν ὑπεροχὴν τέχνης καὶ κατὰ τὸ ὕφος καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν. Οἱ χαρακτήρες εἶναι χαριέστατα σταθερῶς διαγεγραμμένοι καὶ ἐξεικονισμένοι καὶ ἡ γενικὴ μας ἐντύπωσις ἐκ τοῦ ὅλου ἔργου ὑποβάλλει α) ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς ἦτο εἰς μέγας καλλιτέχνης, μεταχειρισθεὶς καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ του καὶ τὰς ἰδικὰς του μελέτας ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διὰ νὰ παραγάγῃ δραματικὴν εἰκόνα ἀνυπέρβλητον μέχρι σήμερον, καὶ δὴ οὐδὲ κἂν ἐξισωθεῖσαν. — Ἀφοῦ δὲ τοῦτο οὕτω συμβαίνει, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι τοιοῦτον ἔργον δὲν δύναται νὰ εἶναι ἢ πρώτη διστακτικὴ προσπάθεια ἢ ἐπιχειρήσις λαοῦ τινος, ὅσον δὴποτε προικισμένου εἰς λογοτεχνικὴν σύνθεσιν.

Ἄλλὰ δι' ὄλων τῶν ποικίλων βραχυτέρων ἐπεισοδίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Ἰλιάς πιθανὸν νὰ συνετέθη, ὑπάρχει τόση ἄρμονία εἰς τὴν ἐξεικόνισιν τῶν διαφόρων ἡρώων, οἵτινες παρουσιάζονται εἰς τὴν σκηνὴν ὥστε β) καὶ ἂν ἀκόμη εἰς μέγας καλλιτέχνης δὲν ἐξωγράψισεν αὐτοὺς ὅλους, πρέπει νὰ υπήρξαν γνωστοὶ ἢ ἀνεγνωρισμένοι τύποι, οἱ ὁποῖοι πρὸ πολλοῦ εἶχον λάβει ἢ προσδεχθῆ ὠρισμένην καὶ σταθερὰν μορφήν καὶ τύπον διὰ μίαν σχολὴν ἢ σειρὰν ποιητῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων υπῆρξεν ἱκανὸς νὰ ἐκφράσῃ τὸν τύπον αὐτὸν μὲ ἱκανὴν σταθερότητα ἢ συνέθειαν, ἀρμονίαν καὶ συνάθειαν ἢ ἀλληλουχίαν. Ἐκάστη θεωρία ἐκ τούτων συμπεραίνει ἢ περιλαμβάνει μακρὰν καὶ βαθμιαίαν προπαρασκευήν, πολλὰς μικροτέρας ἐπιχειρήσεις, αἵτινες ἐσφάλησαν ἢ ἀπέτυχον, καὶ πολλὰς ἐλαττωματικὰς εἰκόνας ἐξαφανισθείσας, διότι ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὰς ἡδὴ καθωρισμένας καὶ σταθερὰς μορφὰς γνωστῶν χαρακτήρων.

3) Τὸ φιλόδοξον καὶ ἐπεξεργασμένον τῆς κατασκευῆς τῶν ἐπικῶν τούτων ποιημάτων θ' ἀποδείξομεν κατωτέρω. Ἀπλῶς λέγομεν ὅτι τοιαῦται συνθέσεις δὲν

να αἱ πρῶται ἀπόπειραι πρὸς δημιουργίαν λογοτεχνίας, εἰς ὅλας τὰς καλὰς τέχνας, τὰς ὁποίας ἐκαλλιέργησαν μετὰ Ἰσῆς ἐπιτυχίας, ἤρχισαν μὲ ἀγροίκους καὶ σχεδὸν παιδικὰς προσπαθείας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἦσαν κάλλος, καὶ ἦσαν προφανῶς τὸ ἔργον καλλιτεχνῶν, οἵτινες δὲν εἶχον ἀκόμη κατορθώσει ἢ ἐπιτύχει παρὰ τὸν πρῶτον τὴν ἐπιβολὴν ἐπὶ τῆς ὕλης ποῦ εἰργάσθησαν.

Σφύζονται ἀρχαῖα δείγματα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς γλυπτικῆς ἅτινα μᾶς ἐμποιοῦσι γελοῖαν ἐντύπωσιν, οὐδὲ οἱ διάφοροι ἀπολογισμοὶ τῆς πρώτου μορφικῆς (Γραφικῆς) καὶ μουσικῆς, οἱ μέχρις ἡμῶν ἀσυνδέντες ἀφήνουν σκιὰν ἢ ἀμφιβολίαν, ὅτι καὶ αἱ ἐργαί αὐταὶ διήλθον παρομοίαν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν. Ἡ χρήση τῆς ἁρμονίας εἰς τὴν μουσικὴν ἦτο τελευταία ἀνακάλυψις, ἀφοῦ πολλαὶ γενεαὶ ἠχηροσθέντες ἀποπνικαμέντον (συνοδείαν) παιζομένου φθόγγου πρὸς φθόγγον μὲ τὴν φωνήν. Οἱ νόμοι τῆς προοπτικῆς δὲν ἐξηυρέθησαν καὶ εἰσήχθησαν εἰς τὴν ζωγραφικὴν, πρὶν ἢ αἱ ἀνάγκαι τῆς θεατρικῆς σκηνογραφίας ἀντιδράσωσιν ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων κλάδων τῆς τέχνης. Οὕτω πανταχοῦ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλ. ποίησης καὶ ἀναπτύξεως εὐρισκόμεν τὰς αὐτὰς ἀγροίκους ἀρχὰς καὶ βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν, εἰς χάριν ἡμῶν. Εἶναι καθαρῶς ψεῦδος καὶ ἐπιπόλιος μεταφορά, ὅταν παλαιότεροι κριτικοὶ ὁμιλοῦν περὶ ἐπικῆς ποίησης ἀναπληθασίας ὅπως ἡ Ἀθηναῖά πάνοπλος τοῦ ἐγκεφάλου ἐνὸς μόνου Ὀμήρου.

4) Ἄλλ' ἂν ἡ Ἰλιάς εἶναι πολὺ μεγαλύτερα καὶ τελειότερα ὡς πρώτη ἐπιχειρήσις εἰς τὴν λογοτεχνίαν, ἀκριβῶς ἢ μεγάλη αὐτὴ ὑπεροχὴ τῆς ἀπὸ παντὸς προγενεστέρου, εἶναι ἢ κυρία αἰτία τοῦ ὅτι εἴμεθα τόσον ἀπλῶς πληροφορημένοι περὶ τῶν ἀρχαιότερων καὶ ἐπικαιότερων δοκιμῶν ἢ προσπαθειῶν. Ὅταν λαὸς τις ἀποθάνῃ τὰς δυνάμεις του εἰς τὴν τέχνην, εἶναι πολὺ φυσικόν, ἢ πρώτη ἐργασία πραγματικοῦ πνεύματος νὰ ἐξαλείψῃ καὶ ὑπερβάλῃ ὅλας τὰς ἀντιπάλους τῆς, οὕτως ὥστε νὰ γίνῃ τὸ πρότυπον διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ἡ μεγάλη δημοτικότης καὶ ἡ τελεία ἐθνικότης τοῦ Ὀμήρου, ὅχι μόνον τὸν ἔκαμε νὰ ὑποσκελίσῃ τοὺς παλαιότερους ἐπικούς, ἀλλ' ἔκαμε τὴν ἐπικὴν ποίησιν ὑποσκελίσει τὰς ἀρχαιότερας καὶ ἀπλουστερας μορφὰς τῆς ποίησης, αἵτινες ὑπῆρχον μεταξύ τοῦ λαοῦ καὶ οὕτως ἐπὶ τινες γενεὰς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν δὲν ἀκούομεν τίποτε ἄλλο παρὰ ἐπικούς ποιητὰς, ἐξάμετρον στίχον καὶ παραδόσεις ἢ μυθικὰς παραδόσεις.

5) Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι οἱ παλαιότεροι ποιηταὶ ἢ μορφαὶ τοῦ ἔσματος μεταξύ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες καὶ μεταξύ ὄλων τῶν ἄλλων λαῶν δὲν ἦτο ἢ ἀπὸ τῆς ἀλλή, ἢ ἡλυρική. Αὐτὸ τοῦτο τὸ τραγοῦδι τοῦ Δίνου ἠμνημονεύομενον ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ οἱ χοροὶ

συνοδοούμενοι διὰ τοῦ ἔσματος, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ τραγουτοῦ τὰ τραγοῦδια καὶ ἄλλη τοιαύτη ἐθνικὴ ποίησις, ὅλ' αὐτὰ ἦσαν προφανῶς λυρικοῦ χαρακτῆρος. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι αὐτὴ καίτοι ἐκλιπούσα διὰ τῆς λαμπρότητος τῆς ἐπικῆς ποιήσεως, ἔπαυσε ποτὲ νὰ ὑπάρχη, καὶ πρέπει μᾶλλον νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι τὰ αἰσθήματα τοῦ κοινοῦ λαοῦ ἠχηροστοῦντο εἰς αὐτὰ τὰ ἔσματα.

Ἐνῶ οἱ εὐγενεῖς ἐκάθητο μεγαλοπρεπῶς εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ συμπόσια των καὶ ἐπλήρωνον τὸν αἰοιδὸν διὰ νὰ συνθέσῃ καὶ νὰπαγγεῖλῃ τὸν ἔπαινον τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δὲν ἀφρυνίσθησαν τὰ λαυθάνοντα λυρικά ἐνδοτικὰ ἢ ὅταν μᾶλλον ἢ τεχνικὴ καὶ ἐπιτηδευμένη αὐτὴ σχολὴ ἐτελείωσε καθ' ἑαυτὴν μαζί μὲ τὴν κοινωνίαν, ἣτις τὴν παρήγαγε καὶ τὴν ἔθρεψε, καὶ ὅταν αἱ παλαιαὶ ἀριστοκραταὶ καὶ τὰ βασιλεία κατέπεσον καὶ οἱ ἐπικοί ποιηταὶ κατήνησαν περὶ καὶ κοῦφοι, τότε ἀκριβῶς μεγάλοι ἄνδρες ἐστράφησαν πρὸς τὸν λαὸν, ὅστις μόνος δύναται νὰ παραγάγῃ καὶ γεννήσῃ πραγματικὸν δροσερόν καὶ διαρκὲς ρεῦμα εἰς τὴν ποίησιν, καὶ ἐδανείσθησαν παρ' αὐτοῦ τοὺς διαφόρους τύπους καὶ μορφὰς τῆς λαμβικῆς, ἐλεγειακῆς καὶ λυρικῆς κυρίως, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουσι τὴν καλουμένην λυρικὴν ποίησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἶναι μέγα καὶ γενικὸν λάθος νὰ ὀρίζωμεν τὴν λυρικὴν αὐτὴν ποίησιν ὡς... ἐφευρέσειν ἢ ἐπινοήσειν ἢ προῖον μεταγενεστέρως ἐποχῆς. Αὕτη εἶναι ἀπλῶς ἢ ἀναγέννησις καὶ ζωογέννησις καὶ ἢ ἀνάδυσις ἐκ τῆς ἀφανείας καὶ σκότους τῆς παλαιότητας μορφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔσματος, τροποποιηθέντος καὶ μεταβληθέντος ἀναμφιβόλως ἀπὸ λογοτεχνικὰ πνεύματα, ἀλλὰ μὲ τὰς ῥίζας τῆς βαθέως καθιερωμένας εἰς τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ.

Ὅταν σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ἡ λυρικὴ αὕτη ποίησις κατέστη ψυχρὰ καὶ ἐπιτηδευμένη, ὅταν ἐπέρασαν εἰς τὴν χώραν τῶν δεσποτῶν ἢ τῶν Ὀλυμπίων νικητῶν καὶ ὁ λαὸς ἠσθάνθη τὴν ἔλλειψιν καὶ τὴν ἀνάγκην μᾶλλον ἐθνικῆς λογοτεχνίας, οἱ μεγάλοι ποιηταὶ τῶν Ἀθηνῶν πάλιν ἐστράφησαν πίσω πρὸς τὸν λαόν. Παρέλαβον ἀπὸ τὰς ἀγροίκους ἐορτὰς τοῦ Διονύσου καὶ τὰς θορυβώδεις ζωηρὰς ἐορτὰς καὶ συμπόσια τοῦ τραγουτοῦ τὰ δημοτικὰ στοιχεῖα τῆς δραματικῆς ποιήσεως, ἣτις ὅταν ἐξηυγενίσθη ἀπὸ τὴν κληρονομίαν τῶν ἐπικῶν καὶ λυρικῶν τύπων κατέλαβε τὴν θέσιν των ὡς ὁ τελευταῖος καὶ ἴσως ὁ μέγιστος κλάδος εἰς τὴν πλουσίαν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Διότι ἀπὸ τῆς ἡμέρας αὐτῆς καὶ ἐφεξῆς, μὲ ἀναγνωστικὸν κοινόν, ἐθνικὴ διάλειψις καὶ παρακμὴ, πολιτικὰ ἔρειπια, κοινωνικὴ πτώσις, κατέστησαν μερικὴν, ὅχι ἐθνικὴν τὴν μορφήν τῆς Ἑλληνικῆς ποίησης. Καὶ ὅμως, καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος τῆς

Ἑλληνικῆς μορφώσεως μετέβη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὁ Θεόκριτος καὶ ἡ σχολή του εὔρε, εἰς τὴν Συκελίαν ποιμενικὴν ζωὴν ἀγνὴν φλέβα χρυσοῦ, ἥτις ἐδημιούργησε τὰ βουκολικά του, τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν μεταξὺ τῶν σκοληκοβρότων βιβλίων καὶ ἀμμολόφων τῆς Αἴγυπτου καὶ ἀποτελοῦσι μίαν ἀνεξάρτητον καὶ δροσερὰν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν. Τὰ τραγούδια αὐτὰ ὑπῆρχον εἰς τὰ ὄρεινά τῆς Συκελίας, ὅπως γνωρίζομεν, ἐπὶ αἰῶνας.

Προσείλκυσαν τὸ πνεῦμα τοῦ μεγάλου Σησιγόρου, ὅστις διεπραγματεύθη μερικὰς ἐκ τῶν ποιμενικῶν τῶν ἱστοριῶν μὲ τὴν ἐπεξεργασμένην του τέχνην. Ἄλλ' ἡ ἡμέρα τῆς βουκολικῆς ποιήσεως δὲν εἶχεν ἔλθει ἢ μᾶλλον ἢ μεγάλη λυρική ἐκρηξις παρέσυρε μεθ' ἑαυτῆς ἀκριβῶς τότε ὅλα τὰ ὑψηλότερα πνεύματα τοῦ ἔθνους, καὶ οὕτως ἡ ἐπιχείρησις τοῦ Σησιγόρου, καίτοι γνωστὴ καὶ ἐπαινουμένη, δὲν εὔρε κανένα μιμητὴν ἢ ὁπαδόν.

6) Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐλέχθησαν διὰ νὰ καταστήσωμεν φανερόν, ὅτι ὅλα τὰ οὕτω καλούμενα νέα εἶδη τοῦ στίχου, ὅλοι αἱ ἐπαναστάσεις εἰς τὸ καλλιτεχνικόν αἶσθημα, αἵτινες εἶναι τόσον καθορισμένα καὶ σαφῶς χρονολογημένα εἰς τὴν Ἑλλ. λογοτεχνικὴν ἱστορίαν, ἥσαν ἀπλῶς ἐπιστροφαι, κληρονομικαὶ παλινδρομήσεις εἰς τὴν μόνην ἀληθῆ καὶ ἀγνὴν πηγὴν ἐμπνεύσεως τῶν παλαιῶν ἡμερῶν, εἰς τὸν λαὸν—εἰς τὰ ἀδίδακτα καὶ αὐτοφυῆ ἔσματα τοῦ λαοῦ. Ἐγκεῖται εἰς τὴν φύσιν πάσης καλλιεργημένης σχολῆς τῆς ποιήσεως νὰ ἐξελλίσσεται βαθμηδὸν μᾶλλον ἐπεξεργασμένη καὶ τεχνικὴ ἢ ἐπιτηδευμένη, μέχρις ὅτου παύει νὰ ἀπευθύνεται εἰς τὸ κοινὸν αἶσθημα καὶ τὴν κλίσειν καὶ καθίσταται ἀπλὴ ἀσκησης καὶ τέρψις διὰ τὸν σπουδαστὴν καὶ τὸ λόγιον ἀμροατήριον. Αὕτη προφανῶς εἶναι ἡ περιπτώσις ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα ἐπικά ποιήματα, ἅτινα καλοῦμεν Κυκλικὰ, καὶ τῶν ὁποίων αἱ ὄκληραι καὶ κοπιώδεις ἀφηγήσεις τῶν πολέμων θεῶν, γιγάντων καὶ περασμένων ἡρώων ἐξήγειρον τὴν ὀργὴν καὶ ἔτρεπον τὴν σάτυρον τοῦ Ξενοφάνους καὶ τῶν συγχρόνων του. Δὲν εἶναι ἴσως εὐκόλον νὰ ποδείχθῃ οὐδὲ νὰ γίνῃ παραδεκτὸν, ὅτι ἡ λυρική ποιήσις τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Σιμωνίδου, ἥτις ἐσκοιάθη διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς τραγικῆς, δεικνύουσι καταφανῆ τὰ ἕλη τῶν αὐτῶν ἐλαττωμάτων. Τὰ ἐπιτάφια τοῦ Σιμωνίδου εἶναι πράγματι πολὺ ἐκκλητικὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ, διανγὴ καὶ ἀφιερωμένα εἰς μεγάλας ἐθνικὰς υποθέσεις. Ἄλλ' αὐτὰ δύσκολα δύναται νὰ κληθῶσιν ἰδιαίτερα σχολῆ ποιήσεως καὶ ἐγράφησαν μὲ ἴσον κάλλος καὶ ἀποτελέσμα ὑπὸ πολλῶν ποιητῶν οὐχὶ ἀποκλειστικῶς λυρικῶν. Ὅ,τι πραγματικῶς ἔβλαψε τὴν ἐθνικὴν θέσιν τοῦ Σιμωνίδου, παρ' ὅλα τὰ προσόντα του, ἦτο διότι ἦτο ποιητὴς ἐπὶ πληρωμῇ, ποιητὴς τῶν αὐτῶν καὶ τῶν δεσποτῶν, καθ' ὃν χρόνον αὐλαὶ καὶ δεσπότης ἐξέπεσον ἀποτόμως πάσης εὐνοίας καὶ κατέστησαν τὸ ἀντικείμενον μεγάλου ἐθνικοῦ μίσους. Ἡ ποιήσις τοῦ Πινδάρου εἰργάσθη ὑπὸ τὰ αὐτὰ μειονεκτήματα ἐπῆνεσε πράγματι νίκας εἰς τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας, ἀλλὰ τοὺς ἐξύμνησεν ἐπὶ πληρωμῇ, καὶ ἦτο ἔτοιμος νὰ γράψῃ ἐπὶ μισθῷ πρὸς τιμὴν οἰουδήποτε, περὶ τῶν Συκελῶν τυράννων ἢ τῶν Κορινθίων ἑταιρῶν. Ὑπῆρχε πρὸς τούτους ἀξιοσημείωτος καὶ ἄλλη ἰδιότης εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Πινδάρου, τὴν ὁποίαν δὲν εὐρίσκομεν

εἰς τὰ σφύζομενα ποιήματα τοῦ Σιμωνίδου, τὰ ὁποῖα κηρύττουσιν τὴν παρακμὴν τῆς λυρικῆς ποιήσεως, ἐννοῶ τὸ σκοτεινὸν καὶ στρυφνὸν καὶ μελετημένον πλοῦτον, ὅστις κατέστησε αὐτὸν τελείως ἀπρόσιτον καὶ ἄγευστον εἰς τὰς μάζας τοῦ πλήθους. Λόγιοι ἄνθρωποι τὸν ἐσπούδαζον καὶ τὸν ἐθαύμαζαν διὰ τὰς τολμηρὰς καὶ γενναίας αὐτὰς πτήσεις, ἀλλὰ τὸ πλῆθος, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, τὸν ἐλησμόνησε καὶ τὸν ἀφῆκε κατὰ μέρος εἰς αὐτὴν ἀμέσως τὴν ἀκόλουθον γενεάν, ὅπως μανθάνομεν ἀπὸ τὸν Κρατῖνον. Ἀληθῶς ἡ λυρική ποιήσις δὲν δύναται νὰ ποθῆναι εἰς μίαν στιγμὴν, ἀλλὰ καὶ αἴτη ὡς ἡ ἐπική ποιήσις μετεσηματίσθη μᾶλλον, παρὰ κατεστράφη εἰς τὰς ὥδας τοῦ Σησιγόρου καὶ Πινδάρου καὶ εἰς τοὺς διαλόγους τῆς τραγωδίας.

Ἡ τοιαύτη λυρική ποιήσις μετέπεσεν εἰς ταπεινότεραν σφαῖραν γενομένη ἢ θεραπεινὴς τοῦ δράματος καὶ συμπληροῦσα τὰ χάσματα εἰς τὴν πλοκὴν τοῦ ἔργου. Ὅ,τιδήποτε ἄλλο ἀγνῶς λυρικὸν δράμα καὶ διθύμαμμοι ὑπῆρχον, οὐδέποτε ἦτο ἐπιτυχὲς καὶ ἀφῆκαν μόνον ἀσθενῆ ἕλη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς λογοτεχνίας.

Αἱ τελευταῖαι περιπέτειαι καὶ ἡ παρακμὴ τῆς τραγωδίας, ἥτις συνέβη εἰς πολὺν προχωρημένον πολιτισμὸν καὶ ἀναγνωστικὸν κοινὸν, ἀπήτησε μᾶλλον πολὺ πλοκὸν κοινωνικὴν κατάστασιν. Ὅταν ἡ πλειονότης τοῦ λαοῦ ἀρχίξῃ νὰναγινώσκῃ, ἡ ποιήσις χάνει τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐπὶ τοῦ πλήθους, καὶ ὁ πεζὸς συγγραφεὺς, ὅστις συνθέτει μὲ μεγαλυτέραν ἀπλότητα καὶ ὀλιγώτερον κόπον, κερδίζει πλεονέκτημα ἐπὶ τοῦ ἀντιπάλου του ποιητοῦ, ὅστις τίθεται εἰς σύγκρισιν (ἀντιπαραβάλλεται) μὲ ὅλους τοὺς παλαιότερους ποιητὰς, κληρονομήσας ἤδη μεταξὺ μᾶλλον λόγιου κοινού. Εἰν' ἀρκετὸν ἐνταῦθα νὰ ἐπαναλάβωμεν ὡς πρόσθετον ἀξίωμα ὅτι καίτοι εἰς τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἐποχὴν ὑπῆρχον λόγιοι καὶ ἔξοχοι ἀκόμη ἀπομιμήσεις ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλ. ποιήσεως, τὰ ἐπικά τοῦ Ἀπολλωνίου, τὰ ἐλεγειακά τοῦ Καλλιμάχου, τὰ λυρικά τοῦ Ψευδοανακρέοντος, αἱ τραγῳδία τῆς Πλειάδος,—ἐνα εἶδος μόνον ἐκ τῶν ποικίλων προϊόντων τῆς θαυμασίας, δαψιλοῦς καὶ μεγάλας ὑποτιμωμένης ἐποχῆς, ἐτήρησε τὴν θέσιν του συμφώνως πρὸς ὅλους τοὺς κριτικοὺς καὶ θαυμασταῖς τῆς ἀγνῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Αὕτη εἶναι ἡ βουκολικὴ ποιήσις τοῦ Θεοκρίτου, ἀπομίμησις ὄχι τῆς ἀρχαιοτέρας λογοτεχνίας ἀλλὰ τῶν ἔσμάτων τοῦ λαοῦ, ὡς τοῦ αὐλοῦ καὶ τῆς ὄδῆς τοῦ βοσκοῦ δροσερῶν αἰσθημάτων τῶν ἀδιδάκτων καρδιῶν. Εἶναι περιττὸν πλεονέκτερον νὰναπτυχθῇ ἡ θεωρία αὕτη, ἀλλ' εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν καλῶν τεχνῶν γενικῶς καὶ αὕτη ἀκόμη ἡ πολιτικὴ ἱστορία τοῦ κόσμου, δεικνύει διαρκῆ παραδείγματα τῆς αὐτῆς ἀρχῆς. Ἡ τάσις πάσης ἀνθρωπίνης ἐφευρέσεως καὶ ἐπινοίας καθισταμένη συνθηματική, τότε περιορίζεται (κωλυομένη) καὶ τότε γίνεται στεῖρα ἢ διαλείπουσα. Ἀναξὴ καὶ ἀκμάζει ἀναξωογονουμένη μόνον διὰ τῆς διασπάσεως καὶ ἀποκοπῆς μὲ τὰς σεβαστάς παραδόσεις καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς εἰς τὴν φύσιν, εἰς τοὺς φυσικοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ φυσικὰ πράγματα, πρὸς νεὰν ἐμπνευσιν.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΙΩΑΝΝΗΣ. ΧΡΙΣΤΟΦΑΚΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΗΓΜΑΤΑ

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ ΚΑΙ Μ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ

Παρασταθεῖσα τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Θεάτρου τῆς Νέας Σκηνῆς τὴν 20 Αὐγούστου 1908

Εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν ἠθοποιὸν
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΣΑΓΙΩΡ

ΠΡΟΣΩΠΑ.—ΠΡΩΤΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΝΤΕΣ

ΚΟΝΤΕ ΜΠΟΔΕΓΑΣ, βουλευτὴς Κερκύρας	Π. Νικολάου
ΚΟΝΤΕ ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ, ἀνεψιὸς του	Π. Γαβριηλίδης
ΕΥΛΑΜΠΙΟΣ ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ, ἐντομολόγος	Τ. Λεπενιώτης
ΑΔΑ ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗ, ἀνεψιά του	Φ. Λοῦν
ΠΙΠΗΣ ΜΑΡΔΟΧΗΣ, ὑπηρέτης τοῦ Μολινάρη	Κ. Σαγιώρ
ΜΑΝΤΩ, οἰκονόμος τοῦ Μολινάρη	Α. Γαβριηλίδου
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ, χοροδιδάσκαλος	Δ. Μυρὰς
ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ ΜΟΝΑΧΟΓΕΝΗΣ, κανδυλανάπτης	Ν. Παλμύρας
ΒΙΤΑ ΜΑΤΙΚΑ, διδασκάλισσα	Χ. Κοντοπούλου
ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ, συνταγματάρχης	Ε. Γαβαθιώτης
ΚΛΕΙΩ ΦΟΥΡΚΑ, ἀνεψιά του	Χ. Μυρὰς
ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ, λοχίας	Α. Λοῦνς
ΔΕΣΜΟΦΥΛΛΑΣ	Χ. Τσερβίνης
ΛΑΒΡΑΚΑΣ, στρατιώτης	Α. Σκορδιλῆς
ΦΑΡΔΥΣ, στρατιώτης	Π. Γαβριηλίδης
Εἰς ΛΕΚΑΝΕΥΣ	Α. Σκορδιλῆς
Εἰς ΧΩΡΙΚΟΣ	Χ. Τσερβίνης
Εἰς ΚΤΗΝΙΑΤΡΟΣ	Ι. Πέτρον

Στρατιῶται, χωρικοὶ

Ἡ Σκηνὴ κατὰ τὴν Α' πρῶξιν ἐν Κερκύρα, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ἐν Ἀθήναις ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΗΓΜΑΤΑ

«ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΗΓΜΑΤΑ,»

ΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΔΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟΝ

«Η υπόθεσις ποικίλλεται από πληθύν παρεξηγήσεων. Η παρεξηγήσις εἰς τὰς κωμωδίας ἐν γένει εἶνε ἡ συνηθετέρα βᾶσις αὐτῶν. Ὁ κ. Λάσκαρης ὑπερέβαλλε τοὺς συναδέλφους του, ἴσως δὲ οφείλεται τοῦτο εἰς τὴν μετὰ τοῦ κ. Γιαννουκάκη συνεργασίαν του, δ. ὅτι μόνον διὰ συνεργασίας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καταστή τόνον πολυδαίδαλος ἡ ἐξέλιξις τῆς κωμωδίας.

Ἡ α' πρᾶξις εἶνε ἀληθινή κωμωδία, μὲ ἐντελὸν πλοκὴν καὶ τέλῃν γεγραμμένη.

Ἡ β' πρᾶξις ἀρχίζει μὲ μίαν λίαν χαρακτηριστικὴν ἠθογραφίαν τῆς θεωρίας τῶν γυμνασίων. Ἡ παράταξις τῶν ἐσόδρων διδασκόμενων ὑπὸ τοῦ λογίου ἔχει φωτοτυπικὴν ἀκρίβειαν καὶ εἰς τὴν ὁμιλίαν καὶ εἰς τὴν φυσιογνωμίαν.

Ἡ πρᾶξις αὕτη ἐξαπθνεὶ περὶ τὸ τέλος, ἢ δὲ γ' δὲν ἔχει τὴν δρᾶσιν οὔτε τὴν φυσικότητα τῶν δύο προηγουμένων.

Ἡ κωμωδία ἔχει γραφῇ μὲ πολὺ πνεῦμα καὶ γοργότητα, ὅ,τι δὲ δύναται νὰ φέξη τις εἶνε ἡ ὑπερβολὴ σκηνῶν τιῶν, αἵτινες μετατρέπουσι τὴν κωμωδίαν εἰς φάρσιν καὶ ἡ πληθὺς τῶν παρεξηγήσεων ἢ ὅποια καταλήγει εἰς ἀπιθανότητα.

Ὁ Σαγιῶρ μοναδικὸς ὡς στρατιώτης. Εἰς τοὺς στρατιωτικὸς ρόλους δεικνύει ἰδιαιτέραν ἐπιτυχίαν. Εἰς τὴν «Κυρίαν τοῦ 23» λ. γ. διέπλητε ἕνα θαυμάσιον τύπον κοθωνιοῦ.

«Στὰ παραπήγματα» ἐπαρουσίασε τὸν τύπον αὐτὸν ἐπὶ τῷ Ἑλληνικώτερον, δηλ. ἐπὶ τῷ ἀφελέστερον καὶ μεθυγρικότερον. Ἐπίσης πολὺ καλοὶ, ὁ Παλμύρας ὡς λαλόγηρος, ὁ Λεπενιώτης ὡς ἐντομολόγος καὶ ὁ Γαβριηλίδης ὡς ἄφροδος.

Ἡ κωμωδία τῶν κ. Λάσκαρη καὶ Γιαννουκάκη εἶνε τὸ ὠραιότερον τῶν παρασταθέντων ἐφέτος σατυρικῶν ἔργων, ἀνώτερον ὑπὸ πᾶσαν ἔσφιν, ἰδίως ἐν οὐσίᾳ καὶ τέλῃ, ὅλων τῶν ὑπὸ τύπον ἐπιθεωρήσεως θεατρικῶν κατασκευασμάτων. «Τὰ παραπήγματα» δὲν ἔχουν τραγουδιᾶ—καὶ εἶνε σημαντικὸν αὐτὸ πλεονέκτημα—οὔτε βεβιασμένα καλαμπούρια, πλην ἐνός παρεισφύσαντος, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ συναγματάρχης ἀπειλεῖ τὸν βουλευτὴν νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ... Βουλευτικόν. Ἐχουν «ὅλα τὰ προσόντα» νὰ παύσθω ἐπὶ σειράν παραστάσεων, ἐκτὸς ἂν καταβροχθισθῶν ἀπὸ τὰ ἐκείστοτε ἀνευσεύμενα δίστιχα τῶν «Ν. Παναθηναίων», ἀφοῦ ἡ ὀπισθοπορεία τῶν κ. κ. Χρηστομάνου καὶ Ποταμιάνου δὲν ἔρχεται μὲ ἀγρίας διαθέσεις θεατρικῆς βιομηχανίας.»

Δικ («Νέον Ἄστου»)

«Καὶ εἶνε τὸσον ἐξυπνὴ, ἀλήθεια, ἡ φάρσα τῶν Λάσκαρη—Γιαννουκάκη εἰς τὴν ἐπινοίαν καὶ τὸσον ἐξωφρενικῶς τεχνικῆ εἰς τὴν πλοκὴν τῆς. Εἶνε τὸσον εὐμορφος τύπος ἐκεῖνος ὁ κανδηλανάφτης τοῦ Ἁγίου, τὸσον παράδοξος—μολονότι σπανιότατος εἰς τὸν τόπον μας—ὁ μανιώδης ἐντομολόγος! Καὶ ἔκαμε τὸσον καλὰ τὸν στρατιώτην ὁ Σαγιῶρ καὶ μᾶς ἔδωκε τὸσον ἐπιτυχημένον τύπον χοροδιδασκάλου ὁ Μυράτ!

Ὁ κόσμος ἐγάλασε καὶ ἐγειροχρότησε κατ' ἐπανάληψιν. Βεβαιότατα ὅμως θὰ ἐγελοῦσε πολλαπλασίως ἂν ἡ φάρσα ἐπαίξετο ἀνθρωπινά, μὲ τὴν γοργότητα ποῦ ἐπέβαλλεν αὕτη ἡ φύσις τοῦ ἔργου.»

Κ. (Ἐστία)

«Τὴν τετάρτην ἐδόθη ἡ πρώτη τοῦ νέου ἔργου τῶν κ. Ν. Λάσκαρη καὶ Γιαννουκάκη «Στὰ παραπήγματα» τριπλάκου στρατιωτικῆς κωμωδίας. Τὸ ὄνομα τῶν συγγραφέων ἤρκεσε διὰ νὰ προσελκύσῃ ἀπὸ τὸ κοινὸν μὲ τὴν πεποιθῆσιν ὅτι θὰ ἀποκομίσῃ τὰς ἀρίστας ἐντυπώσεις. Καὶ τῷ ὄντι εἶνε μία εὐφροσύναι φάρσα, μὲ πλοκὴν, πλήρη κωμικῶν ἐπεισοδίων, τὰ ὅποια προκαλοῦν ἄσβεστον γέλωτα.»

(Ἐλλάς)

«Ἡ στρατιωτικὴ κωμωδία τῶν κυρίων Λάσκαρη καὶ Γιαννουκάκη εἶνε γραμμένη, ὡς μανθάνομεν, προ δεκαετίας. Τοῦτο ἐξηγεῖ τὸ ὅτι δὲν κάμνει σήμερον τὴν ἐντύπωσιν ἐκτάκτως νεοποῦ καὶ δροσεροῦ πράγματος.

Μετὰ τὴν μικρὰν αὐτὴν παρατήρησιν, ἡ ὅποια μάλιστα δὲν ἔχει καὶ καμμίαν σημασίαν διὰ τοὺς προτιμῶντας πάντοτε τὸ μαρινάτον ψᾶσι ἀπὸ τὸ φρέσκον,—μόνον ἐπαίνους ἔχω διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν τρίπρακτον φάρσιν, τὴν γεμάτην πρόσωπα, τύπους, δρᾶσιν, κινήσιν, ἀπρόοπτα καὶ καλαμπούρια. Ὁ τύπος τοῦ μανιακοῦ ἐντομολόγου καὶ πρὸ πάντων τοῦ εὐσεβοῦς κανδηλανάπτου εἶνε οἱ ὠραιότεροι, καὶ δίδουν ἀφορμὴν εἰς νοστιμώτατα ἀληθῶς ἐπεισόδια. Ἐν γένει ἡ φάρσα εἶνε ἐφάμιλλος κατὰ τὴν ζωρότητα, τὴν ἰλιγγιώδη πλοκὴν καὶ τὴν ἀδιάπτωτον εὐθυμίαν πρὸς τὰς γαλλικάς, ἔχει δὲ μίαν δευτέραν πρόξιν, τὴν ὅποιαν θὰ ἐξήλεως καὶ ὁ διασημότερος φαρσογράφος.

Τί κρίμα νὰ μὴ συνεργάζονται τακτικῶς οἱ κ. κ. Λάσκαρης καὶ Γιαννουκάκης καὶ νὰ μὴ γράφουν τακτικὰ ἀπὸ μίαν φάρσιν τὸν χρόνον! Ἄν αὐτὴν, ποῦ ἐγράφη πρὸς δεκαετίας, τὴν θεωρήσωμεν ὡς πρώτην τῆς συνεργασίας

των, φανταζόμεθα τί θὰ ἦτο μὴν κατὰ τὴν σημερινή! Μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν θὰ εἴγαμεν ἀνάγκην νὰ προστρέξωμεν εἰς τοὺς ξένους.»

Γρ. Ξενοπούλος («Παναθηναίους»)

«Στὰ Παραπήγματα». Στρατιωτικὴ κωμωδία, τῶν κ. Ν. Λάσκαρη καὶ Γιαννουκάκη. Ἐγράφη πρὸ δεκαετίας, ἀλλὰ πρώτην ἤδη φοράν παρστάθη. Ἡ ζωὴ τῶν κληρωτῶν παρσχε πάντοτε ἐμπνεύσεις εἰς τοὺς ξένους κωμωδογράφους. Παρ' ἡμῖν, εἶνε ἡ πρώτην ἐργὸν δικωμωδίας τῆς στρατιωτικῆς θητείας, τῆς ἀνεξανηλικῆς φαιδρᾶς ἐπεισόδια.

Ἡ υπόθεσις εἶνε πλήρως παραξηγήσεων ἢ μὴ διαδέχεται τὴν ἀλλήλῃ.

Ἡ α' πρᾶξις εἶνε γραμμένη μὲ ἐντελὸν πλοκὴν. Ἐν τῇ β' πρᾶξι ἡ παράταξις τῶν στρατιωτῶν, διδασκόμενων ὑπὸ τοῦ λογίου, ἔχει φωτοτυπικὴν ἀκρίβειαν. Ἡ γ' πρᾶξι δὲν ἔχει τὴν δρᾶσιν, οὔτε τὴν φυσικότητα τῶν προηγουμένων πράξεων. Ἡ κωμωδία ἔχει γραφῇ μὲ πολλὴν εὐφυίαν καὶ γοργότητα καὶ μόνον σκηνῶν τιῶν ὑπερβολὴ καὶ ἡ πληθὺς τῶν παρεξηγήσεων προκαλοῦν ἀπιθανότητα, ἀπιθανοβιάζουσι τὴν κωμωδίαν εἰς φάρσιν. Ὁ κ. Σαγιῶρ ἐκτακτος ὡς στρατιώτης. Ἐπίσης πολὺ καλὸς ὁ Παλμύρας ὡς κανδηλανάφτης καὶ ὁ κ. Λεπενιώτης ὡς ἐντομολόγος.

(«Πανακοθήκη»)

Ἐν τῷ «Χρόνω» ὁ υἱὸς τοῦ κ. Ἀβελᾶρου, ὄχι μόνον καυτηριάζει τὴν κωμωδίαν καὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀφήνει νὰ ὑπονοηθῇ τίποτε πρὸς τὸν ἄλλο κωμωδογράφον, παρ' ὅτι ἡ κωμωδία εἶνε... κλεμμένη! «Λέγουσιν οἱ κ. κ. Λάσκαρη καὶ Γιαννουκάκης ἀνεγνώσαν καὶ τὸν Σαμπινιὸλ» γωρεὶ νὰ γνωρίζῃ ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς του ὅτι ὁ ἕτερος τῶν συγγραφέων, ὁ κ. Λάσκαρης, ὄχι μόνον ἐγνώσε τὸν Σαμπινιὸλ, ἀλλὰ καὶ τὸν πρῶτον ἐγνώσε καὶ τὸν ἐδημοσίευσεν ἐν Θεατρικῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ κ. Γ. Φίλιππου Παρεστάθη δὲ ὁ Σαμπινιὸλ πλέον πεντηκοντάκις ἐν Ἀθήναις!

Αὐτὰ ἔγραψεν ὁ τύπος τῶν Ἀδελφῶν μετὰ τὴν πρώτην παράστασιν τοῦ ἔργου τῶν κ. κ. Ν. Λάσκαρη καὶ Μ. Γιαννουκάκη, τὸ ὅποιον ἐπὶ πρῶτον ἐγράφη πρὸς δεκαετίας ἀπὸ τοῦ κ. κ. Λάσκαρη καὶ Γιαννουκάκη.

Ο ΘΕΑΤΗΣ

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗ ΚΑΙ Μ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗ

ΣΤΑ ΠΑΡΑΠΗΓΜΑΤΑ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΡΩΤΗ

[Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸν οἶκον Μολινάρη μεταξὺ ἐξοχῆς καὶ πόλεως. Πρὸς τὰ δεξιὰ ἡ εἴσοδος τοῦ οἴκου. Ἄνωθεν τῆς θύρας, ἔμπροσθεν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι τρεῖς ἕως τέσσαρες βαθμίδες, ἐξώστης μαρμάρινος σιγηροῦς ἐπὶ κίονων. Ὁ πρὸ τῆς οἰκίας χώρος, γυμνὸς δένδρον, σχηματίζει μικρὰν πλατεῖαν. Πρὸς τ' ἀριστερὰ, ἡ εἴσοδος τοῦ κήπου ὅπου ἐκτείνεται ὀλόκληρος πρὸς τὸ βάθος].

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Μπαλανσές, Θεόδουλος καὶ Μαντώ.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μὰ τέλος πάντων, ἡ περιφημὴ ἐκείνη δασκίλα θάρρη ἢ δὲν θάρρη; Τί διάβολο! Οὔτε τὰ παιδιὰ ἔφερε γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ κόντε. οὔτε τίποτε.

ΜΑΝΤΩ. Σ' αὐτὸ φταῖς τοῦ λόγου σου, σιῶρ Μπαλανσέ.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἐννοεῖται. Τὸ πταῖσμα εἶνε δικό σου.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μὰ τί φταῖο, μωρὲς, ἐγώ; Δὲν τῆς στείλατε τὸ τηλεγράφημα ποῦ λάβαμε ἀπὸ τὸ Πρίντζι;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ὅχι μόνον τῆς τὸ στείλαμε, ἀλλὰ καὶ τῆς εἶπαμε πῶς σήμερον σ' τὰς δέκα ἔρχεται ὁ Κόντες μὲ τὸν ἀνεψιόν του καὶ τὴν ἀρρεβονιαστικὰ του καὶ νὰ εἶνε ἑτοιμῇ.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Καὶ πῶς λοιπὸν δὲν ἤλθε;

ΜΑΝΤΩ. Ποιὸς ξέρει!... Μπορεῖ νάπαθε καὶ τίποτε.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Ματίκα.

ΜΑΤΙΚΑ. Ἴδου κἀγώ!... Ἀρτίως ἐξεπεράτωσα τὴν προσφώνησιν ποῦ θὰ τοῦ κάνα... ἔρχονται!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μωρὲ, ἔλα παρ' τὰ πόδια σου καὶ ἄσ' τὴν προσφώνησιν μὴ ξεράσωμε!...

ΜΑΤΙΚΑ. Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, κύριε χοροδιδάσκαλε!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Νὰ μὴ μοῦ εἰπῆς τίποτε!... Ποῦν' τὰ παιδιὰ ποῦ θὰ ποῦν' τὸ τραγοῦδι καὶ θὰ κάνομε τῆς φηγούρες ποῦ εἶπαμε;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Πολὺ ἀσημη φηγούρα θὰ κάνοκε μ' αὐτὰ ποῦ λές... Ἐγὼ εἶμαι τῆς ἰδέας... ἔρχονται!...

ΜΑΤΙΚΑ. Νὰ γίνῃ μόνον ἡ προσφώνησις. ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Ἀρπάζων καὶ σχίζων τὴν προσφώνησιν) Ξεφορτώνουμε καὶ σὺ μὲ δ' αὐτὴν!... Νάτα μας!

ΜΑΤΙΚΑ. Μὰ, κύριε χοροδιδάσκαλε!...

ΜΑΝΤΩ. Ἄντε ντέ, τσακωθῆτε νὰ γελιάσωμε!

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἐγὼ εἶμαι τῆς ἰδέας...

ΜΑΝΤΩ. Ἄ! Γιὰ ν' ἀκούσωμε καὶ τὸν Θεόδουλον ποῦναι καντυλανάφτης στὸν Ἅγιο... Κάτι θὰ ξέρῃ ἀπ' αὐτὰ!

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἐγὼ εἶμαι τῆς ἰδέας... τῆς ἰδικῆς μου.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μᾶς ὑποχρέωσες! Καὶ ποῖα εἶνε αὕτη ἡ ἰδέα ἢ ἰδικὴ σου;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Νὰ ἀκολουθήσωμε κατὰ γράμμα τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας. Γιατί πρέπει νὰ ξέρετε, ὅτι ἡ ἐκκλησία μας ἐπρονόησε γιὰ ὅλα... Στὴν σημερινὴν μάλιστα περίστασιν ποῦ ἔρχεται ὁ γαμβρὸς ἔχομε νὰ τοὺς ψάλωμε τὸ: «Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται.»

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Σπολλάτη τῆς ἀφεντιάς σου!...

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω, εἰς χωρικὸς καὶ εἶτα Μαρδόχης.

ΧΩΡΙΚΟΣ. (Εἰσέρχεται τρέχων) Ἐρχονται!... Ἐρχονται!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Πολυάσχυλος) Ἐρχονται!... Messieurs et dames à vos places. (Τῇ Ματίκᾳ) Ἐσοῦ ἐκεῖ... (τῷ Θεοδούλῳ) Ἐσοῦ ἀπὸ ἐδῶ! (Τῇ Μαντῶ) Ἐσοῦ, πάρε τὰ μπουκέτα καὶ τρέχα γλήγορα νὰ τοὺς δάνῃς ἀπὸ πάνω!... (Ἀφῆνης) Ὁ! διάβολε, ἔχελασ! (τῷ Θεοδούλῳ) Τρέχα, μωρὲ, γλήγορα νὰ φέρῃς τὸ κόρο... (ἐνῶ ἡ Μαντῶ λυγρὰνὸν τὰ μπουκέτα προχωρεῖ πρὸς τὴν μαρμαρίνην κλίμακκ. ὁ

δὲ Θεόδουλος κινεῖται πρὸς τὴν θύραν τοῦ κήπου, εἰσέρχεται ἐσπενυμένως ὁ Μαρδόχης).

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Γειά σας, μορὲ παιδιά, γειά σας!

ΜΑΝΤΩ. (Βάλλουσα κραυγὴν καὶ πετώσα τὰ μπουκέττα) Πίπη μου! (Ῥιπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Πίπη μου, καλῶς ὄρισες.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μαντούλα μου! (τὴν ἀσπάζεται).

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Ἐ) Γειάσου, Πίπη, καλῶς ὄρισες!

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Ἐ) Καλῶς ὄρισες, τζόγια μου!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Γειά σας, παιδιά!... (τῆς Μαντῶς)

Τί κάνεις, κυρά δασκάλα; Γερή, δυνατή;

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Εἶναι ἡ μόνη ἀντίκα τοῦ τόπου μας ποῦ βασιτέεται καλά!

ΜΑΤΙΚΑ. (Τῆς Μπαλάνσας) Εἶμαι μετριόφρων καὶ δὲν σὰς ξεσνερίζομαι. (Τῆς Μαρδόχης) Σὰς εὐχαριστῶ, κύριε Πίπη... Καὶ ὁ κύριος Μποδέγας; ὁ κύριος Μολινάρης; Ἡ μέλλουσα μελλονίμφος; ὅλοι καλά, πολλαχῶς;

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μορὲ γλῶσσα!... Πᾶψε πειά... Πᾶψε, νάχης καλὴ ψυχὴ!... (Πρὸς τοὺς λοιπούς). Καὶ τώρα ἐλάτε, ἐτοιμωθῆτε γιὰ τὴν ὑποδοχὴν... (Τῆς Θεοδούλου). Ἐσὺ Θεόδουλε, σύρε νὰ φέρης τὸ κόρο γιὰ τὸ τραγοῦδι.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Αἶ, αἶ, γιὰ σταθῆτε... Ὁ σιὸρ κόντες, εἶπε, πῶς δὲν θέλει καμμίαν ὑποδοχὴ!... Οὔτε κόρο, οὔτε προσφώνησι, οὔτε τίποτα!... Τὸ εἶλα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀπ' ἔξω καὶ ἔφυγαν.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Δὲν σὰς τάλεγα γῶ! Τὸ τροπάρει λοιπὸν εἰς ἐνέργειαν... (Ψάλλον). «Ἴδου ὁ νυμφίος».

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Σῶπα καὶ σὺ, διαόλου καντυλανάφτη μετὰ τὰ τροπάρια σου!... (Ἀπογοητευμένος). Ὄστε δὲν θέλει ὑποδοχὴ... κρίμα σ' τοὺς κόπους μου!... κρίμα!

ΜΑΤΙΚΑ. Οὔτε προσφώνησι; (τῆς Μαρδόχης) Μὰ τὸ εἶπε ὁ κύριος κόντες αὐτοπροαιρέτως;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Βέβαια... καὶ πολλαχῶς μάλιστα... Νάτος κίβλας!...

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω, Μποδέγας, Μολινάρης, Ἄδα, καὶ Χρυσοπτερὴς, πάντες μετὰ ἐνδυμασίας ταξειδίου.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Γειά σας, παιδιά.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Παιδιά, γειά σας.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ, ΜΑΝΤΩ, ΜΑΤΙΚΑ, ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (πάντες ὁμοῦ) Καλῶς ὄρισάτε!... Καλῶς ὄρισάτε! (Ἡ Μαντῶ καμνεὶ ὑπόκλισιν κωμικὴν. Ὁ Θεόδουλος σταυρώνει τὰς χειρὰς του καὶ χειρὶ τῆς εὐσεβάστως).

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Ἀρπάζων ἓνα μπουκέτο ἀπὸ

χάμω καὶ βκίνων μετὰ βηματισμοὺς χοροῦ πρὸς τὴν Ἄδαν τῆς τὸ προσφέρει). Ματμαζέλ.

ΑΔΑ. Μερσί!...

(Ὁ Μαρδόχης καὶ ἡ Μαντῶ συνομιλοῦν ἰδιωτικῶς. Ὁ Μολινάρης γελᾷ μετὰ τὴν Μαντῶν. Ὁ Χρυσοπτερὴς περιεργάζεται τὰ περίετρα).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐνῶ περιφέρει τὸ βλέμμα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, βλέπει τὸν Μαρδόχην). Ἄ! ἐδῶ εἶσαι σὺ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Ἀποχωριζόμενος τῶν λοιπῶν) Μάλιστα, κύριε Χρυσοπτερῆ, ἐδῶ εἶμαι.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Καὶ ὁ φυξίφωτος τί γίνεται;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ποιὸς φυξίφωτος;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τὸ ἔντομόν μου.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄ! τὸ ἔχω μαζί μετ' ἄλλα.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τρέχα γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μὴ μοῦ πάθῃ τίποτα, τρέχα!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τρέχω ἀμέσως (ἰδίξ. ἀνχωρῶν) Μορὲ δουλειὰ ποῦ τὴν βρῆκα... (ἔξέρχεται)

(Ὁ Χρυσοπτερὴς περιεργάζεται τὰς περιπλοκάδας καὶ τὰς πρασιάς).

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (τῆς Ἄδας) Αἶ, πῶς τὸν βρίσκετε τὸν τύπον μας;

ΑΔΑ. Πολύ, πολὺ ὄραϊον!... (τῆς Χρυσοπτερῆς) Δὲν εἶναι ἔτσι, θεῖέ μου;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (ἔξετάζων καὶ ἐρευνῶν πρὸς τὴν περιπλοκάδα.) Μάλιστα, μάλιστα, πολὺ ὄραϊος τόπος... Δὲν ἤξεύρω μόνον ἂν ὑπὸ ἔποιν ἐντομολογικήν... (Βλέπει πεταλούδαν πολυχρῶμον καὶ κυναγῶν αὐτήν). Ἄ! ἄ!

ΑΔΑ. (ἔντρομος) Τ' εἶναι, θεῖέ μου;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (κυναγῶν τὴν πεταλούδαν.) Μιὰ πολὺ περίεργος πεταλούδα!... Πιάστε τὴν!... Πιάστε τὴν! (ἔξερχόμενος διὰ τοῦ βάλθους). Ἄ! θὰ τὴν πιάσω, ποῦ θὰ μοῦ πάθῃ!...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (τῆς Ἄδας) Ἡσυχία δὲν ἔχει ὁ θεῖος!... (τῆς Μαντῶς) Τρέχα καὶ σὺ, Μαντῶ, νὰ τὸν βοηθήσης.

ΜΑΝΤΩ. Πηγαίνω, σιὸρ Κόντε... ἀλλ' ἔχω κ' ἓνα γράμματα νὰ σὰς δώσω... (ἐγγειρίζουσας) Εἶναι κάμποσαις μέραις ποῦ τὸ φέρανε. (ἔξέρχεται)

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Καλά ἀπὸ τὸν χαρακτήρα μοῦ φαίνεται πῶς εἶναι τῆς Κλειοῦς. Ἀργότερα τὸ διαβάξω, δὲν εἶναι βία...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Αἶ, καιρὸς νὰ ἡσυχάσωμε καὶ λίγο... τώρα ὁμως (τῆς Ἄδας) ἀνεψιά μου, νὰ σοῦ παρουσιάσω τὸν κύριον Στυλιανὸν Περαστικὸν ἢ Μπαλανσέν, τὸν πρῶτον χοροδιδάσκαλον τοῦ τόπου μας.

ΑΔΑ. Χαίρω πολύ.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Σπεύδων νὰ συμπληρώσῃ.) Καὶ ἀποκλειστικὸν χοροδιδάσκαλον τῆς οἰκογενείας Κόντε Μποδέγα καὶ Κόντε Μολινάρη! (ὑποκλίνεται πρὸς τῆς Ἄδας ἀποχωρῶν δὲ μετὰ βηματισμοὺς χοροῦ, μετ'

λίγον ἐπκνέρεται). Ἐσπουδάσα, ματμαζέλ, ἐν Ἰταλία τετρακοσίους πενήκοντα βηματισμοὺς, τριακόσια δύο εἶδη βάλς καὶ μπιστόν, ἑκατὸν πενήκοντα φιγούρες κόντρ-ντᾶς, διακοσίας φιγούρας κοτιλιόν, ἄλλα εἶδη πᾶ-ντε-κάτορ, ἄλλα τόσα πᾶ-ντε-πατινέ, ἑκατὸν τριάκοντα δύο...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἀκριτά, κύριε Μπαλανσέ, ἀκριτά...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Καὶ εἶμαι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν σας χειρὶ τε... ποσί! (Ἀποχωρεῖ μετὰ βηματισμοὺς χοροῦ).

ΜΠΟΔΕΓΑΣ (πρὸς τὴν Θεοδούλου). Ἀπὸ δῶ εἶναι ὁ κύριος Θεόδουλος Μοναχογένης, κανδυλανάφτης, νεοκόρος καὶ βοηθὸς τοῦ χοροῦ τῆς ἐκκλησίας μας.

ΑΔΑ. Τοῦ χοροῦ καὶ αὐτός; ὦ! ἔγω πολλὴν εὐχαριστήσιν.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (ὑποκλινόμενος εὐσεβάστως) Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ καὶ τῶν μελλόντων τέκνων σου! (Ἀποχωρεῖ).

ΜΑΤΙΚΑ. Καὶ μένα, κύριε Μποδέγα, δὲν θὰ με φέρεται εἰς ἀντιπαράστασιν;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. ὦ! βέβαια (πρὸς τὴν Ἄδαν) Ἡ κυρία Βίτα Ματίκα διδασκάλισσα...

ΑΔΑ. Τοῦ χοροῦ;

ΜΑΤΙΚΑ. ὦ! ὄχι. Τῆς Φροβελιανῆς μεθόδου, πρωτοβάθμιος... Πολλαχῶς.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Καὶ οἰκογενειακὴ ἐπίσης. (Σιγὴ τῆς Ἄδας) Αὐτὴ μετὰ εἶματε τὸ ἀλφάβητο.

ΑΔΑ. (Μειδιῶσα κελουγκάθως). Χαίρω πολύ.

ΜΑΤΙΚΑ. (ὑποκλινόμενη τῆς Μποδέγας) Πεπαυμένη ὁμως.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Πευμένη;!... (Ἀπορῶν) Πῶς;

ΜΑΤΙΚΑ. Μάλιστα, πεπαυμένη, ἀφ' οὗτου ἐξωτερκευθήτε... εἰς Τεργέστην.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἄ! τότε νὰ τὰ ξαναφτιάσωμε! Ἄρθῆς μαζί μου ἵστην Ἀθήνα. Θὰ σὲ διορίσω ἐκεῖ. Μείνε ἡσυχῆ... Αἶ καὶ τώρα, πηγαίνετε.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Saluez tout le monde!... Προσκυνῶ σας! (ἔξέρχεται μετὰ τοῦ Θεοδούλου καὶ τῆς Μαντῶς)

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἐστὸ καλὸ!...

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Μποδέγας, Μολινάρης, Ἄδα, εἶτα Χρυσοπτερὴς καὶ Μαντῶ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Πάει κ' αὐτό... Καιρὸς πλέον νὰ ἡσυχάσωμε... (τῆς Ἄδας) Θὰ θέλετε βέβαια καὶ σὺς ν' ἀναπαυθῆτε...

ΑΔΑ. Δηλαδῆ...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. ὦ! βέβαια, καιρὸς εἶναι... Μὰ, ὁ θεῖος δὲν φαίνεται.

ΑΔΑ. Τὸν θεῖον μὴ τὸν ξεσνερίζεσθε... Αὐτὸς κυναγῆται πεταλοῦδες.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Καὶ τί ἄλλη δουλειὰ ἔχει!... Μὴ θαρρῆτε πῶς ἤλθεν ἐδῶ γιὰ τοὺς γάμους; Κάθε ἄλλο! ἤλθε, λέγει, νὰ σπουδάσῃ τὰ Ἑλληνικὰ ἔντομα.

ΑΔΑ. Ναί, ἀλλὰ καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ διορισθῇ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου. (Βλέπουσα τὸν θεῖον τῆς ἐρχόμενον ἐκ τοῦ βάλθους). Ἄ! νάτος, ἔρχεται.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐρχόμενος ἐκ τοῦ βάλθους καὶ ἐξετάζων ἔντομον μετὰ προσοχῆς). Ἄ! φίλε μου κύριε Μποδέγα, συγχαίρω τὸν κηπὸν σου!... Ὅταν ἐγείναμε συμπέθεροι δὲν τὸ εἶχα καθόλου συλλογισθῆ πῶς θὰ ὠφεληθῶ τόσον πολὺ ἀπ' αὐτόν...

ΑΔΑ. (Σπεύδουσα πρὸς αὐτόν) Τ' εἶναι πάλι; (Πάντες τὸν περικυκλοῦσι).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Βλέπετε αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἔντομον; Φέρει ἐπὶ τῶν πτερυγῶν του τὴν δόξαν μου!... Εἶναι, φίλοι μου, φυξίφωτος τερμίτης καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰς κεντρικὰς καὶ μεσημβρινὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀφρικῆς. Ἐνα παρόμοιον ἔφερα ἀπὸ κεί καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου κατώρθωσα νὰ τὸ ἐγγλιματίσω.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Τὸ ἔχετε μαζί σας;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μάλιστα. Τὸ ἔδωσα εἰς τὸν ὑπηρετὴν σας, τὸν Μαρδόχην, νὰ τὸ περιποιῆται. Ἀλήθεια, ποῦ εἶναι τὸς, νὰ τὸν ὀφθίσω πῶς πέρασεν εἰς τὸ ταξειδί;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ὁ ὑπηρετῆς μας; Ἄ! ἔννοια σας κ' αὐτὸν δὲν τὸν πειράζει καθόλου ἢ θάλασσα!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μὰ, ὄχι ὁ ὑπηρετῆς σας... Θέλω νὰ μάθω πῶς πέρασεν ὁ φυξίφωτός μου. Καὶ φραντασθῆτε τὴν εὐτυχίαν μου νὰ ἀνακαλύψω κ' ἄλλον ἐδῶ!...

ΑΔΑ. Ὄστε εἴθε εὐχαριστημένος;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ξεσουραλαμένος... Θὰ ἐτοιμάσω ἓνα ὑπόμνημα διὰ τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Βερολίνου... Καὶ πρέπει νὰ ξεῦρετε ὅτι τὸ ἔντομον αὐτὸ ἔθεωρεῖτο μέχρι τοῦδε ὅτι μόνον εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὑπάρχει.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Διὰ νὰ εἰπῇ κατὰ τι). Ναί;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μάλιστα. Ἀνῆκει εἰς τὸ γένος τῶν τερμιτῶν οἱ ὅποιοι εἶναι γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα λευκοὶ μύρμηκες. Εἰς αὐτοὺς ὑπάγεται ὁ κίτρινοθώραξ τερμίτης, ὁ ἀπαίσιος τερμίτης, ὁ φυξίφωτος τερμίτης... ὦ! θὰ σὰς κάμω τὴν βραδύα τοῦ γάμου σας μίαν σουρπρίζ...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Σουρπρίζ!;...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μάλιστα... θὰ σὰς διαβάσω τετρακόσιες πενήκοντα σελίδες περὶ τῆς συνομοταξίας αὐτῆς!

ΑΔΑ. ὦ! θὰ περάσωμε πολὺ ὄραϊα!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Δέν μου λέτε, θά ἔχετε καί μουσιζήν ;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μουσιζήν ὄχι, ἀλλά θά ἔχω προβολὰς φωτεινῶν εἰκόνων. . . Τὸ μόνον ποῦ μὲ ἀπασχολεῖ εἶναι τί ὄνομα νὰ τοῦ δώσω. . . Ἄ! εὐρῆκα! εὐρῆκα! Θά τοῦ δώσω τ' ὄνομά σου, ἀνεψιά μου. . . Θά δοξασθῆς καί σὺ μαζί μου.

ΑΔΑ. Τ' ὄνομά μου! Μὴ χειρότερα! . .

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Δέν θέλεις; Ἀἶ, τότε θά τὸ ὀνομάσω. . .

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Νὰ τὸ ὀνομάσετε: Φυξίφοτος ὁ φρονημῆτης!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Γρατί;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Χάριν τοῦ Φρενοζομείου μας!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἄ! βέβαια, βέβαια. . . Μιὰ καί τὸ ἀνακαλύψατε εἰς τὴν Κέρκυρα! . .

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἄς εἶναι. . . Ἀφοῦ θέλετε, τὸ βαπτίζω: Φυξίφοτος ὁ φρονημῆτης! . . Πηγαίνω μάλιστα νὰ συμπληρώσω τὰς ἐρεῦνας μου.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Καλὰ ὄλ' αὐτά. . . ἀλλὰ πρέπει ν' ἀναπαυθῆτε καί λίγο!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἀπογοητευμένος.) Πῶς! Νὰ ἔχη ὁ κῆπος σου τέτοιον θησαυρὸν κ' ἐγὼ ν' ἀναπαυθῶ; Ποτέ! θά τὸν γυρίσω δύο τρεῖς φοραὶς ὀλόκληρον καί κατόπιν θά βλέπομεν. . .

ΑΔΑ. Τότε καλὴν διασκέδασιν!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Καί καλὴν ἐπιτυχίαν!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἐμεῖς πηγαίνομε ν' ἀναπαυθῶμεν. . . Ἄ! νὰ καί ἡ Μαντώ. . . (κλιῶν) Μαντώ, ἔλα ἔδω. . .

ΜΑΝΤΩ. (Εἰσερχομένη.) Ὅριστε, σιδὸρ κόντε! . . . (Ὁ Χρυσοπτέρης ἐξετάζει διὰ ὀφθαλμοῦ τὸ ἔντομον ὅπερ κρατεῖ.)

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Τὰ δωμάτιά μας εἶναι ἔτοιμα;

ΜΑΝΤΩ. Μάλιστα. Τὰ ἔχομεν ἐτοιμάσει ἀπὸ τὴν περασμένην ἑβδομάδα.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἄ! μπράβο! . . . (τῷ Χρυσοπτέρη.) Ὅρεβουάρ, κύριε Φυξίφοτε! . . .

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Καλέ, θεῖέ μου, τί λέτε;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ὡ! pardon! . . . Κύριε Χρυσοπτέρη, ἤθελα νὰ εἰπῶ! (ἰδίξ) Διάβολε! Πῶς τὰ συγχέω αὐτὰ τὰ ἔντομα! . . .

ΑΔΑ. Θεῖέ μου, ὄρεβουάρ!

(Ὁ Χρυσοπτέρης, προσηλωμένος εἰς τὴν ἐξέταξιν τοῦ ἔντομου, ἀπενεχθὲς διὰ κινήσεως τῆς χειρὸς. Ὁ Μποδέγας διὰ τῆς μακρυκρίνης κλίμακκος ὁδηγεῖ τὴν Ἄδαν.)

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Χρυσοπτέρης, Μολινάρης καὶ Μαντώ

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Τῷ Χρυσοπτέρη.) Λοιπὸν, θεῖέ μου, δέν ἔρχεσθε καί σεῖς;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἄ! μπᾶ! . . . Ἄν δέν ἐρευνήσω καί τὴν παραμικροτέραν γωνίαν τοῦ κήπου σας δέν θά ἠσυχάσω!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ὅπως ἀγαπᾶτε! Ἄμα θελήσετε, τὰ δωμάτιά σας εἶναι ἔτοιμα. . . Καθὼς ἀνεβαίνετε, δεξιά. . . Δέν εἶναι ἔτσι, Μαντώ;

ΜΑΝΤΩ. Μάλιστα. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου ποῦ εἶναι τὰ πολλὰ δένδρα. Καί ἐπειδὴ ἔχει κουνούπια, ἐφρόντισα καί ἐπιτρα ἕνα κουτάκι ἀπὸ αὐτὸ. . . διὰ τὸν κύριον.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Λαμβάνων ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς Μαντῶς τὸ κουτάκι.) Καί τ' εἶν' αὐτό;

ΜΑΝΤΩ. Ἐντομοκτόνος σκόνη!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐκπληκτός.) Ἐντομοκτόνος σκόνη! (Πετῆ, τὸ κουτάκι ὠργισμένος.) Νά! . . . Καί δέν μου λές, κυρία ἔντομοκτόνος, ποῖος σοῦ ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ καταστρέφης ὅ,τι ἐν σοφία ἐπλασεν ἡ φύσις; Ἀἶ; . . Πρέπει νὰ μάθης, ἀπερίσκεπτος, ὅτι ὑπάρχουν τριάκοντα χιλιάδες εἶδη κολεοπτέρων καί ἐξήντα δύο χιλιάδες εἶδη διπτέρων καί αὐτὰ οὐχὶ βεβαίως χωρὶς αἰτίαν.

ΜΑΝΤΩ. (Ἰδιειτέρως τῷ Μολινάρη.) Τί λείει;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἄκουε ἐκεῖ μετὴν βρομοφερύρεσιν των νὰ φρονεῖν τὰ ἔντομα διὰ τὰ ὁποῖα ἐνησχολήθησαν οἱ σοφώτεροι τῆς γῆς ἄνθρωποι! Ἄν ἐδιάβαζες τὸν Λιβιγιστῶνα καί τὸν Δονγαγιού θά ἐγνώριζες πολλὰ πράγματα. . . Καί δέν μου λές, κυρία ἔντομοκτόνος, πῶς τοιμᾶς νὰ ἐπιβάλῃς χεῖρα εἰς ἔντομα τὰ ὁποῖα κάμνουν εἰς μίαν μόνην ἡμέραν, ὅ,τι δέν θά ἔκαμνες σὺ καί ἂν ἀκόμη ἔξῃς τέσσερα δισεκατομμύρια χρόνια;

ΜΑΝΤΩ. Μὴ χειρότερα! Καί τί κάμνουν;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μία τάξις ἀπ' αὐτά, οἱ τερμίται τῆς Ἀφρικῆς, κάνουν ἐξήντα δύο χιλιάδες ἀγὰ τὴν ὥραν. . . καί νὰ μου κἀνης τὴν χάρι νὰ μὴν πειράξῃς τὰ ἔντομα τοῦ δωματίου μου καί νὰ μὴ μὲ σκοτίξῃς! . . . (ἐξέρχεται θυμωμένος.)

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Τῷ Μαντῷ.) Τ' ἄκουσες; ἐξήντα δύο χιλιάδες ἀγὰ τὴν ὥρα. . . καί ὅλα φρέσκα. . . πρόσσε μὴν τὸ ξεχάσης! . . .

ΜΑΝΤΩ. (Ἰδίξ.) Ψυχὴ μου, ὀμελέτα! . . .

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐπενερχόμενος δρομάτος.) Καί ὄχι μόνον σοῦ ἀπαγορεύω νὰ ἐνοχλῆς τὰ ἔντομα τοῦ δωματίου μου, ἀλλὰ καί σοῦ ἐπιβάλλω νὰ τὰ σέβουσαι εἰς ὅποιανδήποτε τάξιν καί ἂν ἀνήκουν, εἴτε εἰς τὰ ὑμένωπτερα, εἴτε εἰς τὰ ὀρθόπτερα, εἴτε εἰς τὰ ἡμίπτερα, εἴτε εἰς λεπιδόπτερα, εἴτε εἰς τὰ κολεόπτερα, εἴτε εἰς τὰ δίπτερα, διαβόλου δίπουν ἄπτερον ζῷον! . . . (ἐξέρχεται ὀργίλος διὰ τοῦ βάθους.)

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Τῷ Μαντῷ.) Τ' ἄκουσες λοιπὸν. . . δίπουν;

ΜΑΝΤΩ. Πολὺ παράξενος μοῦ φαίνεται ὁ κύριος θεῖος σας καί νὰ μὲ συμπαθᾶτε! . . .

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Τώρα ποῦ τὸν ἔμαθες νὰ μὴν τὸν ξεσνερίζεσαι! . . .

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐπενερχόμενος) Θέλεις ἐσένα νὰ σοῦ ρίξουν καμμιὰ φόλα, αἶ; Ὁχι! Πῶς λοιπὸν σὺ μεταχειρίζεσαι κόνιν κατὰ τῶν ἐντόμων, τῆς προσφιλοῦς αὐτῆς ἐνασχολήσεως ἑκατοντάδων σοφῶν; Λίμοβόρε! . . . (ἐξέρχεται.)

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (τῷ Μαντῷ.) Μὴν τὸν ξεσνερίζεσαι. . . σοῦ εἶπα! εἶναι ἀγαθὸς ἄνθρωπος!

ΜΑΝΤΩ. Τί νὰ μὴν τὸν ξεσνερίζομαι ποῦ παρ' ὀλίγον νὰ ξεχάσω γιατί ἤλθα ἔδω. . .

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Τί; ἔχεις τίποτα νὰ μοῦ εἰπῆς;

ΜΑΝΤΩ. Ἐννοεῖται. Αὐταῖς ὅλαις τῆς ἡμέρας ποῦ λείπατε εἴχαμε κατὰ ἀνησυχίας. . .

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μπᾶ! Καί γιατί;

ΜΑΝΤΩ. Νά, κάθε λίγο καί λιγάκι περιτριγύριζαν τὸ σπύρι χωροφυλάκοι καί ρωτοῦσαν τὸν ἕνα καί τὸν ἄλλον, ἦρθε ὁ σιδὸρ κόντες; πότε θάρθη ὁ σιδὸρ κόντες, τί γίνεται ὁ σιδὸρ κόντες; . . .

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Καί τί μὲ θέλουν;

ΜΑΝΤΩ. Ἐξέρω κ' ἐγὼ. . . δέν εἶπαν σὲ κανέναν τίποτα.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Καλὰ, καλὰ, μὴ φοβᾶσαι, δέν εἶναι τίποτα. . . Οὔτε χρεωστῶ, οὔτε κανέναν σκότωση! . . . Ἄλλως τε οἱ χωροφυλάκες εἶναι ἴδιοί μας ἄνθρωποι! . . .

ΜΑΝΤΩ. Ἄμ δέ. Ἦλθαν ἄλλοι καινούργιοι τώρα. Ἐκείνους τοὺς στείλανε ἔς τὴν Ἄμφισσα! . . .

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Καλὰ, καλὰ. Τίποτε ἄλλο ἔχεις νὰ μοῦ πῆς; Μοῦ φέρανε τίποτα;

ΜΑΝΤΩ. Τίποτα. Μόνον τὸ γράμμα ποῦ σὰς ἔδωσα.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ὡ! διάβολε! Καί τὸ ξέχασα! (Ἀποσφραγίζει τὸ γράμμα καί ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἀναγνώσκων συνοφρουοῦται.) Διάβολε! Πολὺ κακὰ τὴν ἔχω! . . . Μπᾶ! νὰ τὴν πάρῃ ὁ διάβολος! . . . Πρέπει νὰ τὸ πῶ τοῦ θεῖου μου! (Βαίνει πρὸς τὴν μαρμαρίνην κλίμακα.)

ΜΑΝΤΩ. Τί τρέχει, σιδὸρ Κόντε;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (ἐξερχόμενος.) Τίποτε. . .

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

Μαντὸ μόνη, εἶτα καὶ Μαρδόχης.

ΜΑΝΤΩ. Σὰν ἄσχημαι, μοῦ φαίνονται, ἡ δουλειὰς του! Βάξω στοιχίμα πῶς τὸ γράμμα ποῦ διάβασε καί θύμωσε τοῦ τό στείλαν οἱ χωροφυλάκοι! Τί σοῦναι κ' αὐτοὶ οἱ σταυρωτῆδες! . . .

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (εἰσερχόμενος σχεδὸν κλαίων.) Ὡ! δυστυχία μου! χάρηκα ὁ κακόμοιρος! . . . χάρηκα!

ΜΑΝΤΩ. Τί ἔπαθες, μορέ, καί κλαῖς;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄχ! τ' ἦταν πάλι τοῦτο; . . . Ἄχ! μοῦφυγε, Μαντῶ μου, μοῦφυγε! . . .

ΜΑΝΤΩ. Ποιό; Τὸ μυαλό σου;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὴ μὲ σκοτίξῃς καί σύ! . .

ΜΑΝΤΩ. Νάτα μας! . .

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὡ! κεραμίδι ξαφνικὸ ποῦ μοῦρθε στοὺ κεφάλι Ὡ! συμφορά!

ΜΑΝΤΩ. Βρέ χριστιανέ μου, δέν μοῦ λές τί μύγα σ' ἐπιασε;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄχ! μακάρι νὰ μ' ἐπιανε μύγα! . . Μύγα μοῦφυγε! . .

ΜΑΝΤΩ. Ἐξουολάθης;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁχι, ἀλλὰ κοντεύω. Καί τώρα μὲ τί μούτρα θά παρουσιασθῶ ἔμπροστά του; μὲ τί μούτρα;

ΜΑΝΤΩ. Μὰ ἐπὶ τέλους, θά μιλήσης ἀνθρωπινὰ ἢ ὄχι;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄχ! ὁ κακομοίρης! . . Τ' εἶναι τοῦτο ποῦπαθα! . .

ΜΑΝΤΩ. Μπᾶ! σὲ καλὸ σου!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄχ! Μαντῶ μου, χάρηκα, ἔσβυσα!

ΜΑΝΤΩ. Βρέ, μόλις ἦρθες τῶρριξες στοὺ πιτό;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁχι Μαντῶ μου, ὄχι. Μοῦ τῶδωσαν ἀπὸ τὴν Τεργέστην καί. . .

ΜΑΝΤΩ. Κι' ἀκόμη νὰ ξεμεθύσης;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Βρέ τί νὰ ξεμεθύσω; Ὁ κύριος Χρυσοπτέρης μοῦ τῶδωσαν ἀπὸ τὴν Τεργέστην. . . ἕνα κουτάκι μὲ μιὰ μύγα ζωντανὴ νὰ τὴν φυλάξω. . . καί μόλις ἦρθαμε ἔδω, τ' ἄφησα ἐκεῖ ἔξω μὲ τ' ἄλλα πράγματα μαζί καί μοῦφυγε. . . Πῶς διάβολο μοῦφυγε δέν ξέρω!

ΜΑΝΤΩ. Τὸ κουτάκι;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καλὲ ὄχι, κουτὴ καί σύ. . . ἢ μύγα!

ΜΑΝΤΩ. Καί κάνεις ἔτσι γιὰ μύγα;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ ἦταν μύγα Εὐρωπαϊκή! . . . Ἦταν αὐτό. . . νὰ ἰδῆς πῶς τὸ λέει. . . ἀπ' αὐτό. . . ἔχει ἔτσι δηλαδὴ φωτιά ἀπὸ πίσω. . .

ΜΑΝΤΩ. Κωλοφωτιά;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁχι, χριστιανὴ μου καί σύ! . . Εἶναι, λέει, ἔντιμον. . . πυρίφωτον!

ΜΑΝΤΩ. Οὐφ! κουτὸς ποῦ εἶσαι! . . Καί δέν πιάνεις μίαν ἄλλη νὰ τὴν βάλῃς στοὺ κουτί; Ἀπὸ μύγες δὰ ἄλλο τίποτα ἔδω! . .

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Πάλιν τὰ ἴδια! . . Μ' αὐτὴ δέν ἦταν μύγα ἀπ' αὐταῖς ποῦ ἔχομεν ἔδω. . . Ἦταν σοῦ λέω. . . ἔντιμον εὐρωπαϊκόν!

ΜΑΝΤΩ. Μὴν κἀνης δὰ ἔτσι καί δέν χάρηκεν ὁ κόσμος!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁ κόσμος ἔμπορεῖ νὰ μὴ χάρηκε, μὰ χάρηκεν ἡ μύγα! ὕστερα εἶναι καί ἡ τζαναμπετιά. . . . Κουβάλησα μιὰ κάσα ὀλόκληρη μὲ μύγες

ψόφιεσ καρφωμέναισ με καρφίτεσ καί πήγε καί μούφυγεν ἡ ζωντανή!...

ΜΑΝΤΩ. Σὼπα τώρα, γιατί ἔρχεται ὁ σιδρ Κόντεσ καί ὕστερα βλέπουμε!...

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καί Μολινάρησ.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἄ! ἐδῶ εἶσαι, Πίπη; (τῆ Μαντῶ) Μαντῶ, ἀφῆσέ μας!

ΜΑΝΤΩ. Στους ὀρισμούς σου, σιδρ Κόντε. (τῆ Μαρδόχη, ἀπερχομένη διὰ τῆσ μαρμαρίνησ κλίμακωσ) Καί ὑπομονή, Πίπη μου!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (τῆ Μαντῶ) Κύτταξε, καῦμένη, ἀν ἔμπορέσῃσ νά μού τήν εὔρησ.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

Μολινάρησ καί Μαρδόχησ.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Πίπη, με ἀγαπᾷσ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Πρῶτα τοῦ λόγου σου, ἀφέντη, καί ὕστερα τήν Μαντῶ.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Αἶ, ἦλθεν ἡ ὥρα νά μού τὸ ἀποδείξῃσ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐγῶ, ἀφέντη, γιὰ χατήρι σου πέφτω καί στή φωτιά ἀκόμα... Γίνουμαι πυρίφωτοσ... ἔντιμον!...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Καλά, καλά... Γι' ἀκουσε ἔδῶ... θυμᾶσαι τήν Κλειῶ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τὸ περιοδικὸ ποῦ σοῦστελενε ἡ ἀρρεβωνιστικᾶ σου ἀπὸ τήν Τεργέστη;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ὅχι, βρὲ ἀδελφέ, τήν Κλειῶ ὅπου με ἐπεσεκέπτετο περιοδικῶσ εἰσ τὰ λουτρά;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τήν ἀνεψιᾶ τοῦ συνταγματάρχου;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ναί, αὐτήν.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Δέν τήν ἔξερω, μὰ τήν ἔχω ἀκουστά.....

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἄσ εἶναι. Αὐτὴ λοιπὸν ἔμαθε πῶσ ἀρρεβωνιάστηκα κ' ἔγεινεν ἔξω φρενῶν.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καί τί σὲ μέλει!... Ἄστηνε κ' ἀσ βουρλίξεται.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἐγῶ τήν ἀφήνω... μὰ ἔλα ποῦ δέν μ' ἀφήνει κ' αὐτὴ!... Μὲ κατήγγειλε πῶσ εἶμαι καθυστερούμενοσ τοῦ 1900 καί με ζητοῦν.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὡ! διάβολε! Καί τώρα;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Τώρα, μού εἶναι ἀδύνατον νά πάω, γιατί τί θὰ γίνῃ ὁ γάμοσ μου!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τὸ λοιπὸν;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Τὸ λοιπὸν..... θὰ πᾶσ ἐσὺ γιὰ μένα!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐγῶ;! ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ναί, ἐσὺ! ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ κ' ἐγῶ, ἀφέντη, θὰ παντρευτῶ..

Μὲ περιμένει τόσα χρόνια ἡ Μαντῶ... Εἶμαι βλέπεισ κ' ἐγῶ καθυστερούμενοσ τῆσ.... Μαντῶσ!...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μὰ νά σοῦ πῶ... ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὑστερα ἔχασεσ πῶσ δέν ἐπιτρέπεται πειᾶ ἡ ἀντικατάστασισ;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Γιαῖτὸ ἔννοια σου... φτάνει ἐσὺ μόνον νά θέλῃσ!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐγῶ πάω μὰ... ἀφοῦ δέν ἐπιτρέπεται;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Θὰ τὸ κάνωμε ἡμεῖσ νά ἐπιτρέπεται καί νά ὄῃσ πῶσ.... Ἐσὺ θὰ γίνῃσ ἐγῶ καί ἐγῶ θὰ γίνω ἐσὺ. Κατάλαβεσ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Νά σοῦ πῶ, ἀφέντη, ὅχι! ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Δέν πειράζει, θὰ τὸ καταλάβῃσ... Τώρα ὅπου κ' ἀν εἶναι, θὰ ἔλθουν οἱ χωροφύλακεσ νά με ζητήσουν. Οἱ χωροφύλακεσ λοιπὸν δέν με γνωρίζουν...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ οὔτε ἡμεῖσ!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Τόσῳ τὸ καλλίτερον!... Θὰ φορέσῃσ ἕνα κουστοῦμι ἰδικό μου... θὰ ἔλθῃσ ἐδῶ νά καθίσησ μαζί με τήν ἀρρεβωνιαστικᾶ μου....

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ ἡ Μαντῶ ποῦ θὰ ζηλεύῃ;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἐννοια σου!... Καί σὺ θὰ κάνῃσ σᾶν νά ἤμιον ἐγῶ....

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὲ τήν ἀρρεβωνιαστικᾶ σου; Καλά.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μὰ μὴν εἶσαι λοιπὸν κτήνοσ! Οἱ χωροφύλακεσ λοιπὸν θὰ ἀπατηθοῦν καί θὰ σὲ πάρουν γιὰ μένα.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ ὕστερα δέν θὰ με γνωρίσουν;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ὅχι. Θὰ εἶσαι πάντα ὁ κόντε-Μολινάρησ. Κ' ἔτσι μένω ἐγῶ ἐλεύθεροσ καί κάνω τὸν γάμον μου. Σαῖντὸ μάλιστα τὸ ἀναμεταξὺ θὰ φροντίσω νά σ' ἐξαίρεσω γιατί ἐγῶ ἔχω λόγουσ ἀπαλλαγῆσ....

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Λόγουσ ἀλλαγῆσ θέλεισ νά πῆσ... ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἄν ἐξακολουθῆσ νά λὲσ ἀνοησιέσ, θὰ σοῦ δώσω τὰ παπούτσια στὸ χέρι καί θὰ κρατήσω τήν Μαντῶ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καλέ, ἀφέντη, ἀστειεύομαι. Τί διάβολο!... Τώρα ποῦ ἔγινενα κ' ἐγῶ κόντεσ νά μὴν ἀστειευθῶ καί λίγο; Πρέπει νά συνηθίσω στὸ κοντηλίκι!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἄν εἶναι ἔτσι, καλά! Ἄρχισε μάλιστα ἀπὸ τώρα.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καί τί πρέπει νά κάνω;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Νάρθησ νά ντυθῆσ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καί θαρρεῖσ πῶσ φτάνει αὐτὸ;

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καί Μποδέγασ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Κατερχόμενοσ διὰ τῆσ μαρμαρίνησ

κλίμακωσ βισσιτικῶσ.) Αἶ λοιπὸν; (τῆ Μολινάρη) Τὴν διώρθωσεσ τήν δουλειᾶ;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μάλιστα. Θὰ πάῃ ὁ Μαρδόχησ γιὰ μένα. Ἐπὶ τῆ εὐκαιρίᾳ μάλιστα αὐτῆ, τὸν ἐπροβίβασα εἰσ κόντην.....

ΜΠΟΔΕΓΑΣ Ἄ! μπράβο! (τῆ Μαρδόχη) Λοιπὸν, κύριε κόντη...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (κομπᾶζων). Μὲ συγχωρεῖτε, δέν εὐκαιρῶ.... Πηγαῖνω νά κοντήνω.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ (Βλέπων τὸ μικρὸν τοῦ ἀνεστῆματωσ τοῦ Μαρδόχησ καί γελῶν.) Ἀκόμα;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (τῆ Μολινάρη.) Πᾶμε, ἀφέντη, καί κίτταξε νά μού εὔρησ μὲ μύγα εὐρωπαϊκῆ.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Τί ἔκανε;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μιὰ μύγα εὐρωπαϊκῆ! θέλω νά τήν μπαλασαιμώσω καί νά τήν κάνω καρφίτσα.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (τῆ Μαρδόχη.) Ὅριστε σιδρ-κόντε ἐμπρός. (Ἐξέρχεται ἀκολουθῶν τὸν Μαρδόχην.)

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

Μποδέγασ μόνωσ, εἶτα καί Χρυσοπτερήσ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δουλειᾶ ποῦ πήγαμε νά πάθωμε!... Ὁ διάβολοσ τὰ ἔφερε νά εἶμαι ἀντιπολιτευόμενοσ, ἀλλοιῶσ ὅχι μόνον τὸν ἀνεψιόν μου, ἀλλὰ ὀλόκληρο σύνταγμα μποροῦσα νά ἐξαίρεσω. Ἄσ εἶναι, θὰ ἔλθῃ καί ἡ σειρά μας καί τὰ λογαριάζουμε!... (Πρὸσ τὸν Χρυσοπτερῆν ἐρχόμενον ἐκ τοῦ βᾶθου.) Αἶ, πῶσ πᾶν τὰ ἔντομα, κύρ συμπέθερε;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Καλά. Μὰ δέν κατώρθωσα νά εὔρω ἄλλον Φρονιμητήν.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δέν θὰ εἶναι, φαίνεται, ἡ ἐποχὴ τουσ.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Αὐτὸ εἶπα κ' ἐγῶ.. Μὰ δέν μού λέτε, ἀλήθεια, ποῦ εἶναι ὁ Μαρδόχησ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Τώρα ἔρχεται

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἦθελα νά τὸν ἐρωτήσω τί γίνεται τὸ ἔντομόν μου ποῦ ἔφερα ἀπὸ τήν Ἀφρικῆν. Ξεῦρετε, εἶναι ἀπαράλλακτον μ' αὐτὸ ποῦ ἀνεκάλυψα ἐδῶ καί θέλω νά τὸ φέρω εἰσ ἀντιπαράστασιν! Ὡ! ἡ Κέρκυρα! Ἡ Κέρκυρα θὰ με δοξάσῃ καί θὰ δοξασθῆ!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Καλά ὅλα αὐτὰ, μὰ τᾶμαθεσ, συμπέθερε, τὰ νέα;... Τὸν ἀνεψιόν μας τὸν πέρνουν στρατιώτην...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μπᾶ, πῶσ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἦταν καθυστερούμενοσ τῆσ ἀπογραφῆσ τοῦ 1900.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Καί τώρα ὁ γάμοσ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ὁ γάμοσ θὰ γίνῃ... Ἐσυμφωνήσαμε νά πάῃ ὡσ Μολινάρησ ὁ Μαρδόχησ, ἕωσ ὅτου τὸν ἐξαίρεσωμεν.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἄ! μπράβο!... Μὰ δέν φοβείσθε μὴν ἀνακαλυφθῆ ἡ πλαστοπροσωπεῖα αὐτὴ καί τιμωρηθῆτε;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δέν βαρνεῖσθε! Ἀπὸ πλαστοπροσωπιέσ στήν Ἑλλάδα, ἄλλο τίποτα. Ἄλλωσ τε, καί ἀν ὑποτεθῆ ὅτι συμβαίνει κάτι τι, μήπωσ δέν εἶμαι βουλευτήσ; Τὸ μόνο, ποῦ θ' ἀναγκασθῶ ν' ἀλλάξω κόμμα γιὰ λίγεσ μέρεσ.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μπᾶ; καί εἶναι εὐκολον αὐτὸ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δύσκολον εἶναι ν' ἀλλάξῃ κανεῖσ ποινάμισο... ὅσον διὰ τὸ κόμμα εἶναι φυσικὸν εἰσ τοὺσ βουλευτάσ νά τ' ἀλλάξουν....

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Καλὰ ποῦ μού τὸ εἶπατε..... Τὴν παρατήρησιν αὐτὴν θὰ τήν σχετίσω με τὰ ἔντομα... γιατί πρέπει νά ξέρετε πῶσ καί πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἀλλάζουν χρῶμα πολὺ συχνά.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Σᾶν νά ποῦμε, μᾶσ βάζετε κ' ἐμᾶσ με τὰ ἔντομα.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἀπάνω, κάτω.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Καί σὲ ποιὰ συνομοταξία μᾶσ κατατάσσετε;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μὰ, εἰσ τοὺσ ἀνωφελεῖσ κῶνωπασ!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἐτσι; Merci γιὰ τὸ complimentο.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τίποτε... ὥστε, ποῦ λέτε, δέν ἔχομε κανέναν φόβο, ἀπὸ τήν πλαστοπροσωπεῖαν; αἶ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἀπολύτωσ κανένα.... Ἄν σᾶσ ἔλθῃ μάλιστα καί εἰσ σᾶσ καμμιᾶ φορά ἡ ὄρεξισ νά...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καί Ἄδα.

ἌΔΑ. (σπεύδουσα διὰ τῆσ μαρμαρίνησ κλίμακωσ καί γελῶσα). Χάχ! ἄχ! ἄ!... Νά δῆτε τὸν Μαρδόχην με τὰ ροῦχα τοῦ ἀφεντικοῦ του... εἶναι τρέλλα!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τί; Τὸ ξέρει καί ἡ Ἄδα;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Βέβαια!

ἌΔΑ. (τῆ Μποδέγα.) Τὸ εἶπατε τοῦ θεῖου μου;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (τῆ Ἄδα.) Ναί, ἀλλὰ νά προσέξῃ νά μὴ κάνῃ κανένα ὑπόμνημα.....

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἐπόμνημα; γιατί πρᾶγμα;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Γιὰ τὰ ἔντομα ποῦ θὰ σπουδάσῃ ὁ Μαρδόχησ....

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τὰ ἔντομα; Ποιὰ ἔντομα;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Μὰ δέν πάει στρατιώτησ;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Αἶ καί τί σχέσιν ἔχει ὁ στρατὸσ με τὰ ἔντομα;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Τί σχέσιν ἔχει; Μὰ διὰ νά σπουδάσῃ κανεῖσ τὰ Ἑλληνικὰ ἔντομα, πρέπει νά μείνῃ εἰσ τοὺσ στρατῶνασ ὅπου εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἄ! μὰ τότε θὰ πάω νά τὰ με-

λετήσω!... Δὲν θὰ ἦταν ἄσχημ' εἰς πῆγαινα κ' ἐγώ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Στρατιότης;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μάλιστα.

ΑΔΑ. Καλέ, τί λέει, θεϊέ μου.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Καὶ πῶς θὰ τὰ καταφέρετε;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Θὰ πάω ἐθελοντής. Ἄκουῦς ἐκεῖ τὰ καλλίτερα ἔντομα νὰ βρίσκονται εἰς τοὺς στρατῶνας κ' ἐγὼ νὰ κάθωμαι ἐδῶ μαζί σας!... (τῷ Μποδέγῳ) Καὶ εἰς ποῖον σῶμα, παρακαλῶ, εὐρίσκονται τὰ περισσότερα;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Μά... εἰς ὅλα τὰ σώματα τῶν στρατιωτῶν!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Εἰς ὅλα;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἐννοεῖται. Εἰς τὸ ἱπικὸν μάλιστα θὰ εὔρετε τοὺς λεγομένους ψύλλους με σπιρούνια!

ΑΔΑ. Με σπιρούνια!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Διάβολε! καὶ νὰ μὴν εἶναι γνωστὰ εἰς τὴν ἐπιστήμην αὐτά!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Αἱ βλέπετε, κάθε τόπος ἔχει καὶ τὰ ἔντομά του.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἄ! μὰ τότε σὰς ἀφήνω... Ἄδα, θὰ πάω ἴστων στρατὸν χωρὶς ἄλλο.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Μὰ, δὲν δέχονται πλέον ἐθελοντὰς τῆς ἡλικίας σας.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Θὰ κάμω τρόπον ἐγὼ νὰ με δεχθοῦν.

ΑΔΑ. Καὶ ὁ γάμος μου;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Θαρρήτε ἴσως Ἀθήνας νὰ τὸν κάμωμε.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (ἰδίῃ). Πάει, ἐκουρδίστηκεν ὁ συμπέθερος!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τὸν Μαρδόχην ὅμως δὲν τὸν βλέπω καὶ μοῦ κακοφαίνεται.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Πηγαίνω νὰ σὰς τὸν στείλω... θὰ εἶναι ἔτοιμος.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Στείλε μού τέ τον ἴστων κῆπον... δὲν ἔρχεσαι καὶ σύ, Ἄδα, νὰ ψάξωμε μαζί;

ΑΔΑ. Εὐχαριστῶς. (Εἰσέρχονται ἀμφότεροι εἰς τὸν κῆπον.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Μποδέγας μόνος, εἶτα καὶ Μαντώ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ὡς ἐδῶ ἡ δουλειὰ πάει περίφημα. Εἶπα εἰς τὸν Μολινάρη νὰ κατηγήσῃ καὶ τὸν Μπαλανσὲ καὶ τὸν Θεόδουλον μὴ τῆχῃ καὶ ποῦνε τίποτα καὶ προδοθῶμε. Αὐριον φεύγω καὶ ἐγὼ γιὰ τὴν Ἀθήνα κ' ἐκεῖ φροντίσω καὶ τὸν ἔξαιρῶ ὅπως ὅπως. Αὐτὰ παθαίνει κανεὶς ὅταν τὰ βάξῃ με ζουρλοκόριτσα... ὀρίστε τα τώρα τί μὰς φτιάκει ἢ κυρὰ Κλειώ... Εἶναι, βλέπετε ἀνησιὰ συνταγματάρχου!...

ΜΑΝΤΩ. (Διὰ τῆς μαρμαρίνης κλίμακος). Καλὲ ἀφέντη σιδρ-κόντε, τ' εἶναι τοῦτο τὸ ξαφνικὸ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ποιὸ πάλι;

ΜΑΝΤΩ. Πέρνον τὸν Πίτη μου σολντάτο!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Σούτ! Γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ!...

ΜΑΝΤΩ. Μὰ γιατί;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δὲν πρέπει νὰ τὸ ξέρῃ κανεὶς. Πηγαίνει εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀνεψιοῦ μου.

ΜΑΝΤΩ. Καλά! Καὶ ὁ γάμος μου με τὸν Μαρδόχην ποῦ τὸν περιμένα τόσους μῆνες;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δὲν πειράζει. Θὰ περιμένῃς ἀκόμα λίγο.

ΜΑΝΤΩ. Τοῦλάχιστον νὰ στεφανονόμαστε πρῶτα!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Σὰν πολὺ βιαστικὴ μοῦ φαίνεται!...

Ἄς εἶναι ὅμως, αὐριον φεύγωμε καὶ ἐμεῖς γιὰ τὴν Ἀθήνα κ' ἐκεῖ θὰ φροντίσω ἐγὼ νὰ τὸν ἔξαιρέσω.

ΜΑΝΤΩ. Ἄν εἶναι ἔτσι, ἀφέντη, ἴσως τοὺς ὀρισμούς σας!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Ἄπερχόμενος πρὸς συνάντησιν τοῦ Χρυσοπτέρη). Ἔτσι εἶναι... καὶ κύτταξε μὴ σοῦ φύγῃ λέξις γιὰτὶ χάθηκες. (Ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μαντῶ καὶ εἶτα Μαρδόχης.

ΜΑΝΤΩ. Κι' ἂν γίνῃ κανένας πόλεμος καὶ μοῦ τὸν στοτώσουν!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Καταρχόμενος διὰ τῆς μαρμαρίνης κλίμακος καὶ φέρων ἐνδυμασίαν τοῦ Μολινάρη). Γιὰ νὰ ἴδοῦμε θὰ με γνωρίσῃ ἡ Μαντῶ... (Βαίνει πρὸς τὴν Μαντῶ ἔχουσιν τὰ νῶτα ἐστραμμένῃ καὶ τὴν φιλεῖ).

ΜΑΝΤΩ. (Μεταστρεφόμενη ἔκπληκτος). Σιδρ κόντε!... (Ἀναγνωρίζουσα τὸν Μαρδόχην). Ἄ σὺ ἦσουν καὶ τρόμαξα!... Παρ' ὀλίγο, καὶ μὲνε, νὰ φῶς τὴν σφαλιάρα!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Σοβαρῶς). Μαντῶ!...

ΜΑΝΤΩ. Τ' εἶναι;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μαντῶ!

ΜΑΝΤΩ. Λέγε λοιπόν;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μαντῶ, με προδίδεις!... Θαρροῦσες πῶς ἦταν ὁ σιδρ-κόντε καὶ στάθηκες.

ΜΑΝΤΩ. Γιὰ ἔλα με τὰ χωρατὰ σου!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Δὲν χωρατεύω καθόλου!...

ΜΑΝΤΩ. Βρὲ αἴντε ἀπὸ κεῖ! Κ' ἐγὼ ἤμουν ἔτοιμη νὰ σοῦ σκάσω τὴν σφαλιάρα!... Ἄς εἶναι ὅμως φτηνὰ τὴν γλύττωσες!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Νὰ σὲ πιστέψω;

ΜΑΝΤΩ. Θέλεις πιστέψω, θέλεις μὴ πιστεύης!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄς εἶναι... Ἐπρεπε νὰ σὲ φιλήσω ἀφοῦ φεύγω γιὰ τὸν πόλεμο.

ΜΑΝΤΩ. Μὰ νὰ σοῦ πῶ... ἔξερεις πῶς δὲν ἔχω κα-

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

Οἱ ἀνωτέρω, Ματίκα καὶ εἰς εὐζωνος.

ΜΑΤΙΚΑ. Τρέχουσιν κατὰτρομαγμένη καὶ ἀκολουθούμενη παρ' ἑνὸς εὐζώνου) Βοήθειαν! Βοήθειαν!...

Ἄφησέ με, ἀγριάνθρωπε, ἀφῆσέ με!...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Παρεμβάτων.) Τί εἶναι; τί τρέχει;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Κάποιον θάθελε νὰ κλέψῃ!...

Ο ΕΥΖΩΝΟΣ. (τῷ Ματίκῳ). Μωρέ, στάσου, σοῦ λiew!...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Μὰ τί τρέχει λοιπόν;

Ο ΕΥΖΩΝΟΣ. Νὰ αὐτοῦνος ὁ λιμοκοντόρος ντύθηκε γυναικεῖα γιὰ νὰ μὴν τοῦν παρ' ἡ ἐφεδρεία!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Ἀντιλαμβανόμενος καὶ γελῶν). Βρὲ ἀδελφέ, λάθος κάνεις... Δὲν εἶναι λιμοκοντόρος... εἶναι δασκάλισσα!

ΜΑΤΙΚΑ. Ἐξοχώτατε πολιτευτά, ζητῶ προστασίαν τῆς ἀτομικότητος μου!...

Ο ΕΥΖΩΝΟΣ. Σὰν εἶν' δασκάλα τί τοῦ θελ' τὸ μουστάκι; αἱ;

ΜΑΤΙΚΑ. Νὰ χαθῆς αὐθάδη!...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΟΓΔΩΗ

Οἱ ἀνωτέρω, Μπαλανσές, Θεόδουλος καὶ τρεῖς εὐζωνοὶ μεθ' ἑνὸς δεκανέως.

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. (Ἀποθῶν τὸν Μπαλανσέν καὶ τὸν Θεόδουλον, οὗς συνοδεύουσι τρεῖς εὐζωνοί.) Βρὲ τραβάτε μπρὸς διαόλου ζουλάπια ποῦ θὰ μοῦ σκαπουλάρετε!

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μὰ μὴ σπρώχνῃς ἔτσι, κύρ δεκανέα!

ΜΑΤΙΚΑ. Κι' ἄλλοι!... Ὡ! δυστυχία μου!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασί τί ποιοῦσι!

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (τῷ Μποδέγῳ) Προσκυνῶ, σιδρ κόντε!... (τῷ Ἄδῳ) Ματμαζέ!...

(Ὁ Χρυσοπτέρης φέρνεται διὰ τῶν κλάδων πρὸς τὸ βάλθος κωνηγῶν πετρλοῦδῶν)

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. (Προχωρῶν πρὸς τὸν Μποδέγην). Σιδρ βουλευτή, ἐδῶ ἴστων ἀρχοντικὸ σου εἶναι κάμποσοι ἐφεδρῶν.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Κάμποσοι, λέει; Ποιοί;

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Νὰ, τοὺς λέει ἡ σημεῖωσις... Μολινάρης... αὐτοῦνο εἶναι ἀνήψι σου...

(Ὁ Χρυσοπτέρης βλέπων τὴν συνάθροισιν ἔστανται καὶ ἀκροᾷται.)

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ναί! πάρα κάτω.

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Μολινάρης, Μαρδόχης, Στυλιανὸς Περσαστικός ἢ Μπαλανσές... τήρη μωρὲ ὀνόματα!...

... καὶ Θεόδουλος Μοναχογένης.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Αἱ καλά... (Δεικνύων τὸν Μαρδόχην)

θόλου σὲ ὑπόληψι τὸν ἀφέντη σου;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Γιὰτὶ;

ΜΑΝΤΩ. Γιὰτὶ τάχα νὰ μὴν πηγαίῃ αὐτὸς στρατιότης, μόνον νὰ τὸ σκάῃ κουμπούρα;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Φαίνεται πῶς δὲν τοῦ ἀρέσουν τὰ ἐπαναληπτικὰ ὄπλα καὶ προτιμᾷ τὸ παλαιὸν σύστημα!

ΜΑΝΤΩ. Καὶ τώρα ποῦ θὰ μοῦ γίνῃς κόντε καὶ θὰ πᾶς ἴστων πρωτεύουσα δὲν θὰ με ξεχάσῃς;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Νὰ σὲ ξεχάσω;

ΜΑΝΤΩ. Ἔς τὴν Ἀθήνα εἶναι τόσαις ὠμορφαις!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εἶναι πολλαῖς ἢ ὠμορφαις, μὰ μία εἶναι ἡ Μαντῶ!...

ΜΑΝΤΩ. (Πίπτουσα εἰς τὰς ἀγκάλαις του). Ἄσῆχί μου!...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω, Ἄδα καὶ εἶτα Μποδέγας.

ΑΔΑ. (Ἐργασμένη διὰ τοῦ βάλθους καὶ βάλλους καὶ κρυγῆν). Ὡ!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Δὲν εἶναι τίποτα κυρία... εἶμαι τὸ ἐγὼ τοῦ ἀφέντη!...

ΑΔΑ. (Προχωροῦσα). Κ' ἐγὼ σ' ἐξέλαβα...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Γιὰ τὸν ἀφέντη... Αἱ, ἔχω, βλέπετε, κυρία μου, παρουσιαστικό... Μὴν κυττᾷς πῶς ἔτυχε νὰ γίνω ὑπηρετής...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Ἀνήσυχος καὶ κρυπῶν ἐπιστολήν). Αὐτὸ πάλιν ἦταν ἀπὸ τ' ἄγραφα!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀπὸ τ' ἄγραφα;... Τί λέτε, θεῖε μου... (Σπεύδει νὰ ἴδῃ). Γιὰ νὰ σκεφθοῦμε...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Τί λές, βρὲ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Ἀπομακρυνόμενος καὶ δειλᾷ). Μὰ δὲν εἶπαμε πῶς θὰ κάνω τὸν Κόντε Μολινάρη;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Νὰ μὴ με σκοτίζῃς!...

ΑΔΑ. Μὰ τί τρέχει, κύριε Μποδέγα; Γιὰτὶ εἶσθε ἔτσι ἀνήσυχος;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Τί τρέχει; Νὰ, κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ εἰς Τεργέστην, ἀπεφασίσθη ἡ πρόσκλησις τεσσάρων ἡλικιωῶν διὰ τὰ μεγάλα γυμνάσια τοῦ στρατοῦ καὶ φοβοῦμαι πῶς θὰ ἔχουμε φασαρίες.

ΑΔΑ. Τί φασαρίες;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Νὰ, τώρα ποῦ θὰ πάρουν τῆς νεαῖς ἡλικίας, καὶ σήμερον εἶνε ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς προσκαλίσεως τῶν ἐφεδρῶν, φοβοῦμαι μήπως ζητήσουν καὶ τὸν Μαρδόχην στ' ἀλήθεια!... (τῷ Μαρδόχῳ). Ποιὰ ἀπάντησιν δέσνει;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐμένα; ἢ Μαντῶ!

ΜΑΝΤΩ. Ἐγὼ βέβαια, ἀφεντικό!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Εἶσθε ἀνόητοι καὶ οἱ δύο.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄμ! ταιριαστὸ ζευγάρι σοῦ λέει ὁ ἴστων!

χην ἱστυμένον πλησίον τῆς Ἀδης). Νά, ὁ Μολινάρης κοντά εἰς τὴν ἀρραβωνιστικὴ του... τοὺς ἄλλους τοὺς κρατεῖτε... (ἰδίᾳ) Καλὰ τὸ φοβόμουν ἐγώ!...

ΛΔΑ. (Προσποιομένη). Θὰ μοῦ πάρετε καὶ τὸν μνηστῆρά μου;

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Γιὰ τὴν πατρίδα, θὰ πᾶν ὅλοι... Τώρα, νὰ τοὺς μετρήσωμε... Ὅσοι ἀκούτε τ' ὄνομά σας νὰ λέτε παρών... (Ἀπκγγέλλων) Μολινάρης...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Διορθῶν). Κόντε Μολινάρης.

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. (ἄγριωπῶς) Μολινάρης!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Παρών!...

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Μαρδόχης...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Παρών!

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ.. Κοροϊδεύεις μωρέ!... Ἄιντε νὰ πᾶμε ὁ τὸν στρατῶνα καὶ σοῦ δείξω ἄγῳ!...

ΜΑΝΤΩ. Λάθος, ἔκανε, κύριε ὑπομοίραρχε, λάθος!..

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Καὶ ποῦ εἶναι τὸς αὐτὸς ὁ Μαρδόχης;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Λεῖπει. Πάει ὅστην Εὐρώπη νὰ τελειώσῃ τὰς σπουδὰς του!...

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Νὰ σοῦ λείπουν αὐτὰ... (Περκ-τηρῶν ὑπόπτως τὴν Μπίκα). Μὴν τύχη καί...

ΜΑΤΙΚΑ. (Βάλλουσα κρυγὴν καὶ κκκρεύγουσα πρὸς τὸν Μποδέγχν). Εἶμαι θήλεια κύριε δεκανεὺ καὶ νὰ εἶσαι προσεκτικώτερος! Πολλαχῶς!

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Καλὰ καλὰ!... Τώρα τὸν βρῖσκω ἄγῳ... (ἐξκκολουθῶν) Στυλιανὸς Περσαστικὸς ἢ Μπαλανσές... Μωρὲ ἕνας εἶναι τάχατες ἢ δύο;

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ἐνας καὶ παρών!

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Καὶ τί τὰ θές μωρέ, τόσα ὀνόματα, αἱ; Θεόδουλος Μοναχογένης...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Παρών!

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

[Ἡ σκηνὴ ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ Παραπήματα. Τὸ προαύλιον τοῦ στρατιῶνος. Εἰς τὸ βάθος τὸ Διοικητήριον. Δεξιᾷ, καθ' ὄλον τὸ μήκος τῶν παρασκηνίων τὰ δωμάτια τῶν στρατιωτῶν παρὰ τὸ δευτέρον παρασκηνίον. Ἀριστερᾷ, τὸ κρατητήριον μὲ παράθυρον οἰδηρόφρακτον. Εἰς τὸ τρίτον παρασκηνίον βρῦσις. Παρὰ πρῶτον παρασκηνίον τὸ δωμάτιον τοῦ δεσμοφύλακος].

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Μαρδόχης, Μπαλανσές, Θεόδουλος, Χρυσοπτήρης καὶ διάφοροι στρατιῶται, ἐν οἷς ὁ Λάβρακας καὶ ὁ Φαρδύς. (Ἀδρομένης τῆς αὐλαίας φαίνονται διάφοροι στρατιῶται πλυνόμενοι παρὰ τὴν βρῦσιν, ἄλλοι συνομιλοῦσι. Ἀπὸ τῶν στρατιῶνων ἐξέρχεται ὁ Θεόδουλος ὅστις στρεφόμενος πρὸς ἀνατολὰς σταυροκοπιεῖται μετὰ κατανύξεως. Πρὸ τοῦ κρατητηρίου κάθηται ὁ δεσμοφύλαξ ἀναγινώσκων ἐφημερίδα. Ὁ Μαρδόχης συνλατράρει μεγαλοπρεπῶς καπνίζων ποῦρον. Ὁ Μπαλανσές διαγράφει βήματα χοροῦ σιρίζων).

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (Πρὸς τὸν Φαρδύν). Βρέ, ἄσε με κάτου!... Σοῦχει μιὰ μύτη ὁ τενεκὲς ποῦ νομίζεις πὺς

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Αἱ, νὰ ποῦ τοὺς ἤφρατε δλους... Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Μᾶς λείπει ὁ Μαρδόχης... (Κιλῶν). Μαρδόχης!... Μαρδόχης εἶπα!...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΝΝΑΤΗ Οἱ ἀνωτέρω καὶ Χρυσοπτήρης.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Παρουσιζόμενος). Παρών! ΜΠΟΔΕΓΑΣ, ΛΔΑ. ὦ!...

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Ἐσ' εἶσαι μωρὲ σπανέ, καὶ εὐ τρέχεις ποῦ σὲ καλεῖ ἡ ἐξουσία;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (τῷ Χρυσοπτήρῃ ἰδιαιτέρως) κάνεις, βρέ ἀδελφέ;

ΛΔΑ. (ὁμοίως) Θεῖέ μου!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (ἰδιαιτέρως πρὸς αὐτούς) Ἔνοια σας!... Ἔνοια σας!

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. (τῷ Χρυσοπτήρῃ). Τί κρυφω-βεντιάσεις, μωρὲ σπανέ; θαρρεῖς πὺς θὰ μοῦ σκαπουλίσῃς!... Ἐλα ἔμπρός, μάρες!...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (τῷ Χρυσοπτήρῃ). Μὰ συμπέθερε ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἀπκγγόμενος). Τὰ ἔντομα τὰ πᾶν ἄλλο!

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (τῷ Ἀδῃ). Προσκυνῶ, ματμαξέ-ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Ἐνῶ τὸν σύρει ἀπὸ τοῦ τραπέζου εἰς εὐζωνος). Εἰς χεῖράς σου παραδίδωμι πνεῦμά μου!...

Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ. Ἐλα, ἔμπρός μάρες!... (Οἱ στρατιῶται ἀπάγουν τὸν Χρυσοπτήρη, Θεόδουλον, τὸν Μπαλκασὲν καὶ τὸν Μαρδόχην).

ΛΔΑ, ΜΑΝΤΩ, ΜΠΟΔΕΓΑΣ, ΜΑΤΙΚΑ. Ὅρεβουάρ ὅστην Ἀθήνα! Ὅρεβουάρ!...

(Ἀδλαία)

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Καλέ, πὺς γινίκανε τὰ μοῦτρά κας ἔτσι;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Εἶπα ὅτι θὰ χύσω τὸ αἷμά μου γὰρ τῆς ἐπιστήμης... Αἱ λοιπὸν ἀφῆκα ὅλα τὰ ἔντομα τῆς διμοιρίας μου νὰ μοῦ τὸ ἐκμυζήσουν... Ἐδράσαν τὰ κακόμοιρα!... (Προχωρεῖ πρὸς τὸν δεσμοφύλακον). Αἱ, τί νέα σήμερα; Πὺς πᾶνε; εἶναι ὅλα καλὰ;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. (Ἐγειρόμενος) ὅλα πέρα, πέρα. ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Εὐγε! Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ εἶπα ποῦ προσέχης ἰδιαιτέρως;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Τὸχω στὴν μπαλάσκα μου γιὰ τὸ ἀσφάλεια.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Σ' εὐχαριστῶ. Πάρε κ' αὐτὸ τὸ κάλληρον ἰδιαιτέρως... (Ἀλλάζων τόνον). Τὸ βέβαιον εἶναι, ἀξιότιμε κύριε δεσμοφύλαξ, ὅτι δὲν ἔχετε καὶ πολὺ σπουδαῖα ἔντομα εἰς τοὺς στρατιῶνάς σας!...

ΛΑΥΡΑΚΑΣ. (Πρὸς τὸν Φαρδύν δεικνύων τὸν Μαρδόχην). Ἄιντε μωρέ, καὶ θὰ τοῦ τὴ σκαρώσω!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Πατατράκας.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Μὲ τὸ πιλίκιον εἰς τὸ ἄκρον τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ σιγάρον ἀποτελειωμένον. Τραβᾷ τὸ τελευταῖον ρόφημα καὶ τὸ πετᾷ). Ἐλάτε βρέ ζωντοβόλα ἔς τὴ γραμμὴ!... Ἄιντε ντὲ κουνηθῆτε!... Οἱ στρατιῶται τάσσονται εἰς γραμμὴν.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἀχ! πάλι ἔς τὴν ἀράδα!

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ἀμ! Ἄν γίνης καὶ πατᾶς, μὲ τὴν ἀράδα σου θὰ πᾶς!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ζυγεῖτ' ἐπὶ δεξιᾷ!... (τῷ Μπαλκασῆ). Τὸ κεφάλι σου ἐσένα βρέ καϊβάνι, πεῖδ ψηλὰ... τὴν κοιλιά σου μέσα!... (τὸν κτυπᾷ ἐπὶ τῆς κοιλίας).

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μὴ τὴν κοιλιά μου, κύρ λοχία, γιὰτὶ μὲ πονεῖ.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ποιὸς σοῦ εἶπε νὰ τὴν τεντώ-τῆς ἔτσι, σὺν νὰ ἴσουν ἐννέα μηνῶν!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὅχι, κύρ λοχία, τριμηνίτης εἶναι ὁ μόνον!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἐσὺ πολὺ τὸν ἔξυπνο μᾶς κά-νεῖς καὶ θὰ σὲ χάσω μέσα!... (Προστάσσει). Ἀριθμησίς... Ἀ... τενῶς... (τῷ Μαρδόχῃ τοῦ ὁποίου τὰ μαλλιά εἶναι πόλκκ). Αἱ, αἱ, τί μαλλιά εἶν' αὐτὰ, βρέ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καστανά, κύρ λοχία.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τὸ βλέπω, μωρέ, πὺς εἶναι κα-στανά. Μὰ τί μαλλιά εἶναι;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τῆς κόμης μου!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Μωρὲ τὸ ξέρω πὺς σὺ δλόκλη-ρῆς εἶσαι κόμης... Σῦρε ὁμως τώρα μέσα νὰ σοῦ τὰ μαλλιά ὁ μπαρμπέρης καὶ ὕστερα ἔλα νὰ σὲ κόψω κ' ἔλα παρὰ μέσα!... Ἐλα, μάρες, πῆγαινε... ποῦ Κύ-

ριος οἶδε, τί ἔντομα θάχουν ἀπάνω!... ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Θὰ σὰς παρακαλέσω (ἀποκα-λυπτόμενος) κύριε λοχία, νὰ μοῦ φυλλάξετε τὰ μαλλιά τοῦ κυρίου διὰ νὰ τὰ ξετάσω!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Εἶναι περιττόν!... (τῷ Μαρδόχῃ ἀνκχωροῦντι), Αἱ, αἱ τοῦ λόγου σου!... Στάσου νὰ ἰδῶ πρῶτα ἂν εἶσαι παρών. (Ἐξάγει τοῦ θυλακίου του τὸν κατάλογον καὶ ἐκφωνεῖ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν). Λάβρακας!...

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Παρών, κύρ λοχία.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τὸ «κύρ λοχία» εἶναι περιττόν. Νὰ λὲς μόνον, παρών, κτήνος! (ἐξακολουθεῖ τὴν ἀνάγνωσιν). Φαρδύς!

ΦΑΡΔΥΣ. Παρών, κτήνος!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Ἀγρίως). Τί εἶπες, μωρέ;

ΦΑΡΔΥΣ. Μὰ ἔτσι δὲν μᾶς εἶπες κύρ λοχία;

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Σαράντα ὀκτὼ ὥρες περιορισμό νὰ σοῦ δείξω ἄγῳ!... (Ἐξκκολουθῶν). Μαρδόχης!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ, ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ, (συγγερῶς ὑψοῦντες τοὺς δείκτας). Παρών!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τί κάνετ' ἐκεῖ μωρὲ σεῖς; Κοροϊδεύετε; Ποιὸς μωρὲ εἶναι ὁ Μαρδόχης;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Νεύων πρὸς τὸν Μαρδόχην). Ἐγὼ, ἀξιότιμε κύριε λοχία...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. «Ἀξιότιμε» νὰ τὸ λὲς τῆς μάννας σου!... (Μεγλοπρεπῶς). Δὲν ξέρετε, μωρὲ, πὺς ἢ ταυτοπροσωπεῖα, τῶν ἀνδρῶν τῆς ξηρᾶς τιμωρεῖται καθ' ὑποτροπὴν; (τῷ Μαρδόχῃ). Σαράντα ὀκτὼ ὥρες περιορισμό γιὰ νὰ μάθης νὰ μιλᾷς!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ἰδίᾳ) Διάβολε! Πάντα ξεχάνω πὺς ἐδῶ εἶμαι κόντε Μολινάρης!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (ἐξκκολουθῶν). Μολινάρης!... (Σιγῆ). Μολινάρης. (τῷ Μαρδόχῃ). Γιατὶ δὲν μιλᾷς, μωρὲ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐξέχασα, κύρ λοχία!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἄλλαις σαράντα ὀκτὼ ὥραις περιορισμό γιὰ νὰ μὴ ξεχνᾷς νὰ μιλᾷς!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ, κύρ λοχία!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἄλλαις σαράντα ὀκτὼ γιὰ νὰ σὲ μάθω νὰ μὴ μιλᾷς!... Ἄιντε, τώρα πῆγαινε ὅτὸν μπαρμπέρη!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Ἀπερχόμενος). Τέτοιο κεφάλι ποῦν' αὐτό, ὅχι κούρεμα ἀλλὰ σπάσιμο θέλει!...

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω πλὴν τοῦ Μαρδόχῃ.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐξερχόμενος τῶν τάξεων καὶ χαιρετῶν διὰ τοῦ καπέλλου ὡς ὁ εὐγενέστερος τῶν θνητῶν). Παρακαλῶ, κύριε λοχία, λαμβάνετε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ ἐπιτρέψητε πρὸ τῆς ἐκφωνήσεως ὀλοκλήρου τοῦ καταλόγου νὰ ἀπέλθω;

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Μετ' ἀπορίης καὶ βλέπων περὶ ἐξυτόν). Καὶ σὲ ποιόν, μωρέ, μιλάς ἔτσι;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Βλέπων καὶ αὐτὸς μετ' ἀπορίης περὶ τὸν Πατατράκα). Σὲ ποιόν: Σὲ σᾶς!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Καὶ πῶς μὲ λέν ἐμένα;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐν ἀπορίᾳ). Μμμμ;... Δὲν εἶχα ἀκόμη τὴν τιμὴν...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Τοῖς στρατιώταις). Πῶς μὲ λέν, μωρὲ σεῖς, ἐμένα;

Οἱ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ (ἐν χορῶ). Γιάννο Πατατράκα.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ (ὑποκλινόμενος). Μὲ συγχωρῆτε, κύριε Πατατράκα.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (τῷ Χρυσόπτερῷ). Αἱ, τώρα ποῦ ἔμαθες πῶς μὲ λένε, σύρε τρεῖς ἡμέραις φυλάκιση γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Βλίνων πρὸς τὸ κρηνητήριον) (ἰδίᾳ). Ἔτσι θὰ μελετήσω τοὺλάχιστον τὸ ἔντομόν μου ἐν ἡσυχίᾳ. (τῷ δεσμοφύλακι). Μοῦ διδετε σᾶς παρακαλῶ τὸ εὐνοούμενον;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Εὐχαρίστως. (Ἀνοίγει τὴν μπυλάσκην του καὶ τοῦ δίδει τὸ ἔντομόν μεθ' ὃ ἀνοίγει τὴν θύρην τοῦ κρηνητηρίου). Entrez!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (ὑποκλινόμενος λίαν εὐγενῶς) Merci bien!... (εἰσέρχεται εἰς τὸ κρηνητήριον).

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Αἱ πάω κ' ἐγὼ τώρα νὰ τὸ πάρω δίπλα.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Οἱ αὐτοὶ πλὴν τοῦ Χρυσόπτερῷ καὶ τοῦ Δεσμοφύλακος.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τοῦ διαβόλου τὸν ἄνθρωπο!... Ἔλα τώρα, γιὰ νὰ μὴ χάνουμε καιρὸ μὲ τὸν κατάλογο... Οἱ ἀπόντες ὅλοι ἕνα βῆμα ἔμπρὸς μάρος!... Δὲν ἀκοῦτε, μωρὲ ζωντόβολα;...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Κύρ λοχία, οἱ ἀπόντες δὲν εἶναι ἐδῶ!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Δὲν εἶν' ἐδῶ;... Σαράντα ὀκτὼ ὥρες περιορισμό... Καὶ σὺ ἄλλοτε νὰ μὴν ἀνακατεῦσαι σ' τὰ ὑπερσειακά, νὰ μὴ σὲ χῶσω μέσα!...

(Ἀκούεται σάλπισμα θεωρίας.)

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Στρεφόμενος πρὸς ἀντολὰς καὶ στυροκοπούμενος). Ὑμνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τί κάνεις ἐκεῖ, μωρὲ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μοῦ φαίνεται, αἰδεσιμώτατε, πῶς χτύπησε ἐσπερινός!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ἄστονε, κύρ λοχία, γιατί ἦτανε κανδυλανάπτης!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Μωρὲ διαβόλου κανδυλανάπτης, γιὰ θεωρία χτύπησε καὶ ὄχι γιὰ ἐσπερινό!... Ἐλάτε, προσοχή!... Σήμερον θὰ ἐξηγήσωμεν περὶ ἐξύβριση

κατ' ἀνωτέρου. Ἐρεῖς, μωρὲ κανδυλανάπτης, ποῖος εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ σένα;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ὁ δεσπότης, κύρ λοχία!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τὸν κακὸν σου τὸν φίλαρο!... Καὶ τί τάχω γώ, μωρὲ ταῦτα; (δεικνύει τὰ γυμνασίου του.) Αἱ; ἐγὼ μωρὲ, εἶμαι ἀνώτερος ἀπὸ σένα! Καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ σένα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλους ἐσᾶς τὰ κτήνη ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀνώτερος!... Ἐξύβριση λοιπὸν κατ' ἀνωτέρου θὰ πῆ, ἐσεῖς νὰ βοηθεῖτε ἐμένα, ποῦ ἂν τύχη καὶ τὸ κάνετε, σᾶς πῆρε ὁ διάβολος καὶ σᾶς σήκωσε!... Ἐγὼ νὰ βροῖσω τὸν ἐπιλοχίαν, ὁ ἐπιλοχίας τὸν λοχαγὸ. ὁ λοχαγὸς τὸν συνταγματάρχην καὶ οἴτω καθεξῆς μέχρῃς ἐξαντλήσεως τῆς ἱεραρχίας. Κατάλαβες, μωρὲ κανδυλανάπτης;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἄμ' αὐτὸ τῶξερα, πῶς ἂν βροῖσω τοὺς ἱεράρχας θὰ μὲ καθαιρέσουν!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἐσύ, μωρὲ δὲν εἶσαι καθόλου ἀντιλήπτωρ!... Δὲν ἀντιλαμβάνεσαι τίποτα ἀπ' ὅσα λέω... Μωρὲ ἱεραρχία θὰ πῆ νὰ εἶναι ὁ ἕνας ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν ἄλλον!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Αὐτὸ βέβαια θὰ γίνεται μονάχα σ' τὴν καβαλαρίαν!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Καὶ σ' τὴν καβαλαρίαν καὶ σ' τὸ πεζικό!... Μὲ τὴν διαφορὰ ποῦ τὸ πεζικὸν εἶναι ἀνώτερον τῆς καβαλαρίας, διότι οἱ ἄνδρες δὲν συναγιάζονται μὲ κτήνη. Ἄ! καλὰ ποῦ εἶπα «κτῆνη»... (τῷ Μπαλανσέ) ἔρεῖς ἐσὺ ποῦ κάνεις τὸν ἔξυπνον τί εἶναι ἅμα φονεύσης ἕνα κτήνος τοῦ στρατοῦ;

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ἐμφύλιος πόλεμος!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ὅχι νὰ μὴν εἶναι ναυμαχία!... Ἄς εἶναι, ὡς ἐδῶ σήμερα. Ἐγὼ πηγαῖνω νὰ δώσω τὴν ἀναφορά. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐσύ, μωρὲ Μπαλανσέ, ποῦ εἶσαι ἀπὸ τοὺς πειὸ νοήμων κάμε τους μερικὰ βήματα γιὰ νὰ συνηθίζουν.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ὅσο γιὰ βήματα, κύρ λοχία, μπορεῖς νὰ πῆς πῶς ἤρτες τὸν μαστορή σου!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Λίγα τὰ λόγια σου, πρὶν σὲ κόψω μέσα! (εἰσέρχεται εἰς τὸ Διοικητήριον.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω πλὴν τοῦ Πατατράκα εἰτὰ Μαρδόχην.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μᾶς παραμπῆκε θαρρῶ ὁ κύρ λοχίας καὶ θὰ μὲ ἀναγκάση νὰ δώσω τὴν παραίτησή μου! Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μὲ βάλῃ καὶ μένα ἔς τὰ βήματα, ἐμένα ποῦ ἐσπούδασα διακοσίων εἰδῶν βηματισμοῦ ἔς τὴν Ἰταλίαν.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Κ' ἐγὼ θὰ γράψω ἔς τὸν ἀρχιεπίσκοπον νὰ μὲ βγάλῃ ἀπὸ ἔδῶ. Ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μὴν λήθῃ πῶς δὲν ἔξερω τὸ ἐπὶ σκοπὸν, ἐγὼ ποῦ εἶμαι ἄνθρωπος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς!

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ἄς εἶναι ὁμῶς, δὲν θὰ ξεχάσω τοὺλάχιστον τὴν τέχνην μου!... Ἐλάτε νὰ ἐξακολογήσωμε τὸ μάθημα ποῦ σᾶς ἔκανα χθές, κ' ἄς λήθῃ, τι θέλει ὁ λοχίας... Κ' ἔτσι θὰ μάθετε τῆς καντριλίας τζάπα καὶ θὰ γινήτε καὶ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου!... Ἐλάτε... Ἄ! νὰ καὶ ὁ Πίπης!... Χάχ! ἄχ! ἄ! Μωρὲ τί κεφάλι εἶν' αὐτό;!... (Εἰσέρχεται ὁ Μαρδόχης κουρευμένος μέχρι δέρματος.)

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Κεφάλι ποῦ θ' ἀρπάξῃ σίγουρα καμμιὰ καταρροή!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ἔλα, ἔλα... Πάρ' τὴν ντάμα σου καὶ θὰ ζεσταθῆς... Ἐμπρός... Messieurs et dames à vos places!... (ὁ Λάβρακας προσφέρει τὸν βραχίονά του πρὸς τὸν Μαρδόχην, ἀλλ' οὗτος τὸν ἀπωθῆ.)

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (ἰδίᾳ) Ἄντε, μωρὲ ποῦ θὰ μοῦ πᾶς, ἂν δὲν τὰ μαρτυρήσω ὅλα!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ἐλάτε... faites vite!...

(Οἱ στρατιῶται τοποθετοῦνται διὰ τετράχορον. Ὁ Μαρδόχης ἔχει ντάμαν τὸν Μοναχογένην. Ἡ μουσικὴ παίζει τετράχορον.)

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Chaîne anglaise... (Οἱ στρατιῶται ἐκτελοῦσιν ὅλα τὰ προστάγματα. Ὁ Λάβρακας διερχόμενος ἐκάστοτε πρὸ τοῦ Μαρδόχην δαγκάνει ἀπειλητικῶς τὸν δάκτυλον.) Balancez!... tour!... Μπράβο! Εὐγε... Ἄλλη μιὰ φορὰ... Balancez!... tour!...

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ ὁ Πατατράκας (φαίνεται εἰσερχόμενος ὁ Πατατράκας).

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Promenade!... ὦ! διάβωλε! ὁ λοχίας!... Ἀφήστε μωρὲ, τὰ χέρια!... Ἀφήστε τα... Ἐν... δυό!... (οἱ στρατιῶται βηματίζουν. Ἡ μουσικὴ παύει.) Βῆμα σημειωτόν!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (οὐδὲν ἀντιληφθεῖς). Εὐγε Μπαλανσέ!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Ἐνθουσιασμένος) Remerciez vos dames!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τί ἔκαμε, λέει;...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Δηλαδή... Εἶναι προστάγματα τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Νὰ σοῦ λείπουν τὰ λουσα, ποῦ θὰ μᾶς κἀνῆς τὸν Φουρνιέ!... Ἀνάπαυσις!... Ποῦ εἶν' ὁ Μολινάρης;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Παρὼν!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Κόπιασε ἔδῶ!... Ἐχεις ἕνα γράμμα... Πάρ' τὸ... (τοῦ ἐγχειρίζει ἐπιστολήν.) Ἐσεῖς οἱ ἄλλοι ἐτοιμασθήτε γιατί θὰ κτυπήσῃ γιαντρός!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ποῖος θὰ κτυπήσῃ τὸν γιαντρός;

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Βρὲ ἔρεῖς πῶς εἶσαι μπουτλάς ἢ δὲν τὸ ἔρεῖς;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μμμμ!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Βρὲ τί μουμουρίζεις διαβόλου... (Ἀκούεται τὸ σάλπισμα τοῦ γιαντροῦ). Ἔλα, ἔστο γιαντρός!... Καὶ νὰ μὴ βρεθῆ κανένας ἀρρωστος γιατί ἀλλοίμονόν του!... ἐξέρχεται καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες πλὴν τοῦ Μπαλανσέ καὶ τοῦ Μαρδόχην.)

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μωρὲ, τί κάνεις ἐκεῖ; Αὐτὸ τὸ γράμμα εἶναι γιὰ τὸν ἀφεντικό σου!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀφεντικός μου ἐδῶ εἶμ' ἐγὼ!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Ὅπως ἀγαπᾶς, σιδὸρ-Κόντε!... (ἐξέρχεται.)

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Μαρδόχης, μόνος.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Ἀνγκινώσκων). «Πολυαγαπημένε μου!... Τὸ ξέρω πῶς εἶσαι θυμωμένος μαζί μου, διότι συντέλεσα νὰ σὲ πάρουν εἰς τὸν στροτόν... (ὄμιλῶν). Ἄ! ἄ!... εἶναι τῆς Κλειῶς... Ἄχ! τί τραβῶ ἐξ αἰτίας σου!... (Ἀνγκινώσκων) ἀλλὰ τὸ ἔκαμα »διότι κ' ἐγὼ εἶχα θυμώση μαζί σου, ἅμα εἶδα ἴσῃ »ἐφημερίδα ὅτι ἐπῆγες ν' ἀρραβωνιασθῆς εἰς τὴν »Τεργέστην, ἐν ᾧ μοῦ εἶχες χίλιες φοραῖς εἰπῆ πῶς »ἄλλην ἀπὸ μένα δὲν θ' ἀγαπήσης. Βλέπουσα κ' ἐγὼ »ὅτι οἱ ὄρκοι σου ἦσαν πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ ἐν ψυ- »χητικῇ ἀπελπισίᾳ ἔκαμα ὅτι ἔκαμα. Τώρα μετανοῶ »φρικτὰ δι' ὅτι ἔκαμα καὶ ἐλπίζω, ὅτι καὶ σὺ μετε- »νόησες διὰ τὴν διαγωγὴν σου. Ἐρχομαι δὲ εἰς τὰς »Ἀθήνας νὰ ἐνεργήσω διὰ τοῦ θείου μου τοῦ συν- »ταγματάρχου ν' ἀπαλλαγῆς. Ἐλπίζω ὅτι ἡ ἀπιστία »σου ἦτο παροδικὴ καὶ ὅτι θὰ θελήσης πάλιν νὰ ἐλθῆς »εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς παλαιᾶς σου φίλης. Αὔριον ἀνα- »χωρῶ ἐκ Χαλκίδος. Σὲ φιλῶ... Κλειῶ. Υ. Γ. Γράφω »τὰ τῆς ὑποθέσεως μας εἰς τὸν θεῖον μου συνταγμα- »τάρχην ὁ ὁποῖος πολὺ θὰ μᾶς βοηθήσῃ.» (ὄμιλῶν). Ἐδῶ τὰ μπλέξαμε!... Αὐτὴ ἡ κυρὰ Κλειῶ ἦταν ἡ παλιὰ φιλενάδα τοῦ ἀφέντη καὶ ἡ φιλία του αὐτῆ, θαρρῶ, πῶς θὰ ξεσπάσῃ ἔς τὴν ῥάχη μου μὲ τὸν συνταγματάρχην. Ἐχει γουῆστο, λέει, νὰ μὲ ἀναγκάση νὰ τὴν πάρω καὶ νὰ μείνῃ ἔς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ ἢ Μαντώ!... Νὰ σοῦ πῶ δὲν θὰ εἶναι ἀσχημὴ δουλειὰ νὰ γίνω ἀνεπίδὸς τοῦ συνταγματάρχου μου!... Ποῖος τὸ ἔρεῖ... ἔμπορεῖ νὰ μὲ κἀνῆ κ' ἐμένα κανέναν ἀνθυπο- μοίραρχο, κανέναν ἀρχιμουσικό... Ποῖος τὸ ἔρεῖ!...

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

Μαρδόχης, Δένταγρος καὶ Πατατράκας.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Δεικνύων τὸν Μαρδόχην) Νάτος, κύριε συνταγματάρχα!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καλά, πήγαινε! (ὁ Πατατράκας ἐξέρχεται) Μολινάρη, πλησίασε.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ιδίξ) ὦ διάβολε! ὁ συνταγματάρχης!... Τόσο γλήγωρα!... (ὁ Μαρδόχης πλησιάζει ποιῶν τὸ στρατιωτικὸν σχῆμα διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἐνῶ διὰ τῆς ἐτέρας κρύπτει ὀπισθέν του τὴν ἐπιστολήν).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Παρατηρῶν τὸν Μαρδόχην. Ἰδίξ) Δὲν φαίνεται νάχη καὶ πολὺ γούστο ἢ ἀνεψιά μου!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εἰς τὰς διαταγὰς σας, κύριε συνταγματάρχα!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (ιδίξ) Πῶς διάβολο νὰρχίσω τώρα!.. (Μεγλοφ.) Καί... δὲν μοῦ λές... γι' ἀκουσε δῶ... τό... Καὶ τί κάνει ὁ θεὸς σου, καλὰ εἶναι!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁ θεὸς μου; Ποιὸς; θεὸς μου; Ἡ θεία μου, θέλετε νὰ πῆτε;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καλέ, ὁ θεὸς σου ὁ Μποδέγας...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ (ιδίξ) Διάβολε, ξεχάνω πὼς εἶμαι Μολινάρης!... (ὕψηλοφ.) Καλὰ καὶ σὰς χαιρετάει συνταγματάρχα μου... Ξέρετε, αὐτὸν τὸν ἔχω σὰν πατέρα καὶ δὲν τὸν λέω πειὰ θεῖον.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἀ! βέβαια, ἔχεις δίκαιον! Καί... πῶς περνᾶς εἰς τὸν στρατόν;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τί νὰ σοῦ πῶ, συνταγματάρχα μου, ἀν ἔλειπαν ἢ θεωροῖς, τὰ γυμνάσια καὶ αἱ ἐπιθεωρήσεις θὰ ἦσαν καλά... ἀλλὰ κ' ἐκεῖνοι οἱ περιορισμοὶ καὶ ἡ ἀγγραφείας με ἀφανίζουν...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ ξέρεῖς ὁ στρατὸς χωρὶς αὐτά... (ιδίξ) Πῶς διάβολο νὰ τοῦ ἀρχίσω τὴν ὁμιλίαν...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ιδίξ) Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι ὁ θεὸς!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν μοῦ λές, ἔχεις κανένα παράπονο;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τὰ μαλλιά μου μοῦκοψαν πολὺ κοντά, κύριε συνταγματάρχα...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ποιὸς!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Νά, ὁ λοχίας τὸ εἶπε τοῦ μπαρμπέρη.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πέντε μέραις κράτησι ὁ ἕνας καὶ δέκα ὁ ἄλλος καὶ νὰ τοὺς πῆς νὰ σοῦ τὰ μακρύνουν ἀμέσως; Τάκουσες; Θέλω νὰ εἶσαι εὐχαριστημένος...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εὐχαριστῶ, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καὶ δὲν μοῦ λές, παιδί μου, ἔλαβες κανένα γράμμα;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ιδίξ) Ἐδῶ ἤμαστε (ὕψηλοφ.) Μάλιστα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σ' ἐρωτῶ γιατί ἔλαβα κ' ἐγὼ ἀπὸ τὸ ἴδιο πρόσωπο.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καλῶς τὰ δεχθήκατε, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐλα, ἄφησε τ' ἀστεία καὶ τὰ ξέρω ὅλα!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀ, τὰ μάθατε;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Βέβαια... Λοιπὸν; Τί λές;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐγὼ τί νὰ πῶ... Ἀπὸ σὰς περιμένω νὰ μοῦ πῆτε... Συνταγματάρχης μου εἶσθε καὶ

ὅ,τι με διατάξετε θὰ κάνω.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἀ! ὄχι δὰ!... Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν γίνονται διὰ τῆς βίας.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Πέτε πῶς με βάζετε ἀγγραφεία!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Κατεργάρο! Αὐτὴ γράφει πῶς ἐπρόκειτο νὰ σὲ κάνω ἀνεψιό.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Νὰ δώση ὁ Θεός, συνταγματάρχα μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὡστε δὲν τὴν ἀποκρούεις;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐγὼ; Θεὸς φυλάξοι!... Μιὰ καὶ τὸ θέλετε ἔλλογον σας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐγὼ θὰ τὸ θεωρήσω μεγάλην μου εὐχαρίστησι. Εἶναι τόσῳ καλὸ κορίτσι.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καλὸ λέει; Πέροκαλο!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὡστε τὴν ἀγαπᾶς πολὺ, αἱ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εἶναι νὰ μὴν τ' ἀγαπᾶ κανεὶς τοιο κορίτσι!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ πῶς δὲν ἐζήτησες νὰ τὴν ἰδίξ; τόσον καιρὸ ποῦ ἔχετε νὰ ἰδωθῆτε;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ναι, εἶναι κάμποσος καιρὸς ποῦ δὲν τὴν εἶδα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καλέ, τί κάμποσος καιρὸς. Αὐτὴ μοῦ γράφει πῶς εἶναι ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἐπῆγατε εἰς τὰ λουτρά.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ναι, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἤμουνα ἔς τὰ Μέθανα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ποιὰ Μέθανα... Αὐτὴ ἦτανε ἔς τὴν Αἰδηψό.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Ἰδίξ). Ἐδῶ τὰ μπλέξαμε!... (ὕψηλοφ.). Τὸ ξέρω... Αὐτὴ ἦταν ἔς τὴν Αἰδηψὸ κ' ἐγὼ ἔς τὰ Μέθανα καὶ κάναμε λουτρά!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν σὲ καταλαβαίνω. Ἐσὺ ἔς τὰ Μέθανα κ' αὐτὴ ἔς τὴν Αἰδηψὸ πῶς ἐγνωριστήκατε;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀ! - μὰ δὲν ξέρετε, κύριε συνταγματάρχα. Ἄλλη ἀρρώστεια ἢ δική της καὶ ἄλλη ἢ δική μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐγὼ ἐνόμιζα πῶς εἶχατε τὴν ἴδια ἀρρώστεια;...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀ; ὄχι... Ἐγὼ ἔκανα λουτρά ἔς τὰ Μέθανα κ' αὐτὴ ἔς τὴν Κυλλήνη, κ' ἀφοῦ ἐτελειώσαμε ἀνταμωθήκαμε ἔς τὴν Αἰδηψό.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἀ! εἶχατε σὰν νὰ λέμε ραντεβού!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Καλέ, ὄχι. Ρευματισμοὺς εἶχαμε!... Τώρα ὅμως, δόξα σοι ὁ Θεός...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πονηρὸς ποῦ εἶναι!... Καὶ πῶς ἐκάνατε τὸν ἔρωτα, κύριε, χωρὶς τὴν ἀδειάν μου; αἱ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Αἱ, μὰ τότε ἤμουν πολίτης κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄς εἶναι. Μεταξὺ συγγενῶν αὐτὰ δὲν παρατηροῦνται... Τώρα μάλιστα ποῦ τελειώνουν ὅλα κατ' εὐχὴν...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀ! μὰ βέβαια, με τὴν εὐχὴν σας ὅλα θὰ τελειώσουν.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ξέρεῖς, ὅμως, σὲ προειδοποιῶ πῶς ἦταν θυμωμένη, φωτιά, μαζύ σου.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τί λέτε κύριε, συνταγματάρχα; Καὶ πῶς αὐτό;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Νά, διότι, τὴν ἄφησες. Ὡστε νὰ φροντίσης νὰ τὴν καλοπιάσης ἅμα τὴν ἰδίξ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. ὦ! διάβολε!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τί, φοβάσαι;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Δηλαδή... φοβάμαι μήπως δὲν με γνωρίση με τὰ στρατιωτικά... γιατί βλέπετε καὶ ἡ κακοχίαις τοῦ στρατοῦ μοῦ ἄλλαξαν τὰ μοῦτρα... ὕστερα κ' αὐτὸ τὸ κούρεμα ποῦ μοῦκαναν...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Νὰ σοῦ πῶ ἐγὼ τί νὰ κάνης;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εὐχαρίστως, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Εὐθύς ἅμα τὴν ἰδίξ, νὰ πέσης ἔς τὴν ἀγκαλιά της καὶ με τὰ φιλιὰ νὰ τὴν σαστίσης.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ ἔμπροστά σας, κύριε συνταγματάρχα, μοῦ φαίνεται σὰν ντροπὴ...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὅχι, ἐγὼ θὰ φύγω... εἶναι ὁ μόνος τρόπος...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Διάβολε, δὲν εἶναι κ' ἄσχημος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Λοιπὸν σύμφωνοι.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὑπ' εὐθύνην σας ὅμως, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐννοία σου!... Ἐπειτα δὰ δὲν θὰ εἶναι καὶ ἡ πρώτη φορὰ ποῦ...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Μετριοφρόνως). Δὲν σὰς λέω... μὰ τώρα διαφέρει... μέσα ἔς τὸ στρατό...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄς εἶναι... Λοιπὸν, ἀνεψιέ μου, τελειωμένα... Νὰ σὲ φιλήσω.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εἰς τὰς διαταγὰς σας, κύριε συνταγματάρχα. (Με τὴν δεξιάν ἐπὶ τοῦ πιλικίου προτείνει τὴν παρειάν του. Ὁ Δένταγρος τὸν ἀσπάζεται).

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Εἰσερχόμενος καὶ κρατῶν ἔγγραφο). Μωρὲ φιλιὰ ὁ συνταγματάρχης! Συγγενεὶς φαίνεται θάνατι!... (τῷ Δένταγρῳ χειρετῶν στρατιωτικῶς). Κύριε συνταγματάρχα!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τί τρέχει, λοχία;

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἀπὸ τὸ ἔγγραφο αὐτὸ λείπει μὴ ὑπογραφή!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δέκα ἡμέραις κράτησι, ὄποιος τὴν ἐπῆρε!... (τῷ Μαρδόχῳ). Γεαί σου, Μολινάρη.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὡς τὸ καλὸ, συνταγματάρχα μου!... (Ὁ Δένταγρος ἐξέρχεται διὰ τοῦ βάθους).

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ

Μαρδόχης, Πατατράκας, εἶτα καὶ Θεόδουλος.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ (ιδίξ). Ὡς ἐδῶ ἡ δουλειὰς μας πάνε περιφρημα... (Βκίνων πρὸς τὸ βάθος).

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Γιὰ ἔλα ἔδῶ, Μολινάρη.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Μετ' αἰφνιδίας ἀξιοπρεπειᾶς).

Ἐτσι νὰ μιλήσ 'ς τοὺς δούλους σου!... Ἀ! τόσον καιρὸ δὲν σοῦ μιλοῦσα γιὰ νὰ μὴ σοῦ δώσω θάρρος καὶ τὸ πῆρες ἀπάνω σου!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ (ἠπίως). Ἐλα δὰ, βρε ἀδελφέ, μὴ θυμῶνης!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Κι' ἂν εἶσαι σὺ λοχίας, εἶμαι κ' ἐγὼ ἀνεψιὸς τοῦ συνταγματάρχου! ἄ!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Μωρὲ τᾶξερα ἔγω, ἀλλὰ ἤθελα νὰ σὲ δοκιμάσω.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ναι, γι' αὐτὸ μ' ἔκαμες σὰν γίδα κουρεμένη.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἄς τα τώρα νὰ κουρεύονται τὰ περασμένα.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὅχι, καθόλου δὲν θὰ τ' ἀφήσω νὰ κουρεύονται! θὰ τ' ἀφήσω νὰ μεγαλώσουν, θὰ τὰ κάνω μάλιστα καὶ πόλκα!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Αἱ, καὶ ποῦ πῆς τώρα;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Πάω νὰ κάνω τὸν περιορισμὸ μου.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Καλὲ δὲν βαρυνεσαι... Ἐσὺ ἀνεψιὸς τοῦ συνταγματάρχου καὶ νὰ κάνης περιορισμὸ!

Ἄιντε νὰ πιοῦμε μιὰ!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄς εἶναι, μ' ἐκατάφερες!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ (ἐρχόμενος ἐκ τῶν στρατῶνων.)

Κύριε λοχία... κύριε λοχία!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τ' εἶναι, μωρὲ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μοῦ ἔλειπαν τὸ Ὁρολόγιόν μου!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Μωρὲ τί λές; ἀσημένιο ἦταν ἢ χρυσὸ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ὅχι, κύρ λοχία, ἦταν ἐκδοσις τῆς Βενετίας καὶ εἶχε μέσα ὅλα τὰ τροπάρια κ' ἕνα σωρὸ κοντάκια... .

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἀμ! δὲν μοῦ λές, πῶς ἔλειπαν τὸ ὀπλοστάσιο... Νὰ βγῆς τὸ προῖτ' στὴν ἀναφορὰ... Ἄιντε, πᾶμε, Μολινάρη... (ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Μαρδόχου).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

Θεόδουλος, Χρυσοπτερῆς καὶ Δεσμοφύλαξ.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Μόνος). Καὶ τί θὰ ποῦν τώρα οἱ ἐπίτροποι, ποῦ τὸ εἶχα πάρει δανεικὸ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου!... ὄρσε στρατός!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἀπὸ τοῦ κρατητηρίου) Βοήθεια! Βοήθεια!... (Ἀπὸ τοῦ παραθύρου) Κύριε δεσμοφύλαξ!... Πρὸς θεοῦ!... Πιάστε το!... Μοῦφυγε!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. (εἰσερχόμενος) Καλέ, τί τρέχει καὶ φωνάζεις ἔτσι;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μοῦφυγε, κύριε δεσμοφύλαξ, νά το!... νά το!... Πάει ἀπὸ κεῖ... Τὸ ἔντομόν μου, ὁ φρονιμίτης μου!... ὦ δυστυχία!... Δυὸ λεπτά νὰ ἔβγω ἔξω καὶ γυρίζω ἀμέσως.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Ἀδύνατον... Μπορεῖ νὰ ἔλθουν νὰ μοῦ ζητήσουν τὸν φυλακισμένον...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μὲ καταστρέφεις, κύριε δεσμοφύλαξ, μὲ καταστρέφεις... Ἄς ἔμπη μιά στιγμὴ στὴ θέσι μου ἕνας ἄλλος κ' ἐπιστρέφω ἀμέσως... Κύριε Μοναχογένη, κάνε μου τὴ χάρι νὰ μὲ ἀντικαταστήσης μιά στιγμὴ γ' ἔφθασα ἀμέσως. Σὲ παρακαλῶ, κύριε δεσμοφύλαξ, θὰ μὲ σώσης.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Ἄν δέχεται ὁ στρατιώτης.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Δέχομαι εὐχαρίστως, (ἰδίᾳ) θὰ προσενηθῶ τοῦλάχιστον ἐν ἡσυχίᾳ.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Ἐμπρὸς λοιπόν. (Κλείει τὸν Θεόδουλον ἐν τῷ κρατητηρίῳ καὶ ὁ Χρυσοπτερὴς ἐξέρχεται τρέχων).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἄν τὸ χάσω, χάθηκα κ' ἐγὼ μαζὺ μ' αὐτό!... (ἐξέρχεται).

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Εἶδα κ' ἄλλους ζουρλοῦς, μὰ σὰν κ' αὐτόν!... (ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Λάβρακας, Φαρδύς, στρατιῶται διάφοροι καὶ εἶτα Μαντώ. (Εἰσερχονται πάντες ἐν σώματι).

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Πάει κ' αὐτό!... Ὅλους μᾶς ἔβγαλε ὑγιεῖς!...

ΦΑΡΔΥΣ. Μάτι νὰ μὴ μᾶς πιάση!...

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Μόνο τὸ συσσίτιο ποῦ ἀργεῖ νὰ χτυπήσῃ...

ΦΑΡΔΥΣ. Δὲν πειράζει... χτυπάει Καραϊσκάκης!.. (Βλέπων εἰσερχομένην τὴν Μαντῶ.) Σοῦτ' ἕνα θηλυκό!...

ΜΑΝΤΩ. Δὲν μοῦ λέτε καλὰ παιδιὰ, ποῦ εἶναι ὁ... ὁ... ὁ αὐτός... ὁ Μαρδόχης;

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Ἄ! ὁ Μαρδόχης; Ἀμέσως... (οἱ στρατιῶται πάντες τὴν περικυκλοῦσι φροντίζοντας ἕκαστος νὰ τὴν παρασύρῃ πρὸς τὸ μέρος του).

ΦΑΡΔΥΣ. (Λαμβάνων τὴν Μαντῶ ἀπὸ τῆς χειρὸς). Ἀπὸ δῶ... ἀπὸ δῶ, κοπέλλα μου... (ἰδίᾳ) Μωρὲ κόμματος!...

Εἰς ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ. Μωρὲ, αὐτὴ εἶναι νὰ τὴν φᾶς ἴσθιν καραβάνα!.....

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (Παρεμβλίνων). Κύτταξε νὰ μὴ τὴν φᾶς ἐσύ!...

ΜΑΝΤΩ. Μὰ πεῖδ σιγά, μὴ μὲ τραβάτε ὅλοι ἔτσι!..

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (Σύρων τὴν Μαντῶ πρὸς τὸ μέρος του). Ἐχεῖ δίκιο τὸ κορίτσι ἕνας, ἕνας...

ΦΑΡΔΥΣ. Στάσου νὰ τὴν πάω γ' ἴω!...

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Ὅχι νὰ μὴ ἴσθιν ἀφήσω σένα!... Ἐγὼ θὰ τὴν πάω... (Καθεῖς τὴν κρατεῖ ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν σύρει πρὸς ἑαυτόν)

ΦΑΡΔΥΣ. (Οἰονεὶ ἀπειλῶν). Ξέρεις πῶς ἐγὼ δὲν χορατεύω!.....

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Γιὰ τὸ κορίτσι ἐδῶ πέρα, θὰ γίνωμε γῆς Μαδιάμι!... Τῶχω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου! (ἐξάγει ξιφολόγητον).

ΜΑΝΤΩ. (Περίφορος.) Μὴ γὰρ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ!.. ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ. (ἐν βοῇ). Καυγᾶς!... Καυγᾶς!...

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Πατατράκας καὶ Δεσμοφύλαξ.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Σπεύδων.) Ἀφήστε, μωρὲ τὸ κορίτσι... φτοῦ! νὰ χαθῆτε διαόλου λιμοκοντόροι!

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Κύρ λοχία, τὸ κορίτσι μ' ἐρώτησε... ΦΑΡΔΥΣ. Ὅχι, κύρ λοχία ἐμένα ἐρώτησε...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Σκασμός καὶ δὲν σᾶς ρώτησε κανεὶς!

ΜΑΝΤΩ (τῷ Πατατράκᾳ). Κύριε ἀνθυπομοίραρχε... μὲ τὸ συμπάθειο... ἤρθα νὰ ἰδῶ τὸν Μαρδόχη... ποῦ εἶναι φαντάρος...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἄ! ἐκεῖνον τὸν παστρικό!... Εἶναι στὴ φυλακὴ κοπέλλα μου.

ΜΑΝΤΩ (ἔντρομος). Ὅσον τὴ φυλακὴ!... Καὶ τί ἔκανεν ὁ κακομοίρης!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Τώρα ποῦ θὰ τὸν ἰδῆς τὸν ρωτᾶς καὶ μαθαίνεις... (Τοῖς στρατιώταις). Καὶ σεῖς τί χάσκετε ἔτσι, μωρὲ... ἐτοιμασθῆτε γιὰ σκοποῖ... (τῷ Λάβρακᾳ). Σὺ φώναξε τοῦ δεσμοφύλακος νάρθη δῶ... καὶ κεινοῦ τοῦ παστρικοῦ τοῦ Μπαλανσὲ ποῦ δὲν εἶναι ποτὲ παρών.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ (ἐξερχόμενος). Πολὺ καλὰ κύρ λοχία... (καλῶν) Δεσμοφύλαξ!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ (τοῖς λοιποῖς). Ἐσεῖς οἱ ἄλλοι τὰ ὄπλα σας καὶ γλήγωρα ἴς τὴν γραμμὴ... (ἐξέρχονται πάντες). Ἐτσι ποῦ λὲς κορίτσι μου, σοῦ εἶναι μιά λέρα... ὁ παστρικός σου!... (τῷ Δεσμοφύλακι εἰσερχομένῳ). Ἄνοιξε τοῦ κοριτσιοῦ νὰ ἰδῆ τὸν προκομμένο!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Μά...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Καλὰ, κύρ λοχία... (τῷ Μαντῶ). Στάσου νὰ φέρω τὰ κλειδιά. (Ἐξέρχεται, ἐνῶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται μετὰ τοῦ Μπαλανσὲ εἰσερχονται μὲ τὸν ὄπλισμόν τους).

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἐλάτε, προσοχή!... Ἐσεῖς οἱ πέντε θὰ πάτε φρουρὰ ἴς τὴν Τράπεζα... Ἐσεῖς οἱ ἄλλοι ἴς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Κύριε λοχία, σᾶς παρακαλῶ, ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός μου νὰ στείλετε ἐμένα ἴς τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Βρέ, αἶντε ἀπὸ κεῖ ποῦ θὰ ἀντεπεξέλθῃς κατὰ τῶν καθεστῶτων!...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Μά, κύριε λοχία...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἄ! Ἐτσι μοῦ εἶσαι... θὰ πᾶς ἀγχαρεῖα μὲ τὰ καζάνια.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. (Εἰσερχόμενος). Κόπιασε, κοπέλλα μου. (Ἀνοίγει τὸ κρατητήριον καὶ τὴν εἰσάγει).

ΜΑΝΤΩ. (Εἰσερχομένη). Σπολλάτη!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Τοῖς στρατιώταις). Ἐλα, μεταβολή!... Μάρς... (οἱ στρατιῶται πάντες ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

Πατατράκας, Δένταγρος, Κλειώ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Λοχία, στείλε μου ἀμέσως τὸν Μολινάρη.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἀμέσως, κύριε συνταγματάρχᾳ!... (Ἐξέρχεται).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὴν Κλειώ). Τὰ τελειώσαμε ποῦ λὲς μιά χαρά. Περίμενε τὸν ἐδῶ κ' ἔφθασα. (Ἐξέρχεται διὰ τοῦ βᾶθους).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Κλειώ, Μαντῶ, Δεσμοφύλαξ καὶ Θεόδουλος

ΚΛΕΙΩ. Τί καλὰ ποῦ θὰ τελειώσουν ἔτσι! (Ἀκούονται φωναὶ ἀπὸ τοῦ κρατητηρίου).

ΜΑΝΤΩ. (Ἀποτεινομένη πρὸς τὸν ἐν τῇ φυλακῇ). Δὲν ντρέπεσαι παληάνθρωπε καὶ μᾶς ἔκανες καὶ τὸν Θεοφοβούμενον ἴς τὴν Κορφού!... Φτοῦ σου! ρεζιλι!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Σῶπα, καυμένη, ποῦ νάχῃς τὸν Ἅγιο βοήθειά σου!...

ΜΑΝΤΩ. Ὅχι δὲν θὰ σωπάσω καθόλου... (τῷ δεσμοφύλακι ὅστις ἐγγέλᾳ). Ἄμ' ἐσὺ κοτζᾶμ ἄνδρας δὲν ντρέπεσαι λιγάκι!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Ὁ λοχίας φταίει.

ΜΑΝΤΩ. Τώρα πάω ἴς τὸν φρούραρχο καὶ βλέπετε σεῖς...

ΚΛΕΙΩ. Τί ἔπαθες κοπέλλα μου;

ΜΑΝΤΩ. Νά, γύρευα τὸν ἀρραβωνιαστικό μου... κ' αὐτοὶ οἱ μασκαράδες μ' ἔστειλαν σ' ἄλλον γιὰ νὰ γελᾶσουν... τώρα θὰ δῆτε σεῖς... (ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Κλειώ μόνη, εἶτα Μαρδόχης καὶ Δεσμοφύλαξ.

ΚΛΕΙΩ. Τὴν καυμένη τὴν κοπέλλα!... Καὶ τί συμπαθητικὴ φαινότανε!... Μὰ σοῦ εἶναι ὁμως καὶ ἴς τὸν στρατὸ κᾶτι μερμπάντες!... (Βλέπουσα γύρω της). Κανένας δὲν ἔρχεται... Ἄλλὰ καὶ πῶς νὰ τὸν δεχθῶ!... Νὰ τοῦ κάνω τὴν θυμωμένη, ἴσθιν νὰ τοῦ κακοφα... νὰ τοῦ κάνω τὴν σοβαρά... νὰ τὸν φιλήσω... εἶναι αὐτὸ θάρθη μὲ τὴ σειρά του...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ἔρχόμενος ἐκ τῶν στρατώνων). Ὁ Μαντῶ μοῦ εἶπε ὅτι μὲ περιμένει ὁ συνταγματάρχης τὴν ἀνεψιά του!... Ἄ! νὰ τὴν!... Ἐμπρὸς καὶ τὴν ἀνεψιά... (Μεγαλοφώνως). Ἀγάπη μου!... (ὄρμῃ πρὸς τὴν Κλειώ). Νὰ μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας).

ΚΛΕΙΩ. (Μεταστρεφομένη αἴφνης καὶ βλέπουσα τὸν Μαρδόχην τείνοντα τὰς ἀγκάλας του καὶ μὴ ἀναγνωρίζουσα αὐτὸν ἀμέσως). Πίπη μου!... (Ἀφοῦ τὴν ἐφίλησε καὶ βλέπουσα τὴν ἀπάτην της). Κακοήθη!... Φύγε ἀπὸ δῶ!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Ἀπομακρυνόμενος). Μὰ κυρία μου... ὁ συνταγματάρχης μὲ διέταξε νὰ σὲ φιλήσω...

ΚΛΕΙΩ. Νὰ μὲ φιλήσης ἐμένα; Ἐμένα τὴν ἀνεψιά του!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐσᾶς, μάλιστα. Δὲν εἴσθε ἡ κυρία Κλειώ;

ΚΛΕΙΩ. Μάλιστα, γιατί;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εἶμαι ὁ ἀρραβωνιαστικός σου!... Μᾶς ἀρραβόνιασε σήμερα ὁ συνταγματάρχης...

ΚΛΕΙΩ. (Ἀπομακρυνομένη). Νὰ φύγῃς ἀπὸ δῶ... νὰ φύγῃς γλήγορα!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Πλησιάζων). Μά, κυρία Κλειώ, ξέρετε πῶς μὲ διέταξε ὁ συνταγματάρχης;... Καὶ ἡ διαταγὴ τοῦ ἀνωτέρου ἴς τὸν στρατόν...

ΚΛΕΙΩ. Κύριε, ἡ λάθος κάνετε γιὰ νὰ ἐπιμένετε ἢ εἴσθε τρελλός...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Φαίνεται πῶς θὰ ἐξεχάσατε τὰ λουτρά...

ΚΛΕΙΩ. Τὰ λουτρά; ὦ δυστυχία μου! τρελλός εἶναι!... βοήθεια!... βοήθεια!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. (εἰσερχόμενος). Τ' εἶναι πάλι;... Ποιὸς φωνάζει;

ΚΛΕΙΩ. Βοήθεια... Εἶναι τρελλός καὶ μὲ ἐπετέθη.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. (τῷ Μαρδόχῃ). Τ' εἶναι βρέ Μολινάρη; Τρελλάθηρες;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ἰδίᾳ). Θαρρῶ πῶς τὰ πράγματα θολώνουνε!...

ΚΛΕΙΩ. (τῷ Δεσμοφύλακι). Μολινάρης, εἶπε;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Ναί, Μολινάρης, ἀνεψιὸς τοῦ συνταγματάρχου... μοῦ τὸ εἶπεν ὁ λοχίας...

ΚΛΕΙΩ. Ἄ! μὰ ἐσὺ ἐβάλληρες, βλέπω, νὰ κοροϊδεύῃς ὅλον τὸν κόσμον. (τῷ Μαρδόχῃ). Δὲν μοῦ λὲς ποιὸς σὲ ἔστειλεν ἐδῶ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁ λοχίας ποῦ τοῦ τὸ εἶπε, λέει, ὁ συνταγματάρχης.

ΚΛΕΙΩ. Ὁ συνταγματάρχης τὸ εἶπε ἴσθιν λοχία;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἄμ! τί θὰ σὲ γελᾶσω;... πάω μάλιστα νὰ σοῦ τὸν φέρω ἐδῶ. (ἰδίᾳ) Πολλὴ μανρίλα πλάκωσε κ' ἄλλοίμονο ἴσθιν ῥάχι μου!.. ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ

Κλειώ, Δεσμοφύλαξ καὶ κατόπιν Λάβρακας.

ΚΛΕΙΩ. (Περιπτοῦσα θυμωμένη) Εἶδες ἐκεῖ κακοήθεια!.. Τὸν ἀρχεῖον!... Ἐκτὸς ποτὰ ἂν εἶναι τρελλός!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ (Πρός τὸν Λάβρακα βεδίζοντα πρὸς τὴν βρύσιν μὲ τὴν καρδιάν του). Βρὲ Λάβρακα ... στάσου, καϊμένε, δύο λεπτά, ὡς ποῦ νὰ γυρίσω.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Μὰ θέλω νὰ πάρω νερό.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Μὰ κ' ἐγὼ ἀπάνω κάτω τὸ ἴδιο πράγμα θέλω νὰ κάνω... (τοῦ ὁμιλεῖ εἰς τὸ αὐτὶ).

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Καλά, πήγαινε... Νὰ μὴν ἀργήσης ὅμως. (ιδίξ) Νέον εἶδος ἀγγαρείας αὐτὴ πάλι... (ὁ Δεσμοφύλαξ ἐξέργετα).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

Κλειώ, Λάβρακας καὶ Δένταγρος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Εἰσερχόμενος, πρὸς τὴν Κλειώ).

Αἶ, τὰ εἶπατε;

ΚΛΕΙΩ. (Θυμωμένη). Τὰ παραείπαμε μάλιστα!..

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Βλέπεις πῶς τὰ κατάφερα μὲ δυὸ λογάκια μόνον;

ΚΛΕΙΩ. Περιφάνεια!... Δὲν μὲ ἀφήνετε ἥσυχη λέω γὼ!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἀπορῶν). Μὰ τί; θυμωμένη εἶσαι; Δὲν σὲ φίλησε; Τὸν κουτό!...

ΚΛΕΙΩ. Νὰ μὲ φιλήση!... Ἄ! σεῖς λοιπὸν τοῦ τὸ εἶπατε;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐγὼ βέβαια!... Δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ κάνη μόνος του καὶ τὸν συνεβούλευσα ἐγὼ... Ἄλλως τε ἀρραβωνιστικός σου εἶναι!...

ΚΛΕΙΩ. Μὰ, θεῖε μου, μὲ κοροϊδεύετε ἢ δὲν ξέρετε τί λέτε;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Εἶμαι βέβαιος πῶς δὲν σ' ἐφίλησε... Φαίνεται ἀπὸ τὸν τρόπο σου... ὁ ἠλίθιος!..

ΚΛΕΙΩ. Ὡστε μὲ τὰ σωστά σας ἠμιλεῖτε;... Καὶ δὲν ἐντραπήκατε νὰ μοῦ στειλετε ἐκεῖνον τὸν βρωμοφαντάρον νὰ μοῦ πῆ ἕνα σωρὸ ἀνοησίας καὶ αὐθάδειας;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὁ Μολινάρης βρωμοφαντάρος;

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (ιδίξ) Ἄ! γιὰ τὸν Μολινάρη λένε!... Τώρα κατάλαβα!

ΚΛΕΙΩ. Καλὲ ποιὸς Μολινάρης;... Ἐδῶ μέσα φαίνεται πῶς ὅλοι κοροϊδεύουνε... ὁ λοχίας μοῦ ἔστειλεν ἄλλον ἀντὶ τοῦ Μολινάρη.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄλλον; πῶς γίνεται;

ΚΛΕΙΩ. Νά, ποῦ γίνεται.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (Πλησιάζων ιδίξ). Ἦλθε ἡ ὄρα νὰ τοῦ τὴν ὁκαρώσω. (προχωρῶν καὶ χειρῶν στρατιωτικῶς). Συνταγματάρχα μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Μὲ θυμὸν) Τί θέλεις, μορέ;

ΛΑΒΡΑΚΑΣ! Ἄν μοῦ τὸ ἐπιτρέπετε εἴμπορῶ νὰ σὰς πῶ ἐγὼ τί παιγνίδι παίζεται ἐδῶ μέσα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Παιγνίδι; Λέγε ἀμέσως.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Ὁ Μολινάρης ποῦ ἔχουμε ἐδῶ δὲν εἶναι ὁ ἴδιος... εἶναι ὁ δούλος του καὶ ὁ δούλος του

εἶναι ὁ ἀφέντης του καὶ ὁ ἀφέντης του εἶναι ὁ δούλος του!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν καταλαβαίνω.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Αὐτὸς ποῦ λέγεται Μολινάρης εἶναι ὁ δούλος τοῦ Μολινάρη... Καὶ ὁ Μολινάρης ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ δούλου του τοῦ Μαρδόχη.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Κύτταξε καλά.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Ἄν σὰς λέω ψέμματα, στὰ χέρια σας μ' ἔχετε καὶ κρεμάστε με... ὁ ἀληθινὸς Μολινάρης εἶναι αὐτὸς ποῦ ἔχετε 'στὴ φυλακὴ καὶ ἔχει τ' ὄνομα τοῦ δούλου του.

ΚΛΕΙΩ. Ἄ! τώρα ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἱστορία τῆς πτωχῆς ἐκείνης.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὡστε ὁ ἀληθινὸς Μολινάρης εἶναι αὐτὸς ποῦ εἶναι μέσα, αἶ; Καλά... Ἐσὺ Κλειώ, πήγαινε 'ς τὸ γραφεῖον μου; καὶ περίμενε με... (τῷ Λάβρακα). Ἐσὺ φέρε μου τὸν φυλακισμένον. (Ἡ Κλειώ ἐξέργετα).

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Ἀμέσως! Ἄ! νὰ ὁ δεσμοφύλακας... (τῷ Δεσμοφύλακι). Ὁ συνταγματάρχης σὲ θέλει. (ἐξέργετα).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΟΓΔΩΗ

*Δένταγρος, Δεσμοφύλαξ
εἶτα Θεόδουλος*

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ (χειρῶν στρατιωτικῶς). Διατάξατε!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Στείλέ μου τὸν φυλακισμένον ἐδῶ καὶ ἀπομακρύνσου.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Ἀμέσως!... (Ἀνοίγει τὸ κρατητήριον καὶ ἐξάγει τὸν Θεόδουλον). Ὁ συνταγματάρχης σὲ θέλει. (ἐξέργετα).

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Πανιερώτατε!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πῶς!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Δηλαδή... συνταγματάρχα μου!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Χωρὶς πολλὰ λόγια, τὰ ἔμαθα ὄχι.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ποιὰ συνταγματάρχα μου;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ποιὰ; Τὴν ἀντικατάστασιν ποῦ ἔγινε.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ 'ς τὰ χέρια σας, συνταγματάρχα μου... Δὲν φταίω ἐγὼ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν φταῖς ἐσὺ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ὅχι... Ἐκεῖνος ὁ Μαρδόχης μὲ παρεκάλεσε...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! σὲ παρεκάλεσεν ὁ Μαρδόχης γιὰ νὰ παίξῃ μαζί μου!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Δὲν ἤξευρα ποῦ θὰ παίξετε (ιδίξ). Καὶ θάχασε γιὰ νὰνε θυμωμένος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τ' ἀστεία νὰ σοῦ λείπουν... καὶ πὲς μου ἔλαβες κανένα γράμμα;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ὅχι.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πιρὸσεξε καλά.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Δὲν ἔλαβα, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! νὰ ἔχεις δίκαιον. Τὴν ἔλαβεν ὁ ἄλλος... Ποῦ λὲς λοιπὸν... ξέρεις, ἤλθεν ἡ ἀνεψιά μου.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἦλθε;... Καλῶς τὰ δέχτηκες, συνταγματάρχα μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πῶς; ἐσένα δὲν σοῦ κάνει καμμίαν ἐντύπωσιν ὁ ἐρχομὸς τῆς;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Πῶς ὄχι; Τὸ χάρηκα πολύ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καὶ γιὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογούμε, πρέπει νὰ ξέρης πῶς τὰ ξέρω ὅλα ὅσα ἔγιναν 'ς τὰ λουτρά.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἄμ' τὸ ξέρω κ' ἐγὼ, ἀφοῦ σὰς δίνουνε κάθε μέρα ἀναφορά.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ (ιδίξ). Κατεργάρης εἶναι! (ὕψηλοφ). Καὶ τώρα τί σκέπτεσαι; θὰ τὴν πάρης;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ποιὰ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Νὰ σοῦ λείπουν αὐτὰ!... κατεργάρη... Ἐλα λέγε μου, θὰ τὴν πάρης νὰ ἢ ὄχι;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Τὴν παίρνω, κ. συνταγματάρχα, μὰ δὲν ξέρω!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μασκαρατζικό. Λοιπὸν λέγε θὰ τὴν πάρης τὴν ἀνεψιάν μου ἢ ὄχι;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μὰ ξέρετε, συνταγματάρχα μου... ἐγὼ θὰ γίνω παπᾶς!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πάρτηνε σὺ καὶ γίνου καὶ καλόγερος ἀκόμη!... (ιδίξ) θέλει ν' ἀποφύγῃ ὁ μασκαρατζῆς!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μὰ ἔτσι 'ς τὰ καλά καθούμενα, χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζῃ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ, βρὲ ἀδελφέ, πῶς δὲν σὲ γνωρίζει;... Τὰ λουτρά τὰ ξέχασες;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ (ιδίξ). Μὰ τί διάβολο ἔχει αὐτὸς μὲ τὰ λουτρά;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν μιλάς αἶ; Κατεργάρη!... Λοιπὸν σύμφωνοι; θὰ τὴν πάρης...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μά...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σοῦ εἶπα πῶς τὰ ξέρω ὅλα... πρὸ πάντων τί συνέβησαν 'ς τὰ λουτρά...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Πάλι τὰ λουτρά 'ς τὴ μέση!... (ιδίξ).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καὶ δὲν μοῦ λὲς πῶς σοῦ φάνηκαν;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ποιὰ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τὰ λουτρά!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ (ιδίξ). Πάλιν τὰ λουτρά! (ὕψηλοφ). Μὰ γιὰ νὰ μοῦ λέτε νὰ πάρω τὴν ἀνεψιάν σας, φαίνεται πῶς θὰ ἦσαν!... θειοῦχα!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καλὰ, καλὰ... Λοιπὸν τί λὲς, τὴν παίρνεις;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μία καὶ τὸ θέλεις ἐλλόγου σου, συνταγματάρχα μου, τὴν παίρνω.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ δὲν ἐννοῶ διὰ τῆς βίας... Αὐτὰ τὰ πράγματα γίνονται ἐκουσίως.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἄς εἶναι... τέλος πάντων τὴν παίρνω... ἐκουσίως.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Λοιπὸν, ἀνεψιέ μου, σὲ συγγαίρω.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Εὐχαριστῶ, θεῖε μου!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πηγαίνω νὰ σοῦ τὴν στείλω... Κατεργάρη, σὲ ὠφέλησαν τὰ λουτρά!..

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΝΝΑΤΗ

*Θεόδουλος μόνος, εἶτα Δεσμοφύλαξ
καὶ Χρυσοπτερός.*

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (μόνος). Νὰ μὲ πάρῃ ὁ διάβολος ἂν ἔκανα ποτέ μου λουτρό!... Μὰ μὴ καὶ ἐπιμένει ὁ συνταγματάρχης μου θὰ πῆ πῶς μὲ ὠφέλησαν τὰ λουτρά... ποῦ δὲν ἔκανα!... Καὶ ἡ πρώτη ὠφέλεια εἶναι ποῦ πέθανε τὴν ἀνεψιά του... δὲν ξέρω μόνον ἂν θὰ θέλῃ νὰ γίνῃ παπαδιὰ... μὰ καὶ γιατί νὰ μὴ θέλῃ... ἐδῶ ἄλλαις γίνονται παπαδιές καὶ χωρὶς νάχουν ἀνδρα παπᾶ!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. (Πρὸς τὸν Χρυσοπτερὸν τὸν ὅποτον συνοδεύει). Ἐλα βρὲ ἀδελφέ, καὶ κοντεύουν νὰ γίνουν ἱστορίες ἐξ αἰτίας σου... Ἐλα ἔμπα μέσα.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Εὐτυχῶς ποῦ τὸ ἔπιασα. (Εἰσερχετα εἰς τὸ κρατητήριον. Μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ δεσμοφύλαξ).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ. (Εἰσερχομένη ὀπίθεν ἐξ ἤλθεν). Δὲν τὸν βρίσκω πουθενά. Ποῦ νὰ ἐπῆγε... (Πρὸς τὸν Θεόδουλον). Γιὰ νὰ σοῦ πῶ παλληκάρι μου.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Ἰδίξ). Ἄ! αὐτὴ θὰ εἶναι. (Μεγαλοφώνως). Μήπως εἴσθε ἡ ἀνεψιά τοῦ κυρίου συνταγματάρχου;

ΚΛΕΙΩ. Μάλιστα.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ἄ! χαίρω πολύ. Τώρα ἦταν ἐδῶ καὶ μοῦ μιλοῦσε γιὰ σὰς.

ΚΛΕΙΩ. Καὶ ποιὸς εἶσαι σὺ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Ἰδίξ). Τί νὰ τῆς πῶ τώρα; Ἄ!... ἄς τῆς πῶ γιὰ τὰ λουτρά καὶ αὐτὴ θὰ καταλάβῃ... (Μεγαλοφώνως). Τὴ ὥραια ποῦ ἦσαν τὰ λουτρά αἶ;

ΚΛΕΙΩ. Τὰ λουτρά; Ποιὰ λουτρά;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Τὰ λουτρά... τὰ... τὰ ζεστά.

ΚΛΕΙΩ. Τὰ ζεστά;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ὅχι, ὄχι... τὰ κρύα!

ΚΛΕΙΩ. Τὰ κρύα;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Τὰ χλιαρά, θέλω νὰ εἰπῶ... Τὴ ὥραια ποῦ ἦσαν αἶ;

ΚΛΕΙΩ. (Ἰδίξ). Τρελλὸς θὰ εἶναι ὁ κακομοῖρης!... (ὕψηλοφ.) Δὲν σὲ καταλαβαίνω, παιδί μου.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Καὶ ὁμοῦς ὁ θεῖος σας ὄλο γιὰ λου-

τρά μου μιλούσε... Έγώ του είπα πώς θα γίνω παπάζ, κι' αυτός λέει, δέν πειράζει... αφού σέ όφείλσαν τὰ λουτρά... πάρε την άνευριά μου...

ΚΛΕΙΩ. Τι έκαμε λέει;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Βέβαια, μου είπε νά σέ πάρω και νά πάμε 'ς τὰ λουτρά...

ΚΛΕΙΩ. ('Απομακρυνόμενη). Γιά κάνε μου τή χάρη!

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. 'Α! μή μου πήτε όχι... γιατί ούς ό Θεός συνέξευξεν άνθρωπος μή χωριζέτω... ύστερα συλλογισθήτε πώς μπορεί νά θυμώση και ό θεϊός μας!...

ΚΛΕΙΩ. Νά τραβᾶς 'ς τή δουλειά σου!... Νάτα μας!... (ιδίξ). Μά τι κατάστασις είναι αυτή έδώ μέσα!...

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΡΩΤΗ

Οί άνωτέρω, Μαντώ, και Δεσμοφύλαξ.

ΜΑΝΤΩ. 'Α! νά, αυτός ήταν, κυρία μου, που ήθελε νά περάση γιά άρρεβωνιαστικός μου.

ΚΛΕΙΩ. Αυτός έδώ;

ΜΑΝΤΩ. Ναι, ή άφεντιά του ό παληάνθρωπος, που κάνει και τόν κανδυλανάφτην 'ς τή Κουρφούς.

ΚΛΕΙΩ. Ωστε αυταίς τής δουλειάς κάνεις έσθ έδώ, αϊ; Κοροϊδεύεις του κόσμου τής γυναίκης!... Στάσου τώρα και βλέπεις... (εξέρχεται θυμωμένη).

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. 'Υπαγε όπίσω μου, Σατανά!... Βρέ σὺ Μαντώ!...

ΜΑΝΤΩ. Νά χαθῆς, παληάνθρωπε, πουΐχεις μου-τρα και μιλάς άνόμα!...

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Σέ περιφρονῶ!... (εξέρχεται).

ΜΑΝΤΩ. Τόν είδες εκεί του διαβόλου τόν άν-θρωπο!...

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ (εξέρχόμενος του κρατητηρίου).

'Α! έδώ είσαι, κοπέλα μου;

ΜΑΝΤΩ. Τι αγαπᾶς;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Ξέρεις... έγεινε κάποιο λάθος...

Πρωτίτερα που ζήτησες νά ιδῆς τόν Μαροδόχη, είχε βγή έξω γιά κάποια δουλειά του και μπῆκε 'ς τή θέσι του άλλος γιά νά μήν έλθῃ ό συνταγματάρχης και βρῆ τή φυλακή άδεια... τώρα, άν θέλῃς νά ιδῆς τόν Μαροδόχην έδώ τόν έχω.

ΜΑΝΤΩ. 'Αν θέλω νά τόν ιδῶ; 'Αμ' γιατί άλλο ήρθα.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Τότε κόπιασε. (Τήν εισάγει εἰς τὸ κρατητήριον).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Οί άνωτέρω, Δένταγρος και Κλειώ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ (εξέρχόμενος φουρκισμένος). Θα τούς τσακίσω όλους πέρα, πέρα!... Θα βάλω δλόκληρον τὸ σύνταγμα εἰς περιορισμόν. ('Ακούονται φωναί εκ του κρατητηρίου και εὐθὺς εξέρχεται ή Μαντώ).

ΜΑΝΤΩ. Νά χαθῆτε, παληάνθρωποι, που θα παίξετε μαζί μου!... Λιμοκοντόροι!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Αϊ, αϊ τί φωναῖς εἶν' αυταίς; Τι συμβαίνει πάλι;

ΜΑΝΤΩ. Κύριε μοίραγε... αυτοί έδώ οί μπερμπάντες μ' έστειλαν πάλι σέ άλλον γιά νά γελάσουν!... Σ' εκείνον που μαζεύει τὰ μαμούνια!...

ΚΛΕΙΩ. (Τῷ Δέντάγρῳ). Τὰ βλέπετε; 'Εδώ μέσα δέν εἶνε στρατός! Εἶναι φρενοκομείον!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. 'Ελα 'δώ, δεσμοφύλαξ.

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. (Προχωρῶν και χαιρετῶν στρατιωτικῶς). Διατάξατε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δέν μου λές, τί συμβαίνει έδώ μέσα;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Μία παρεξήγησις, κύριε συνταγματάρχα. 'Ο φυλακισμένος που εἶχα έδώ, εξήλθε μιά στιγμή δια κατεπείγουσαν ανάγκην του και αντικατεστάθη δι' άλλον.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. 'Εβαλες άλλον 'ς τήν θέσιν του;

ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΞ. Μάλιστα. 'Εκείνον που μιλούσατε πρό όλίγου. Και δι' αυτό έγεινε και ή παρεξήγησις.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Τῷ Κλειῷ). Βλέπεις πῶς δέν έγεινε τὸ πράγμα εξεπίτηδες! Και με κάνετε και μένα ρεντίκολο!... (τῷ Δεσμοφύλακι). 'Εσὺ νά πῆς πέντε μέραις φυλάκισι γιά νά μάθῃς νά μήν αντικαθίστᾶς τοὺς φυλακισμένους. Φέρε μου τώρα τόν φυλακισμένον έδώ. (Τῷ Κλειῷ και τῷ Μαντῷ). Και σῆς πηγαιντε μέσα, γιά ν' άρχίσω πάλι τήν ἴδια ιστορία; που νά πάρῃ ό διάβολος τήν ὥρα και τή στιγμή που...

(Κλειώ και Μαντῶ εξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ

Δένταγρος, Χρυσοπτέρης και Δεσμοφύλαξ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρός τόν δεσμοφύλακα προσάγοντα τόν Χρυσοπτέρην). 'Η άφεντιά σου νά πῆς νά πῆς του λοχία νά σέ βάλῃ μέσα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Παρατηρῶν τόν Χρυσοπτέρην. 'Ιδίξ). 'Α μά βέβαια αυτός είναι! Φαίνεται από τὰ μουτρα! (Τῷ Χρυσοπτέρῃ). Πλησίασε, κύριε.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Χωρίς νά τὰ πολυλογῶ και πάθηταῖς ἰδίας ιστορίας που έπαθα πρωτίτερα, σου λέγω παστρικά και ξάστερα ότι ανεκαλύφθῃς ποῶς εἶσαι.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Πρὸ τῆς ἀληθείας, κύριε συνταγματάρχα, ἀποκαλύπτομαι. 'Ο,τι έκαμα τὸ έκαμα χάριν τῆς ἐπιστήμης. 'Ηθελα νά μελετήσω τὰ διάφορα στρατιωτικά...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Συστήματα, καταλαμβάνω.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Οχι, συνταγματάρχα μου... τὰς διαφόρους συνομοταξίας...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ταξιαρχίας, θέλεις νά εἰπῆς.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Οχι, λάθος έχετε... τὰς διαφόρους συνομοταξίας τῶν εντόμων του στρατού...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. 'Α! αϊ! Και ήταν ανάγκη ν' άλλάξῃς ὄνομα;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μά, πῶς άλλεως νά έλθω έδώ; Βλέπετε ότι...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καλά καλά... εἶσαι συγχωρητέος και χάριν τῆς ἐπιστήμης και χάριν τῆς άνευριάς μου.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Σᾶς παρακαλῶ νά διαβιβάσητε τὰς ευχαριστίας μου πρὸς τήν κυρίαν άνευριάν σας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καλά, θα γίνῃ και αυτό!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Εὐχαριστῶ πολύ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. 'Ωστε δέν έχετε σκοπὸν νά τήν λησμονήσετε, καθὼς διατείνεται.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Α! έχει πολὺ ἄδικον ή κυρία άνευριά σας. 'Εγὼ νά τήν λησμονήσω; Ποτέ!... ('Ιδίξ). Φαίνεται, θα του εἶπε πῶς με γνωρίζει... 'Ω! ή φήμη!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μά πῶς δέν ἐζητήσατε νά τήν ιδῆτε;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Ω! θα ήμουν πολὺ εὐτυχῆς νά τήν έβλεπα. Θα δώσω μάλιστα και τ' ὄνομά της...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Θα τῆς δώσετε, θέλετε νά πῆτε τ' ὄνομά σας...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τ' ὄνομά μου; Δέν σᾶς ένοῶ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τῆς τὸ υπεσχέθητε 'ς τὰ λουτρά.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Σ τὰ λουτρά!... 'Ηταν 'ς τὸ Κάρλσμπατ ή κυρία άνευριά σας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. 'Οχι... 'ς τήν Αἰδηψόν... και τώρα πηγαινῶ νά τήν στείλω.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Εἰς τήν Αἰδηψόν;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. 'Οχι, σέ σᾶς.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Ω! θα λογισθῶ πολὺ εὐτυχῆς, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (ιδίξ) Παμπόνηρος που είναι!... (Μεγαλοφ.) Au revoir λοιπόν...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Au revoir! (ό Δένταγρος εξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Χρυσοπτέρης μόνος, εἶτα Μποδέγας και 'Αδα.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Πολὺ ευγενῆς ό κύριος συνταγματάρχης και, φαίνεται, πῶς του άρέσει και ή εντομολογία. 'Αμ! δέν μπορεί νά γίνῃ κι' άλλοιῶς... Τὸσσα έντομα διευθύνει έδώ μέσα... Τὸ μόνον που δέν εἰμπορῶ νά έννοήσω, είναι τί ρόλο παίζει με μένα ή άνευριά του που μ' έβγαλε κι' άπ' τή φυλακή!... Θα αγαποῦν, φαίνεται, τὰ έντομα εἰς τήν οικογενειάν τους... Και θα είναι λαμπρά οικογένεια, χωρίς άλλο.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. ('Ακολουθούμενος από τήν 'Αδαν). Ναισχε. τζόγια μου, έδώ είναι τὸ φαμόζο σύνταγμα!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Στρεφόμενος εἰς τήν φωνήν). Μπα!

ΑΔΑ. ('Εκπληκτος). 'Ω! ό θεῖος!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ, 'Ω! ό συμπέθερος φαντάρος!

ΑΔΑ. Θεῖέ μου! (πηδῶσα εἰς τὸν λαϊμόν του). Νά σέ φιλήσω.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Σοβαρῶς και χαιρετῶν στρατιωτικῶς). Μῆ, μῆ!...

ΑΔΑ. (Περίλυπος). Γιατί;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Α! έδώ εἰς τὸν στρατόν ἀπαγορεύεται ή θορυβώδης ἐκδήλωσις τῶν οικογενειακῶν αἰσθημάτων.

ΑΔΑ. 'Οραῖον πράγμα είναι τότε ό στρατός!... Νά τόν χαιρέσθε!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Τῷ 'Αδαν). Εὐχαριστῶ (Τῷ Μποδέγαν). Και πῶς από 'δώ;

ΑΔΑ. 'Ηλθαμε γιά σᾶς.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δέν τᾶμαδες; Τὸ ύπουργεῖον έπεσε, ό Πίπης ἀπῆλλάγη και ήρθαμε νά σᾶς τὸ ποῦμε και νά φροντίσωμε νά πάρῃ πάλι πίσω τ' ὄνομά του ό Μαροδόχης.

ΑΔΑ. Και νά πάρωμε και σᾶς μαζί.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Και κανένα χαρτοφυλάκιον, τίποτε;

ΑΔΑ. Οῦ, βέβαια.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Α! έτσι! Και ποῶ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. 'Ακόμη τίποτα θετικόν... 'Οπωσδήποτε ένα άπ' όλα θα τὸ έχω.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Σᾶς συγχαίρω. Και ή δουλειά έδώ πῶς θα διορθωθῇ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. 'Εχω γράμμα συστατικόν γιά τόν συνταγματάρχην σας από τόν Πρόεδρον.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. 'Α! ό συνταγματάρχης μου είναι θαυμάσιος άνθρωπος... Φαίνεται, πῶς αγαπᾶ πολὺ τὰ έντομα.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. 'Α! έτσι; χαιρομαι... Μου εἶπαν μάλιστα πῶς είναι έδώ και ήθελα νά τόν ιδῶ γιά νά τὰ ποῦμε.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τότε νά πάω νά σᾶς τὸν στείλω. Μῆα στιγμή κ' έφθασα. (εξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μποδέγας, 'Αδα, εἶτα Μπαλανσές και Θεόδουλος.

ΑΔΑ. Τι νόστιμος που είναι ό θεῖος με τὰ στρατιωτικά.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Πολὺ πολὺ νόστιμος!...

ΑΔΑ. Για δέτε, ερχονται και στρατιῶται... (Διέρχονται τῆς σκηνῆς πέντε εξ στρατιῶται ὀδηγούμενοι υπό δεκανέως. Μεταξὺ αυτῶν ό Μπαλανσές και ό Θεόδουλος φέροντες ό μὲν κόφινον, ό δὲ καζάνιον).

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Διερχόμενος πλησίον των). Προ-

σκυνῶ, σιῶν κόντε. Τὰ σεβάσματά μου, Ματμαζέλα.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Βρέ, Βρέ... ὁ φίλος μας ὁ Μπαλανσές...

ΑΔΑ. Καὶ ὁ Θεόδουλος.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Τὸ ζωοποιὸν πνεῦμα τοῦ Κυρίου εἶη μεθ' ὑμῶν!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Γεῖά σας, παιδιὰ, γεῖά σας... Ἄγγαρεία τοὺς ἔχουν τοὺς κακόμοιρους!...

ΑΔΑ. Ἄγγαρεία; δηλαδή...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δηλαδή... νά... Ἄ! νά, ὁ συνταγματάρχης!...

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΕΚΤΗ

Ἄδα, Μποδέγας καὶ Δένταγρος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἐξερχόμενος. Ἰδίᾳ). Τώρα ποῦ τὴν γυρεύω, δὲν τὴν βρίσκω πουθενά!... ὦ! μὴ κνυρία.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Κύριε συνταγματάρχα!... ὁ συνταγματάρχης Δένταγρος, ἄν δὲν ἀπατώμαι.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Χαιρετῶν). Μάλιστα... ὁ κύριος;..

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Χριστόδουλος Μποδέγας, βουλευτὴς Κερκύρας... ἡ ἀνεψιά μου δεσποινὴς Ἄδα Ραφαῖ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. ὦ! χαίρω πολὺ... (χαιρετῶν) Δεσποινίς... (ιδίᾳ) Μωρὲ βέλο!... Κουκουλώθημε μὴν τύχη καὶ τὴν φάνε οἱ στρατιῶται... (ὕψηλοφ.) Ἐῖπατε Μποδέγας δὲν εἶναι ἔτσι;... Μήπως εἴσθε ὁ θεῖος...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Μάλιστα, μάλιστα... ὁ θεῖος τοῦ Μολινάρη...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. ὦ! χαίρω πολὺ... (ιδίᾳ) Ὁ θεῖος τοῦ καινούργιου ἀνεψιοῦ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Σᾶς φέρω καὶ συστατικὸν ἀπὸ τὸν κύριον Πρόεδρον.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Κ' ἔχετε ἀνάγκη συστατικοῦ, ἀφοῦ εἴμ' ἐγὼ ἐδῶ;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Μεροῖ. (ιδίᾳ) Τί θὰ πῆ νὰ εἶναι κανεὶς βουλευτὴς!... (ὕψηλοφ.) Ἐχω τὸν ἀνεψιόν μου στρατιώτην εἰς τὸ σύνταγμα σας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τὸν ξέρω, τὸν ξέρω... πολὺ καλὸ παιδί... Ἐξυπνος καὶ καλὸς στρατιώτης. Μὰ ἴσα, ἴσα μάλιστα ἔχω νὰ σᾶς ἀνακοινώσω...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Καὶ ἐπειδὴ ἀπηλλάγη ἀπὸ τὸν στρατόν...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! ἀπηλλάγη; τόσῳ τὸ καλλιτέρον... Εἴμποροῦν νὰ γίνουν καὶ οἱ γάμοι τότε γληγωρότερα.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἄ! βέβαια! βέβαια!... Καὶ ποῦ τὸ ξέρετε διὰ τοὺς γάμους;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ποῦ τὸ ξέρω; Μοῦ τὸ εἶπεν ἡ ἀνεψιά μου.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Παρακαλῶ...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Διακρίπτων). Καὶ δὲν φαντάζεσθε πόσον θὰ εὐχαριστηθῆ με τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἡ Κλειῶ.

ΑΔΑ. (Ἀρχίζουσα ν' ἀνησυχῆ. Ἰδιαιτέρως τῷ Μποδέγῃ). Μά, θεῖέ μου...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Παρακαλῶ... εἶπατε ἡ κυρία Κλειῶ; ἡ ἀνεψιά σας;...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ναί, ἡ ἀνεψιά μου... ἡ Κλειῶ...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Μὴ ἐνοῶν) Μά, πῶς θὰ εὐχαριστηθῆ;...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τί θὰ εἶπῃ πῶς; Δὲν εἶναι ἀρραβωνιαστικὸς τῆς;

ΑΔΑ. (Ἰδίᾳ) Τί;

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Δυσκολευόμενος ἀκόμη νὰ ἐννοήσῃ) Ὁ ἀνεψιός μου;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὁ ἀνεψιός σας.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Τῆς ἀνεψιάς σας;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τῆς ἀνεψιάς μου.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Ἰδίᾳ). Δὲν καταλαβαίνω τίποτα. (ὕψηλοφ.) Καὶ ἡ ἀνεψιά σας ἡ Κλειῶ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Διάβολε! Ἀρραβωνιαστικὸς τοῦ ἀνεψιοῦ σας!...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δηλαδή... Δὲν ἐννοῶ αὐτό... ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ ἀνεψιά σας αὐτή;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! ἐδῶ. Ὅπου κ' ἂν εἶναι θὰ ἔλθῃ. Θὰ εἶναι μαζὺ καὶ τὰ λένε...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Μὰ ὁ ἀνεψιός μου...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ξέρω, ξέρω... Τὴν ἔμαθα τὴν ἀντικατάστασιν... θὰ ἰδῆτε τώρα... θὰ στεῖλω νὰ τοὺς φωνάζουν... (Παρατηρῶν γύρωθεν). Ἄ! νὰ τὴν μάλιστα... ἔρχεται...

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Κλειῶ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὴν Κλειῶ ἐρχομένην) Ἐλα λοιπὸν νὰ γνωρίσῃς καὶ τὸν θεῖον του... (τῷ Μποδέγῃ). Ἀγαπητέ μου συμπέθερε...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Ἀνυπομονῶν καὶ λαμβάνων τὴν Ἄδα μὲν ἰσταμένην ὀρθίαν καὶ παρουσιάζων πρὸς τὸν Δένταγρον). Μὲ συγχωρεῖτε μὴ στιγμὴ νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν ἀρραβωνιαστικὴν τοῦ ἀνεψιοῦ μου... Ἰδοῦ τὴν.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! ὄχι, λάθος ἔχετε... (Φέρων καὶ αὐτὸς καὶ παρουσιάζων τὴν Κλειῶ). Νάτην, ἡ ἀρραβωνιαστικὴ τοῦ ἀνεψιοῦ σου, νὰ τὴν!... (Ἡ Ἄδα καὶ ἡ Κλειῶ ἰστανται ἀντιμέτωποι).

ΑΔΑ. Τὸ τέρας! ἔχει καὶ ἄλλην! ἄχ!... (Λιποθυμεῖ). ΚΛΕΙΩ. Τὸν δίγαμον! ἄχ! (Λιποθυμεῖ καὶ ἡ Κλειῶ καὶ πίπτουσιν ἡ μὲν Ἄδα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Δένταγρου, ἡ δὲ Κλειῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μποδέγῃ).

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Γιὰ τὸν Θεό! ἕναν γιατρό!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὅπλα!...

(Πρῶτος τρέχει ὁ Χρυσοπτέρης)

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Καλὲ τ' εἶναι; Τί συμβαίνει; ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἐναν γιατρό γιὰ τὸ θεό!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Γιατρόν; Ἀμέσως... (Ἐξέρχεται τρέχων. Ἐν τῷ μεταξύ εἰσῆλθον δύο ἄλλοι στρατιῶται).

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Πρὸς τὸν ἕνα στρατιώτην). Ἐλα παιδί μου, κράτησε δῶ, νὰ πάω νὰ φέρω ἕνα γιατρόν. (Ὁ στρατιώτης ὑποστηρίζει τὴν Κλειῶ, ὁ Μποδέγας ἐξέρχεται τρέχων).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὸν ἕτερον στρατιώτην). Ἐλα καὶ σύ, κράτησε δῶ, νὰ τρέξω γὼ γιὰ γιατρό... Ὁ στρατιώτης ὑποστηρίζει τὴν Ἄδα, ὁ δὲ Δένταγρος κινεῖται ὅπως ἐξέλεθη, ἀλλὰ βλέπων τὸν Μαρδόχην εἰσερχόμενον ἰσταται).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΟΓΔΩΗ

Οἱ ἀνωτέρω, Μαρδόχης καὶ εἰτα Λάβρακας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Τῷ Μαρδόχῃ). Ἄ! καλῶς ὄρι...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Προσφέρων τὴν δεξιάν) Θεῖέ μου!... βλέπων τὰς λιποθύμους). ὦ!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὸν διερχόμενον Λάβρακην ἄπλονον ὄντα). Αἶ, στρατιώτη... ἔλα δῶ...

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Διατάξατε...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Τῷ Μαρδόχῃ). Κόπιασε δῶ, κῦρ γεμιέ!... (τῷ Λάβρακῃ). Νὰ μοῦ τὸν φυλάξῃς καλὰ ποῦ νὰ ἔλθῃ, ἄκουσες; Καὶ νὰ μὴ μιλήσῃ μὲ κανένα. (τῷ Μαρδόχῃ) Νὰ σὲ μάθω ἐγὼ ἄλλοτε νὰ προσδεύῃς! (ἐξέρχεται ἐσπευσμένως).

ΣΚΗΝΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΕΝΝΑΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω πλὴν τοῦ Δένταγρου καὶ Μαντώ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀσχημα τὴν ἔχω καὶ ὁ Θεὸς νὰ ἴδῃ τὸ χέρι του!

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Πὲ ἀφιλότιμε, δίγαμος πὲ εἶσαι;

ΜΑΝΤΩ (εἰσερχομένη ὀπίθεν ἐξῆλθεν). Δὲν μπορῶ τὸν εὔρω πουθενά!... (Βλέπουσα αἴφνης τὸν Μαρδόχην). Πίπη!... (Σπεύδουσα πρὸς αὐτόν). Πίπη μου!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μαντώ!

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (Προτείνων τὴν λόγχην). Πίσω... Ἀπαγορεύεται!...

ΜΑΝΤΩ. Τί ἔκανε λέει; Ἀπαγορεύεται; Ἐγὼ ἐτρόμαξα νὰ τὸν εὔρω καὶ τώρα ποῦ τὸν βρήκα ἀπαγορεύεται; (Τῷ Λάβρακῃ). Ἀφησέ με, νὰ χαρῆς.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Τί νὰ χαρῶ καὶ ξεχαρῶ ποῦ ἀπαγορεύεται, σοῦ λέω!...

ΜΑΝΤΩ. Νὰ τὸν φιλήσω μόνον.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Νὰ τὸν φιλήσῃς; Καὶ δὲν ντρέπεσαι;

ΜΑΝΤΩ. Ἄσε με, χριστιανέ μου, καὶ εἶμαι ἀρραβωνιαστικὴ του.

ΛΑΒΡΑΚΑΣ (ἐκπληκτος). Ἀρραβωνιστικά του!... (Τῷ Μαρδόχῃ). Πὲ ἀφιλότιμε, τρεῖς ἀρραβωνιαστικαὶς ἔχεις;...

ΜΑΝΤΩ (ἐκπληκτος). Τί εἶπες; τρεῖς;

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. Ἄμ! βέβαια!... Μιὰ ἐσύ... (Δεικνύων τὰς λιποθύμους). Κ' ἡ δυὸ αὐταῖς ἐδῶ, ποῦ ἄμα τῷμαθαν λιποθύμησαν... κάνουν τὸ ὄλον τρεῖς! Οὐ! νὰ χαθῆς, ρεζίλι!...

ΜΑΝΤΩ. ὦ! συμφορὰ μου! Γῆ! αὐτὸ λοιπὸν μοῦ κρυβόσυνα;... Ἄχ! μάννα μου! (Λιποθυμεῖ).

ΛΑΒΡΑΚΑΣ. (Ἰποστηρίζων τὴν Μαντώ). Πάει καὶ τούτη!...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ (ιδίᾳ). Τώρα πειὰ τελείωσε!... Γιὰ μουσκατέριασμα μ' ἔχουν!...

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

Οἱ ἄνω, Δένταγρος, Χρυσοπτέρης, Μποδέγας καὶ τρεῖς ἰατροί, εἰσερχόμενοι πάντες συγχρόνως.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Δεξιόθεν μεθ' ἐνὸς ἰατροῦ στρατιωτικοῦ). Ἀπὸ δῶ, γιατρέ, ἀπὸ δῶ!...

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Ἀριστερόθεν μεθ' ἑτέρου ἰατροῦ). Γιατρέ μου, τρέχα γλήγωρα.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Διὰ τοῦ βάθους μεθ' ἐνὸς κτηνιάτρου) Δὲν μπόρεσα νὰ εὔρω ἄλλον ἀπὸ τὸν κτηνίατρον!...

(Ἀθλαία)

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἡ αὐτὴ τῆς Βας πράξεως διασκευὴ τῆς σκηνῆς

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Χρυσοπτέρης, εἰτα καὶ Δένταγρος

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Καθήμενος εἰς τὸ σακμὶ καὶ βλέπων τὸ ἔντομόν του διὰ φακοῦ). Ὅσο τὸ μελετῶ βρισκω πῶς μοιάζει με τὸ ἄλλο ποῦ ἀφῆκα τοῦ ἐντομολογίου εἰς τὴν Κέρκυραν. Ὁρισμένως εἶναι τῆς αὐτογενείας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἐξωθεν βρυχώμενος ὡς λέων). Μολινάρηδες, αἶ! (εἰσερχεται).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἐγειρόμενος καὶ ἀπομακρυνόμενος ἔντρομος). Παναγία μου, ὁ Συνταγματάρχης! (φέρει ὑπισθεν τὴν χειρὰ του δι' ἧς κρατεῖ τὸ ἔντομον, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας, τῆς ἀριστερᾶς, χαιρετᾷ ἰστάμενος διαρκῶς εἰς προσοχὴν καὶ μὴ τολμῶν νὰ κατα-

βιάσει τὴν χειρά του).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Μὴ δίδων προσοχὴν εἰς αὐτόν). Μολινάρηδες! αἴ! τώρα σὰς δείχνω ἐγὼ (καλῶν). Λοχία! αἴ λοχία... (Σιγῆ). Μωρὲ λοχία, δὲν ἀκοῦς; δέκα ἡμέραις φυλάκισι λοχία!... Τὸν κουφὸ μου κάνεις αἴ... δέκα πέντε ἡμέραις φυλάκισι. Λοχίαα!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Πατατράκας.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Παρὼν, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄκουσες τί σοῦ εἶπα;

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ὁχι, κύριε, συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν ἀκούσες; ἓνα μῆνα φυλάκισι νὰ σὲ μάθω γὰρ ν' ἀκοῦς!

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Ἀπηλπισμένος πλὴν μεγαλοφώνως). Πεντήκοντα πέντε ἡμέρας ἐν ὄλῳ!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Στρεφόμενος πρὸς τὸν Χρυσοπτέρην). Ἄ! ἐδῶ μοῦ εἶσαι καὶ σύ; Καλῶς ὤρισες! (πρὸς τὸν Πατατράκα). Νὰ πᾶς ἀμέσως νὰ μοῦ φέρῃς ἐδῶ ἐκεῖνον τὸν πολίτην.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἄμέσως, κύριε συνταγματάρχα (ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Δένταγρος καὶ Χρυσοπτέρης.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὸν Χρυσοπτέρην). Λοιπὸν ἐδῶ μοῦ εἶσαι, αἴ;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μάλιστα, συνταγματάρχα μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἀντιληφθεὶς ὅτι ὁ Χρυσοπτέρης τὸν χαιρετᾷ διὰ τῆς ἀριστερᾶς. τὸν πλησιάζει). Τί κάμνεις αὐτοῦ, αἴ;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τὸ στρατιωτικὸν σχῆμα, συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὲ τὸ ἀριστερό; πέντε μέραις φυλάκισι.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Κατ' ἰδίαν). ὦ! διάβολε! Ἄρχισε πάλιν τὸ ἡμερολόγιον! (Ἐγειρεὶ τὴν δεξιὰν διὰ τῆς ὁποίας κρατεῖ τὸ ἔντομον καὶ χαιρετᾷ στρατιωτικῶς).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πλησιάζων ἀκόμη περισσότερο). Πῶς; τί; τί εἶν' αὐτὸ ποῦ βαστᾷς; (Τοῦ ἀνακινᾷ τὴν δεξιὰν διὰ τῆς χειρὸς. Τὸ ἔντομον φεύγει).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Φυξίφωτος, ὦ! (τρεπόμενος εἰς καταδιώξιν τοῦ ἔντομου). Δυστυχία μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ποῦ πᾶς, μωρέ; (ὁ Χρυσοπτέρης ἱσταται ἰκετεύων).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Συνταγματάρχα μου, ἂν χάσω αὐτὸ ποῦ μοῦφυγε χάνομαι κ' ἐγώ. Εἶνε φυξίφωτος φρονιμίτης καὶ βρίσκεται μόνον εἰς τὰς Ἀντίλλας καὶ τὴν Κέρκυραν...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἀγρίως). Εἰς προσοχὴν.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Εἰς προσοχὴν μὰ χάνομαι.

ὦ! νάτο, ἐπάνω σας εἶναι, συνταγματάρχα μου, κουνηθῆτε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πῶς; ἐπίθεσιν κατ' ἀνωτέρου ἀπειράσαι;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Σὰς παρακαλῶ... πρὸς χάριν τῆς δεσποινίδος ἀνεψιάς σας...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἀρτίδος ἀποτόμως). Σιωπή!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μοῦ κοστίζει περιουσίαν νὰ δόξαν ὁ φυξίφωτος αὐτός. (Παρακολουθῶν τὴν ποσίν τοῦ ἔντομου διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἀπλήπιστος). ὦ! νὰ! ξαναπέταξε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τώρα βλέπεις... (καλῶν). Λοχία!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Θεόδουλος.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Ἀφηρημένος καὶ κύπτων). ὦ! ἀδελφεὲ σημαδιακὴ μέρα σήμερα νύχουμε γυμνάσιον.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐλα δῶ σύ! τσακίσου κ' ἐδῶ δῶ!... (ὁ Θεόδουλος πλησιάζει). Ἄ! σὺ μοῦ εἶσαι τὴν παίρνεις λοιπὸν τὴν ἀνεψιά μου, αἴ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Κατ' ἰδίαν). Πάλιν τὰ ἴδια (Πρὸς τὸν Δένταγρον). Τὴν παίρνω, συνταγματάρχα μου, σὰν εἶναι καὶ τὸ προστάζεις.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τὴν παίρνεις, αἴ; Μεταβολὴ γογγυροῦ. (Ὁ Μοναχογέννης ἐκτελεῖ μεταβολὴν, ἐδῶ ἀμέσως ὁ Δένταγρος τοῦ δίδει λάκτισμα ἐπὶ τῶν γλουτῶν). Νὰ! πάρτηνε!... (Ὁ Θεόδουλος πείθει πρηνῆς).

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Μὴ ἐγειρόμενος ἀλλὰ μένων ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ μετὰ κατανώξεως). Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν... (Σταυροκοπεῖται).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐπάνω ἀμέσως καὶ γογγυροῦ ἀγαρεία.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Ἐγειρόμενος καὶ κλυθμηρῶς). Κύριε συνταγματάρχα, σήμερα εἶναι ἡ εορτὴ τοῦ Ἁγίου καὶ τάχω τάμα νὰ μὴ κάνω δουλειά.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τῶχεις τάμα, αἴ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Μάλιστα, πανιερώτατε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐνα μῆνα φυλάκισι... Λοχία, αἴ! Λοχία!...

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω, Πατατράκας καὶ Μποδέγας.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Παρὼν κ. συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Λοχία, πάρε τοὺς δύο αὐτοὺς καὶ βάλτους μέσα γρήγορα.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἄμέσως. Σὰς ἔφερα καὶ τὸν πολίτην.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Κύριε Μποδέγα, πρὸς Θεὸν μεσιτεύσατε!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σιωπή. (Ὁ Πατατράκας ἀπέρχεται).

τὸν Χρυσοπτέρην καὶ τὸν Θεόδουλον εἰς τὸ κρατητήριον.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὸν Μποδέγαν). Σὰς κράτησα, κύριε, ἐδῶ, διὰ νὰ μοῦ δώσετε λόγον τῆς διαγωγῆς σας.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Κι' ἐγὼ εὐρίσκομαι εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ σὰς πῶ ὅτι δὲν ἔχω νὰ δώσω λόγον κανένα. Εἶμαι βουλευτὴς καὶ ἀπολαμβάνω τοῦ καταδιώκτου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν τ' ἀκούω γὰρ αὐτά. Εἶσθε ἄλλοι φοβεροὶς πλαστοπροσωπείας καὶ θὰ τιμωρηθῆτε ἰσθητῶς.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ἐχετε πολὺ λάθος, κ. συνταγματάρχα. Ἐγὼ δὲν ἐνέχομαι εἰς τίποτε καὶ ἐπομένως καλὸν εἶναι νὰ ζητήσετε ἀλλοῦ τοὺς ἐνόχους καὶ νὰ τοὺς τιμωρήσετε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σεῖς εἶσθε ὁ μόνος ἔνοχος καὶ θὰ τιμωρηθῆτε, ἐκτὸς ἂν μοῦ φέρετε τὸν ἀνεψιὸν σας.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Δὲν ἔχω νὰ σὰς φέρω τίποτα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τότε θὰ μοῦ πῆτε ποῖος εἶναι, ὅτι ἐξέθεσε τὴν ἀνεψιά μου καὶ πρέπει νὰ τὴν νυμφευθῆ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Ὁ ἀνεψιὸς μου εἶναι νυμφευμένος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Λοιπὸν τὴν ἐξέθεσεν ὁ γιὸς σου.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Εἶμαι γκαρσόνι καὶ δὲν ἔχω παιδί.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἔτσι; τότε τὴν ἐξέθεσες σὺ καὶ πρέπει νὰ τὴν ἱκανοποιήσης.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Θυμωμένος). Σε παρακαλῶ, μὴ με σκοτίζεις!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! Ἔτσι μοῦ εἶσαι; Τώρα βλέπεις... Λοχία! αἴ! Λοχία!...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Εἰσερχόμενος). Διατάξατε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἡ ἀφεντιά του ἀπὸ δῶ εἶναι κλυθμηρῶς ἀμέσως, νὰ μοῦ τὸν πάρῃς λοιπὸν καὶ νὰ τὸν φέρῃς ἐδῶ.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Προσεῖξτε κ. συνταγματάρχα, εἶμαι βουλευτὴς καὶ θὰ γείνω ἴσως καὶ ὑπουργός.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Τῷ λοχίῳ). Πάρτον ἔς τὴν ἀποκρίσιν τὸν κύριο ὑπουργό!

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Ἀπάγων τὸν Μποδέγαν διαστρεφόμενον). Ἐλα, μάρις.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Διαμαρτύρομαι, κ. συνταγματάρχα.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Βρὲ εἴντε τράβα ἄμπρός! (Ἀπέρχεται μετὰ τοῦ Μποδέγα).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Δένταγρος εἶτα Μαντώ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Εἶδες ἐκεῖ μασκαραλίμια; κ' ὕστερ' ὅλα αὐτὰ νὰ μὴ ἴμορῶ νὰ βρῶ ποῖος εἶναι ὁ ἀνεψιός μου.

ΜΑΝΤΩ. (Εἰσερχομένη). Προσκυνῶ, κ. μοίραρχε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ν' ἀνοίγῃς καλλίτερα τὰ στραβά σου καὶ νὰ μὲ ξεφορτώνεσαι ἀπὸ δῶ. Ὅριστε μας ἐγέμισε τὸ σύνταγμα ἀπὸ γυναῖκες.

ΜΑΝΤΩ. Καλὰ, μὴ θυμώνης, τὸν Μαργόχη γυρεύω, μὴ τὸν εἶδες τοῦλόγου σου πουθενά;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἐξερχόμενος). Νὰ μὴ με σκοτίζεις! Καὶ νὰ κνιτάξῃς καλὰ μὴ γυρίσω καὶ σ' εὔρω ἐδῶ γιατί ἀλλοίμονόν σου!

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

Μαντώ, εἶτα Μαργόχης.

ΜΑΝΤΩ. Ὅριστε μας, δὲν φτάνει ποῦ μ' ἔκαναν νὰ πιστέψω πῶς ὁ Πίπης μου ἔχει τρεῖς ἀρρεβονιαστικαῖς, μὲ φοβερίζουν κ' ὄλα!... Τὸ νόστιμο θάναϊ νὰ τὸν ἔχουν ἔς τὴ χάρι πάλι καὶ τρέχα γύρευε... Ὁ κακομοιρὸς ὅμως θὰ τρελλαθῆ ἀπ' τὴ χαρὰ του σὰν τοῦ δείξω τὴν χρυσόμυγα ποῦ ἔπιασα ἐδῶ ἀπ' ἐξω ἔς τὰ δένδρα.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Εἰσερχόμενος). Χωρὶς ἄλλο λιποταξία θὰ δουλέψῃ... (Βλέπων τὴν Μαντῶ). Βρὲ Μαντῶ, πάλιν ἐδῶ εἶσαι;

ΜΑΝΤΩ. Ναί, Πίπη μου, γὰρ σένα ἦρθα... Γὰρ σένα καὶ γὰρ τὸν σιὸρ Μποδέγα.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μὰ τί; Ἐδῶ τὸν ἔχουν καὶ τὸν ἀφέντη;

ΜΑΝΤΩ. Ἄ! βέβαια... Ἀλήθεια ὅμως,.. ξέχασα... Γὰρ κῆττα δῶ. (τοῦ δεικνύει τὸ ἔντομον).

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τί εἶν' αὐτό;

ΜΑΝΤΩ. Τὸ ἔντομο ποῦ ἔπιασα ἐπάνω ἔς τὸ δένδρο.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Λαμβάνει τὸ ἔντομον). ὦ! Θεέ μου! ἀπαράλλακτο σὰν ἐκεῖνο ποῦ ἔχασα.

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

Μαντῶ, Μαργόχης καὶ Δένταγρος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὴν Μαντῶ). Ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι; (Πρὸς τὸν Μαργόχη). Ἄ! ἄ! κ' ἡ ἀφεντιά σου ἐδῶ εἶναι. Γὰρ κόπιασε δῶ (ὁ Μαργόχης πλησιάζει χαιρετῶν). Μωρὲ, δὲν ἦσουν τιμωρημένους σύ; Πῶς εἶσαι ἔξω;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἀπάνω στὴν ἀναπουμπούλα μὲ ξεχάσανε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σε ξεχάσανε; Μέσα λοιπὸν καὶ γογγυροῦ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ (κατ' ἰδίαν). Σὰν ἄσχημα, μοῦ φαίνεται, τὴν ἔχω!... (πρὸς τὴν Μαντῶ). Πάρε τοῦλάχιστον, Μαντῶ μου, τὸ ἔντομον καὶ φύλαξέ το.

ΜΑΝΤΩ. Φέρτο ἐδῶ (τὸ λαμβάνει καὶ τὸ θέτει ἐντὸς χαρτίνης θήκης).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (τῆς τὸ παίρνει). Τί εἶν' αὐτό;

ΜΑΝΤΩ. Εἶναι τὸ ἔντομον τοῦ...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Κατάλαβα, υπεξαίρεσις στρατιω-
τικῶν εἰδῶν... Κατάσχεται.

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ

*Οἱ ἀνωτέρω, Παταράκας καὶ Μποδέγας
μὲ στρατιωτικὴν στολήν.*

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Παρουσιάζων τὸν Μποδέγαν).
Ἵ καθυστερούμενος, κ. συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! ὁ κύριος ὑπουργός!... Πάρ-
τον τώρα καὶ βάλτον μέσα, μαζὶ μὲ τὴν ἀφεντεῖά του
ἀπὸ ἑδῶ! (δεικνύει τὸν Μαρδόχην).

ΜΑΝΤΩ. Μὰ τί ἔκαμεν ὁ κακομοίρης;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σιωπὴ μὴ σὲ στείλω καὶ σένα καὶ
τοῦ κάνεις συντροφιὰ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Νὰ μοῦ τὴν στείλης κ. συνταγμα-
τάρχα, νὰ μοῦ τὴν στείλης!...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Περιδρομὸς νὰ σὲ κόψη! Ἔλα
λοιπὸν, λοχία, πάρ τους μέσα!

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Κύριε συνταγματάρχα, δὲν ἔχετε κα-
νένα δικαίωμα.

ΜΑΝΤΩ. Βέβαια δὲν ἔχεις καὶ τρέχω νὰ σὲ καταγ-
γείλω εἰς τὴν Ἀστυνομίαν (ἐξέρχεται).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ κουνήσου λοιπὸν, λοχία! (Ὁ
Παταράκας ἀπάγει τὸν Μαρδόχην καὶ τὸν Μποδέγαν).

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. Διαμαρτύρομαι.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Συμφωνῶ καὶ ἐγὼ μὲ τὸν προλα-
λήσαντα.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

Δένταγρος, εἶτα Κλειώ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πάει κ' ὁ βουλευτὴς μέσα, κ' ἄγ
μοῦ σκαρώση καμμιὰ δουλειὰ, θάχω κακὰ ξεμπερδέ-
ματα, μὰ μ' ἐθύμωσε καὶ δὲν μποροῦσα γὰ κάμω ἄλ-
λοιῶς.

ΚΛΕΙΩ. (εἰσερχομένη μὲ φάκελλον εἰς τὴν χεῖρα).
Θεῖέ μου, καλημέρα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! καλῶς ὄρισες!...

ΚΛΕΙΩ. Μία διαταγὴ ἄφησε ὁ ἀγγελιοφόρος σπῖτι
κ' ἐπειδὴ μοῦ εἶπε πῶς ἦτο κατελείγουσα, σὰς τὴν
ἔφερα μόνη μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Φέρετην ἐδῶ (ἀφοῦ τὴν ἀνεγνώσθη).
Περίφημα... τώρα τὰ κατάφερες μιὰ χαρά.

ΚΛΕΙΩ. Τί τρέχει, θεῖέ μου;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ χριστιανὴ μου, ἦταν ἀνάγκη
νὰ φέρης ἢ ἴδια τὴν καταδίκη σου; ὀρίστε διάβασε.
Ἐπιταγὴ τοῦ Ὑπουργείου νὰ ἀπολυθῆ ὁ Μολινάρης
ὡς ἐξαιρεθεῖς.

ΚΛΕΙΩ. Νὰ ἀπολυθῆ; ὦ! δυστυχία μου!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν μοῦ λές, βρε κορίτσι μου, τί τοῦ
βρίσκεις αὐτοῦ τοῦ παστρικοῦ καὶ τὸν ἀγαπᾷς ἔτσι;

ΚΛΕΙΩ. Τί τοῦ βρίσκω; εἶναι κόμης, θεῖέ μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Κολοκύθια, ἔπειτα τέτοια ἀγάπη...

ΚΛΕΙΩ. Ἄν τὸν ἐβλέπατε καὶ σεῖς ὅπως τὸν ἐγνώ-

ρισα ἐγώ... Ἄ! ἐμένα μὲ ἐπαλάβωσε μ' ἓνα
ποῦ χορέψαμε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μ' ἓνα βάλς! Καλὲ τί μασκαρο-
κία εἶν' αὐτὰ;

ΚΛΕΙΩ. Μάλιστα, μ' ἓνα βάλς.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὴ χειρότερα.

ΚΛΕΙΩ. Μὰ δὲν ξέρετε, θεῖέ μου, τέτοιο βάλς
εἶδα ποτὲ στὴ ζωή μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Κατ' ἰδίαν). Σίγουρα δὲν ἐ-
στὰ καλὰ τῆς ἠ ἀνεψιά μου (μεγαλοφώνως). Κ' ἄν
κατορθώσης νὰ τὸν πάρης;

ΚΛΕΙΩ. Θ' αὐτοκτονήσω!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Κατ' ἰδίαν). Νὰ δώση ὁ Θεός!
(μεγαλοφώνως). Καλὰ, καλὰ θὰ προσπαθῆσω ἀκόμη
κ' ὅτι μπορέσω θὰ κάμω. Φθάνει μόνον νὰ τὸν εἶ-
πριν ἀπολυθῆ. Πήγαινε.

ΚΛΕΙΩ. (Ἀνεχωροῦσα καὶ κατ' ἰδίαν). Ἄς
ἐπαιρνα, Θεέ μου, κ' ἄς ἔμενα καὶ χήρα!...

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Δένταγρος, εἶτα Μολινάρης

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καὶ τώρα πρέπει ἢ οὕτως ἢ ἄ-
λλως νὰ τελειώνωμεν γιὰ πάντα. Πῶς διάβολο νὰ
εὔρω!... Ἄ! ἓνα ἀπὸ τὰ δύο πρέπει νὰ γείνη ἢ ἀπὸ
κρίσις τακτικὴ ἢ διαγωνισμὸς χοροῦ μέσα στὸν λόγ-

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Εἰσερχόμενος). Καλημέρα
(κατ' ἰδίαν). ὦ! κ' ἄν μὲ ἐγνώριζεν.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καλημέρα σας, τί τρέχει;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἐδῶ κρατεῖται ὁ κ. Μποδέγας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καὶ διατὶ παρακαλῶ ἐρωτᾷτε;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἀπλούστατα, διότι εἶνε θεῖος μου.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ὁρμῶν καὶ συλλαμβάνων αὐτὸν
ἀπὸ τὸν τράχηλον). Θεῖος σου! ὦστε εἶσαι ὁ ἀπὸ
ψιὸς του.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἀνεψιὸς του, μάλιστα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μ' ἄλλους λόγους εἶσαι ὁ Μολ-
ινάρης;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Γελῶν). Ὅχι, εἶμαι ὁ ἀνεψιὸς
του ὁ Μποδέγας. Ἀνεψιὸς ἐξ ἀδελφοῦ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὸν Μολινάρην διχρῶν
διῶντα). Καὶ γιατί γελᾷς, παρακαλῶ;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Γελῶ, διότι γνωρίζω πῶς ἔχει
τὸν Μολινάρην. Ἐκεῖνος εἶνε ἐξ ἀδελφῆς.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἀφίνων αὐτόν). Ἄ! (κατ' ἰδίαν)
Καὶ πάλιν ἀποτυχία (μεγαλοφώνως). Καὶ τί γυρο-
τῶρα;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἐμαθα πῶς κρατεῖται ἐδῶ
τοὺς δύο καὶ ἦλθα νὰ τοὺς ἰδῶ. Ὅτι ἐφθασα
τὴν Ἰταλίαν.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Δὲν ξέρω τίποτα.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μὰ δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ τρίτον
ταγμα; Μοῦ εἶπαν πῶς κ' οἱ δύο βρίσκονται ἐδῶ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πολὺ πιθανόν. Ἦλθαν νὰ ὑπηρε-
τήσουν τὴν πατρίδα, διότι θὰ ἐμάθετε βέβαια πῶς
ἔχομεν μεγάλα γυμνάσια.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἦλθα κ' ἐγώ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Κατ' ἰδίαν). Μπράβο. Αὐτὸς τοῦ-
λάχιστον φαίνεται γενναῖος! (μεγαλοφώνως). Εἰσθ'
ἔφεδρος;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Λαμβάνων ὕφος ἀρεμάνιον). Μά-
λιστα, ἔφεδρος...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σὰς συγγαίρω. Περιμένετε μιὰ
στιγμὴ (καλῶν). Λοχία!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μὰ! τί τὸν θέλετε τὸν λοχία;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τί τὸν θέλω; νὰ σὲ κατατάξῃ (κα-
λῶν). Λοχία αἶ! λοχία!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Ζητῶν ν' ἀποφύγῃ) Καλέ, μὴν
ἐνοχλεῖσθε, δὲν πειράζει... δὲν βιάζομαι.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ βιάζομαι ἐγὼ (καλῶν) Μωρὲ
λοχία!...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Κατ' ἰδίαν) Μοῦ φαίνεται, πῶς
δὲν βρίσκομαι πολὺ καλὰ ἐδῶ.

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

Δένταγρος, Μολινάρης καὶ Παταράκας.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Διατάξατε, κ. συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τί νὰ διατάξω καὶ νὰ ξεδιατάξω
ποῦ ποτὲ δὲν εἶσαι παρὼν καὶ ποτὲ δὲν κάνεις τίποτα
ἀπ' ὅσα σοῦ λέγω.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Μὰ, κύριε συνταγματάρχα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σιωπὴ, ποῦ θὰ μιλήσης κ' ὅλα!...
ποῦ εἶναι ὁ φρούρος ποῦ εἶπα νὰ βάλῃς ἐδῶ στὴ φυ-
λακὴ ἀπ' ἔξω;

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκανα. Τώρα
θάρρη.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Νὰ πάρης καὶ τὸν κύριον ἀπὸ
ἑδῶ καὶ νὰ τὸν ντύσῃς... εἶν' ἔφεδρος.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μὰ, κύριε συνταγματάρχα...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἐνῶ ἀπέρχεται πρὸς τὸν Πατα-
ράκην). Λοχία, νὰ κάμῃς ὅτι σοῦ εἶπα καὶ γλήγορα.
(ἐξέρχεται).

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ὅλα γλήγορα τὰ θέλει ὁ συν-
ταγματάρχης κ' ὅλα μαζύ. (πρὸς τὸν Μολινάρην). Ἐσὺ
πάλιν γιὰ τῆς ἀμαρτίας μου ξεφύτρωσες ἐδῶ πέρα!

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Γιὰ κάθε ἄλλο... καὶ εἰς ἀπόδει-
ξιν, σὲ παρακαλῶ, κύρ λοχία, νὰ δεχθῆς αὐτὸ τὸ ποῦρο..
(τῷ δίδει ποῦρον).

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Γλυκύτερος) Τὸ δέχομαι... ἀλλὰ
πρέπει νὰ ξέρῃς πῶς δὲν θὰ δεχθῶ καὶ καμμιὰ ὀχτάρα
ἀπὸ τὸν συνταγματάρχη, ἐπομένως κόπιασε νὰ σὲ
ντύσω.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Μὰ εἶναι βία;

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἀνωτέρα μάλιστα... Ἄιντε,
πᾶμε...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (ἰδίαν) Ἐπιάσθηκα σὰν ποντικός
στὴν φάκα...

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Ἐνῶ ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Μο-
λινάρην, πρὸς τὸν ἔξωθεν εὐρισκόμενον Μπαλανσέν).
Κουνήσου λοιπὸν, μαγκούφη, νὰ καθήσης σκοπὸς ποῦ
κάνης δυὸ ὄραις. (ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Μολινάρην).

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (ἔξωθεν) Ἐφθασα, κύρ λοχία,
εἰφθασα.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

Μπαλανσές μόνος, εἶτα καὶ Δένταγρος.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Στρεφόμενος πρὸς τὸν ἐξεληθόντα
Μολινάρην). ὦ! σιῶρ κόντε, μὲν ἀριβάτο... Τσιμου-
διά!... Ἄς εἶναι... Μὰ πῶς βρεθήκαμε ὅλοι ἐδῶ
πέρα ἀπὸ τὴν Κορφουὸς δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω...
καὶ κοντὰ ἔστους ἀνδρες καὶ γυναῖκες... Καὶ καλὰ αὐ-
ταῖς δὲν ἔχουν δουλειὰ, ἀλλ' ἐμεῖς οἱ κακόσορτοι ποῦ
ἀφήσαμε τῆς δουλειῆς μας... τῆς τέχνης μας... νά.
καλὴ ὥρα σὰν ἐμένα, ποῦ πάω νὰ τὰ ξεχάσω ὅλα...
Τὰ πόδια μου μουδιάσανε... Νά, παραδείγματος χά-
ριν, λάλα λαρίλα λά λά λά. (Ἐνῶ δοκιμάζει κατ' ἐπα-
νάληψιν μερικὸς βηματισμοὺς βάλς, ὅτε μὲν ἀναγκά-
σῃ τὸ ὄπλον τοῦ κατὰκόρου, ὅτε δὲ πλαγιάζων
αὐτὸ εἰς τὴν θέσιν τοῦ προτείνατε, εἰσερχεται ὁ Δέν-
ταγρος. Ὁ Μπαλανσές εὐρίσκειται πρὸ αὐτοῦ εἰς θέ-
σιν «προτείνατε» μὲ τὰ σκέλη διεστῶτα).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἐκπληκτος). Βρὲ!

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφῶρφ κρα-
τῶν πάντοτε τὴν ἰδίαν θέσιν καὶ ὀλίγον ἀφρηρημένος).
Τίς εἶ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὁ συνταγματάρχης Δένταγρος...
καὶ σὺ;

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Ἀφρηρημένος). Ἀμερικανικὸ βάλς.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἀμερικανικὸ βάλς! (κατ' ἰδίαν)
ὁ Μολινάρης εἶναι! (σπεύδων πρὸς τὸν Μπαλανσέν) νὰ
σὲ φιλήσω, νὰ σὲ φιλήσω. Ἀμερικανικὸ βάλς; αἶ; (τὸν
ἀσπάζεται ἐγκαρδίως καὶ ἐπανειλημμένως).

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Μὴ δυσκολευόμενος). Συνταγμα-
τάρχα μου! (κατ' ἰδίαν) Φαίνεται, πῶς τοῦ ἀρέσει ὁ
χορός!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ξέρεις πολλοὺς χορούς, χορεῖεις
καλὰ αἶ; πόλκα... βάλς...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Βάλς λέγει! ἄμ' αὐτὸ εἶναι ἡ εἰ-
δικότης μου, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ βάλῃ πλώρη.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Κατ' ἰδίαν). Αὐτὸς εἶναι, χωρὶς
ἄλλο... καὶ νὰ μὴ τὸν πάρω τόσον καιρὸ μυρωδιά!
(μεγαλοφώνως). Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου, πήγαινε
τὰ πῆς τοῦ λοχία νὰ πάῃ νὰ μοῦ φέρῃ ἓνα παπᾶ, καὶ
νὰ γυρίσης πίσω.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Ἐκπληκτος). Παπᾶ!... Ἀμέσως
συνταγματάρχα μου.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Δένταγρος μόνος, εἶτα καὶ Κλειώ.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Παπᾶ βέβαια, ἀμ' τι θαρρεῖς!... Λύτη τῆ φορὰ θ' ἀλλάξω τακτική. Οὔτε συζητήσεις, οὔτε φασαρίες, οὔτε τίποτα... Σ' τὸ ἀμάξι τὸν παπᾶ καὶ σ' ἕνα ἐξωκκλησι καὶ πάει λέοντας...

ΚΛΕΙΩ. (εἰσερχομένη βίσιτινῆ). Θεῖέ μου... θεῖέ μου, τὸν εἶδα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο!

ΚΛΕΙΩ. Ὡστε;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὡστε κἀήσηε φρόνιμα, κ' ὅπου κι' ἂν εἶναι ἔφθασε...

ΚΛΕΙΩ. Ἐφθασε; (Προετοιμάζουσα καὶ πάλιν τὴν συνήθη λιποθυμίαν). Ἄχ! θεῖέ μου, θά...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Θά λιποθυμῆς, κατάλαβα... Πρέπει ὅμως νὰ καταλάβῃς καὶ σὺ πῶς θά σ' ἀφήσω μὲ τὴν λιποθυμίαν σου καὶ θά φύγω, ἂ!... ὥστε ἀνάβαλέ την, γὰ τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω.

ΚΛΕΙΩ. Ὁ λόγος σου, θεῖέ μου, εἶναι προσταγὴ.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Οἱ ἀνωτέρω καὶ Μπαλανσές, εἶτα Πατατράκας καὶ Μολινάρης.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (εἰσερχόμενος δρομαῖος). Πᾶν νὰ τὸν φέρῃ... (Βλέπων τὴν Κλειώ ἵσταται ἀποτόμως). ὦ! ἡ ἀνεψιά τοῦ συνταγματάρχη!... (Παρέρχονται στιγμαί τινες ἐν σιγῇ).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μὰ τί διάβολο λοιπὸν σᾶς ἔπιασε κ' ἐμουγκαθήκατε κ' οἱ δύο!... (Πρὸς τὴν Κλειώ). Τί τὸν βλέπετε ἔτσι σὺν ἀγάλα;... (προχωρῶν πρὸς τὸν Μπαλανσέν). Ἐσύ, τί τὴν κυτᾶς σὺν χαζός.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Κατ' ἰδίαν). Μὰ τί θέλει νὰ κάμω;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (ἱστάμενος μετὰ τὴν Κλειώ καὶ Μπαλανσέν καὶ παρακλειθὼν ὅτε μὲν τὴν ἀνεψίαν του, ὅτε δὲ τὸν χοροδιδάσκαλον διὰ νευμάτων καὶ χειρονομιῶν). Μὰ γιατί καθονται μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια! Ἄχ! καὶ νὰ ἴδωμεν ἐγὼ.

ΚΛΕΙΩ. (Κατ' ἰδίαν). Μὰ τί ἔπαθεν ὁ θεῖος μου;

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (ἰδίαν). Κάτι μοῦ γνέφει μὰ δὲν καταλαβαίνω τίποτα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν ἀνεψίαν του, τρίβων τὰς χεῖράς του ἐξ ἀνυπομονησίας καὶ ὑποδεικνύων διὰ νευμάτων). Ἐλα λοιπὸν, μάτς μουτς.

ΚΛΕΙΩ (κατ' ἰδίαν). Σίγουρα δὲν εἶνε καλά!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (ὁμοίως πρὸς τὸν Μπαλανσέν). Ἐλα λοιπὸν, μωρὲ, μάτς μουτς.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (κατ' ἰδίαν). Ἄ! γι' αὐτὸ ἦθελε τὸν παπᾶ ὁ καὶμένος!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Ἀδημονῶν καὶ προχωρῶν εἰς τὸ παρασκήνιον κατ' ἰδίαν). Ἄχ καὶ νᾶμιον ἐγὼ! (ἐπιστρέφων καὶ λαμβάνων ἑκάτερον ἐκ τῆς χειρός, μ.κ.)

νιόδης δὲ καὶ διὰ τινγκμοῦ φέρων αὐτοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό). Ὁ συνταγματάρχη τὸ διατάσει. Ὁ παπᾶ περιμένει. Ἐμπρός! μάτς! φιληθῆτε.

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Φιλῶν κατὰ τὴν συνάντησιν τὴν Κλειώ. Κατ' ἰδίαν). Ἄφου τὸ θέλῃ.

ΚΛΕΙΩ. (Ραπίζουσα τὸν Μπαλανσέν). Ὅριστε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Συγχρόνως καὶ ἐνθουσιῶν) Μπράβο! (ἀντιληφθεὶς τὸ ράπισμα καὶ ἐκπληκτος). Αἶ! (πρὸς τὴν ἀνεψίαν του). Τί τρέχει;

ΚΛΕΙΩ. Μὰ θεῖέ μου; (ἐν ἀγκυκατήσει) Ἐτρελλοθήκατε; πρέπει νὰ μὲ φιλήσουν ὅλοι οἱ στρατιῶται τοῦ συντάγματος γὰ νὰ εὐχαριστηθῆτε;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (ἐκπληκτος). Οἱ στρατιῶται ὅλοι; Μὰ δὲν τὸν ἐγνώρισες τὸν Μολινάρη;

(Εἰσερχεται ὁ Πατατράκας συνοδεύων τὸν Μολινάρεν ἐν στολῇ).

ΚΛΕΙΩ. Ἄ! (Πίπτει λιποθυμῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Δεντάγρου).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Πάλι τὰ νευρικά της τὴν πιάσανε! (πρὸς τὸν Πατατράκην). Ἐλα, πάρτην γρήγορα ἀπὸ ἴδω καὶ σὺ νὰ ξαναγουρίσης πίσω.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ

Δένταγρος, Μπαλανσές καὶ Μολινάρης εἶτα Πατατράκας.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Διατρέξας ἤδη τὴν σκηνὴν κατὰ μῆκος, ἵσταται πρὸ τοῦ Μπαλανσέ). Ὡστε δὲν εἶσαι σὺ ὁ Μολινάρης, αἶ!

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (ἐντρομος). Ἐγὼ Μολινάρης; Ὁχι, ὁ Μολινάρης εἶναι...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Μὴ φρινόμενος ἀπὸ τὸν Δένταγρον καὶ ποιῶν σημεῖα πρὸς τὸν Μπαλανσέ νὰ σιωπήσῃ. Κατ' ἰδίαν). Τί διάβολο θά γείνη κόρα.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὁ Μολινάρης εἶναι... αἶ λέγε λοιπὸν, ὁ Μολινάρης εἶναι...

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. (Στενοχωρούμενος ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Δεντάγρου καὶ ἀπὸ τὰ νεύματα τοῦ Μολινάρη). Ὁ Μολινάρης εἶναι... ἄλλος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καὶ σὺ πῶς λέγεσαι;

ΜΠΑΛΑΝΣΕΣ. Στυλιανὸς Περσαστικός ἢ Μπαλανσές, χοροδιδάσκαλος.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Χοροδιδάσκαλος; (Κατ' ἰδίαν). Θαρρῶ πῶς τὴν ξανάπαθα πάλιν. Μὰ ποῖός διάβολος εἶν' αὐτὸς ὁ Μολινάρης! (καλῶν). Λοχία.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Εἰσερχόμενος). Διατάξτε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Λοχία, νὰ μοῦ βγάλῃς ὅλους τοὺς φυλακισμένους ἔξω καὶ νὰ κτυπήσῃς προσκλητήριον.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Προχωρῶν πρὸς τὸ κρατητήριον). Μάλιστα, κύριε συνταγματάρχη.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄφου τὸ Ὑπουργεῖον τὸ διατάσσει, θά ἀπολύσω τὸν Μολινάρη κ' ἔτσι θά ἰδῶ τὸνλάχιστον πότμος εἶναι.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΒΔΟΜΗ

Οἱ ἀνωτέρω, Μποδέγας, Θεόδουλος, Μαρδόχης, Χρυσοπτέρης καὶ διάφοροι στρατιῶται.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. (Ἐξάγων τοὺς φυλακισμένους) Ἐλα ἐμπρός.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Πρὸς τὸν Θεόδουλον παρακλειθὼν ἀπίσω) Ἐλα γαρμίσσου στή γραμμὴ λέρα!

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Προσευχόμενος καὶ ἀνατείνων τὸ χέρι πρὸς τὸν οὐρανόν). Ραντιεῖς με ὑσώπω καὶ καθαρισθήσομαι.

ΜΠΟΔΕΓΑΣ. (Βλέπων τὸν ἀνεψιὸν του) Ἐδῶ καὶ σὺ;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἄμ! σεις θεῖέ μου;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Προσοχή!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Κατ' ἰδίαν). Ἄχ! καὶ τί ἔχει πάλιν νὰ γείνη!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὁ Μολινάρης δὺὸ βήματα ἐμπρός.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Κατ' ἰδίαν) Καλοῦ κακοῦ ἄς βγῇ ὁ Μαρδόχης. (πρὸς τὸν Μαρδόχην). Ἐβγα ἐμπρός.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐβγα σὺ!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μολινάρης εἶπα.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἐβγα λοιπὸν!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ἐξερχόμενος τῆς γραμμῆς) Παρών.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! ἐσὺ εἶσαι ὁ Μολινάρης. Κατὰ

διαταγὴν τοῦ Ὑπουργείου ἀπολύσαι τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ὡς ἀπαλλαγείς.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Ἄφου συννοήθη μετὰ τοῦ Μποδέγα) Μὲ συγχωρεῖτε, κ. συνταγματάρχη, ἐγὼ εἶμαι ὁ Μολινάρης.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σιωπὴ ἀναιδέστατε. Λοχία, νὰ δώσῃς τὸ ἀπολυτήριο εἰς τὸν Μολινάρη, ἔλα πήγαινε.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (ἐξερχόμενος) Ἀφεντικό, περαστικά! (εἰσερχεται μετὰ τὸν Πατατράκα).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Οἱ φυλακισμένοι νὰ πᾶνε μέσα. (πρὸς τὸν Μολινάρεν). Ἐλα δὴ σὺ. Νὰ μείνης σκοπὸς σὸ κρατητήριον. (ἐξερχεται. Οἱ στρατιῶται πάντες εἰσερχονται εἰς τὸ κρατητήριον, πλὴν τοῦ Χρυσοπτέρη ὅστις ἀπ' ἀρχῆς τῆς σκηνῆς ἦτο συλλογισμένος καὶ ἀπρημένος).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Προχωρῶν πρὸς τὸν Μολινάρεν) Φίλατέ μου ἀνεψιέ, ἔχω νὰ σοῦ παρατηρήσω ὅτι τὰ ἑλληνικά ἐντομα δὲν ἐννοοῦν νὰ ὑπαχθοῦν εἰς πειθαρχίαν.

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἐτσι;

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Μάλιστα. Τὸ ἐντομον μετὰ τοῦ ὀποῖου συνεφυλακίσθην ἐπέταξε μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μου κ' ἔφυγε!... Εἶμαι εἰς ἐντελὴ ἀπελευσίαν... Au revoir (εἰσερχεται εἰς τὸ κρατητήριον).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΟΓΔΩΗ

Μολινάρης, εἶτα καὶ Μαρδόχης

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Μόνος) Ἐδρίσεται σ' ἀπελευσίαν!

Μήπως τάχα ἐγὼ εὐρίσκομαι σὲ καλλιτέραν θέσιν; Μοῦ τὴν κατάφερε μὰ χαρὰ ἐκεῖνος ὁ παληάνθρωπος ὁ Μαρδόχης...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. (Εἰσερχεται κρατῶν τὸ ἀπολυτήριο του.) Ἀφέντη σιῶρ κόντε, ἔχε γευιά... θέλεις τίποτα γὰ τὸ σπιτί;

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Ἐλα δῶ, βρέ... δός μου τὸ ἀπολυτήριο γλήγορα, ἄλλοιὼς νὰ μὴν παρουσιασθῆς στήν Κέρκυρα...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Μά...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. Αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω... καὶ νὰ ξεγράψῃς τὴν Μαντώ.

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τὴν Μαντώ; Ποτέ! Πάρτο ἀφέντη μου, πάρτο.. Τὸ χατήρι σου εἶναι μεγάλο...

ΜΟΛΙΝΑΡΗΣ. (Λαμβάνων τὸ ἀπολυτήριο καὶ ἀναχωρῶν). Κ' ἐγὼ ἔννοια σου, θὰ σ' ἀπαλλάξω μὰ ὅρα ἀρχήτερα...

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΝΝΑΤΗ

Μαρδόχης, εἶτα Δένταγρος καὶ Πατατράκας καὶ πάντες οἱ στρατιῶται

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Εἶμαι πολὺ περιέργος νὰ ἰδῶ πῶς θὰ τελειώσῃ αὐτὴ ἡ δουλειά... Ὁ Θεὸς παιὰ νὰ βάλῃ τὸ χέρι του...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (εἰσερχόμενος). Μοῦ στοργυλοκάθησεν ἡ ἀνεψιά μου ἐπάνω στὸ γραφεῖον καὶ δὲν ξέρω τί νὰ τὴν κάνω... (πρὸς τὸν Μαρδόχην). Αἶ, αἶ, τί κάνεις σὺ ἐδῶ; Τί ξαναγύρισες μωρὲ;... Δὲν ἐξηρέθης;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁχι, κύριε συνταγματάρχη... ὁ Μολινάρης ἐξηρέθηκε.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ὁ Μολινάρης; Καὶ σὺ ποῖός εἶσαι;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὁ Μαρδόχης.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Κύτταξε καλά! ὁ Μαρδόχης εἶναι σὸ κρατητήριο...

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ξέρετε, κύριε συνταγματάρχη, ἔγεινε κάποια ἀνακατοσοῦρα στὰ ὄνοματά καὶ...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τώρα, τώρα σᾶς συγγυρίζω γὼ ὅλους... (Καλῶν) Λοχία. Αἶ, λοχία δὲν ἀκούς;... (Ἀγρίως). Λοχία! (Πρὸς τὸν Πατατράκην εἰσερχόμενον) Ἐλα λοιπὸν, χελῶνα, πᾶρ τὰ πόδια σου.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ξέρετε, κύριε συνταγματάρχη, κάποιος τῶστρησεν ὑπούλωσ κ' ἔτρεξα νὰ τὸν...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τὸ πρόκοψες... Νὰ μοῦ τὸν φέρῃς ἐδῶ ἀμέσως κ' αὐτὸν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς κρατούμενους.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἀμέσως, κύριε συνταγματάρχη... (Βαίνει καὶ ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ κρατητηρίου). Ἐλάτε ἔξω, ρέ! (Οἱ κρατούμενοι πάντες ἐξερχονται καὶ παρατάσσονται εἰς γραμμὴν. Πρὸς τὸν ἔξω ἱστάμενον Μολινάρεν). Κόπιασε καὶ τοῦ λόγου σου.. (ὁ Μολινάρης ἔρχεται καὶ τίθεται εἰς τὴν γραμμὴν).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τὸ πρόκοψες... Νὰ μοῦ τὸν φέρῃς ἐδῶ ἀμέσως κ' αὐτὸν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς κρατούμενους.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἀμέσως, κύριε συνταγματάρχη... (Βαίνει καὶ ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ κρατητηρίου). Ἐλάτε ἔξω, ρέ! (Οἱ κρατούμενοι πάντες ἐξερχονται καὶ παρατάσσονται εἰς γραμμὴν. Πρὸς τὸν ἔξω ἱστάμενον Μολινάρεν). Κόπιασε καὶ τοῦ λόγου σου.. (ὁ Μολινάρης ἔρχεται καὶ τίθεται εἰς τὴν γραμμὴν).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τὸ πρόκοψες... Νὰ μοῦ τὸν φέρῃς ἐδῶ ἀμέσως κ' αὐτὸν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς κρατούμενους.

ΠΑΤΑΤΡΑΚΑΣ. Ἀμέσως, κύριε συνταγματάρχη... (Βαίνει καὶ ἀνοίγει τὴν θύραν τοῦ κρατητηρίου). Ἐλάτε ἔξω, ρέ! (Οἱ κρατούμενοι πάντες ἐξερχονται καὶ παρατάσσονται εἰς γραμμὴν. Πρὸς τὸν ἔξω ἱστάμενον Μολινάρεν). Κόπιασε καὶ τοῦ λόγου σου.. (ὁ Μολινάρης ἔρχεται καὶ τίθεται εἰς τὴν γραμμὴν).

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Προσοχή! Ἄν νομίζετε πὼς ἤλ-
θατε ἐδῶ ἰσὺν σύνταγμα νὰ παίξετε μαζύ μου, εἰσθε
γελασμένοι... Λοιπὸν πρὶν ἐνεργήσω καὶ σᾶς στεί-
λουν ὄλους ἰσὺν Παλαμῆδι, νὰ μοῦ πῆτε ἀμέσως ποιὸς
ἀπὸ σᾶς εἶναι ὁ Μολινάρης... ἀκούσατε ;... Ἐσύ,
μωρὲ, πρὸ πάντων καντυλανάφτη, ποῦ μοῦ κάνεις κᾶν
τὸν ἱερωμένον, λέγε.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Ἰδίξ) Λάλει τὴν ἀλήθειαν καὶ
πικρὰ ἤ! (τῷ Δεντάγρῳ). Νὰ λαλήσω ἐν πνεύματι
ἀγάπης καὶ ἀληθείας ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Μωρὲ. λάλησε σὺ, καὶ λάλησε καὶ
σὸν πετεινὸς ἀκόμη!

ΜΑΡΔΟΧΗΣ (ἰδίξ). Νὰ ἰδοῦμε τώρα τί θὰ μᾶς
ψάλλῃ ὁ καντυλανάφτης!

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Ζητεῖτε Μολινάρην τὸν ἀληθινόν ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄμ! ποιὸν ἄλλον ;

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Τὸν κόμητα ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Αὐτὸν μάλιστα.

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. (Δεικνύων τὸν Μαρδόχην). Οὐκ
ἔστιν ὧδε... (Δεικνύων τὸν Μολινάρην). Ἄλλ' ὧδε!
(Δεικνύων τὸν Μποδέγην). Θεῖος δ' αὐτοῦ οὗτος.
(Δεικνύων τὸν Χρυσοπτέρην). Ἐπίσης κάκεινος!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. (Δεικνύων τὸν Μαρδόχην). Κ' ἢ ἀ-
φρευτιὰ του ἀπὸ κεῖ ;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ἐγὼ, κύριε συνταγματάρχᾳ, εἶμαι
ὑπηρέτης του...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Καὶ γιατί μοῦ ἐκάματε αὐταῖς
ὕλαις τῆς φασαρίας...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ἐπρόκειτο, κύριε συνταγμα-
τάρχᾳ, νὰ νυμφευθῇ τὴν ἀνεψιάν μου...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! τὴν ἀνεψιά σου! Καὶ ἀφήνει
τὴν δική μου, αἶ ; Πολὺ καλὰ, θὰ τὸ ἰδοῦμε...

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

Οἱ ἀνωτέρω, Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ. Μὰ θεῖέ μου, ὡς πότε περὶ θὰ κρατῶ
αὐτὴν τὴν πεταλούδα ἰσὺν τὰ χέρια μου ;

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! ἐδῶ εἶσαι καὶ σὺ, καλῶς ὄ-
ρισες.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. ὦ! ὦ! ὁ φυξίφωτός μου! Κύ-
ριε συνταγματάρχᾳ, τὸν φυξίφωτόν μου... Κατα-
στρέφομαι!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Σιωπή!...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Δὲν ἔχω ἄλλο πολυτιμότερον
εἰς τὸν κόσμον.

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἄ! ἔτσι; Λοιπὸν εἶπες ὅτι ὁ Μο-
λινάρης πέρνει τὴν ἀνεψιάν σου... αἶ;... Κ' ἐγὼ
πέρνω τὸν φυξίφωτον... Ἐκτὸς ἂν θέλης νὰ τὸν
πάρῃς σὺ μαζύ καὶ τὴν ἀνεψιάν μου...

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Τοὺς παίρνω, κύριε συνταγμα-
τάρχᾳ, τοὺς παίρνω!

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Ἐπὶ τέλους! (τῷ ἀνεψιῶ του) εἶσαι
εὐχαριστημένη;

ΚΛΕΙΩ. Μὰ...

ΔΕΝΤΑΓΡΟΣ. Τί μὰ καὶ ξεμά... Παίρνεις
κοττάμι ἐντομολογιάτατον καὶ μιλάς ἀκόμη! (τῷ Χρυ-
σοπτέρῃ) Ἐλα ἀνεψιέ μου, πάρε τὰ ἐντομά σου...
(τῷ δίδει τὸ ἐντομὸν καὶ τὴν χεῖρα τῆς Κλειῶς).

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. (Τῷ Μαρδόχῃ) Καὶ τὸ ἄλλο
ποῦ εἶνε;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Τὸ ἄλλο μοῦφυγε εἰς τὴν Κέρκυρα.

ΧΡΥΣΟΠΤΕΡΗΣ. Ὡστε διαρκῶς τὸ ἴδιο ἔπιανα;

ΜΑΡΔΟΧΗΣ. Ὅχι, τώρα ἔπιασες καὶ ἓνα ἄλλο
θηλυκό!

ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ. Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν!
(Πάντες σπεύδουν καὶ συγγαίρουν τὸν Χρυσοπτέρην
καὶ τὴν Κλειώ).

ΤΕΛΟΣ



ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΔΙΑ ΚΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

[Ἔλαι αἱ μέχρι τέλους σελίδες ἀφιερῶνται
εἰς ὕλην διὰ τὰς οἰκογενείας, ἐπομένως
ἀποσπώμενα τοῦ τεύχους δύνανται ν' ἀ-
ποτελέσωσιν ἰδιαίτερον περιοδικὸν χρή-
σιμον ὡς παιδαγωγία, ὡς πληροφορία
καὶ ὡς ὁδηγία.]

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΕΥΕΡΕΘΙΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ἐπάρχει εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ παιδιά μία τάσις πρὸς
ὀργὴν. Προέρχεται δὲ τὸ εὐερέθιστον τῶν παιδίων
ἀπὸ δύο λόγους πρὸ πάντων. Εἴτε ἀπὸ κακὴν ἐκτίμη-
σιν τῶν πραγμάτων εἴτε ἀπὸ ὑπερηφάνειαν. Οἱ μεγα-
λείτεροι παιδαγωγοὶ ἠσχολήθησαν μὲ τὸ θέμα τοῦτο,
πολυάριθμοι δὲ εἶνε αἱ συμβουλαὶ ἃς δίδουσι πρὸς
ἀπαλλαγὴν τῶν παιδίων ἀπὸ τὴν κατάστασιν ταύτην,
ἥτις δύνανται νὰ μετατραπῇ βραδέως μέγιστον ἐλάτ-
τωμα, ἐνῶ συγχρόνως ἐπιδρᾷ καὶ ἐπὶ τῆς ὑγιεινῆς
ἐν γένει καταστάσεως ἐν τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ. Αἱ κυριώ-
τεραι καὶ ἀσφαλέστεραι μέθοδοι πρὸς θεραπείαν τοῦ
παιδικοῦ τούτου ἐλαττώματος εἶνε αἱ ἑξῆς :

1) Ἀναγκάζετε τὸ παιδίον νὰ ἀναζητῇ καὶ εὕρισκῃ
τὴν βᾶσιν ἐκάστου πράγματος.

2) Προσπαθήσατε νὰ σᾶς ὑπακούουν τὰ παιδιά διὰ
τῆς πεποιθήσεως χωρὶς νὰ ἐπιμένετε, ἄνευ σαφοῦς
ἀποδείξεως τοῦ ἀδίκου αὐτῶν δι' ἀπλῆς ἀπορρίψεως
τῶν ἐπιθυμιῶν των.

3) Μὴ δεικνύετε πρὸς αὐτὰ οὔτε ὑπερμετρον ἀδυνα-
μίαν οὔτε πρόθυμον ὑποχώρησιν.

4) Ἐπιδεικνύετε τὴν καλωσύνην καὶ τὴν στοργὴν
σας ἄνευ διαχύσεων ὑπερβολικῶν.

5) Προσπαθήσατε νὰ σᾶς ἀγαπήσουν διὰ νὰ σᾶς
ὑπακούουν εὐκολότερον.

6) Παραστήσατε πάντοτε εἰς αὐτὰ, ὅτι ἀποτελεῖ
τιμὴν ἢ ὑπακοὴ των.

7) Ἐμπνέετε θάρρος καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὰ δειλὰ
παίδια.

8) Μὴ περιορίζετε ὑπερμέτρως τὰς ἐκ τῆς πρωτο-
βουλίας καὶ τῶν τάσεων τῆς ἀνεξαρτησίας πράξεις των.

9) Προσπαθεῖτε νὰ διακρίνετε, πότε ὑπάρχει κακὴ
θέλησις, πότε πείσμα καὶ πότε κακὴ ἀπὸ φύσεως σκλη-
ρότης.

10) Μὴ προσέχετε ἐνίοτε ἀνταδείας αὐτῶν ἄνευ
μεγάλης τινος σημασίας.

11) Μὴ ἐπιτρέπετε νὰ παρατείνεται ἐπὶ πολὺ τὸ
πείσμα τῶν παιδίων, ἀλλὰ προσπαθεῖτε νὰ διακόπτετε
τοῦτο διὰ τῆς ἀγαθότητος καὶ διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς προ-
σοχῆς.

Εἶναι αἱ συμβουλαὶ αὗται κατάλληλοι καὶ διὰ τοὺς
γονεῖς καὶ διὰ τοὺς παιδαγωγούς, ἀποφέρουν δὲ ἄρι-
στα ἀποτελέσματα. Καὶ τὸ εὐερέθιστον τῶν παιδίων
δὲν εἶνε ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα πρέπει ν' ἀφίρη ἀπαρα-
τήρητα ὁ παιδαγωγός.

ΜΙΚΡΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

Αἱ λύσεις τῶν αἰνιγμάτων τοῦ 10ου Παραρτήματος θὰ δημοσιευθῶσιν εἰς τὸ 12ον τεῦχος,
ἐκδοθησόμενον τὴν 1ην προσεχοῦς μηνὸς Ὀκτωβρίου.



ΙΑΤΡΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

(Κατά της ὀδονταλγίας)

Οὐδὲν βαρυστατικώτερον τῆς ὀδονταλγίας, ἢ τις ἐκνευρίζει καὶ καθυπὲρ τὸν ἀνθρώπον ἀνίκανον νὰ κλείσῃ μάτι.

Κατὰ τῆς πληγῆς ταύτης, ἰδίως διὰν προέρχηται ἀπὸ σεσηπῶτα ὀδόντα καὶ οὐχὶ ἐκ καθολικῆς νευραλγίας, συνιστῶμεν φάρμακον τελεσφόρον καὶ δυνάμενον εὐκόλως νὰ κατασκευασθῇ ὡς ἑξῆς:

Λαμβάνετε 4 γραμμάρια λειοτριμμένης καμφοράς, τὰ ὁποῖα διαλύετε εἰς 8 γραμμάρια καθαροῦ οἴνου πνεύματος. Εἰς τοῦτο προσθέτετε 25 ἑκατοστά τοῦ γραμμαρίου ὕπνου καὶ ἓν γραμμάριον ἐλαίου τῶν γαρυφάλων.

Εἰς τὸ μῖγμα τοῦτο ἐμβαπτίζετε μικρὸν τεμάχιον βάμβακος, διὰ τοῦ ὁποῖου σφραγίζετε τὴν ὀπὴν τοῦ ὀδόντος. Ὁ πόνος παύει ἀμέσως.

Ἡ συνταγὴ ὑφίσταται εἰς τὸν διασηπῆ Ἄγγλον ὀδοντοῦατρον Μπιρχαῖ.

(Ἡ θεραπεία τῶν ἐγκαυμάτων)

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸ πικρικὸν ὀξὺ εἶναι ἐξαιρετικὸν φάρμακον διὰ παντὸς εἴδους ἐγκαυμάτων. Παύουν ἀμέσως διὰ τοῦτον οἱ πόνοι, καὶ ἡ ἐπούλωσις ἐπέρχεται ταχυστά, διότι παρεμποδίζεται ὁ σχηματισμὸς ἑλκους.

Ἦδη ὁ διάσημος ἰατρὸς Τιερὸν συμβουλεύει ὡς ἐπιωφελεστέραν διὰ τὴν θεραπείαν ταύτην τὴν διάλυσιν ἐνὸς γραμμαρίου πικρικοῦ ὀξέος εἰς 75 γραμμάρια ὕδατος.

Ἡ χρῆσις τοῦ φαρμάκου τούτου προσδίδει χρωματισμὸν κίτρινον εἰς τὸ προσβεβλημένον μέρος, ὁ ὁποῖος ὁμως ἐξαλείφεται ἀμέσως μὲ πλύσεις διὰ βορικοῦ ὀξέος.

(Ἦ ὕδωρ καλλυντικόν)

Μία ἀπὸ τὰς καλλυτέρας συνταγὰς πρὸς κατασκευὴν ὕδατος καλλυντικοῦ ἔχοντος τὴν ἰδιότητα νὰ δροσίξῃ καὶ ἀνανουφίξῃ τὸ δέρμα τοῦ προσώπου, εἶναι ἡ ἐπομένη.

Εἰς 100 γραμμάρια ἐκχυλίσματος ἀνθέων πορτοκαλλέας προσθέτετε 10 γραμμάρια βορικοῦ ὀξέος καὶ ἄλλα 10 ὑδροσταγμάτος. Ἀναταράσσετε καλῶς καὶ κάμνετε χρῆσιν ἐνάστιν πρῶταν μετὰ τὸ νίψιμον.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Ἡ λογικὴ εἶναι ἀδυνατωτέρα, ὅταν ἡ τέρψις κυριαρχῇ. (Βοδόουε)

Ἡ λογικὴ κάμνει τὸ καλὸν, τὰ πάθη δὲ τὸ κακόν. (Δρὸξ)

Ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀποθνήσκειν εἶναι διὰ τὸν ἀνθρώπον ἡ αἰτία διὰ τὴν ὅποιαν ὑποφέρει τὰς βασάνους τῆς ζωῆς. (I. I. Ρουσόω)

Ἡ ἀγνοία εἶναι ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὅτι πηγάζει αὐτὴ ἐκ τῆς μεγάλης σκέψεως. (* Ἀδάξ Βοτὲν)

(Διὰ τὴν διατήρησιν τῶν ἀνθέων)

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὰ ἀνθὴ κοπτόμενα μαραίνονται ταχέως. Ὑπάρχει ἐν τούτοις τρόπος νὰ διατηρηθῶν νωπὰ ἐπὶ ἄρκετάς ἡμέρας. Πρὸς τοῦτο εἰς τὸ ὕδωρ, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐμβαπτίζονται τὰ στελέχη των, ἕπιπτομεν ὑδροχλωρικὴν ἀμμωνίαν, κατ' ἀναλογίαν 5 γραμμαρίων ἐπὶ ποσότητος ἐνὸς χιλιogramμου ὕδατος.

(Ἡ νωπότης τῶν ὀδῶν)

Διὰ νὰ γνωρίσωμεν ἐὰν τὰ ὀδῶ εἶναι πρόσφατα ἢ ὄχι, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τρεῖς τρόπους:

1ον. Λαμβόμεν 20 γραμμάρια μαγειρικοῦ ἁλατος ἐντὸς 200 γραμμαρίων ὕδατος. Ἐὰν τὸ ὄδον εἶναι νωπὸν, βυθιζόμενον εἰς τὴν διάλυσιν ταύτην, μένει εἰς τὸν πυθμένα. Ἐὰν εἶναι παλαιὸν, ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἐπιπλέει τόσον περισσότερον ὅσον παλαιότερον εἶναι.

2ον. Βυθίζομεν ἀποτόμως τὸ ὄδον ἐντὸς βράζοντος ὕδατος. Ἐὰν εἶναι πρόσφατον, τὸ κέλυφος αὐτοῦ ἑαγίξεται εἰς διάφορα μέρη.

3ον. Περιβάλλομεν διὰ τῆς χειρὸς μας τὸ ὄδον καὶ ἐν σκοτεινῷ δωματίῳ τὸ παραθέτομεν μεταξὺ τοῦ ὀφθαλμοῦ μας καὶ τοῦ φωτὸς μιᾶς λάμπας.

Τὸ πρόσφατον ὄδον παρουσιάζει ἀκηλίδωτον διαφάνειαν. Τὸ παλαιὸν φαίνεται κηλιδωμένον ἐσωτερικῶς, τὸ δὲ βεβλαμμένον στερεῖται διαφανείας, παρουσιάζεται δὲ ἐντὸς αὐτοῦ ὡς μία τις μεγάλη κηλὶς.

(Ὁ κοινὸς σάπων)

Εἶναι πολὺ πρακτικὸν νὰ κάμνετε ἀρκετὰ μεγάλην προμήθειαν τοῦ κοινοῦ σάπωνος, τοῦ προσωρισμένου πρὸς πλύσιν.

Ὁ λόγος εἶναι, ὅτι οὕτω ὑπάρχει ὁ καιρὸς, ὅπως ὁ σάπων ἐξηρανθῇ, ὁπότε οὐχὶ μόνον καθαρίζει καλλυτέρον τοῦ νωποῦ, ἀλλὰ καὶ φθνύεται ἐν τῷ ὕδατι βραδύτερον. Τὸ κέρδος κατὰ συνέπειαν εἶναι διττὸν: καλλιτέρα ποιότης πλύσεως καὶ οικονομία χρήματος.

Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο δύνασθε νὰ προσθέσετε καὶ τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον ἔχει τις ἐκ τῆς τιμῆς μεταξὺ χονδρικῆς καὶ λιανικῆς ἀγοράς.

(Σφράγιτις ὀδῶν)

Διὰ νὰ κλείσετε ὀπὰς εἰς μετάλλινά ἀντικείμενα, τηκετε 6 μέρη μολύβδου, 2 μέρη ἀντιμονίου καὶ 1 μέρος βισμούθιου καὶ χύνετε τὸ μῖγμα ἐντὸς τῆς ὀπῆς.

Ἡ σφράγιτις ἐπέρχεται ἀσφαλῆς, διότι τὸ μῖγμα τοῦτο ἔχει τὴν περιεοργον ἰδιότητα νὰ διαστέλλεται ψυχόμενον.

Ἡ μαγειρικὴ τῆς οἰκοκύρας

ΦΑΓΗΤΑ

(Κροκέτες μὲ πουλι)

Παίρομεν ὀλίγον πουλὶ βρασμένον τὸ κόπτομεν εἰς πολλὰ μικρὰ τεμάχια ῥίπτομεν ἅλας πιπέρι μουσχόκρονον. Ρίπτομεν εἰς μίαν κατσαρόλαν 1 κουταλιὰ βούτυρον νὰ κάμῃ καλά, ῥίπτομεν μίαν κουταλιὰ ἀλεύρο νὰ καθυρσοδισθῇ, καὶ προσθέτομεν 100 δρὰμ. γάλα, ὅλον μαζί διὰ νὰ μὴ κάμῃ βόλους.

Ἄμα δέσῃ αὐτὴ ἢ σάλτσα, ῥίπτομεν καὶ τὸ πουλὶ καὶ ἂν ἔχωμεν ὀλίγα βραστά καὶ αὐτὰ ψιλοκομμένα, ὀλίγη παρμεζάνα ἢ κεφαλοτύρι, νὰ δέσουν καλά.

Τὰ καταβιβάζομεν ἀπὸ τὴν φωτιάν καὶ διὰν κρυώσουν τὰ πλάθωμεν κροκέτες, τὰ βάζομεν εἰς τὸ ἀγρὸ καὶ τὴν γαλέττα καὶ τὰ τηγανίζομεν εἰς ἄρκετὸν βούτυρον μαζί μὲ πάχος.

Αἱ κροκέτες αὐταὶ γίνονται ἐπίσης μὲ βραστόν κρεῖας ἀπὸ πουλιοῦ, ἢ καὶ μὲ ἰχθῶν βρασμένων.

(Κοτολλέτες μὲ ἄσπρη σάλτσα)

Ἄρῳ ἐτοιμάσωμεν κοτολλέτες καὶ

ἀλατίσωμεν αὐτάς, κάμνομεν εἰς τὴν φωτιάν ὀλίγην ἄσπρη σάλτσαν, εἰς τὴν ὅποιαν προσθέτομεν καὶ δύο ἀγὰ. Τὴν ἀρήνομεν νὰ δέσῃ καλά, βάζομεν μίαν μίαν κοτολλέτα νὰ βραζῇ καλὰ εἰς αὐτὴν τὴν σάλτσαν καὶ μετὰ ταῦτα ἔχομεν γαλέτταν τριμμένην καὶ ἀγὰ κτυπημένα καὶ βάζομεν τὰς αὐτὰς κοτολλέτας ἀνὰ δύο φουράς εἰς τὴν γαλέττα καὶ τὸ ἀγρὸ. Μετὰ ταῦτα τηγανίζομεν αὐτάς εἰς πολλὸν βούτυρον καὶ πάχος.

ΓΛΥΚΥΣΜΑΤΑ

(Γλυκὸ σταφύλι)

Ἄντὶ νὰ πάρωμεν σταφύλι φράουλα, παίρομεν ραζακὰ σταφίδα, τὴν καθαρίζομεν καλὰ χωρὶς νὰ τῆς ἀφαιρέσωμεν τὰ φλούδια καὶ τὴν κάμνομεν ἀπαράλλακτως ὅπως καὶ τὸ ἄλλο γλυκὸ.

(Τὰ Σάνδουιτς)

Μετὰ τὸ τέιον πρὸς τὸ ἐσπέρας συνηθίζονται πολλὴν τὰ κρεατὰ μὲ σάνδουιτς.

Μεταξὺ ἄλλων ὅπως μὲ χαβιάρι

μαῦρο, χοιρομέρι, δίδονται πολλὰ τὰ σάνδουιτς μὲ ταρταμοσαλάτα καὶ μὲ σαρόδῆλλες καὶ βούτυρον. Γίνονται δὲ ὡς ἑξῆς:

Παίρομεν ὀλίγες σαρόδῆλλες, καθαρίζομεν αὐτάς καλὰ ὥστε νὰ μὴ ἔχουν κανένα κόκκαλον τὰς κοπανίζομεν πολλὴν εἰς ἓν γουδί, ῥίπτομεν καὶ ἄρκετὸν φρέσκο βούτυρον, τὸ δουλεύομεν καλὰ μέχρις ὅτου γίνῃ ἄλλοιφή. Ἀλείφομεν μὲ αὐτὸ τὰ ψωμάκια τῆς μετῆρας τὰ ὁποῖα ἔχομεν κομμένα εἰς ψιλοὺς χαλκάδες καὶ προσφέρομεν.

(Γλυκὸ σταφύλι φράουλα)

Παίρομεν μίαν ὀκτὸ σταφύλι λεγόμενον φράουλα. Τοῦ ἀφαιρούμεν τὸ φλούδι καθὼς ἐπίσης καὶ μὲ μίαν φρουρέτα τὰ κοκκοῦσια. Βράζομεν μιὰδὲκά ζάχαρι νὰ δέσῃ. Ἄμα ἐτοιμασθῇ τὴν ἀρήνομεν νὰ κρυώσῃ καὶ ἀρῳ κρυώσῃ ῥίπτομεν τὰ σταφύλια νὰ πάρουν μερικὰς βράσεις. Εἰς τὰς ἀρχὰς βάζομεν πολλὴν φωτιά. Διὰ νὰ δέσῃ ἐπίσης καλὰ, ἄμα κοντεύῃ ῥίπτομεν καὶ μίαν κουταλιὰ στιμμένο λεμόνι.

ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΑΙ

ΑΙ ΠΑΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ
ΤΑ ΣΠΥΡΑΚΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΙΩΝ
Η ΠΙΤΥΡΙΑΣΙΣ
Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΩΝ ΤΡΙΧΩΝ

"Όλα τὰ νοσήματα τὰ ἐπικίνδυνα διὰ τὸ

ΔΕΡΜΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ
καὶ διὰ τὴν

ΚΑΛΛΟΝΗΝ ΤΩΝ

ΕΝ ΤΗ ΤΕΛΕΙΑ ΚΛΙΝΙΚΗ
τοῦ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν Παρισίοις εἰδικῶς
ἀσχοληθέντος εἰς τὰ νοσήματα τοῦ δέρματος
καὶ τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς ἰατροῦ κ.

Δ. ΚΕΦΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Μεγάλῃ γωνιαίᾳ οἰκίᾳ τῆς ὁδοῦ Πατησίων
καὶ Γλάδστωνος 1. (Παρὰ τὰ Χαντζεῖα)

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΥΡΟΣ ΚΑΙ ΖΩΗΣ Ο ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΣ ΦΟΙΝΙΞ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1860 — ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ

Κεφάλαια ἐταιρικά καὶ ἀποθεματικά Πυρός — Ζωῆς κορῶνται 84.000.000

Ἐνεργεῖ ἀσφαλείας κατὰ πυρκαϊῆς ἐπὶ οἰκοδομῶν, ἐπιπέλων, ἐμπορευμάτων κλπ. — Κλίβος ζωῆς: Πολλοὶ καὶ ποικίλοι ἀσφαλιστικοὶ συνδυασμοί, ἀσφάλιστρα καὶ ὄροι λίαν συμφέροντες, ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ. — Ἡ μόνη Ἐταιρεία ἣτις ἐγγυᾶται ἐν τοῖς συμβολαίοις τῆς ὡς ἐλάχιστον ὄριον μικτοῦ τόκου 3 0/0. — Δάνεια ἐπὶ τῶν συμβολαίων τῆς. — Τὰ συμβόλαια ἐλληνιστί.

Εἰδικὴ Διεύθυνσις διὰ τὴν Ἑλλάδα, Κρήτην κλπ. ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σοφοκλέους 4

Διευθυντὴς Ζ. Παδχαλίγκος Διηγήτορας

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: *Εν Λονδίνω (22 Fenchurch street), *Αλεξανδρεία, Καΐρω, Χαρτούμ (Σουδάν), Κωνσταντινουπόλει (Γαλατά και Σταμπούλ), Σμύρνη, Θεσσαλονίκη, Καβάλλα, Πειραιεύ, Πάτραις, Βόλω, Σύρω, Καλάμιας, Χανίοις, *Ηρακλείω, Ρεθύμνη (Κρήτης).

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 31^{ης} ΙΟΥΛΙΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμείον και Τράπεζαι	Δρ.	13,963,460.09
Διαθέσιμα παρὰ ταῖς ἐν Ἑυρώπῃ Τρ. εἰς χρ.	»	4,461,702.91
Συναλλάγματα ἐν Χαρτοφυλακίῳ καὶ χρυσός	»	2,473,648.85
Προεξοφλήσεις	»	14,837,187.10
Τρέγοντες λισμοὶ		
ἐπὶ ἐνεγύρω γραμματίων	»	56,168,124.10
ἐπὶ ἐμπορ. καὶ ἄλλων ἐγγυήσεων	»	22,492,702.11
ἐπὶ ὑποθήκῃ ακινήτων	»	10,044,474.16
Δάνεια ἐπὶ ἐνεγύρω γραμματίων	»	3,002,161.55
Προσωρινοὶ λισμοὶ (*Υποκαταστήματα καὶ *Ανταποκριταὶ)	»	14,855,715.60
Χρεώγραφα καὶ τοκομερίδια	»	13,722,515.18
*Ὁμολογίαι: Ἐθνικῶν Δανείων καὶ Δάνεια εἰς Δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ Νομικὰ πρόσωπα	»	5,881,746.95
Κτήματα Τραπεζῆς	»	2,996,427.30
*Εγκαταστάσεις καὶ ἔπιπλα Κεντρικοῦ καὶ *Υποκαταστημάτων	»	728,821.51
	Δρ.	165,325,654.41

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Ἐταρτικόν	Δρ.	40,000,000.—
*Αποθεματικόν τακτικόν	»	8,915,000.—
» ἔκτακτον	»	500,000.—
*Ὁμολογίαι φρ. χρ. 2 1/2 ἑκατ. ἐξοφλητέαι τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1924	»	2,725,000.—
Καταθέσεις εἰς χρυσὸν καὶ δραχμάς Δρ. 77,899,377.23)	»	83,858,526.17
Ταμειυτήριον	»	5,959,148.94)
Ταμείον συντάξεων ὑπαλλήλων	»	426,524.40
*Ἐξωτερικοὶ λισμοὶ εἰς χρυσόν	»	26,188,402.14
*Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι	»	4,328,280.10
Γραμμάτια εἰσπραχθέντα καὶ μὴπω ἐκκαθαρισθέντα	»	356,398.60
Μερίσματα πληρωτέα	»	1,027,523.—
	Δρ.	165,325,654.41

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς
Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ Προεξοφλήσεις, Εἰσπράξεις γραμματίων, Προκαταβολὰς ἐπὶ γραμματίων καὶ ἐμπορευμάτων. Ἀνοίγει τρεχουμένους λογαριασμοὺς ἠγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφερωτάτους ὅρους, Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων, Ἐνοικιάζει χρηματοκιθῶνα εἰς ἰδιώτας, Δέχεται καταθέσεις χρημάτων εἰς χρυσόν καὶ τραπεζογραμμάτια πληρώνοντα τόκον:

3 ο)ο	εἰς πρώτην ζήτησιν
3 1/2 ο)ο	διὰ καταθέσεις ἕξ μηνῶν
4 ο)ο	» ἐνὸς ἔτους
5 ο)ο	» δύο ἔτων καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς τὸ Ταμειυτήριόν της, λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, καταθέσεις ὡς καὶ διὰ τὰς χάριν ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, πληρώνει τόκον 4 ο)ο.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΑΠΟ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1908

ΓΡΑΜΜΗ ΚΗΦΙΣΙΑΣ

Ἐξ Ἀθηνῶν Ἐκ Στροφυλίου Ἐκ Κηφισιάς

Πρὸ μεσημβρίας

5.—	5.55'	6.10'
6.—	6.55'	7.10' κατ'εὐθείαν
7.05' κατ'εὐθείαν	8.05'	8.20' ταχεῖα
8.15' ταχεῖα	8.55'	9.10'
9.—	9.52'	10.10' κατ'εὐθείαν
10.30'	11.20'	11.35'
11.30' κατ'εὐθείαν		
12.30' ταχεῖα		

Μετὰ μεσημβριαν

	1.55'	2.10'
	2.55'	3.10'
3.—	3.55'	4.10'
4.—	4.55'	5.10'
5.—	6.—	6.10'
5.30' ταχεῖα		
6.05' κατ'εὐθείαν	7.—	7.15' κατ'εὐθείαν
6.30' ταχεῖα		
7.— κατ'εὐθείαν	7.55'	8.10'
8.—	8.55'	9.10'
9.—	9.55'	10.10' κατ'εὐθείαν
10.55'	11.40'	11.50'

Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς προδίδονται:
11.40' μ. μ. 12.51' 1.10'

Μετα μεσονύκτιον

Κατὰ πᾶσαν Πέμπτην καὶ Σάββατον ἀμαξοστοιχία Θεάτρου ἐξ Ἀθηνῶν δι' Ἀμαρούσιον, Κηφισίαν καὶ Στροφυλίον τὴν 1ην μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν.

Σημ. 1η. Μετὰ τὰς ταχεῖας ἀμαξοστοιχίας δὲν ἐκδίδονται εἰσιτήρια Γῆς θέσεως, καθὼς καὶ ἀποσκευαὶ καὶ φορτωτικαὶ ἐμπορευμάτων.

Σημ. 2α. Δαίκαί τιμαὶ κατὰ πᾶσαν Τρίτην, Πέμπτην καὶ Σάββατον ἐρ' ὅλης τῆς γραμμῆς Κηφισιάς.

Σημ. 3η. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἡμερῶν θὰ ἐκδίδονται εἰσιτήρια μετὰ λαϊκὰς τιμὰς ἐκ τῶν σταθμῶν Ἀθηνῶν, Στρούμου καὶ Ἀττικῆς διὰ Κηφισίαν τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς μετὰ τὴν ἀμαξοστοιχίαν τὴν ἀναχωροῦσαν τὴν 3 μ. μ. ὥραν.

ΓΡΑΜΜΗ ΛΑΥΡΙΟΥ

Ἐξ Ἀθηνῶν Ἐκ Λαυρίου

7.45'	Π. Μ.	6.15'	Π. Μ.
4.50'	Μ. Μ.	5.15'	Μ. Μ.

Τοπικαὶ ἀμαξοστοιχίαι Ἡρακλείου—Χαλανδρίου

Ἐξ Ἀθηνῶν Ἐκ Χαλανδρίου

6.—	Π. Μ.	7.—	Π. Μ.
11.30'	Π. Μ.	3.15'	Μ. Μ.
7.05'	Μ. Μ.	9.15'	Μ. Μ.

Τιμαὶ εἰσιτηρίων Ἀθηνῶν-Χαλανδρίου καὶ τανάπαλιν

Ἀγς	ἀπλᾶ	0.75
Γῆς	»	0.50
Ἀγς θέσεως μετ' ἐπιστροφῆς		1.—
Γῆς	»	0.70

Σ.Π.Α.Π.

ΘΕΡΙΝΟΝ ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ

*Αναχωρήσεις ἐξ Ἀθηνῶν

6.30 π. μ.	Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Τρίπολιν, Μεγαλόπολιν, Κυπαρισσίαν, Καλάμιας.
7.—	» Διὰ Κόρινθον, Καλάβρυτα, Πάτρας, Κυλλήνην, Πύργον, Ὀλύμπια.
8.30	» Τοπικὴ διὰ Κόρινθον.
11.30	» Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Πάτρας,
1.20 μ. μ.	» Ταχεῖα διὰ Πάτρας, κατὰ Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Σάββατον.

*Αναχωρήσεις ἐκ Πατρῶν

7.10 π. μ.	Διὰ Κόρινθον, Ναύπλιον, Ἀθήνας.
8.15	» Ταχεῖα δι' Ἀθήνας, κατὰ Τρίτην, Πέμπτην, Παρασκευὴν.
11.35	» Διὰ Καλάβρυτα, Κόρινθον, Ἀθήνας.
6.30	» Διὰ Κυλλήνην, Ὀλύμπια, Κυπαρισσίαν, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν.
3.45 μ. μ.	» Διὰ Κυλλήνην, Πύργον, Ὀλύμπια

*Αναχωρήσεις ἐκ Καλαμῶν

7.— π. μ.	Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Πάτρας, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν, Ἀθήνας.
12.30 μ. μ.	» Διὰ Κυπαρισσίαν, Πύργον, Μεγαλόπολιν, Τρίπολιν.

*Αφίξεις εἰς Ἀθήνας

2.45 μ. μ.	» Ταχεῖα ἐκ Πατρῶν (τρὶς ὡς ἄνω).
4.40	» Ἐκ Πατρῶν, Τριπόλεως, Ναυπλίου
6.15	» Τοπικὴ ἐκ Κόρινθου.
7.10	» Ἐξ Ὀλυμπίων, Πύργου, Κυλλήνης, Πατρῶν, Καλαβρύτων.
8.20	» Ἐκ Καλαμῶν, Κυπαρισσίας, Μεγαλόπολεως, Τριπόλεως, Ναυπλίου.

Ἡ ΒΙΚΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΑΝΩΝΥΜ. ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

Ἐν Γερμανίᾳ διὰ Β. Δ. τῆς 26 Δεκεμβρ. 1853

Ἐν Ἑλλάδι « » » 11 Ἰουνίου 1901.

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

18Α-Ἐν Ἀθήναις δόδος Παρθεναγωγείου-18Α

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΤΥΧΑΙΩΝ

ΔΥΣΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΛΑΓΙΚΑΙ

*Ασφάλεια ἐν ἰσχύϊ τέλος τοῦ 1906 φρ. χρ. 1,722,332,920

*Αποθεματικά τῆς Ἐταιρίας « » 726,440,045

*ὑπὸ τῆς ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ ἐνεργοῦνται ἅπαντες οἱ τελειότεροι συνδυασμοὶ ἀσφαλειῶν ζωῆς.

***Αδύναται αἰτία θανάτου.— Ἀδύναται μικταί.— Ἀδύναται ἰσοδίου εἰσοδήματος**

ΠΡΟΙΚΙΣΕΙΣ, ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90 ο)ο εἰς τὰ γενικά κέρδη, πληρωτέα τοῖς ἀσφαλιζομένοις ἐτησίως. Λεπτομερεῖς πληροφορίαι παρέχονται τῷ αἰτούντι.

Γενικὸς Διευθυντὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα

ΔΗΜ. Θ. ΣΑΪΤΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΤΩΝ ΠΟΣΙΜΩΝ ΓΑΜΑΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΣ ΜΕΤΟΧΟΣ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ἄργυρον βραβεῖον εἰς τὴν Ἐκθεσὶν τοῦ Βορδῶ—Ἐπίσημα δυστατικά τοῦ Ἱατροδυνεδρίου καὶ τῶν Δημάρχων Λουτρακίου καὶ Ἄνδρου



Ἐκλειστικὴ ἐκμελλεῖσις τῶν ὑδάτων Λουτρακίου, Κυλλήνης καὶ Ὀσσης (Τσαγέζι) ὑδάτων Σαρίζης Ἄνδρου.

Ὁ Δήμαρχος Ἄνδρου πιστοποιεῖ, ὅτι μόνον ἡ Ἀνώνυμος Ἐταιρία πληροῖ τὰς φιάλας ἐν τῇ πηγῇ Σαρίζης. Ὅλαι αἱ φιάλαι τῆς Ἐταιρίας πληροῦνται εἰς τὰς πηγὰς, ὥστε νὰ διατηρῶνται τὰ συστατικά των.

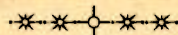
Ἀποφεύγετε τὰς δαμιτζάνας, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὕδωρ χάνει τὰ συστατικά του.

Ἀποφεύγετε ἄλλα ὕδατα Λουτρακίου ἀντιλούμενα ἐκ φρεάτων συρορενόντων μὲ βόθρους. Προτιμᾶτε τὰ ὕδατα τῆς Ἐταιρίας νωπότερα, ἀποτελεσματικώτερα καὶ ευθηνώτερα τῶν εὐρωπαϊκῶν.

14 — ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ — 14

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1839



ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ, — ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθος, Πειραιεῖ, Τριπόλει
Πρακτορεῖον: ἐν Ναυπλίῳ

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Εἰς Τραπεζογραμμάτια

2	1)2 ο)ο	ετησίως	ἐπὶ ἀποδόσει εἰς πρώτην ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι δρ. 100.000
	1)2 ο)ο	»	» » » » » » πέραν τῶν »
3	ο)ο	»	* » μετὰ 3 μῆνας
3	1)2 ο)ο	»	» » 6 » μέχρι 2 ἐτῶν
4	ο)ο	»	» » 2 ἔτη » 4 »
4	1)2 ο)ο	»	» » 4 » καὶ ἐπέκεια.

Εἰς Χρυσὸν

3	ο)ο	ετησίως	ἐπὶ ἀποδόσει εἰς πρώτην ζήτησιν
3	1)4 ο)ο	»	» μετὰ 6 μῆνας
3	1)2 ο)ο	»	» » 1 ἔτους
4	ο)ο	»	» » 2 ἔτη καὶ ἐπέκεια.

ΤΙΤΛΟΙ ΠΡΟΣ ΦΥΛΑΞΙΝ

Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited δέχεται τίτλους πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστου δικαιώματος φυλάκτων 1)4 ο)οο ετησίως (ἐλάχιστον ὄριον Δρ. 1) ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τίτλων ὑπολογιζομένης εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς ἡμέρας τῆς καταθέσεως.